

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI
MALAKA OSHIRISH INSTITUTI

**ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA MIGRATSIYA
VA FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH FAOLIYATI**

O'QUV QO'LLANMA

Toshkent – 2024

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti
Ilmiy kengashida ma'qullangan

Muallif:

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Kasbiy tayyorgarlik fakulteti Maxsus fanlar sikli o'qituvchisi, podpolkovnik **N.L. Meliqulov**

Taqrizchilar:

O'zbekiston Respublikasi IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi boshlig'i o'rinbosari, polkovnik **B.A.Sayfullaev**;

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti Maxsus-kasbiy fanlar kafedrasida boshlig'i, s.f.d., professor, podpolkovnik **F.F. Xatamov**;

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Ma'muriy huquq kafedrasida boshlig'i, yuridik fanlar doktori, professor, podpolkovnik **Dj.X. Yuldashev**.

Ichki ishlar organlarida migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish faoliyati: O'quv qo'llanma / N.L.Meliqulov. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti, 2024. – 291 bet.

O'quv qo'llanmada migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati faoliyati, shu jumladan ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasida olib borilgan islohotlar, xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni yashash joyi bo'yicha doimiy, vaqtincha ro'yxatga olish, yashash guvohnomasini rasmiylashtirish, fuqarolikni rasmiylashtirish va migratsiya bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlik hamda ilg'or xorijiy davlatlar tajribalari bayon qilingan.

Mazkur o'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish institutida pasport tizimini ta'minlash yo'nalishida tahsil oluvchi tinglovchilarga hamda migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmati xodimlarining kasbiy bilim va ko'nikmalarini oshirishga mo'ljallangan.

Bugungi murakkab sharoitda yurtimizda boshlangan keng qamrovli islohotlar, yangi O'zbekistonni barpo etish sari tashlayotgan dadil qadamlarimizning bardavom bo'lishini ta'minlash eng asosiy vazifamiz bo'lishi shart.

Sh. Mirziyoev

SO'Z BOSHI

Jamiyatning barcha jabhalarida olib borilayotgan islohotlarda bevosita ishtirok etmoqdamiz va ushbu islohotlarning barchasi huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyati qurishga qaratilayotganligiga hamda yurtimiz taraqqiyoti yo'lida amalga oshirilayotgan ezgu ishlarning mustahkam asosi bo'lib xizmat qilayotganligiga guvoh bo'lmoqdamiz.

Bugun hayotimizning o'zi Konstitutsiyamizda ifodasini topgan eng asosiy maqsad – inson manfaatlarini har tomonlama ta'minlash masalasini dolzarb vazifa qilib qo'ymoqda. Inson manfaatlarini ta'minlash uchun esa avvalo, odamlar bilan, xalq bilan muloqot qilish, ularning dardu-tashvishlari, orzu-niyatlari, hayotiy muammo va ehtiyojlarini yaxshi bilish kerak.

Barchamizga ayonki, inson manfaatlarini yurt tinchligi, jamiyatimizdagi o'zaro hurmat, mehr-oqibat va hamjihatlik muhitidan ajratgan holda tasavvur etolmaymiz. Bularning barchasi bizning bebaho boyligimiz va uni ko'z qorachig'idek saqlash har birimizning muqaddas burchimizdir.¹

Demokratik islohotlar yo'li – biz uchun yagona va eng to'g'ri yo'lligini, «Jamiyat – islohotlar tashabbuskori» degan yangi g'oya, kundalik faoliyatimizga tobora chuqur kirib borayotganligini, endi esa islohot jamiyatdagi haqiqiy holatdan kelib chiqib belgilanishini, xalqni qiynayotgan muammolar esa ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlardagi kayfiyatlar, xalq qabulxonalari va boshqa «barometrlar» orqali aniqlanishini – Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev parlamentga Murojaatida ta'kidlab o'tdi.²

Murojaatda bugungi kunda ayrim aholi qatlamini yillar davomida qiynab kelgan muammolarga ham to'xtalib o'tildi.

Jumladan, birgina fuqarolik masalalariga oid qonunchilikni takomillashtirish orqali inson huquqlarini ta'minlash borasida navbatdagi muhim qadam qo'yish zarurligini hayotning o'zi taqozo etayotganligini, ayniqsa, mamlakatimizda uzoq vaqtdan beri yashab kelayotgan, lekin O'zbekiston fuqarosi degan huquqiy maqomga ega bo'la olmayotgan minglab yurtdoshlarimizning ana shu muammosini qonuniy hal etish bo'yicha tashkiliy-huquqiy choralarni ko'rish vaqti kelganligini, xususan, 1995 yilgacha O'zbekistonga kelgan va shundan

¹Sh.M. Mirziyoev Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T., «O'zbekiston», 2017.

²O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning 2020 yil 24 yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnomasi // Xalq so'zi. – 2020. – 25 yanv.

buyon istiqomat qilayotgan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini to‘g‘ridan-to‘g‘ri berish tartibi belgilandi, shu tariqa 50 mingga yaqin yurtdoshlarimizning fuqarolik bilan bog‘liq uzoq yillardan buyon yechilmasdan kelayotgan muammolari hal etilishi yoki propiska tizimining isloh qilinishi buning yorqin misolidir.

Davlatimiz rahbarining 2020 yil 29 dekabrda parlamentga Murojaatnomasida qator masalalar bilan birga fuqarolikning yo‘qligi, aynan teng huquqlilik, ijtimoiy adolat tamoyillarining buzilishiga, qator ijtimoiy muammolarga olib kelishi qayd etilib, respublikamizda fuqarosizlikni qisqartirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan tub islohotlarni izchil davom ettirish maqsadida:

2005 yil 1 yanvarga qadar, O‘zbekiston hududida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan, shuningdek O‘zbekiston hududida uzluksiz 15 yil davomida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatda turib, fuqaroligi bo‘lmagan shaxs yashash guvohnomasi yoki identifikatsiya ID-kartasi asosida yashab turgan va chet davlat fuqaroligini qabul qilmagan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston fuqarosi deb tan olish taklif etildi.

Shunga ko‘ra, O‘zbekiston Respublikasining 2021 yilning 14 iyundagi «O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida»gi O‘RQ–696-son qonunga qo‘shimcha va o‘zgartirishlar kiritishga oid yangi Qonun qabul qilindi.³

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasining 75-sessiyasida o‘zbek tilidagi nutqida, bir qator masalalar va takliflarni ilgari surish barobarida, jamiyatni siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy modernizatsiya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli chora-tadbirlar natijasida yangi O‘zbekiston shakllanayotganligini, bugungi kunda mamlakatimizdagi demokratik o‘zgarishlar ortga qaytmaydigan tus olganligini hamda inson huquqlari sohasidagi holat ham butunlay o‘zgarganligini, inson huquqlari bo‘yicha Milliy strategiya qabul qilinganligini, Birlashgan Millatlar Tashkilotining fuqaroligi bo‘lmagan insonlar sonini kamaytirishga qaratilgan chaqirig‘iga javoban, shu yilning o‘zida O‘zbekiston Respublikasida istiqomat qiluvchi 50 ming yurtdoshimizga O‘zbekiston fuqaroligi berilganligini aytib o‘tdi.⁴

Bu o‘z navbatida, Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh assambleyasining 75-sessiyasi ishtirokchilari tomonidan olqishlandi.

Respublikamizda olib borilayotgan ushbu xayrli va ijobiy islohotlar, shuningdek, inson huquqlarini, manfaatlarini ta‘minlash borasida amalga oshirilayotgan tub o‘zgarishlar o‘z navbatida jahon hamjamiyati tomonidan e‘tirof etilmoqda.

³O‘zbekiston Respublikasining 2021 yilning 14 iyundagi «O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida»gi O‘RQ–696-son qonuni.

⁴O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 75-sessiyasidagi nutqi. <https://president.uz/uz/lists/view/3851> (23.09.2020).

Yuqoridagilardan xulosa qilib aytish mumkinki, jamiyatda olib borilayotgan islohotlar jarayonida fuqarolik masalalariga oid qonunchilikni takomillashtirish orqali inson huquqlarini ta'minlashga, ayniqsa, yurtimizda uzoq yillardan beri yashab kelayotgan, lekin "O'zbekiston Respublikasi fuqarosi" – degan huquqiy maqomga ega bo'la olmayotgan minglab yurtdoshlarimizning muammolari hal etilishiga, orzu-istaklarini ruyobga chiqarishga, eng asosiysi ularning hayotdan rozi bo'lishlariga va jamiyatning teng huquqli a'zosi bo'lishiga xizmat qilmoqda.

Ushbu o'quv qo'llanma ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'lim (bo'linma)lari xodimlarining kundalik faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi va o'zining ijobiy samarasini beradi.

I BOB. O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR ORGANLARI MIGRATSIYA VA FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH SOHASIDAGI ISLOHOTLAR

1-§. ICHKI ISHLAR ORGANLARINING MIGRATSIYA JARAYONLARI VA FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH SOHASIDAGI FAOLIYATINI TUBDAN TAKOMILLASHTIRISH

So‘ngi yillarda mamlakatimizda migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish munosabatlarini tartibga solish zarurati davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Shu bois, davlatimiz rahbarining tashabbusi bilan aholiga fuqarolik va migratsiya sohasida davlat xizmatlarini ko‘rsatish tizimi isloh qilinib, ortiqcha byurokratik to‘siqlarni bartaraf etish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-4947-son farmoni bilan tasdiqlangan 2017 – 2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturining 76-bandi pasport-viza, migratsiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni belgilab berdi.

Shu munosabat bilan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 10 apreldagi «Ichki ishlar organlarining faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat tartibini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishni ta’minlashda ularning mas’uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PF-5005-son farmoni qabul qilinib, unda ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish jarayonlarini tartibga solish uchun mas’ul tuzilmalari faoliyatini tubdan qayta ko‘rib chiqish masalasi qo‘yildi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2017 yil 11 iyul PQ-3126-son qarori yuqorida keltirilgan vazifalarning ijrosini ta’minlashga qaratilgan asosiy hujjatdir.

Qarorda migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish samaradorligini oshirishning quyidagi asosiy yo‘nalishlarini amalga oshirish Ichki ishlar vazirligi va uning hududiy bo‘linmalarining eng muhim vazifalari ekanligi belgilab o‘tildi:

1.Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarining asosiy vazifalari va funksiyalarining aniq belgilanishini ta’minlash va maqbullashtirish.

2.Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish jarayonlarini tashkil etishning yangicha samarali mexanizmlarini joriy etish.

3.Aholiga davlat xizmatlarini ko'rsatish jarayonida korrupsiya va vakolatni suiiste'mol qilish holatlariga chek qo'yish.

4.Noqonuniy migratsiyaning oldini olish, ularni aniqlash va barham berish tizimini takomillashtirish.

5.Migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi hamkorlik samaradorligini oshirish.

6.Tashqi migratsiya munosabatlari holatini tahlil qilish orqali fuqarolarga qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan xalqaro shartnomalarni tuzish bo'yicha takliflar tayyorlash.

7.Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash orqali elektron xizmat ko'rsatish tizimini joriy etish.

Shuningdek, mazkur qarorda yangi elektron tizim ishlab chiqilishi belgilangan bo'lib, unga ko'ra O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi tizimida elektron axborot tizimlari boshqarmasi tashkil etildi.

Davlat xizmatlari, jumladan, biometrik hujjatlar berish, xorijga chiqish uchun hujjatlarni ko'rib chiqish va rasmiylashtirish, doimiy va vaqtincha ro'yxatga qo'yish, yashash joyi bo'yicha hisobga olish, shuningdek, O'zbekistonga kirish va chiqish, fuqarolikka qabul qilish, fuqarolikdan chiqish va fuqarolikni yo'qotish sohasida integratsiyalashtirilgan ma'lumotlar bazasini shakllantirish va yuritish boshqarmaning asosiy vazifalari hisoblanadi.

Migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish masalasida idoralararo elektron hamkorlik, huquqbuzarliklarning oldini olish, jinoyatlarni aniqlash va fosh qilish, qidiruv ishlarini olib borishda ko'maklashish ham boshqarma faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Boshqarma xodimlari zimmasiga axborot tizimlari uzluksiz ishlashi uchun ularning xavfsizligini ta'minlash vazifasi yuklatilgan.

Qaror bilan biometrik hujjatlarni berish, xorijga chiqish uchun hujjatlarni ko'rib chiqish va rasmiylashtirish, doimiy va vaqtinchalik ro'yxatga olish, turgan joyi bo'yicha hisobga olish, manzil-ma'lumot axborotlarini taqdim etish bo'yicha xizmatlar ko'rsatishning soddalashtirilgan tartib-taomillarini ta'minlovchi elektron tizim yo'lga qo'yildi.

Davlat rahbarining ushbu hujjatida davlat organlariga O'zbekiston fuqarolari son jihatdan eng ko'p bo'ladigan davlatlar hududida respublikaning migratsiya sohasidagi davlat organlari vakolatxonalarini ochish va faoliyatini tashkil etish; aholi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, shu jumladan xorijiy davlatlarda ro'yxatdan o'tish va ishga joylashishga ruxsat olish tartibini

soddalashtirish orqali yaratish; O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish hujjatlarini joriy etish yuzasidan takliflar kiritish vazifasi nazarda tutildi.

Shuningdek, qaror asosida Ichki ishlar vazirligining Xorijga chiqish, kelish va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasi negizida Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi tashkil etildi. Bosh boshqarma Ichki ishlar vazirligi markaziy apparatining pasport tizimi qoidalariga rioya etilishini, O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini rasmiylashtirishni va migratsiya jarayonlari monitoringini ta’minlovchi tarkibiy bo‘linmasidir.

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasining tizimi, asosiy vazifalari va funksiyalari

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi o‘z faoliyatida O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga, O‘zbekiston Respublikasining «Ichki ishlar organlari to‘g‘risida»gi, «O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligi to‘g‘risida»gi va boshqa qonunlariga, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlariga, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlariga, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vazirining buyruqlari va farmoyishlariga, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 11 iyuldagi 3126-son qarori bilan tasdiqlangan «O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi to‘g‘risidagi Nizom»ga amal qiladi.

Ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- 1.IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi.
- 2.Qoraqalpog‘iston Respublikasi IIV, Toshkent shahar, Toshkent viloyati IIBB, viloyatlar IIB Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmalari.
- 3.Tuman (shahar) IIB migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlari (bo‘linmalari, guruhlari).

O‘zbekiston Respublikasida ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatlari faoliyatini boshqarish, ya’ni tashkiliy-huquqiy, metodik, moddiy-texnik va kadrlar bilan ta’minlash hamda bu borada boshqa sub’ektlar bilan hamkorlikni muvofiqlashtirish va ularni nazorat qilib borish bevosita tizimning bosh bo‘g‘ini hisoblangan IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi zimmasiga yuklatilgan.

Bosh boshqarma o‘z vakolatlariga asoslanib, tizim doirasidagi quyi bo‘g‘inlar faoliyatini tashkil etadi, hududiy migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish xizmatlari faoliyatlarini muvofiqlashtiradi va uslubiy jihatdan boshqaradi, o‘ziga yuklatilgan vazifalarni bajarishda ichki

ishlar organlari, boshqa davlat organlari (shu jumladan, huquqni muhofaza qiluvchi organlar) hamda fuqarolik jamiyati institutlari hamda xorijiy mamlakatlar migratsiya va huquqni muhofaza qiluvchi organlari bilan hamkorlik olib boradi, shuningdek xizmat faoliyatini takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqadi.

O‘zbekiston Respublikasi IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi tizimga yuklatilgan vazifalarni o‘z tarkibiga kiruvchi pasport bo‘limi; aholini pasportlashtirishning avtomatlashtirilgan axborot tizimi respublika markazi (APAAT RM); tashkiliy-tahliliy bo‘lim; fuqarolarning chet elga chiqish, kelishlarini tashkillashtirish va qayd qilish bo‘limi; chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi; Toshkent aeroportida chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi; Shimoliy temir yo‘l vokzalida chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi; chet el fuqarolarining viza muddatini uzaytirish bo‘limi kabi tashkiliy tuzilmalari orqali amalga oshiriladi.

Alohida qayd etish lozimki, boshqarma tarkibidagi eng yirik bo‘lim – pasport bo‘limi bo‘lib, mamlakatda pasport tizimini bevosita ta‘minlash ishlarini tashkil qiladi hamda rahbarlik qiladi. Bosh boshqarma tarkibidagi tuzilmalar bajaradigan funksiyasiga qarab tizimlashtirilgan hamda faoliyat yo‘nalishlariga bevosita mas‘ul hisoblanadi.

Bosh boshqarma o‘z blankasiga va O‘zbekiston Respublikasining Davlat gerbi tasviri tushirilgan va o‘zining to‘liq nomi yozilgan muhriga ega, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan ta‘sis etiladigan, Bosh boshqarma faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlarini aks ettiruvchi ramziga ega bo‘lishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi tarkibida:

- Rahbariyat (boshqarma boshlig‘i va uning o‘rinbosarlari);
- navbatchilik qismi;
- pasport bo‘limi;
- elektron axborot tizimi boshqarmasi (EATB);
- tashkiliy-tahliliy bo‘lim;
- fuqarolarni chet elga chiqish, kelishlarini tashkillashtirish va qayd qilish bo‘limi;
- chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi;
- Toshkent aeroportida chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi;
- Shimoliy temir yo‘l vokzalida chet el fuqarolarini hisobga olish va ro‘yxatdan o‘tkazish bo‘limi;
- chet el fuqarolarining viza muddatlarini uzaytirish bo‘limi;

– kotibiyat.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi IIV, Toshkent shahar IIBB

va viloyatlar

IIB Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasi tarkibida:

- Rahbariyat (boshqarma boshlig‘i va uning o‘rinbosarlari);
- pasport bo‘limi;
- elektron axborot tizimi (EAT);
- fuqarolarni chet elga chiqish, kelishlarini tashkillashtirish va qayd qilish bo‘limi;
- chet el fuqarolarini ro‘yxatga olish va nazorat qilish bo‘limi;
- manzil-ma‘lumotnoma berish xizmati bo‘limi;
- munshiyxona (kanselyariya) mavjud.

Tuman va shahar IIB Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlari tarkibida:

- MvaFR bo‘lim, bo‘linma boshlig‘i;
- katta inspektor;
- aholini pasportlashtirishning avtomatlashtirilgan axborot tizimi inspektori;
- inspektor.

Bosh boshqarmaning asosiy vazifalari va funksiyalari.

Quyidagilar Bosh boshqarmaning asosiy vazifalari hisoblanadi:

migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish tartibiga rioya etilishini ta‘minlash sohasidagi faoliyatni tizimli va kompleks tahlil qilish, shuningdek huquqbuzarliklarning sodir etilish sabablarini va ularga imkon yaratuvchi shart-sharoitlarni aniqlash, o‘rganish va bartaraf etish;

ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarining zimmalariga yuklatilgan vazifalarning samarali bajarilishini ta‘minlash bo‘yicha faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish;

ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari faoliyatini tashkiliy-uslubiy ta‘minlash va ularga amaliy yordam ko‘rsatish;

pasport tizimi qoidalariga va O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish tartibiga rioya etilishini ta‘minlash masalalari bo‘yicha ichki ishlar organlarining boshqa bo‘linmalari, davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va aholi bilan hamkorlikni tashkil etish va amalga oshirish;

migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish tartibiga rioya etilishini ta‘minlash sohasidagi qonunchilikni va huquqni qo‘llash amaliyotini yanada takomillashtirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqish va amalga oshirish.

Zimmasiga yuklatilgan vazifalarga muvofiq Bosh boshqarma quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

a) migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O'zbekiston Respublikasida bo'lish tartibiga rioya etilishini ta'minlash sohasidagi faoliyatni tizimli va kompleks tahlil qilish, shuningdek huquqbuzarliklarning sodir etilish sabablarini va ularga imkon yaratuvchi shart-sharoitlarni aniqlash, o'rganish va bartaraf etish sohasida:

migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O'zbekiston Respublikasida bo'lish tartibiga rioya etilishini ta'minlash sohasidagi axborotni talab qilib olish, baholash, umumlashtirish va tahlil qilish;

fuqarolardan va yuridik shaxslarning vakillaridan kelib tushgan murojaatlarni tahlil qilish va ularni hal etish bo'yicha choralar ko'rish;

kelgusi yilda pasportlashtirilishi lozim bo'lgan fuqarolar sonini, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O'zbekiston Respublikasida bo'lish tartibiga rioya etilishini, shuningdek migratsiya borasidagi boshqa masalalarni prognoz qilishni va rejalashtirishni tashkil etish va amalga oshirish;

O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni aniqlash bo'yicha tegishli vazirlik va idoralar bilan birga profilaktik tadbirlar o'tkazish;

O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasidan o'tishning belgilangan tartibini buzishga moyil shaxslarni aniqlash, shuningdek qaytish guvohnomasi (sertifikati) asosida qaytgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar yo'qotib qo'ygan pasporti (yashash guvohnomasi) o'rniga yangisini olish uchun murojaat etganlarida, ular bilan profilaktika suhbatlarini tashkil etish;

tergovga qadar tekshiruv, surishtiruv va tergov organlariga O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasidan o'tish tartibini buzgan shaxslar haqidagi axborotni o'z vaqtida taqdim etilishini ta'minlash;

huquqiy ong va huquqiy madaniyatni oshirish, aholi orasida pasport tizimi sohasidagi qonunchilikning talablarini tushuntirish bo'yicha tadbirlarni amalga oshirish;

b) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari zimmasiga yuklatilgan vazifalarning samarali bajarilishini ta'minlash bo'yicha faoliyatini tashkil etish va muvofiqlashtirish sohasida:

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining, chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning pasport tizimi va fuqarolik masalalari bo'yicha murojaatlarini ko'rib chiqish;

ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining pasport tizimi qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish bo'yicha ishlarini tashkil etish;

Qoraqalpog'iston Respublikasi IIV, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari manzil-ma'lumot byurolarining ish faoliyatini muvofiqlashtirish;

ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining chegara zonasiga kirish uchun ruxsatnoma va ruxsat berish bo'yicha ishini tashkil etish;

nomzodlarni tanlash bo'yicha idoralararo komissiyaning qarorlariga asosan O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga xorijda mehnat faoliyatini yuritish uchun ruxsatnomalarni berish bo'yicha materiallarni ko'rib chiqish;

ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari faoliyatida qonunchilik talablariga rioya etilishini rejali tekshirishlarni tashkil etish va o'tkazish, ularning yakunlari bo'yicha aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish yuzasidan takliflar ishlab chiqish;

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining fuqarolikdan chiqish haqidagi, fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning fuqarolikni qabul qilish haqidagi iltimosnomalarini, shuningdek O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini yo'qotganlik bo'yicha materiallarni ko'rib chiqish va zarur materiallarni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari bo'yicha komissiyaga yuborish;

O'zbekiston Respublikasida siyosiy boshpana berish bo'yicha masalalarni ko'rib chiqish;

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining va O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning, shu jumladan 16 yoshga to'lmagan shaxslarning xorijga vaqtincha va doimiy chiqish hujjatlarini rasmiylashtirish masalalari bo'yicha murojaatlari ko'rib chiqilishini ta'minlash, ular bo'yicha qarorlar qabul qilish;

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining, shu jumladan xorijiy mamlakatlarga xizmat safariga chiqishi maxsus kelishishni talab etadigan mansabdor shaxslarning xorijga vaqtincha chiqishi uchun hujjatlar rasmiylashtirish to'g'risidagi vazirlik va idoralarning iltimosnomalarini qonun hujjatlarida o'rnatilgan tartibda ko'rib chiqish, ular bo'yicha qarorlar qabul qilish;

yuridik va jismoniy shaxslar tomonidan chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni taklif etish, qabul qilish (yashash) qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish;

O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga xorijda mehnat faoliyatini yuritish huquqini amalga oshirishida xorijga chiqish hujjatlarini rasmiylashtirib berish orqali ko'maklashish;

O'zbekiston Respublikasida yashovchi shaxslarning chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning xususiy tartibda O'zbekiston Respublikasiga kirishi uchun viza berishga ruxsat etilishi haqidagi arizalarini ko'rib chiqish, ular bo'yicha qaror qabul qilish;

chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga ularning yashash joyi bo'yicha vaqtinchalik ro'yxatni rasmiylashtirilishini ta'minlash;

chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxat rasmiylashtirish va yashash guvohnomasi berish masalasini ko'rib chiqish, shuningdek qonunda o'rnatilgan tartibda ularni bekor qilish;

fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga biometrik xorijga chiqish hujjatlari berishni tashkil etish, xorijga vaqtinchalik va doimiy chiqish uchun hujjatlar rasmiylashtirish;

qarzdorlarning, aliment to'lashdan bo'yin tovlayotgan shaxslarning, shuningdek qonunda o'rnatilgan tartibda olib qo'yilishi lozim bo'lgan bolalarning qidiruvini tashkil etish;

v) ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining faoliyatini tashkiliy-uslubiy ta'minlash va ularga amaliy yordam ko'rsatish sohasida:

ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining faoliyatini o'rganish, pasportlarni (yo'l hujjatlarini), xorijga chiqish hujjatlarini rasmiylashtirish va berish, ro'yxatga olish va ro'yxatdan chiqarishni rasmiylashtirish, chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga doimiy yashash uchun ruxsatnomalar berishda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilgan choralarni ishlab chiqish va amalga oshirishni ta'minlash;

uslubiy qo'llanmalar, tavsiyalar va sharhlar ishlab chiqish, shuningdek ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalariga pasportlar (yo'l hujjatlari), xorijga chiqish hujjatlarini rasmiylashtirish va berishda, ro'yxatga olish va ro'yxatdan chiqarishni rasmiylashtirishda, chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga doimiy yashash uchun ruxsatnomalar berishda amaliy yordam ko'rsatish;

O'zbekiston Respublikasiga kelgan, shu jumladan mehnat faoliyati bilan shug'ullanish uchun kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vizasining amal qilish muddatini uzaytirish masalasini ko'rib chiqish;

O'zbekiston Respublikasida xorijiy ishchi kuchidan foydalanishda ish beruvchilarning pasport tizimi qoidalarini belgilovchi hujjatlarga rioya etishi ustidan nazoratni amalga oshirish;

ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari tomonidan qonunchilik va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar talablarining, shuningdek zimmalariga yuklatilgan vazifalar va funksiyalarning bajarilishini nazorat qilishni rejalashtirish va amalga oshirish;

boshqa vazirlik va idoralardan olingan ma'lumotlarning va boshqa axborotlarning saqlanishini va axborot xavfsizligini ta'minlash;

O'zbekiston Respublikasi fuqarosining, O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning identifikatsiya raqamini (shaxsiy kodini) tasdiqlash;

respublikada va xorijda yo‘qolgan pasportlarning, qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda bekor qilingan pasportlarning yagona ma’lumotlar bazasini yuritish;

migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi axborot tizimlarining uzluksiz ishlashini ta’minlash;

g) ichki ishlar organlarining boshqa bo‘linmalari, davlat organlari, fuqarolik jamiyati institutlari va aholi bilan hamkorlikni tashkil etish va amalga oshirish sohasida:

migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga, O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish tartibiga rioya etish, ro‘yxatga olish va ro‘yxatdan chiqarish masalalarida ichki ishlar organlarining boshqa bo‘linmalari va davlat organlari bilan o‘rnatilgan tartibda o‘zaro axborot almashishni va tadbirlar o‘tkazishni amalga oshirish;

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi, Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi, Mudofaa vazirligi, Davlat xavfsizlik xizmati, Davlat bojxona qo‘mitasi, Davlat statistika qo‘mitasi, Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Personallashtirish agentligi va boshqa organlar bilan fuqarolikni qabul qilish, yo‘qotish, fuqarolikdan chiqish, pasport va chegara rejimini mustahkamlash, aholi migratsiyasini hisobga olish, shuningdek xorijga chiquvchi va O‘zbekiston Respublikasiga kiruvchi shaxslarning ma’lumotlar bazasini shakllantirish va yuritish;

qidiruvdagi shaxslar, bedarak yo‘qolgan shaxslar va uzoq vaqt yashash joyida bo‘lmagan shaxslarning pasport ma’lumotlarini taqdim etish orqali ichki ishlar organlarining boshqa bo‘linmalari bilan huquqbuzarliklar profilaktikasi va ularga qarshi kurashish sohasida o‘zaro hamkorlikni tashkil etish;

O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi bo‘linmalariga chaqiriluvchilar va harbiy xizmatga majburlarni o‘z vaqtida hisobga qo‘yishga ko‘maklashish;

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining xorijdagi O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining shaxsini tasdiqlash bo‘yicha so‘rovlarini ijro etish;

huquqni muhofaza qiluvchi va boshqa vakolatli organlarning O‘zbekiston Respublikasi fuqarolariga xorijga chiqish hujjatlari rasmiylashtirilganligi to‘g‘risida axborot taqdim etish bo‘yicha so‘rovlarini ijro etish;

boshqa vakolatli organlar bilan birgalikda O‘zbekiston Respublikasida mehnat faoliyatini yuritish huquqiga egaligi tasdiqlangan chet el fuqarolarining respublika hududida o‘rnatilgan pasport tizimi qoidalariga rioya etishi ustidan nazoratni amalga oshirish;

sudlarning O‘zbekiston Respublikasi hududida bo‘lish, uning hududidan tranzit o‘tish qoidalarini buzgan chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni chiqarib yuborish to‘g‘risidagi qarorlari ijrosini ta’minlash;

fuqarolik jamiyati institutlari va aholi bilan migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish masalalarida hamkorlikni tashkil etish;

d) qonunchilikni va huquqni qo'llash amaliyotini yanada takomillashtirish bo'yicha takliflarni ishlab chiqish va amalga oshirish sohasida:

migratsiya, fuqarolikni rasmiylashtirish, pasport tizimi qoidalariga va O'zbekiston Respublikasida bo'lish tartibiga rioya etilishini ta'minlash masalalari bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar va boshqa hujjatlar loyihalarini ishlab chiqish va ishlab chiqishda qatnashish;

migratsiya sohasida xalqaro shartnomalar loyihalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda qatnashish;

huquqni qo'llash amaliyotini o'rganish va umumlashtirish, ilg'or xorijiy va milliy tajribani ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari faoliyatiga joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish;

axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini davlat xizmatlarini ko'rsatish jarayoniga, shu jumladan biometrik hujjatlarni olish, xorijga chiqish uchun materiallarni ko'rib chiqish va rasmiylashtirish, doimiy va vaqtincha ro'yxatga olish, doimiy turish joyida hisobga qo'yish, shuningdek manzil-ma'lumot axborotlarini berish jarayoniga joriy etish va ulardan foydalanish;

pasport tizimi qoidalariga rioya etish muammolari bo'yicha ilmiy-amaliy konferensiyalar, seminarlar va davra suhbatlari tashkil etish va o'tkazish, axborot materiallarini tayyorlash.

Bosh boshqarma qonun hujjatlariga muvofiq boshqa funksiyalarni ham amalga oshirishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasining huquqlari, majburiyatlari, javobgarligi va faoliyatini tashkil etish

Zimmasiga yuklatilgan vazifalar va funksiyalarni bajarish uchun Bosh boshqarma quyidagi huquqlarga ega:

davlat boshqaruvi organlaridan, mahalliy davlat hokimiyati organlaridan, huquqni muhofaza qilish tuzilmalaridan va boshqa tashkilotlardan aholi migratsiyasi masalalari bo'yicha statistik, tahliliy materiallarni so'rash, talab qilish va olish;

davlat hokimiyati organlari, davlat va xo'jalik boshqaruvi organlarida, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlarida O'zbekiston Respublikasi fuqarolarini Toshkent shahriga va Toshkent viloyatiga doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish to'g'risida iltimosnoma berish tartibiga rioya etilishini tekshirish;

mehmonxonalarda va boshqa tashkilotlarda O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar tomonidan pasport va viza rejimi qoidalariga rioya etilishini tekshirish;

davlat boshqaruvi organlariga, mahalliy davlat hokimiyati organlariga, boshqa tashkilotlarga aniqlangan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar tomonidan pasport va viza rejimini, shuningdek Toshkent shahriga va Toshkent viloyatiga doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish to‘g‘risida iltimosnoma berish tartibini buzish hollarini bartaraf etish haqida taqdimnomalar kiritish;

pasport va viza rejimi qoidalarini buzgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari va mansabdor shaxslari, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga nisbatan o‘rnatilgan tartibda ma‘muriy jazo choralarini qo‘llash;

javobgarlik choralarini qo‘llash maqsadida prokuratura, tergovga qadar tekshiruv, surishtiruv va tergov organlariga pasport tizimi, O‘zbekiston Respublikasiga kirish, undan chiqish va unda bo‘lish qoidalarini buzgan shaxslar haqida axborot taqdim etish;

migratsiya va pasport tizimi masalalari bo‘yicha qonunchilikni va huquqni qo‘llash amaliyotini takomillashtirish to‘g‘risida normativ-huquqiy hujjatlar loyihalarini va takliflarni ishlab chiqish va ularni O‘zbekiston Respublikasi IIVga ko‘rib chiqish uchun kiritish.

Bosh boshqarma qonun hujjatlariga muvofiq boshqa huquqlarga ham ega bo‘lishi mumkin.

Bosh boshqarma quyidagi majburiyatlarga ega:

o‘z vakolatlari doirasida fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, jismoniy va yuridik shaxslarning mulkini, shaxs, jamiyat va davlat xavfsizligini himoya qilish choralarini ko‘rish;

ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarining ish faoliyati haqidagi zarur ma‘lumotlarni tayyorlash va O‘zbekiston Respublikasi IIV rahbariyatiga taqdim etish.

Bosh boshqarma qonun hujjatlariga muvofiq boshqa majburiyatlarni ham bajarishi mumkin.

Bosh boshqarma zimmasiga yuklatilgan vazifalarning samarali bajarilishi uchun javobgardir.

Bosh boshqarma faoliyatini tashkil etish. Bosh boshqarmaga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi bilan kelishilgan holda O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan lavozimiga tayinlanadigan va lavozimidan ozod etiladigan boshliq boshchilik qiladi.

Bosh boshqarma boshlig'i O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan o'rnatilgan tartibda lavozimiga tayinlanadigan va lavozimidan ozod etiladigan ikki nafar o'rinbosarga, shu jumladan bitta birinchi o'rinbosarga ega.

Bosh boshqarma boshlig'i:

– Bosh boshqarma ishini tashkil etadi va faoliyatiga umumiy rahbarlikni amalga oshiradi, Bosh boshqarma zimmasiga yuklatilgan vazifalar, funksiyalar va majburiyatlar lozim darajada bajarilishi uchun shaxsan javobgar bo'ladi;

– o'zining o'rinbosarlari o'rtasida funksional majburiyatlarni taqsimlaydi, ularning zimmalariga yuklatilgan majburiyatlarning bajarilishini nazorat qiladi;

– Bosh boshqarmaning ish rejalarini tasdiqlaydi;

– o'zining vakolati doirasida migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining barcha shaxsiy tarkibi tomonidan bajarilishi majburiy bo'lgan ko'rsatmalar chiqaradi va O'zbekiston Respublikasi IIV rahbariyatiga farmoyishlar loyihalarini kiritadi:

– kadrlarni tanlash, joy-joyiga qo'yish, boshqa lavozimga o'tkazishni va ularning kasbiy tayyorgarligini, xizmat intizomiga rioya etishini tashkil qiladi, o'rnatilgan tartibda migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari xodimlarini qayta tayyorlash va malaka oshirishga yuboradi;

– O'zbekiston Respublikasi IIV rahbariyatiga o'rnatilgan tartibda Bosh boshqarma xodimlariga maxsus unvonlar berish, ularni rag'batlantirish, shu jumladan taqdirlash, ularga nisbatan intizomiy jazo choralari qo'llash to'g'risida takliflar kiritadi;

– Bosh boshqarma xodimlarini o'rnatilgan tartibda xizmat safarlariga yuboradi;

– Bosh boshqarma xodimlariga o'z vakolati doirasida ta'tillar beradi;

– Bosh boshqarmada o'rnatilgan tartibda safarbarlik tayyorgarligini, shuningdek fuqaro muhofazasi tadbirlarining bajarilishini tashkil etadi va ta'minlaydi;

– Bosh boshqarma bo'linmalarida maxfiylik rejimi, shu jumladan axborotni texnik himoya qilish bo'yicha tadbirlar tashkil etilishi uchun javob beradi;

– bevosita o'zi va o'rinbosarlari orqali migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalarining faoliyatini nazorat qiladi;

– migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari rahbarlarining hisobotini eshitadi;

– migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari xodimlarining jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari bo'yicha xatti-harakatlarining qonuniyligi, shuningdek xodimlar tomonidan har bir qonuniylik buzilishi holatlari o'rnatilgan tartibda tekshirilishini ta'minlaydi;

– migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarining shtatlar sonini qayta taqsimlash haqida takliflar kiritadi;

– qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni amalga oshiradi.

Bosh boshqarma boshlig‘i yo‘qligida uning vazifasini birinchi o‘rinbosari bajaradi.

Bosh boshqarma xodimlari Bosh boshqarma boshlig‘ining taqdimnomasiga ko‘ra O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan lavozimiga tayinlanadi va lavozimidan ozod etiladi, safdorlar tarkibi bundan mustasno.

Qoraqalpog‘iston Respublikasi IIV, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmalari boshliqlari Bosh boshqarma boshlig‘i bilan kelishilgan holda tegishli ravishda Qoraqalpog‘iston Respublikasi ichki ishlar vazirining, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi va viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari boshliqlarining taqdimnomasiga ko‘ra O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan tayinlanadi.

Tuman (shahar) ichki ishlar boshqarmalari (bo‘limlari) migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlari (bo‘linmalari) boshliqlari Qoraqalpog‘iston Respublikasi IIV, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmalari boshliqlarining taqdimnomasiga ko‘ra Qoraqalpog‘iston Respublikasi ichki ishlar vaziri, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi va viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari boshliqlari tomonidan lavozimiga tayinlanadi va lavozimidan ozod etiladi.

Tuman (shahar) ichki ishlar boshqarmalari (bo‘limlari) migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlari (bo‘linmalari, guruhleri) xodimlari tuman (shahar) ichki ishlar boshqarmalari (bo‘limlari) boshliqlarining taqdimnomasiga ko‘ra Qoraqalpog‘iston Respublikasi ichki ishlar vaziri, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi va viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari boshliqlari tomonidan lavozimiga tayinlanadi va lavozimidan ozod etiladi.

Ish yuritish va maxfiylik rejimi bo‘yicha tadbirlar Bosh boshqarma tomonidan o‘rnatilgan tartibda mustaqil ravishda amalga oshiriladi.

Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarini maxsus texnika va boshqa moddiy-texnik vositalar hamda mol-mulk bilan ta‘minlash o‘rnatilgan tartibda amalga oshiriladi.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2017 yil 11 iyul PQ-3126-son qarori yuqorida keltirilgan vazifalarning ijrosini ta‘minlashga qaratilgan asosiy hujjatdir.

Olib borilayotgan islohotlar natijasida migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish jarayonlarini tashkil etishning yangicha samarali mexanizmlarini joriy etish, migratsiya jarayonlarini soddalashtirish, birinchi navbatda xalqqa yengillik yaratishga, ularda sidqidildan vijdonan xizmat qilishga, ularning murojaatlarini o'z vaqtida ko'rib chiqishga, xorijiy tajribalarni samarali jihatlarini sohaga olib kirishga, ularning moddiy-texnik bazasini yangilab borishga, xodimlarning bilim, malaka va ko'nikmalarini oshirishga xizmat qilmoqda.

2-§. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING «O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING FUQAROLIGI TO'G'RSIDA»GI QONUNINING MAZMUNI VA MOHIYATI

O'zbekiston Respublikasining «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi 2020 yil 13 mart O'RQ-610-son qonuni 10 ta bob va 58-moddadan iborat.

Qonunning maqsadi – O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish va tugatish sohasidagi munosabatlarni tartibga soladi.

O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risidagi qonun hujjatlari – «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi qonuni va boshqa qonun hujjatlaridan iboratdir.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risidagi qonun hujjatlarida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

Qonunda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

ariza beruvchi – O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo'yicha davlat organiga murojaat qilgan voyaga yetgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi yoki chet davlat fuqarosi yoxud voyaga yetgan fuqaroligi bo'lmagan shaxs;

bola – o'n sakkiz yoshga to'lgunga (voyaga yetgunga) qadar bo'lgan shaxs;

vatandosh – O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan yoki ilgari uning hududida yashagan, O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga ega bo'lmagan, O'zbekiston Respublikasi hududidan tashqarida yashaydigan shaxs va uning nasl-nasab shajarasi bo'yicha to'g'ri tutashgan o'zidan keyingi qarindoshlari, basharti, agar ularning nasl-nasab shajarasi bo'yicha to'g'ri tutashgan o'zidan oldingi qarindoshlari O'zbekiston Respublikasi hududida yashayotgan bo'lsa hamda O'zbekiston Respublikasining fuqarolari bo'lsa;

yolg'iz ota yoki ona – bolani tarbiyalayotgan ota (ona), basharti bolaning tug'ilganligi to'g'risidagi rasmiy hujjatlarda ota-onasidan biri haqidagi ma'lumotlar mavjud bo'lmasa yoxud bunday ma'lumotlar tarbiyalayotgan otaning (onaning) so'zlariga asosan kiritilgan bo'lsa;

tirikchilikning qonuniy manbai – ish haqi va unga tenglashtirilgan to'lovlar, tadbirkorlik faoliyatidan yoki mulkdan olingan foyda, pensiya, stipendiya, alimentlar, ijtimoiy nafaqalar,

moliyaviy jamg'armalar yoki oila a'zolari va boshqa shaxslarning moliyaviy yordami, shuningdek boshqa qonuniy daromadlar;

identifikatsiyalovchi ID-kartasi— O'zbekiston Respublikasi hududida identifikatsiyalovchi karta egasining shaxsini va fuqaroligini, shuningdek doimiy ro'yxatga olinganligini tasdiqlaydigan, egasining shaxsiga doir biografik va biometrik ma'lumotlar kiritilgan elektron jismga (chipga) ega bo'lgan, O'zbekiston Respublikasi fuqarosiga yoki chet davlat fuqarosiga yoxud fuqaroligi bo'lmagan shaxsga beriladigan hujjat;

fuqaroligi bo'lmagan shaxs – O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashab turgan, O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lmagan va o'zining chet davlat fuqaroligiga mansubligiga doir dalilga ega bo'lmagan shaxs;

fuqarolikning o'zgarishi – O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish yoki tugatish;

chet davlat fuqarosi – O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga ega bo'lmagan, boshqa davlat fuqaroligiga va o'zining boshqa davlat fuqaroligiga mansubligiga doir dalilga ega bo'lgan shaxs;

O'zbekiston Respublikasining xorijda doimiy yashovchi fuqarosi – O'zbekiston Respublikasidagi doimiy yashash joyidan ro'yxatdan chiqqan hamda xorijga doimiy yashashga chiqib ketish uchun ruxsatnoma rasmiylashtirgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosi;

yashash – shaxsning O'zbekiston Respublikasi hududida yoki uning tashqarisida qonuniy asosda turishi;

yashash guvohnomasi – fuqaroligi bo'lmagan shaxsning yoki chet davlat fuqarosining shaxsini tasdiqlaydigan, O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashashga ruxsat etilganligining tasdig'i sifatida berilgan hujjat.

O'zbekiston Respublikasida fuqarolik. O'zbekiston Respublikasida fuqarolik shaxsning davlat bilan o'zaro huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi yig'indisida ifodalanadigan hamda inson qadr-qimmatini, asosiy huquqlari va erkinliklarini e'tirof etish hamda hurmat qilishga asoslanadigan doimiy siyosiy-huquqiy aloqasini belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasida O'zbekiston Respublikasining butun hududi uchun yagona fuqarolik o'rnatiladi. Qoraqalpog'iston Respublikasining fuqarosi ayni bir vaqtda O'zbekiston Respublikasining fuqarosi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi, u qanday asoslarda olinganligidan qat'i nazar, hamma uchun tengdir.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolari jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, qonun oldida tengdir.

O'zbekiston Respublikasida har bir inson fuqaro bo'lish huquqiga egadir. Hech kim O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan mahrum qilinishi, bundan ushbu qonunda nazarda

tutilgan hollar mustasno, yoki fuqarolikni o'zgartirish huquqidan mahrum qilinishi mumkin emas.

O'zbekiston Respublikasi o'z organlari va mansabdor shaxslari orqali O'zbekiston Respublikasi fuqarolari oldida mas'uldir, O'zbekiston Respublikasining fuqarosi esa davlat oldida mas'uldir.

O'zbekiston Respublikasi o'z fuqarolarining huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishni O'zbekiston Respublikasi hududida hamda uning hududidan tashqarida amalga oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi fuqaroligiga qabul qilish, O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini tiklash, O'zbekiston Respublikasi fuqaroligidan chiqish yoki O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini yo'qotish to'g'risidagi qarorlar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan farmonlar tarzida qabul qilinadi va imzolangan kundan e'tiboran kuchga kiradi.

O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansublik. Quyidagilar O'zbekiston Respublikasining fuqarosi hisoblanadi:

a) 1992 yil 28 iyul holatiga ko'ra O'zbekiston Respublikasida doimiy yashagan, chet davlat fuqarosi bo'lmagan va O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lish istagini bildirgan shaxs;

b) O'zbekiston hududida yashagan va 1992 yil 28 iyulga qadar o'qish uchun O'zbekistondan tashqariga chiqib ketgan hamda uzluksiz ravishda ta'lim olgan yoxud harbiy xizmatni o'tagan va o'qish yoki harbiy xizmat tugaganidan keyin bir yil ichida O'zbekistonga qaytib kelgan hamda O'zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan shaxs, bosharti uning chet davlat fuqaroligi mavjud bo'lmasa;

v) qonun kuchga kirgan kunda O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga ega bo'lgan shaxs;

g) qonunga muvofiq O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olgan shaxs.

O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansublikni aniqlash chog'ida qonunning 5-moddasi birinchi qismining «a» va «b» bandlarida nazarda tutilgan hollarda, O'zbekiston Respublikasida doimiy yashash fakti doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olinganligi to'g'risidagi belgining mavjudligi bilan tasdiqlanadi.

Tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo'lmagan taqdirda, ariza beruvchi ushbu faktlarni sud tartibida aniqlashi mumkin.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxsga nisbatan O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini tan olish. 2005 yil 1 yanvarga qadar O'zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olingan hamda muqaddam chet davlat fuqaroligida bo'lmagan shaxs xohish bildirgan taqdirda, O'zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olinadi.

O‘zini O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olish to‘g‘risidagi ariza bilan murojaat qilgan kunga qadar O‘zbekiston Respublikasida kamida o‘n besh yil doimiy yashab kelayotgan va mazkur davr mobaynida chet davlat fuqaroligida bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olinadi.

Ota-onasidan biri (yolg‘iz otasi yoki onasi) O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olingan, chet davlat fuqaroligini qabul qilmagan va O‘zbekiston Respublikasida yashab kelayotgan bola xohish bildirgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olinadi.

Ushbu Qonun 5-moddasining ikkinchi qismida hamda mazkur moddaning birinchi va ikkinchi qismlarida nazarda tutilgan faktlarni tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo‘lmagan taqdirda, ariza beruvchi ushbu faktlarni sud tartibida aniqlashi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tasdiqlovchi hujjatlar. O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining pasporti, identifikatsiyalovchi kartasi yoki O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi mavjud ekanligini ko‘rsatuvchi boshqa hujjat O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tasdiqlovchi hujjatdir.

Quyidagilar o‘n olti yoshga to‘lmagan bolaning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini tasdiqlovchi hujjatdir:

tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnoma yoki ma’lumotnoma (bolaning tug‘ilgan joyidan qat’i nazar) — ota-onasidan birining O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligi mavjud ekanligini ko‘rsatuvchi pasporti, identifikatsiyalovchi kartasi yoki boshqa hujjati ko‘rsatilganda;

tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnoma yoki ma’lumotnoma (bola O‘zbekiston Respublikasida tug‘ilgan taqdirda) — fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar bo‘lgan ota-onaning (yolg‘iz otaning yoki onaning) O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi ko‘rsatilganda.

Nikohdan o‘tishda va uni bekor qilishda O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini saqlab qolish. O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining chet davlat fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs bilan nikohdan o‘tishi, shuningdek bunday nikohning bekor qilinishi er-xotinning fuqaroligi o‘zgarishiga sabab bo‘lmaydi.

Er-xotindan birining O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligi o‘zgarishi ikkinchisining fuqaroligi o‘zgarishiga sabab bo‘lmaydi.

Nikohning bekor qilinishi ushbu nikohda tug‘ilgan yoki nikoh bekor qilinguniga qadar farzandlikka olingan bolaning fuqaroligi o‘zgarishiga sabab bo‘lmaydi.

Xorijda yashovchi shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligining saqlab qolinishi. O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijda yashashi O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligining tugatilishiga sabab bo‘lmaydi.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijda davlat tomonidan himoya qilinishi. Xorijda O‘zbekiston Respublikasining fuqarolari O‘zbekiston Respublikasining himoyasi va homiyliги ostida bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi o‘z diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari orqali O‘zbekiston Respublikasi fuqarolari chet davlatning qonun hujjatlarida, O‘zbekiston Respublikasi va chet davlat ishtirokchi bo‘lgan xalqaro shartnomalarda o‘ziga berilgan barcha huquqlardan, xalqaro huquqning umum tan olingan normalaridan, xalqaro urf-odatlardan to‘laqonli foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishi uchun choralar ko‘rishi shart. O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi diplomatik vakolatxonalarining konsullik bo‘limlari ham O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining huquqlarini himoya qilish va ularning buzilgan huquqlarini tiklash bo‘yicha choralar ko‘radi.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarosini chet davlatga topshirishga yo‘l qo‘yilmasligi – agar O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi chet davlatga topshirilishi mumkin emas.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining chet davlat fuqaroligiga mansubligini tan olmaslik. O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining chet davlat fuqaroligiga mansubligi O‘zbekiston Respublikasida tan olinmaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligidan chiqish yoki fuqaroligini yo‘qotganlik to‘g‘risidagi qarori qabul qilinguniga qadar bir vaqtning o‘zida chet davlat fuqaroligiga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligidan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarishdan bosh tortishi yoki javobgarlikdan ozod etilishi mumkin emas.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish, fuqaroligiga qabul qilish va tiklash, uni tugatish

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini olish asoslari. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi quyidagi hollarda olinadi:

- tug‘ilganlik bo‘yicha;
- bola farzandlikka olinganda;
- O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish va uni tiklash natijasida.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida va qonunda nazarda tutilgan boshqa asoslarga ko‘ra ham olinishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tug‘ilganlik bo‘yicha olish. Bola o‘zining tug‘ilgan joyidan qat’i nazar, agar tug‘ilgan paytida:

a) ota-onasi (yolg'iz otasi yoki onasi) O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bo'lsa;

b) uning ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, boshqasi esa fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lsa yoki bedarak yo'qolgan deb topilgan yoxud uning turgan joyi noma'lum bo'lsa;

v) uning ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, boshqasi esa chet davlat fuqarosi bo'lsa, tug'ilganlik bo'yicha O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini oladi.

Qonunning 14-moddasi birinchi qismi «v» bandida nazarda tutilgan hollarda bolaning O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olishi faqat O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lgan ota-onasining yoxud boshqa qonuniy vakillarining iltimosnomasiga binoan amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan, ota-onasi (yolg'iz otasi yoki onasi) fuqaroligi bo'lmagan shaxslar bo'lgan bola tug'ilganlik bo'yicha O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini oladi.

O'zbekiston Respublikasi hududida turgan, ota-onasi noma'lum bo'lgan bola O'zbekiston Respublikasi fuqarosidir.

Otasi yoxud onasi O'zbekiston Respublikasining fuqarosi bo'lgan bolaga otalik yoxud onalik belgilangan yoki tan olingan taqdirda, bola tug'ilgan joyidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini oladi.

Ota-onasi O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bo'lmagan bolaning O'zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligini aniqlash. O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan, ota-onasi (yolg'iz otasi yoki onasi) u tug'ilgan paytda chet davlat fuqarolari bo'lgan yoxud ota-onasidan biri chet davlat fuqarosi, boshqasi esa fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan bola tug'ilganlik bo'yicha O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olmaydi.

Bola farzandlikka olinganda O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olishi. O'zbekiston Respublikasi fuqarolari tomonidan farzandlikka olinayotgan, chet davlat fuqarosi bo'lgan yoxud fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan bola O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini oladi.

Biri O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, boshqasi esa fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan er-xotin tomonidan farzandlikka olinayotgan, chet davlat fuqarosi bo'lgan yoxud fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan bola O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini oladi.

Biri O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, boshqasi esa chet davlat fuqarosi bo'lgan er-xotin tomonidan farzandlikka olinayotgan, chet davlat fuqarosi bo'lgan yoxud fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan bola farzandlikka oluvchilarning o'zaro kelishuviga ko'ra O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini oladi.

Bola farzandlikka olingan taqdirda O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini saqlab qolishi. O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan, O‘zbekiston Respublikasida farzandlikka olingan bola O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini saqlab qoladi.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan, biri chet davlat fuqarosi, boshqasi esa O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan er-xotin tomonidan farzandlikka olingan bolaga farzandlikka olganlarning iltimosnomasiga ko‘ra O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligidan chiqishga ruxsat berilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga qabul qilish va uni tiklash.

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga qabul qilish turlari. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish:

- umumiy tartibda;
- soddalashtirilgan tartibda;
- alohida tartibda amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga umumiy tartibda qabul qilish.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilishning umumiy tartibi chet davlat fuqarosiga yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga nisbatan quyidagi hollarda amalga oshiriladi, agar u:

- a) chet davlat fuqaroligidan chiqishni rasmiylashtirgan bo‘lsa;
- b) fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga yashash guvohnomasi olingan kundan e‘tiboran va O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish to‘g‘risidagi iltimosnoma bilan murojaat qilgan kunga qadar O‘zbekiston Respublikasi hududida uzluksiz besh yil davomida doimiy yashab kelayotgan bo‘lsa;
- v) tirikchilikning qonuniy manbaiga ega bo‘lsa;
- g) O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga rioya etish majburiyatini o‘z zimmasiga olsa;
- d) davlat tilini muloqot qilish uchun zarur darajada bilsa. Davlat tilini bilish darajasini aniqlash tartibi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

Konunning 19-moddasi birinchi qismining «b» bandida nazarda tutilgan shart O‘zbekiston Respublikasida tug‘ilgan va yashab kelayotgan yoki O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bilan nikohda bo‘lgan va nikoh tuzilganidan keyin O‘zbekiston Respublikasi hududida turmush o‘rtog‘i bilan birgalikda uzluksiz uch yil davomida yashab kelayotgan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga nisbatan tatbiq etilmaydi.

Bunda, agar fuqaroligi bo‘lmagan shaxs bir yil ichida O‘zbekiston Respublikasidan tashqariga jami bir yuz sakson uch kundan ortiq bo‘lmagan muddatga chiqqan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasi hududida yashalgan muddat uzluksiz deb hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga soddalashtirilgan tartibda qabul qilish. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilishning soddalashtirilgan tartibi chet davlat fuqarosi bo‘lgan yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs hisoblangan vatandoshga nisbatan quyidagi hollarda amalga oshiriladi, agar u:

a) O‘zbekiston Respublikasi hududida yashaydigan va O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan, nasl-nasab shajarasi bo‘yicha to‘g‘ri tutashgan loqal bitta o‘zidan oldingi qarindoshga ega bo‘lsa;

b) tirikchilikning qonuniy manbaiga ega bo‘lsa;

v) O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga rioya etish majburiyatini o‘z zimmasiga olsa;

g) davlat tilini qonun hujjatlarida belgilangan tartibda muloqot qilish uchun zarur darajada bilsa.

Qonunning 20-moddasi birinchi qismining «a» bandida nazarda tutilgan shart ilm-fan va ilmiy faoliyat, texnika, madaniyat hamda sport sohasida katta yutuqlarga ega bo‘lgan, shuningdek O‘zbekiston Respublikasi uchun manfaatli kasbga yoxud malakaga ega bo‘lgan vatandoshga va (yoki) uning oila a‘zolariga nisbatan hisobga olinmasligi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasi materiallarni ko‘rib chiqadi va O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini qonunning 20-moddasi birinchi va ikkinchi qismlarida ko‘rsatilgan shaxslarga berish maqsadga muvofiqiligi to‘g‘risida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentiga takliflar kiritadi.

Qabul qilingan qaror asosida shaxsga O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini berish to‘g‘risida kafolat xati beriladi, agar ushbu shaxs fuqarosi bo‘lgan davlat fuqaroligidan chiqadigan bo‘lsa.

Kafolat xatining amal qilish muddati bir yil. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasining qaroriga binoan kafolat xatining amal qilish muddati yana bir yilga uzaytirilishi mumkin.

Kafolat xati ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi tomonidan ariza beruvchiga yoki uning qonuniy vakiliga topshiriladi yoxud pochta orqali yuboriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoniga muvofiq ariza beruvchi chet davlat fuqaroligidan chiqqanligi haqida hujjat taqdim etganidan keyin amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga alohida tartibda qabul qilish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti milliy manfaatlardan kelib chiqib, chet davlatlarning fuqarolariga va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga qonunning 19 va 20-moddalari talablari qo‘llanilmagan holda O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini berishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tiklash. Agar ilgari O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan shaxsning fuqaroligi qonuning 25-moddasi birinchi qismi «a» va «g» bandlariga muvofiq yo‘qotilgan bo‘lmasa, u O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tiklash to‘g‘risida iltimosnoma bilan murojaat qilish huquqiga ega. Iltimosnomada O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligining tugatilish sabablari ko‘rsatiladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tiklash to‘g‘risidagi iltimosnoma bo‘yicha hujjatlarni rasmiylashtirishi qonunning 19, 37 va 38-moddalarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini bir martadan ortiq tiklashga yo‘l qo‘yilmaydi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tugatish.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tugatish asoslari. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi quyidagilar oqibatida tugatiladi:

- a) O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish;
- b) O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini yo‘qotganlik.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish qonuning 37 va 39-moddalarida belgilangan tartibda, O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligidan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnomasiga asosan amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini yo‘qotish asoslari.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi quyidagi hollarda yo‘qotiladi:

- a) shaxs chet davlatning harbiy xizmatiga, xavfsizlik organlariga, huquqni muhofaza qiluvchi organlariga, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga xizmatga kirganligi oqibatida;
- b) agar xorijda doimiy yashovchi shaxs yetti yil mobaynida uzrli sabablarsiz doimiy konsullik hisobiga turmagan bo‘lsa;
- v) agar O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga qabul qilish bila turib yolg‘on ma‘lumotlar yoki soxta hujjatlarni taqdim etish natijasida amalga oshirilgan bo‘lsa;
- g) agar shaxs chet davlatning foydasini ko‘zlab faoliyat ko‘rsatgan holda yoki tinchlik va xavfsizlikka qarshi jinoyatlar sodir etish yo‘li bilan jamiyat hamda davlat manfaatlariga jiddiy zarar yetkazgan bo‘lsa;
- d) agar shaxs ixtiyoriy ravishda chet davlatning fuqaroligini olgan bo‘lsa;
- ye) agar shaxs chet davlatning fuqaroligini tug‘ilganlik bo‘yicha yoxud chet davlat fuqarosi bo‘lgan otasining yoki onasining fuqaroligi asosida, voyaga yetmagan yoshida olgan bo‘lsa va yigirma bir yoshga to‘lguniga qadar chet davlat fuqaroligidan chiqishni rasmiylashtirmagan bo‘lsa.

Shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini yo‘qotganligi uning erining (xotining) va farzandining (bolalarining) fuqaroligi o‘zgarishiga sabab bo‘lmaydi.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining chet davlat harbiy xizmatiga, xavfsizlik organlariga, huquqni muhofaza qiluvchi organlariga, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga xizmatga kirganligi faktlarini aniqlashda. Chet davlatning harbiy xizmatiga, xavfsizlik organlariga, huquqni muhofaza qiluvchi organlariga, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga xizmatga kirgan shaxslarni aniqlash uchun konsullik muassasalari manfaatdor vazirliklar, davlat qo‘mitalari hamda idoralarning ma’lumotlarini tekshiradi, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarning kelib tushayotgan murojaatlarini o‘rganadi.

Yuqorida ko‘rsatilgan faktlar tasdiqlangan taqdirda O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va uni materiallar bilan birga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Xorijda doimiy yashayotgan va doimiy konsullik hisobiga turmagan O‘zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash. Xorijda doimiy yashayotgan va yetti yil mobaynida doimiy konsullik hisobiga turmagan O‘zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash uchun konsullik muassasalari:

– konsullik muassasasiga shaxsan murojaat qilgan shaxslarning murojaatlarini yoxud konsullik muassasalariga Tashqi ishlar vazirligi orqali kelib tushgan ma’lumotlarni tekshiradi;

– shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi to‘g‘risidagi chet davlatning so‘rovnomalarini o‘rganadi;

– o‘z konsullik okruglaridagi mamlakatlarda ozodlikdan mahrum etish joylarida saqlanayotgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining hisobini yuritadi;

– xorijga doimiy yashashga chiqib ketgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarini O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining har chorakda beradigan so‘rovnomalariga ko‘ra doimiy konsullik hisobi ro‘yxatlari bo‘yicha tekshiradi.

Qonunning 27-moddasi birinchi qismida nazarda tutilgan fakt aniqlangan taqdirda, Tashqi ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va uni materiallar bilan birga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Xorijda doimiy yashayotgan va yetti yil mobaynida uzrli sabablarsiz doimiy konsullik hisobiga turmagan O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi konsullik muassasasiga doimiy konsullik hisobiga qo‘yish to‘g‘risida ariza bilan murojaat qilish huquqiga ega. Konsullik muassasasi ariza beruvchining shaxsini aniqlaydi, O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligini yo‘qotgan shaxslarning ro‘yxati bilan solishtiradi va O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining doimiy konsullik hisobiga o‘z vaqtida turmaganligi sabablarini o‘rganadi. Bunda ariza beruvchiga qonunning 25-moddasi qoidalari tushuntiriladi.

Uzrli sabablar mavjud bo'lganda konsullik muassasasi O'zbekiston Respublikasi fuqarosini doimiy konsullik hisobiga qo'yish uchun hujjatlarni qabul qilish to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin. Kasallik, yashab turilgan mamlakatda konsullik muassasasi mavjud emasligi va fuqaroga bog'liq bo'lmagan boshqa sabablar uzrli sabablar hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi fuqarosining doimiy konsullik hisobiga qo'yilganligi to'g'risidagi axborot Tashqi ishlar vazirligiga yuboriladi.

Bila turib yolg'on ma'lumotlarni yoki soxta hujjatlarni taqdim etish natijasida O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilinganligi faktini aniqlash. Bila turib yolg'on ma'lumotlarni yoki soxta hujjatlarni taqdim etish natijasida O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilinganligi fakti aniqlangan taqdirda Ichki ishlar vazirligi yoki Tashqi ishlar vazirligi materiallarni O'zbekiston Respublikasi prokuratura organlariga topshiradi.

Bila turib yolg'on ma'lumotlarni yoki soxta hujjatlarni taqdim etish natijasida O'zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilinganligi fakti sudning qonuniy kuchga kirgan qarori bilan belgilanadi.

Qaror chiqargan sud qarorning ko'chirma nusxasini Ichki ishlar vazirligiga yoki Tashqi ishlar vazirligiga yuboradi.

Sudning qarori asosida Ichki ishlar vazirligi yoki Tashqi ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va xulosani materiallar bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Chet davlatning foydasini ko'zlagan holda faoliyat ko'rsatgan yoxud tinchlik va xavfsizlikka qarshi jinoyat sodir etgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosining jamiyat hamda davlat manfaatlariga jiddiy zarar yetkazganligi faktini aniqlash. Chet davlatning foydasini ko'zlagan holda faoliyat ko'rsatgan yoxud tinchlik va xavfsizlikka qarshi jinoyat sodir etgan O'zbekiston Respublikasi fuqarosining jamiyat hamda davlat manfaatlariga jiddiy zarar yetkazganligi fakti sudning qonuniy kuchga kirgan hukmi bilan belgilanadi.

Hukm chiqargan sud hukmning ko'chirma nusxasini Ichki ishlar vazirligiga yuboradi.

Sudning hukmi asosida Ichki ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va xulosani materiallar bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Chet davlat fuqaroligini ixtiyoriy ravishda olgan O'zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash. Chet davlat fuqaroligini ixtiyoriy ravishda olgan O'zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash uchun ichki ishlar organlari va konsullik muassasalari manfaatdor vazirliklar, davlat qo'mitalari hamda idoralarning ma'lumotlarini tekshiradi, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarning kelib tushayotgan murojaatlarini o'rganadi.

Qonunning 30-moddasi birinchi qismida nazarda tutilgan fakt aniqlangan taqdirda O'zbekiston Respublikasi fuqarosiga qonunning 25-moddasida belgilangan qoidalari tushuntiriladi. Bunda Ichki ishlar vazirligi yoki Tashqi ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va xulosani materiallar bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Chet davlatning fuqaroligini tug'ilganlik bo'yicha yoxud chet davlat fuqarosi bo'lgan otasining yoki onasining fuqaroligi asosida, voyaga yetmagan yoshida olgan O'zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash. Chet davlatning fuqaroligini tug'ilganlik bo'yicha yoxud chet davlat fuqarosi bo'lgan otasining yoki onasining fuqaroligi asosida, voyaga yetmagan yoshida olgan va yigirma bir yoshga to'lguniga qadar chet davlat fuqaroligidan chiqishni rasmiylashtirmagan O'zbekiston Respublikasining fuqarolarini aniqlash uchun ichki ishlar organlari va konsullik muassasalari manfaatdor vazirliklar, davlat qo'mitalari va idoralarning ma'lumotlarini tekshiradi, shuningdek jismoniy va yuridik shaxslarning kelib tushayotgan murojaatlarini o'rganadi.

Qonunning 31-moddasi birinchi qismida nazarda tutilgan fakt aniqlangan taqdirda O'zbekiston Respublikasi fuqarosiga yoki uning qonuniy vakiliga qonunning 25-moddasida belgilangan qoidalari tushuntiriladi.

Agar shaxs yigirma bir yoshga to'lguniga qadar chet davlatning fuqaroligini tugatish to'g'risida axborot taqdim etmasa, Ichki ishlar vazirligi yoki Tashqi ishlar vazirligi xulosa tayyorlaydi va xulosani materiallar bilan birga O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuboradi.

Ota-onasining fuqaroligi o'zgargan taqdirda va farzandlikka olinganda bolaning fuqaroligi.

Ota-onasining fuqaroligi o'zgargan taqdirda bolaning fuqaroligi o'zgarishi. Agar o'n to'rt yoshga to'lmagan bolaning ota-onasi (yolg'iz otasi yoki onasi) O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olsa yoki O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqsa, ushbu bolaning fuqaroligi o'zgarishi mumkin.

Ota-ona (yolg'iz ota yoki ona) O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini o'zgartirganda O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lgan bolaning fuqaroligi, bosharti bola fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lib qolmasa, o'zgarishi mumkin.

Ota-onalik huquqlaridan mahrum etilgan ota-onasining fuqaroligi o'zgarganda, bolaning fuqaroligi o'zgarmaydi. Bolaning fuqaroligi o'zgargan taqdirda, ota-onalik huquqlaridan mahrum etilgan ota-onasining roziligi talab qilinmaydi.

O'ziga nisbatan vasiylik yoki homiylik belgilangan bolaning O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini saqlab qolishi. Agar O'zbekiston Respublikasi hududida yashab

turgan bolaning ota-onasi (yolg'iz otasi yoki onasi) O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqsa va bunda ular o'ziga nisbatan vasiylik yoki homiylik belgilangan bolaning tarbiyasida ishtirok etmasa, ota-onasining notarial tartibda tasdiqlangan arizasiga, vasiyning yoxud homiyning iltimosnomasiga ko'ra bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini saqlab qoladi.

Ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olgan taqdirda bolaning O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olishi. Agar ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olayotgan bo'lsa, boshqasi esa chet davlat fuqarosi bo'lib qolaversa, O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini olayotgan otaning yoki onaning iltimosnomasiga ko'ra, tug'ilgan joyidan qat'i nazar, bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olishi mumkin.

Agar ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olayotgan bo'lsa, boshqasi esa O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet davlat fuqarosi bo'lib qolaversa, o'n to'rt yoshga to'lmagan, O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan va doimiy yashayotgan bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini oladi.

Agar ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olayotgan bo'lsa, boshqasi esa fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lib qolaversa, O'zbekiston Respublikasi hududida yashayotgan bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini oladi.

Agar ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olayotgan bo'lsa, boshqasi esa fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lib qolaversa, O'zbekiston Respublikasidan tashqarida doimiy yashayotgan bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olayotgan otaning yoki onaning iltimosnomasiga ko'ra O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini olishi mumkin.

Ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqqan taqdirda bolaning O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini saqlab qolishi. Agar ota-onasidan biri O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqayotgan bo'lsa, boshqasi esa O'zbekiston Respublikasi fuqarosi bo'lib qolaversa, bola O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini saqlab qoladi. O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqayotgan otasining yoki onasining iltimosnomasiga ko'ra, bolaga O'zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqishga O'zbekiston Respublikasining fuqaroligini saqlab qolgan otasining yoki onasining yozma roziligi mavjud bo'lgan taqdirda ruxsat berilishi mumkin.

Bolaning fuqaroligini o'zgartirish chog'ida uning roziligini olish zarurligi. Ota-onasining fuqaroligi o'zgarganda yoki bola farzandlikka olingan taqdirda o'n to'rt yoshdan o'n sakkiz yoshgacha bo'lgan bolaning fuqaroligi faqat uning yozma roziligi bilan o'zgartirilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga oid xujjatlarni tayyorlash va ularni ko‘rib chiqish O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash yoki undan chiqish chog‘ida hujjatlarni tayyorlash tartibi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash yoki undan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnomalarga doir umumiy talablar. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash yoki undan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnoma O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti nomiga ariza beruvchi tomonidan shaxsan beriladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida yashab turgan shaxs iltimosnomani doimiy yashash yoki vaqtincha turgan joyidagi ichki ishlar organiga, xorijda yashayotgan shaxs esa konsullik muassasasiga beradi. Uzrli sabablar mavjud bo‘lganda (kasallik, konsullik muassasasining mavjud emasligi) notarial tartibda tasdiqlangan iltimosnoma ishonchli shaxslar orqali berilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash yoki undan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnoma va unga ilova qilinadigan hujjatlar ariza beruvchi tomonidan ularning tuzilish sanasi ko‘rsatilgan holda imzolanishi kerak. Agar ariza beruvchi jismoniy nuqsonlari, kasalligi oqibatida yoki biron-bir boshqa sabablarga ko‘ra iltimosnomani o‘z qo‘li bilan imzolay olmasa, uning topshirig‘iga ko‘ra o‘zga shaxs ariza beruvchi va ichki ishlar organining mansabdor shaxsi yoxud konsullik muassasasining konsullik mansabdor shaxsi hozirligida iltimosnomani yoki boshqa hujjatni ariza beruvchi hujjatni o‘z qo‘li bilan imzolay olmaganligining sababini ko‘rsatgan holda imzolashi mumkin. Bunday hollarda ichki ishlar organining mansabdor shaxsi yoki konsullik muassasasining konsullik mansabdor shaxsi tomonidan iltimosnomaga bu haqda yozib qo‘yiladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish yoki uni tiklash to‘g‘risidagi iltimosnomaga ilova qilinadigan hujjatlar. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga umumiy tartibda qabul qilish yoki O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tiklash to‘g‘risidagi iltimosnomaga quyidagilar ilova qilinadi:

- so‘rovnoma;
- pasport yoki identifikatsiyalovchi karta (yashash guvohnomasi);
- nikoh tuzilganligi yoki nikoh bekor qilinganligi to‘g‘risidagi guvohnoma;
- bola iltimosnomada ko‘rsatilgan taqdirda, uning tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomasi va agar mavjud bo‘lsa yashash guvohnomasi;
- tirikchilikning qonuniy manbalari mavjudligini tasdiqlovchi hujjat;
- davlat boji (konsullik yig‘imi) to‘langanligi to‘g‘risidagi hujjat.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga soddalashtirilgan tartibda qabul qilish to‘g‘risidagi iltimosnomaga qonunning 38-moddasi birinchi qismida sanab o‘tilgan hujjatlardan tashqari quyidagilar ilova qilinadi:

– ariza beruvchining tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomasi;

– O‘zbekiston Respublikasi hududida yashayotgan va O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi bo‘lgan, nasl-nasab shajarasi bo‘yicha to‘g‘ri tutashgan o‘zidan oldingi qarindoshining pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi yoxud manfaatdor vazirlikning, davlat qo‘mitasining yoki idoraning iltimosnomasi;

– sudlanganlik holati yo‘qligini yoki mavjudligini tasdiqlovchi hujjat.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga alohida tartibda qabul qilish to‘g‘risidagi iltimosnomaga pasport yoki identifikatsiyalovchi kartasi (yashash guvohnomasi) ilova qilinadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnomaga ilova qilinadigan hujjatlar. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish to‘g‘risidagi iltimosnomaga quyidagilar ilova qilinadi:

– so‘rovnoma;

– pasport yoki identifikatsiyalovchi kartasi;

– nikoh tuzilganligi yoki nikoh bekor qilinganligi to‘g‘risidagi guvohnoma;

– bola iltimosnomada ko‘rsatilgan taqdirda, uning tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomasi va agar mavjud bo‘lsa pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi;

– davlat boji (konsullik yig‘imi) to‘langanligi to‘g‘risidagi hujjat.

Agar O‘zbekiston Respublikasida ariza beruvchining O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan eri (xotini), ota-onasi, shuningdek uning qaramog‘idagi shaxslar doimiy yashasa, ariza beruvchi ushbu shaxslarning o‘ziga nisbatan mulkiy e‘tirozlari mavjud emasligi haqidagi notarial tartibda tasdiqlangan arizalarini taqdim etishi shart.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash va undan chiqish masalalariga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi. Iltimosnomani qabul qilgan ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi ariza beruvchi tomonidan taqdim etilgan hujjatlarning to‘g‘ri rasmiylashtirilganligini uch ish kuni ichida tekshiradi.

Aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish uchun ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi ariza beruvchidan qo‘shimcha hujjatlar taqdim etishni talab qilishga yoxud zarur axborotni boshqa davlat organlaridan so‘rab olishga haqli.

Iltimosnoma qonunning 37, 38 va 39-moddalarida ko‘rsatilgan barcha hujjatlar ariza beruvchi tomonidan taqdim etilgan paytdan e‘tiboran ko‘rib chiqish uchun qabul qilingan deb hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqish muddatlari va ko‘rib chiqishni tugatish asoslari.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqish muddatlari. Ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid hujjatlar ro‘yxatdan o‘tkazilgandan keyin qonunning 52-moddasida belgilangan tartibda tuziladigan O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma‘lumotlar bazasiga materiallarni ko‘rib chiqish to‘g‘risidagi talabnomani uch ish kuni ichida kiritadi.

Talabnomani ko‘rib chiqish, tekshiruv o‘tkazish va xulosa tayyorlash muddati bir oyni tashkil etadi. Qo‘shimcha hujjatlar yoki ma‘lumotlar olish zarur bo‘lganda talabnomani ko‘rib chiqish va xulosa tayyorlash muddati bir oygacha uzaytirilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni qabul qilgan konsullik muassasasi ularni diplomatik pochta jadvalini hisobga olgan holda Tashqi ishlar vazirligiga yuboradi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasiga yuborish uchun materiallarni Ichki ishlar vazirligi yoki Tashqi ishlar vazirligi tomonidan tayyorlash muddati bir oydan oshmasligi kerak.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqishning umumiy muddati talabnoma O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma‘lumotlar bazasiga kiritilgan sanadan e‘tiboran bir yildan oshmasligi kerak.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqishni tugatish. Quyidagi holatlar O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqishni tugatish asoslari hisoblanadi:

a) shaxsning davlat oldida bajarilmagan majburiyatlari yoki fuqarolar yoxud davlat organlari va boshqa tashkilotlar manfaatlarini bilan bog‘liq bo‘lgan uning mulkiy majburiyatlari mavjudligi;

b) shaxsning qidiruvda ekanligi;

v) agar shaxs ayblanuvchi sifatida jinoiy javobgarlikka tortilgan, sudlangan va jazoni o‘tayotgan bo‘lsa;

g) shaxsga nisbatan qonuniy kuchga kirgan va ijro etilishi lozim bo‘lgan sud hukmining mavjudligi;

d) bila turib yolg‘on ma‘lumotlar yoki soxta hujjatlar taqdim etganlik;

ye) O‘zbekiston Respublikasining davlat xavfsizligi manfaatlariga zidlik;

j) shaxsning vafot etganligi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqish tugatilganligi to‘g‘risida ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi arizachini yoki uning qonuniy vakilini O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqish tugatilganligi sabablarini ko‘rsatgan holda yozma shaklda xabardor qiladi.

Qonunning 42-moddasi birinchi qismi «a», «b», «v» va «g» bandlarida nazarda tutilgan holatlar bartaraf etilgan taqdirda, shaxs ichki ishlar organiga yoki konsullik muassasasiga qayta murojaat qilish huquqiga ega.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqish tugatilgan taqdirda to‘langan davlat boji yoki konsullik yig‘imi qaytarib berilmaydi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo‘yicha takroriy murojaat O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasi O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni ko‘rib chiqishni tugatish haqida qaror qabul qilganidan so‘ng bir yil o‘tgach ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi tomonidan qabul qilinadi. Ariza beruvchiga ma‘lum bo‘lmagan va ma‘lum bo‘lishi mumkin bo‘lmagan yangi holatlar yuzaga kelgan taqdirda, takroriy iltimosnoma ko‘rsatilgan muddatdan oldin ham ko‘rib chiqilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansublikni aniqlash va fuqarolikni tan olish

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansublikni aniqlash. Shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligini aniqlash to‘g‘risidagi ariza uning doimiy yashash joyidagi ichki ishlar organiga, xorijda doimiy yashayotgan shaxs tomonidan esa konsullik muassasasiga beriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansublikni aniqlash shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligini aniqlash to‘g‘risidagi arizasi va arizaga ilova qilingan hujjatlar asosida amalga oshiriladi. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansublikni aniqlash O‘zbekiston Respublikasining yoki chet davlatning vakolatli organi so‘rovi bo‘yicha ham amalga oshirilishi mumkin.

Ariza beruvchida uning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligini tasdiqlovchi hujjatlar mavjud bo‘lganda ariza beruvchiga O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi yoxud O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi mavjudligini tasdiqlovchi boshqa hujjat beriladi.

Ariza beruvchida zarur hujjatlar mavjud bo‘lmagan taqdirda, shuningdek ariza beruvchining O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligiga nisbatan shubha paydo bo‘lganda ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi tekshiruv o‘tkazish uchun tegishli davlat organlariga so‘rovnoma yuboradi. Tekshiruv yakunlari bo‘yicha xulosa chiqariladi.

O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi ushbu Qonun 5, 6, 13 — 16 va 32 — 36-moddalarining talablari buzilgan holda olinganligi fakti aniqlangan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi ichki ishlar organining xulosasiga asosan olib qo‘yiladi. O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining pasporti yoki identifikatsiyalovchi kartasi olib qo‘yilayotgan shaxs mazkur xulosadan norozi bo‘lgan taqdirda, u o‘zining O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansubligi yoki mansub emasligi to‘g‘risidagi masalani hal etish uchun sudga murojaat qilishga haqli.

Qonunning 43-moddasi to‘rtinchi va beshinchi qismlarida ko‘rsatilgan xulosalar tegishincha Qoraqalpog‘iston Respublikasi ichki ishlar vaziri, Toshkent shahri va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshqarmalari boshliqlari yoki viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari boshliqlari tomonidan tasdiqlanadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansub emaslik to‘g‘risidagi ma’lumotnomalarni rasmiylashtirish tartibi. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansub emaslik to‘g‘risidagi ma’lumotnomani rasmiylashtirish haqidagi so‘rovnoma doimiy yashash joyidagi ichki ishlar organiga, xorijda doimiy yashab turgan shaxs tomonidan esa konsullik muassasasiga topshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansub emaslik to‘g‘risidagi ma’lumotnomani rasmiylashtirish to‘g‘risidagi so‘rovnomaga quyidagilar ilova qilinadi:

- tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnoma;
- pasport yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjat;
- davlat boji yoki konsullik yig‘imi to‘langanligini tasdiqlovchi hujjat.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansub emaslik to‘g‘risidagi ma’lumotnomani rasmiylashtirish haqidagi so‘rovnomani ichki ishlar organlari tomonidan ko‘rib chiqishning umumiy muddati O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma’lumotlar bazasiga talabnoma kiritilgan paytdan e‘tiboran bir oyni tashkil etadi. So‘rovnomani ko‘rib chiqish jarayonida shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi yoki mansub emasligi tekshiriladi. Ko‘rib chiqish yakunlari bo‘yicha ichki ishlar organi tomonidan O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga mansub emaslik to‘g‘risidagi ma’lumotnoma beriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini tan olishni rasmiylashtirish masalalariga oid materiallarni tayyorlash. Fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olish to‘g‘risidagi ariza doimiy yashash joyidagi ichki ishlar organiga topshiriladi. Arizaga quyidagilar ilova qilinadi:

- so‘rovnoma;

- fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga yashash guvohnomasi;
- nikoh tuzilganligi yoki nikoh bekor qilinganligi to‘g‘risidagi guvohnoma;
- arizachining familiyasi, ismi va otasining ismi o‘zgartirilganligi haqidagi ma‘lumotnoma (o‘zgarishlar mavjud bo‘lsa);

2005 yil 1 yanvarga qadar O‘zbekiston Respublikasiga kirib kelganligini va doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligini yoki O‘zbekiston Respublikasi hududida o‘n besh yil va undan ortiq yil davomida doimiy yashab kelayotganligini tasdiqlovchi hujjatlar;

- davlat boji to‘langanligi to‘g‘risidagi hujjat.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olish to‘g‘risidagi arizani ichki ishlar organlari tomonidan ko‘rib chiqishning umumiy muddati ariza topshirilgan kundan e‘tiboran uch oyni tashkil etadi.

Qonunning 6-moddasida nazarda tutilgan holatlar tasdiqlangan taqdirda, fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tegishincha Qoraqalpog‘iston Respublikasi ichki ishlar vaziri, Toshkent shahri va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshqarmalari boshliqlari yoki viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari boshliqlari tomonidan tasdiqlanib, Ichki ishlar vazirligi bilan kelishilgan xulosaga asosan O‘zbekiston Respublikasining fuqarosi deb tan olinadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasini tuzish. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalarini hal etishga doir konstitutsiyaviy vakolatlarini amalga oshirish maqsadida besh yil muddatga O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasi tuziladi.

Komissiya O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi maslahat-ko‘maklashuvchi organdir. Komissiya tarkibi O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlanadi.

Komissiya rais, rais o‘rinbosari, kotib va komissiyaning boshqa a‘zolaridan tarkib topadi.

Komissiyaning raisi, rais o‘rinbosari va boshqa a‘zolari uning ishida jamoatchilik asosida ishtirok etadi.

Komissiya majlisida rais yo‘q bo‘lgan taqdirda uning vazifalari rais o‘rinbosarining zimmasiga yuklatiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Fuqarolik masalalari komissiyasining reglamenti O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tasdiqlanadi.

Komissiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligi masalalariga oid iltimosnomalarni ko‘rib chiqish, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentiga fuqarolik masalalari yuzasidan takliflar kiritish;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan fuqarolik masalalariga oid qarorlarning ijro etilishi ustidan nazoratni amalga oshirish;

O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik to‘g‘risidagi qonun hujjatlari ijrosini tahlil qilish, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentiga mazkur yo‘nalishda aniqlangan muammolarni bartaraf etishga qaratilgan takliflar kiritish;

fuqarolik masalalari bo‘yicha xalqaro amaliyotni va ilg‘or xorijiy tajribani o‘rganish.

Komissiya o‘z zimmasiga yuklatilgan vazifalarni amalga oshirish maqsadida quyidagi huquqlarga ega:

– yurituvida turgan ish yuzasidan tegishli davlat organlaridan O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo‘yicha qo‘shimcha hujjatlar va materiallarni talab qilib olish;

– O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo‘yicha normativ-huquqiy hujjatlarni tayyorlashda ishtirok etish, tegishli takliflarni O‘zbekiston Respublikasining Prezidentiga kiritish;

– O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari yuzasidan zarur bo‘lgan qo‘shimcha axborot olish uchun o‘z majlislariga davlat organlari va boshqa tashkilotlarning vakillarini taklif etish.

Komissiya O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid iltimosnomalarni ko‘rib chiqishni tugatish to‘g‘risida qonunning 42-moddasi birinchi qismida nazarda tutilgan asoslarga ko‘ra qaror qabul qiladi.

Komissiyaning ishini tashkil etish va qarorlarini qabul qilish tartibi. Komissiyaning zaruratga qarab, lekin bir oyda kamida ikki marta o‘tkaziladigan majlislari komissiya ishining tashkiliy shaklidir.

Komissiyaning majlislari uning a‘zolari umumiy sonining kamida uchdan ikki qismi hozir bo‘lganda vakolatlidir.

Komissiya majlislarida O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudining raisi, O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudining raisi, O‘zbekiston Respublikasi Bosh vaziri va O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokurori ishtirok etishi hamda muhokama etiladigan masalalar yuzasidan ma‘ruza qilishi mumkin.

Komissiya qarori majlisda hozir bo‘lgan komissiya a‘zolari umumiy sonining ko‘pchilik ovozi bilan qabul qilinadi. Komissiya a‘zolarining ovozlari teng bo‘lib qolganda raislik qiluvchining ovozi hal qiluvchi hisoblanadi. Komissiya qarori bayonnoma bilan rasmiylashtiriladi va uning majlisida ishtirok etgan barcha a‘zolari tomonidan imzolanadi.

Komissiyaga ko‘rib chiqish uchun kiritiladigan O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid materiallarni dastlabki tarzda ishlab chiqish va tayyorlash O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasining tegishli tarkibiy bo‘linmasi tomonidan amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid qarorlarni ijro etuvchi organlar. O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi shaxslarga nisbatan fuqarolik masalalariga oid qarorlarni ijro etish Ichki ishlar vazirligi va uning tegishli bo‘linmalari zimmasiga, xorijda yashaydigan shaxslarga nisbatan esa Tashqi ishlar vazirligi va tegishli konsullik muassasalari zimmasiga yuklatiladi.

O‘ziga nisbatan O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligiga qabul qilish, uni tiklash yoki undan chiqish bo‘yicha qaror qabul qilingan shaxs bu haqda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining fuqarolik masalalariga oid qarori kuchga kirgan kundan e‘tiboran o‘n besh kunlik muddatda ichki ishlar organi yoki konsullik muassasasi tomonidan xabardor qilinadi.

Fuqarolik to‘g‘risidagi ishlarni ko‘rib chiqish yakunlari bo‘yicha berilishi lozim bo‘lgan hujjatlar. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligini ushbu Qonunda belgilangan tartibda olgan shaxsga quyidagi hujjatlar beriladi:

ichki ishlar organi tomonidan — O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining identifikatsiyalovchi kartasi yoki O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi mavjudligini tasdiqlovchi boshqa hujjat;

konsullik muassasasi tomonidan — O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish uchun biometrik pasporti yoki O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi mavjudligini tasdiqlovchi boshqa hujjat.

O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashab turgan, O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi tugatilgan shaxsga ichki ishlar organi tomonidan O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi beriladi.

O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinmagan, O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi tugatilgan shaxs O‘zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqib ketayotganida unga ichki ishlar organlari tomonidan O‘zbekiston Respublikasining yo‘l hujjati beriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligidan chiqish ruxsat etilgan shaxsga, shu jumladan bolaga O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi tugatilganligi to‘g‘risida ma’lumotnoma beriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma’lumotlar bazasi. O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalari bo‘yicha manfaatdor davlat organlari o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni ta’minlash, shuningdek hujjatlarni va ma’lumotlarni kiritish,

hisobga olish hamda monitoring qilish maqsadida O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma’lumotlar bazasi shakllantiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi masalalariga oid idoralararo ma’lumotlar bazasining ishlash tartibi O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi sohasida yuzaga keladigan nizolar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda hal etiladi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini buzganlikda aybdor shaxslar belgilangan tartibda javobgar bo‘ladi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, O‘zbekiston Prezidenti Sh.M. Mirziyoev 2020 yil 24 yanvar kuni parlamentga yo‘llagan Murojaatnomasida inson huquqlarini ta’minlash, fuqarolik to‘g‘risidagi qonun hujjatlarini takomillashtirish borasida muhim qadam qo‘yish va mamlakatda uzoq vaqtdan beri yashab kelgan, biroq O‘zbekiston fuqarosi maqomini olmagan insonlar muammosini qonunga muvofiq hal etish yuzasidan tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar ko‘rish zarurligini qayd etgandi.

Qabul qilingan qonunga muvofiq 1995 yil 1 yanvarga qadar O‘zbekiston hududiga kirib kelgan va doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tgan, chet davlat fuqaroligini qabul qilmagan hamda mazkur qonun kuchga kirguniga qadar fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston fuqarosi deb tan olinadi.

Qonun bilan Prezident huzuridagi Fuqarolik masalalari bo‘yicha komissiyaning maqomi, asosiy vazifalari va vakolatlari belgilangan.

Jumladan, komissiya O‘zbekiston fuqaroligi masalalariga oid iltimosnomalarni ko‘rib chiqadi, Prezidentga ushbu masalalar yuzasidan takliflar kiritadi.

Qonunga ko‘ra O‘zbekiston fuqaroligi masalalarini ko‘rib chiqishda idoralararo elektron hamkorlik shakllantiriladi.

II BOB. XORIJIY FUQAROLAR VA FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSLARNI O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VAQTINCHA VA DOIMIY BO‘LISH ASOSLARI

1-§.XORIJIY FUQAROLARNING VA FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSLARNING O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIGA KELISHLARI, KETISHLARI, BU YERDA BO‘LISHLARI VA TRANZIT O‘TISHLARI

Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari tartibini yanada soddalashtirish maqsadida **O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan 1996 yil 21 noyabrda «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari tartibi to‘g‘risida»gi 408-son qarori** qabul qilindi. Ushbu qaror bilan «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va O‘zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibi», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishlari qoidalarini», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tishlari qoidalarini», «O‘zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalari (elektron bo‘lmagan) toifalarining ro‘yxati» va «Fuqarolari uchun O‘zbekiston Respublikasida vizasiz rejim joriy qilingan mamlakatlar ro‘yxati» tasdiqlangan.

O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq, xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar xususiy hamda xizmat ishlari bo‘yicha, turist sifatida, dam olish, o‘qish, ishlash, davolanish va doimiy yashash uchun O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va undan ketishlari mumkin. Keyingi o‘rinlarda matnda **«xorijiy fuqarolar»** deb ataladi.

Xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasiga kirish vizalari, shu jumladan tranzit kirish vizalari:

a) O‘zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari tomonidan, bunday konsullik muassasalari mavjud bo‘lmagan taqdirda esa – O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining ikki tomonlama bitimi mavjud bo‘lgan boshqa davlatlarning konsullik muassasalari tomonidan beriladi.

Bosh konsulliklar, konsulliklar, vitse-konsulliklar, konsullik agentliklari va elchixonalarining konsullik bo‘limlari O‘zbekiston Respublikasining chet ellardagi konsullik muassasalari hisoblanadi;

b) xalqaro aeroport maqomiga ega bo‘lgan O‘zbekiston aeroportlaridagi O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining bo‘linmalari tomonidan beriladi.

Aeroportlarda Tashqi ishlar vazirligining konsullik muassasalari va bo'linmalari tomonidan O'zbekiston Respublikasiga kirish vizalari xorijiy fuqarolarning barcha toifalariga beriladi.

Kirish vizalari, qoidaga ko'ra, **bir yildan** ortiq bo'lmagan muddatga beriladi. Qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda ma'lum toifadagi xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga kirish vizalari **uch yildan** ortiq bo'lmagan muddatga beriladi.

Investitsiya kiritish vaqtida O'zbekiston Respublikasida belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining **8500 baravaridan** kam bo'lmagan miqdorda xo'jalik jamiyatlarining aksiyalari va ulushlarini sotib olish, shuningdek, xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonani tashkil etish shaklida O'zbekiston Respublikasiga investitsiya kiritgan xorijiy fuqarolarga ko'p martalik **uch yillik** investitsiya vizasi (investitsiya vizasi) beriladi va uning amal qilish muddati O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqish zaruratisiz cheklanmagan miqdorda uzaytiriladi.

Bunda investorning oila a'zolariga (turmush o'rtog'i, ota-onasi va farzandalari) investitsiya vizasi amal qilish muddatiga mos ravishda mehmon vizasi respublikadan chiqmasdan turib uzaytirish huquqi bilan rasmiylashtiriladi.

«Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chel el fuqarolari, shuningdek, ularning oila a'zolari (er yoki xotini) va voyaga yetmagan bolalar) davlat boji to'lamasdan, **uch yil** muddatgacha ko'p marta foydalaniladigan vizalarni olish huquqiga ega.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va uning O'zbekiston Respublikasi hududidagi bo'linmalari vizalarning amal qilish muddatini uzaytirishni xorijiy fuqarolarning quyidagi toifalari uchun amalga oshiradi:

a) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xodimlariga (va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga), shuningdek Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan matbuot vakillariga va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga;

b) rasmiy va parlament delegatsiyalari a'zolariga;

v) diplomatik maqomga ega bo'lgan boshqa shaxslarga;

g) ushbu bandning «a» kichik bandida ko'rsatilgan xorijiy fuqarolarning taklifi bo'yicha kelganlarga, biroq ko'pi bilan **2 marta** kelganlarga.

Vizaning uzaytirilishi respublika hududida rasmiy bo'lishga ruxsatnomaning uzaytirilishini anglatadi. Amaliy jihatdan vizani uzaytirish amal qilish muddati yangilangan

yangi viza berish yo‘li bilan amalga oshiriladi, xorijiy fuqaro akkreditatsiya qilingan taqdirda esa vizaning turi ham o‘zgartiriladi.

Ko‘p marta foydalaniladigan vizalar ushbu Tartibning 3-bandi «a» kichik bandida ko‘rsatilgan xorijiy fuqarolarga ular akkreditatsiya qilingan muddatga, ushbu Tartibning 3-bandi «b», «v» va «g» kichik bandlarida ko‘rsatilgan fuqarolarga bir yilgacha muddatga beriladi.

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar ichki ishlar boshqarmalari O‘zbekiston Respublikasidan ketish (ketish, ketish-kelish) vizalarini berish va ularning amalda bo‘lish muddatini uzaytirishni ushbu Tartibning 3-bandida ko‘rsatilmagan xorijiy fuqarolar uchun amalga oshiradilar.

Ko‘p marta foydalaniladigan vizalar **uch yilgacha** muddatga O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan xorijiy fuqarolarning quyidagi toifalariga va ularning oila a‘zolariga beriladi:

a) vakolatxona xodimining akkreditatsiya qilinganligini tasdiqlovchi hujjatlari bo‘lgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo‘yicha davlat qo‘mitasi akkreditatsiya qilingan firmalar va kompaniyalar doimiy vakolatxonalar xodimlariga beriladi. Viza xorijiy firma yoki kompaniyaning doimiy vakolatxonasi iltimosnomasi asosida beriladi;

b) xorijiy fuqaroning xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkiloti shtatiga kiritilganligini tasdiqlovchi hujjatlari bo‘lgan taqdirda, qonunchilikda belgilangan tartibda O‘zbekiston Respublikasida ro‘yxatga olingan xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkiloti xodimlariga beriladi. Viza xorijiy bank yoki boshqa moliya tashkilotining iltimosnomasi asosida beriladi;

v) O‘zbekiston Respublikasida ro‘yxatdan o‘tkazilgan yoki akkreditatsiya qilingan qo‘shma korxonalar va **100 foiz** xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalarning xodimlariga, ular Tashqi mehnat migratsiyasi agentligining mehnat faoliyati ko‘rsatish uchun ruxsatnomasini olganlaridan so‘ng, agar ikki tomonlama va ko‘p tomonlama hukumatlararo Bitimlar bilan boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo‘lsa, beriladi. Viza korxonalar iltimosnomasi asosida beriladi;

g) investitsiya loyihalarini amalga oshirishda qatnashayotgan xorijiy kompaniyalarning mansabdor shaxslari va mutaxassislariga vizalar O‘zbekiston Respublikasi vazirliklari, idoralari va xo‘jalik birlashmalari rahbarlarining iltimosnomalari asosida beriladi;

d) xorijiy investitsiyali korxonalarning muassislari (ishtirokchilari) va ularning oila a‘zolari uchun.

Ichki ishlar vazirligi tomonidan «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chel el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a‘zolari (er yoki xotini) va voyaga

yetmagan bolalar)ga davlat boji to‘lanmasdan uch yil muddatgacha ko‘p martalik kirish-chiqish vizalari beriladi va O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqmasdan, ularning muddati uzaytiriladi.

Investitsiya vizasi noelektron shaklda berilgan ishbilarmonlik kirish vizasi, mehmon vizasi va vatandoshlar uchun kirish vizasi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasiga kelgan xorijiy fuqarolarga O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar hududiy organlari tomonidan beriladi va uzaytiriladi.

Xorijiy fuqaro O‘zbekiston Respublikasiga investitsiya vizasi bilan kelgan taqdirda uni uzaytirish O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar hududiy organlari tomonidan amalga oshiriladi.

Xorijiy fuqaro investitsiya vizasini olish va uzaytirish uchun vaqtincha yashash joyi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari hududiy bo‘linmalariga xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonasidan iltimosnomani, shuningdek, kiritilgan investitsiyalar to‘g‘risidagi tegishli ma‘lumotnomalardan birini ilova qilib, milliy pasportini ko‘rsatib, belgilangan shakldagi anketa bilan murojaat qiladi.

Ma‘lumotnoma:

«Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan – xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to‘g‘risida;

O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan – xo‘jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonalar tashkil etilganligi to‘g‘risida beriladi.

Investitsiya vizasini olgan xorijiy fuqaro rasmiylashtirilgan vizani investitsiya vizasi amal qilishining qolgan muddati uchun fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning yangi (almashtirishda) milliy pasportiga yoki harakatlanish hujjatiga yopishtirish uchun vaqtincha yashash joyi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlarining hududiy bo‘linmalariga murojaat qilishga haqlidir.

Investitsiya vizasi berilganidan keyin O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va Ichki ishlar vazirligi hisobni va tegishli reestrni yuritish uchun O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligiga va «Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasiga **har oyda** tegishli ma‘lumotlarni yuboradi.

Ishtirokchilar ulushlari o‘zgarganligi bilan bog‘liq ustav hujjatlarini qayta ro‘yxatdan o‘tkazishda O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi va «Qimmatli qog‘ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi keyinchalik investitsiya

vizasining amal qilish muddatini qisqartirish yoki bekor qilish masalasini ko'rib chiqish uchun **uch kun** muddatda O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligiga ma'lumot yuboradi.

O'zbekiston Respublikasiga ma'lum muddatga vizasiz, elektron va turistik viza bilan kelib, shu muddat ichida baxtsiz hodisa (jarohat olganligi yoki boshqa og'ir kasallik) sababli davolash muassasalariga joylashtirilgan va belgilangan muddatda respublika hududidan chiqib ketish imkoni bo'lmagan xorijiy fuqarolarga O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshqarmalari hamda viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari tomonidan har bir holat bo'yicha tegishli davolash muassasasi xorijiy fuqaroning davolanish muddati ko'rsatilgan holda bergan xulosasiga asosan, ma'muriy choralar qo'llanilmasdan **«chiqish» (EXIT)** vizasi rasmiylashtirib beriladi.

Xorijiy fuqaro yoki uning qonuniy vakili davolanish muddati tugagach, **uch ish** kunida «chiqish» (EXIT) vizasini rasmiylashtirish uchun hududiy ichki ishlar organiga belgilangan tartibda ariza va boshqa tegishli hujjatlarni taqdim etadi.

Alohida hollarda, epidemiya (pandemiya) munosabati bilan karantin joriy etilgan hududda vaqtincha bo'lish muddati tugagan xorijiy fuqarolarga, shuningdek, ularni qabul qilgan uy-joy egalari va mansabdor shaxslarga nisbatan karantin muddati tugagunga qadar, hududda bo'lish qoidalarini buzganlik uchun ma'muriy choralar qo'llanilmaydi.

Karantin muddati tugaganidan so'ng, O'zbekiston Respublikasiga ma'lum muddatga vizasiz, elektron va turistik viza bilan kelgan xorijiy fuqarolar **30 sutka** ichida «chiqish» (EXIT) vizasini rasmiylashtirmasdan respublika hududidan chiqib ketishlari lozim.

O'zbekiston Respublikasi bilan vizasiz rejim joriy etilgan xorijiy davlatlar fuqarolari hamda viza asosida yashayotgan xorijiy fuqarolar karantin muddati tugagach, belgilangan tartibda **uch ish** kuni ichida hududiy ichki ishlar organlariga tegishli hududda vaqtinchalik bo'lish muddatini uzaytirish masalasida ularni taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar orqali murojaat qilishlari mumkin.

Bo'lish muddati karantin muddati tugagan kundan boshlab uzaytiriladi.

O'zbekiston Respublikasiga kelish uchun berilgan viza, tranzit vizadan tashqari, O'zbekiston Respublikasining barcha hududida haqiqiy hisoblanadi, xorijiy fuqarolarning borishlari uchun yopiq bo'lgan joylar, ob'ektlar bundan mustasnodir.

O'zbekiston Respublikasiga kirish va chiqish vizalarini berish yoki amal qilish muddatini uzaytirish uchun xorijiy fuqarolardan:

a) O'zbekiston Respublikasi konsullik muassasalari tomonidan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan belgilangan tartibda va miqdorda konsullik yig'implari, shuningdek, konsullik ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan haqiqiy xarajatlarni

qoplash hisobiga O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi va konsullik muassasalari boshliqlari yoki O'zbekiston Respublikasi diplomatik vakolatxonalari boshliqlari tomonidan belgilanadigan tartibda va miqdorda yig'imga undiriladi;

b) O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari tomonidan «Davlat boji to'g'risida»gi qonun bilan belgilangan tartibda va miqdorda davlat boji undiriladi.

Xorijiy fuqarolarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va ketishlari tartibi, ularga vizalar berish hamda ularning amal qilish muddatlari O'zbekiston Respublikasining boshqa davlatlar bilan ko'p tomonlama va ikki tomonlama bitimlari bilan, tenglik asosida, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining alohida qarorlari bilan o'zgartirilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi xorijiy tashuvchilarning davlatlarida bo'lish uchun O'zbekiston Respublikasining tashuvchilariga beriladigan muddatlarga mos ravishda O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy tashuvchilarning bo'lish muddatlariga hamda respublika hududida uzoq muddat bo'lish uchun ruxsatnoma faqat asoslangan sabablar mavjudligida taqdim etilishiga nisbatan choralarni ko'rish huquqiga ega.

O'zbekiston Respublikasiga kelish vizalarini rasmiylashtirish tartibi. Yuridik shaxslar yoki O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, xorijiy fuqarolarning, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari taklifi bo'yicha O'zbekiston Respublikasiga kelmoqchi bo'lgan xorijiy fuqarolar vizalar olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalariga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda – O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlar konsullik muassasalariga to'ldirilgan, belgilangan shakldagi viza anketasiga taklifnoma va milliy pasportni yoki uning o'rnini bosadigan hujjatni (keyingi o'rinlarda matnda «milliy pasport» deb yuritiladi) ilova qilgan holda murojaat qiladilar.

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xorijiy fuqarolar – xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xodimlari hamda ularning oila a'zolari O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligining akkreditatsiya kartochkasi asosida viza olish va uning amal qilish muddatini uzaytirish uchun murojaat qiladilar.

Yuridik shaxslar yoki O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va

xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallari xorijiy fuqarolarga taklifnomalarni faqat O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga viza berilishida yordam ko'rsatish to'g'risida iltimosnoma berganlaridan keyingina yuboradilar.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalari, xorijiy fuqarolarning, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallarining yozma murojaatlarini ko'rib chiqadi va chet eldagi konsullik muassasalariga tegishli ko'rsatmalar yuboradi.

Yuridik shaxslarning taklifnomalariga binoan, O'zbekiston Respublikasiga kontrakt va shartnomalar bo'yicha **uch oydan** ortiq muddatga ishga kelayotgan xorijiy fuqarolarga vizalar berish belgilangan tartibga muvofiq, Tashqi mehnat migratsiyasi agentligi tomonidan xorijiy fuqaroga berilgan mehnat faoliyatiga bo'lgan huquqni tasdiqlovchi hujjatlar asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy fuqarolar – xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari xodimlari va ularning oila a'zolari, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan matbuot vakillari va ularning oila a'zolari O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining akkreditatsiya kartochkasi asosida vizalarning amal qilish muddatini uzaytirish uchun murojaat qiladilar.

Viza berish hujjatlarini ko'rib chiqish va xorijiy fuqaroga kelish vizasini rasmiylashtirish muddati **10 sutkadan** oshmasligi kerak.

O'zbekiston Respublikasiga fuqarolar taklifnomasi bo'yicha yoki doimiy yashash uchun kelmoqchi bo'lgan xorijiy fuqarolar vizalar olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalariga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda – O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik muassasalariga to'ldirilgan, belgilangan shakldagi viza anketasiga taklifnomani va milliy pasportni ilova qilgan holda murojaat qiladilar.

Chet eldan xorijiy fuqarolarni taklif qilmoqchi bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, O'zbekiston Respublikasida vaqtincha (**3 oydan ortiq**) yashab turgan va doimiy yashayotgan xorijiy fuqarolar yashash joyidagi ichki ishlar organlariga ikki nusxada to'ldirilgan, belgilangan shakldagi anketa-ariza bilan murojaat qiladilar.

Fuqarolarning taklifnomasi bo'yicha xorijiy fuqaroga O'zbekiston Respublikasiga kelishga viza berish uchun ruxsatnomani rasmiylashtirish muddati **15 sutkadan** oshmasligi kerak. O'zbekiston Respublikasiga doimiy yashash uchun kelayotgan xorijiy fuqarolar uchun hujjatlarni ko'rib chiqish muddati ayrim hollarda **30 sutkagacha** uzaytirilishi mumkin.

Xorijiy fuqarolar turist sifatida kelish vizalarini olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga, bunday muassasalar bo'lmagan taqdirda – O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik funksiyasini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik muassasalariga to'ldirilgan, belgilangan shakldagi viza anketasiga milliy pasportni va o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasi hududida qonunchilikda belgilangan tartibda amalga oshirayotgan turistik tashkilotlarning taklifnomasini taqdim etgan holda murojaat qiladilar.

Xorijiy fuqaroning turist sifatida kelish vizasini rasmiylashtirish O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasi tomonidan **3 sutkadan** oshmaydigan muddatda amalga oshiriladi, bayram va dam olish kunlari bundan mustasnodir.

Xorijiy davlatda O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari bo'lmagan taqdirda O'zbekiston Respublikasiga turistlar sifatida kelayotgan xorijiy fuqarolarga kelish-ketish vizalarini O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining aeroportlardagi konsullik byurosi tomonidan berilishiga yo'l qo'yiladi.

Xorijiy fuqarolar O'zbekiston Respublikasining turistik vizasida ko'rsatilgan muddatdan oldin kelgan taqdirda turistik vizalarga O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining konsullik byurolari tomonidan O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasidan o'tish punktlarida tegishli o'zgartirishlar kiritishga ruxsat etiladi.

Fuqarolari elektron kirish vizasini olish imkoniyatiga ega bo'lgan mamlakatlar ro'yxatiga kiritilgan xorijiy fuqarolar O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari va O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamentiga murojaat qilmasdan, O'zbekiston Respublikasi hududiga **30 kun** muddatga bir martalik, ikki martalik va ko'p martalik kirish uchun «**e-visa.gov.uz**» portali orqali «**E-VISA.UZ**» tizimi yordamida elektron vizani rasmiylashtirishlari va olishlari mumkin. Elektron vizani rasmiylashtirish va olish tartibi Elektron viza to'g'risidagi Nizom bilan tartibga solinadi.

Elektron vizani rasmiylashtirish va berishga doir murojaatni ko'rib chiqish muddati murojaat berilgan kundan tashqari **ikki ish** kunini tashkil etadi.

Xorijiy fuqarolar tranzit vizasini olish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga, bunday muassasalar bo'lmagan hollarda – O'zbekiston Respublikasi uchun konsullik vazifalarini bajarish yuzasidan kelishib olingan boshqa davlatlarning konsullik

muassasalariga to'ldirilgan belgilangan shakldagi viza-anketa bilan murojaat qiladilar hamda milliy pasportni, borilayotgan davlat vizasini, shuningdek, O'zbekiston Respublikasidan borilayotgan davlatga jo'nab ketish sanasi tasdiqlangan yo'l hujjatlarini taqdim etadilar.

O'zbekiston Respublikasi hududi orqali shaxsiy, yo'lovchilar tashish yoki yuk transportida tranzit bilan o'tib ketadigan xorijiy (haydovchilar) fuqarolar (72 soatdan ko'p bo'lmagan muddat mobaynida) viza anketasi, milliy pasport va borilayotgan mamlakat vizasidan tashqari xalqaro namunadagi haydovchilik guvohnomasini, transportga egalikni va avtotransportning texnik holatini tasdiqlovchi hujjatlarni, yukning borilayotgan mamlakatga yetkazib berilishini tasdiqlovchi yuk hujjatlarini va O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida nazarda tutilgan boshqa hujjatlarni taqdim etadilar.

Tranzit vizani O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasi tomonidan rasmiylashtirish **3 sutka** mobaynida amalga oshiriladi.

Xorijda bo'lgan xorijiy fuqarolarga investitsiya vizasini rasmiylashtirish O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti hamda Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Xorijda bo'lgan xorijiy fuqarolarga investitsiya vizasini rasmiylashtirish uchun iltimos qiluvchi xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonasidan iltimosnomani, taklif qilayotgan shaxs pasporti nusxasini, shuningdek, kiritilgan investitsiyalar to'g'risidagi tegishli ma'lumotnomalardan birini ilova qilib belgilangan namunadagi anketa bilan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamentiga hamda Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo'linmalariga murojaat qiladi.

Ma'lumotnoma:

«Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan – xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to'g'risida;

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan – xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokida korxonalar tashkil etilganligi to'g'risida beriladi.

Investitsiya vizasi O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari tomonidan milliy pasport ilova qilingan holda belgilangan shakldagi viza anketasini to'ldirishda yoxud kelganidan keyin – xalqaro maqomga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi aeroportlarida beriladi.

Ushbu bandning birinchi xatboshida ko'rsatilgan, O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasasi bo'lmagan davlatlardan kelgan shaxsga iltimosnomani rasmiylashtiruvchi xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonaga investitsiya vizasini kelganidan keyin xalqaro maqomga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi aeroportlarida rasmiylashtirish masalasini O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti, shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo'linmalari bilan oldindan ishlab chiqadi.

Investitsiya vizasini olgan xorijiy fuqaro rasmiylashtirilgan vizani investitsiya vizasi amal qilishining qolgan muddati uchun fuqaroligi bo'lmagan shaxsning yangi (almashtirilganda) milliy pasportiga yoki harakatlanish hujjatiga yopishtirish uchun O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasasiga yoxud O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamentiga, shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo'linmalariga murojaat qilishga haqlidir.

O'zbekiston Respublikasining chet eldagi diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalari boshliqlari alohida hollarda xorijiy fuqarolarga O'zbekiston Respublikasiga kelish vizasini berish to'g'risida mustaqil ravishda qaror qabul qilish huquqiga egadirlar. Bunda ular qabul qilingan qaror to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga bir sutka mobaynida xabarnoma yo'llaydilar.

O'zbekiston Respublikasidan ketish vizalarini rasmiylashtirish tartibi. Fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasidan ketish hujjatlarini olganlaridan so'ng viza olish uchun tegishli davlatlarning diplomatik va konsullik vakolatxonalariga murojaat qiladilar.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning yashash uchun guvohnomasi va doimiy ro'yxatdan o'tkazilganligi, ya'ni:

xorijiy fuqarolar O'zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar ular **uch yildan** ortiq vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash joyiga qaytmasa;

O'zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha tashqariga chiqqan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo'lgach, agar ular harakatlanish hujjatini almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

bekor qilish to'g'risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'rovi bo'yicha bekor qilinadi.

O'zbekiston Respublikasiga kelish va undan ketish huquqidagi cheklashlar. Xorijiy fuqaroning O'zbekiston Respublikasiga kelishi quyidagi hollarda rad etilishi mumkin:

a) milliy xavfsizlik yoki jamoat tartibini muhofaza qilishni ta'minlash manfaatlarini ta'minlash yo'lida;

b) agar bu O'zbekiston Respublikasi fuqarolari va boshqa shaxslarning huquqlarini va qonuniy manfaatlarini himoya qilish uchun zarur bo'lsa;

v) agar shaxs chet el terrorchi, ekstremist va boshqa jinoiy tashkilotlarning faoliyatiga aloqador bo'lsa;

g) agar shaxs o'zi haqida qasddan soxta ma'lumotlar bergan bo'lsa yoki zarur hujjatlarni taqdim etmagan bo'lsa;

d) agar shaxs ilgari xorijiy shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelish-ketish tartibini hamda bu yerda bo'lish qoidalarini, O'zbekiston Respublikasining bojxona, valyuta va boshqa qonunchiligini buzganligi aniqlangan bo'lsa;

ye) agar shaxs kasal bo'lsa yoki uning salomatligi jamiyat xavfsizligi va sog'lomligiga xavf tug'dirsa hamda ushbu kasallik O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan tasdiqlangan ro'yxatga kiritilgan bo'lsa.

Ushbu qaror bilan tasdiqlangan Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishlari qoidalarining 22-bandiga muvofiq, xorijiy fuqaroga nisbatan O'zbekiston Respublikasiga kelish cheklangan bo'lsa, unga O'zbekiston Respublikasiga kelishi rad etiladi.

Xorijiy fuqaroning O'zbekiston Respublikasidan ketishiga quyidagi hollarda ruxsat berilmaydi:

a) agar uning ketishi davlat xavfsizligini ta'minlash manfaatlariga zid bo'lsa – ketishga to'sqinlik qiluvchi holatlarning amal qilish muddati tugaguncha;

b) agar shaxsga nisbatan uning doimiy yashash uchun chet elga ketishiga to'sqinlik qiluvchi shartnoma, kontrakt majburiyatlari amalda bo'lsa – ushbu majburiyatlar to'xtatilgunga qadar;

v) agar shaxsga nisbatan jinoiy ish qo'zg'atilgan bo'lsa – ish oxiriga yetkazilgunga qadar yoki uning yuzasidan sud qarori qabul qilingunga qadar;

g) agar shaxs jinoyat sodir etganligi uchun jazoga hukm qilingan bo'lsa – jazoni o'tab bo'lguncha yoki jazodan ozod etilmaguncha;

d) agar shaxs unga sud tomonidan yuklangan majburiyatlarni bajarishdan bosh tortayotgan bo'lsa – majburiyatlarni to'liq bajarib bo'lgunga qadar;

ye) agar shaxs o'zi haqida qasddan soxta ma'lumotlar bergan bo'lsa;

j) agar suda shaxsga nisbatan fuqarolik da'vosi qo'zg'atilgan bo'lsa – sud tomonidan qaror qabul qilinib, u ijro etilgunga qadar.

Chet elga ketish huquqi rad etilganligi ustidan shikoyat qilish tartibi. Ushbu Tartibning IV bo‘limida nazarda tutilgan asoslar bo‘yicha chet elga ketish huquqining rad etilishi, javob berishning belgilangan muddatidan ortiqcha kechiktirilishi ustidan xorijiy fuqarolar yuqori organlarga shikoyat qilishlari mumkin, bu organlar bir oydan ko‘p bo‘lmagan muddatda javob berishlari kerak, xorijiy fuqaro uning qaroridan norozi bo‘lganda, sudga shikoyat qilishi mumkin. Chet elga ketish huquqini ushbu Tartib 20-bandining «b» kichik bandida ko‘rsatilgan sabablarga ko‘ra, cheklash ustidan shikoyat qilinishi mumkin emas.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasida bo‘lishi qoidalari

O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar (keyingi o‘rinlarda chet el fuqarolari deb ataladi) O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashlari yoki vaqtincha bo‘lishlari mumkin.

Ushbu qoidalar:

- a) chet el fuqarolarining O‘zbekiston Respublikasi hududida harakatlanishi;
- b) chet el fuqarolarini akkreditatsiya qilish;
- v) O‘zbekiston Respublikasiga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolarining avtotransport vositalarini hisobga qo‘yish;
- g) qonun hujjatlarini va ushbu qoidalarni buzganlik uchun chet el fuqarolarining O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish muddatlarini qisqartirish va ularni O‘zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborish tartibini belgilaydi.

O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha bo‘lib turgan chet el fuqarolari joylashtirish vositalarida (mehmonxonalarda, mehmonxona xizmatlari – vaqtincha yashash xizmatlari ko‘rsatiladigan turistik bazalarda va majmualarda, dam olish uylari va zonalarida, pansionatlarda, kempinglarda, motellarda, oilaviy mehmon uylarida, o‘tov va chodirli lagerlarda, sanatoriylarda va boshqa ob‘ektlarda, shuningdek, tunash uchun joylashish vositalariga aylantirilgan yer transportida), o‘zlari tanlagan boshqa uy-joy maydonida, shuningdek, davolash muassasalarida qabul qiluvchi tashkilotlarni (vazirliklar, idoralar, mulkchilik shaklidan hamda faoliyat turidan qat’iy nazar korxonalar va tashkilotlarni, chet davlatlarning doimiy vakolatxonalarini, xalqaro hukumatlararo tashkilotlarning vakolatxonalarini va chet davlatlarning hukumat tashkilotlarini, xalqaro va chet el nodavlat (nohukumat) notijorat tashkilotlarining (keyingi o‘rinlarda tashkilotlar deb ataladi) vakolatxonalarini), shuningdek, ularni shaxsiy ishlar bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasiga taklif qilgan shaxslarni xabardor qilgan holda yashaydilar.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lib turgan chet el fuqarolari yonida pasport yoki pasport o‘rnini bosuvchi hujjatlar (keyingi o‘rinlarda milliy pasportlar deb ataladi) bo‘lishi hamda ular bu hujjatlarni vakolatli organlar vakillarining talabiga muvofiq taqdim etishlari shart.

Chet el fuqarolari milliy pasport yo‘qolganligi haqida darhol qabul qiluvchi tashkilotga va ichki ishlar organlariga xabar qilishlari lozim.

Turistlarning hujjatlarini tekshirish O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadigan soddalashtirilgan tartibda amalga oshiriladi.

Taklif qilgan (qabul qiladigan) shaxslar, tashkilotlar, shu jumladan turoperator va turagent chet el fuqarolariga ularning O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida va ushbu qoidalarda nazarda tutilgan huquqlari va majburiyatlari o‘z vaqtida tushuntirib berilishini, chet el fuqarolari bilan munosabatlarda belgilangan huquqiy me‘yorlar aniq bajarilishini ta‘minlaydilar, chet el fuqarolarining tegishli hisobini yuritadilar (O‘zbekiston Respublikasiga shaxsiy ishlar bilan notijorat maqsadlarda kelayotgan chet el fuqarolarini qabul qiladigan va ularga turar joy beradigan jismoniy shaxslar bundan mustasno), shuningdek, Internet tarmog‘i orqali ixtisoslashtirilgan elektron avtomatlashtirilgan dastur (keyingi o‘rinlarda Dastur deb ataladi) yordamida xabardor qilish yoki O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining tegishli bo‘limlariga murojaat qilish yo‘li bilan ularning vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinishini, respublika hududida harakatlanishini hamda o‘zlariga belgilab berilgan bo‘lish muddati tugagach, O‘zbekiston Respublikasidan chiqib ketishini ta‘minlash uchun javobgar bo‘ladilar.

Chet ellik turistlarni qabul qiladigan turoperator va turagent, shuningdek, ularning xodimlari chet ellik turistlar O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarini buzganligi uchun javobgarlikdan ozod qilinadilar, ushbu bandning birinchi xatboshida nazarda tutilgan javobgarlik bundan mustasno.

Joylashtirish vositalariga, davolash muassasalariga va boshqa uy-joy maydonlariga joylashtirilgan chet el fuqarolari (mustaqil sayohat qilib, chodirli lagerlarda hamda tunash uchun joylashtirish vositasiga aylantirilgan yer transportida yashaydigan chet el fuqarolari bundan mustasno) vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlikdan ozod qilinib, chet el fuqarolari kelganlaridan keyin **uch sutka** ichida ichki ishlar organlarini mustaqil ravishda xabardor qilishlari shart bo‘lgan joylashtirish vositalari va davolash muassasalari ma‘muriyatining, shuningdek, boshqa uy-joy maydonlari egalari uchun javobgarligi kuchaytiriladi.

Chet ellik fuqaro tashkilotlardan birining taklifiga muvofiq kelgan hollarda boshqa tashkilot ushbu fuqaroga nisbatan majburiyatlarni va ushbu qoidalarning 5-bandida nazarda

tutilgan javobgarlikni zimmasiga olgan holda, uni o'z yo'nalishi bo'yicha O'zbekiston Respublikasida qabul qilish huquqiga ega.

O'ziga nisbatan viza rejimi qo'llanilmaydigan yoxud viza berishning soddalashtirilgan tartibi qo'llaniladigan, uchinchi shaxslarning taklifsiz yoki taklifsiz turistlar sifatida kelgan chet el fuqarolari pasport nazoratidan o'tishdan oldin ushbu qoidalarining 5-bandida nazarda tutilgan talablar va javobgarlik bilan tanishib chiqadilar. Mazkur fuqarolar zarur hollarda viza muddatini uzaytirish uchun mustaqil ravishda hujjatlar topshirish huquqiga ega.

Chet el fuqarolarini O'zbekiston Respublikasiga notijorat maqsadlarda shaxsiy ishlar bo'yicha taklif qilgan va ularga uy-joy maydonini bergan shaxslar quyidagilarga majbur:

agar chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddati **30 kundan** ortiq bo'lsa, hududiy ichki ishlar organlariga shaxsan murojaat etish orqali xabardor qilish;

agar chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddati to'liq **30 kundan** oshmasa, Dastur yordamida yoki hududiy ichki ishlar organlariga shaxsan murojaat etish orqali;

chet el fuqarolari uchun belgilangan O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddati tugaganidan keyin ularning O'zbekiston Respublikasidan chiqib ketishiga yordam berishlari shart.

Bu shaxslar tomonidan chet el fuqarolariga uy-joy, transport vositalari berish yoxud boshqa xizmatlar ko'rsatish O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonun hujjatlari va ushbu qoidalar buzilishiga olib kelishi oldindan ma'lum bo'lgan hollarda ushbu shaxslarning chet el fuqarolariga uy-joy, transport vositalari berishiga yoxud boshqa xizmatlar ko'rsatishiga yo'l qo'yilmaydi.

O'zbekiston Respublikasida bo'lib turgan chet el fuqarolari O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga va ushbu qoidalarga rioya etishlari shart.

Chet el fuqarolari, mansabdor shaxslar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining boshqa fuqarolari ushbu qoidalarining talablariga rioya etishlari yuzasidan nazoratni ichki ishlar organlari hamda Tashqi ishlar vazirligi o'z vakolatlari doirasida joylardagi hokimiyat organlari va O'zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qiluvchi organlari bilan hamkorlikda, shu jumladan Dastur yordamida amalga oshiradilar.

Chet el fuqarolarini vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish va ularga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashash hamda uning hududida harakatlanishi uchun ruxsatnomalar berish tartibi O'zbekistonning boshqa mamlakatlar bilan ikki tomonlama va ko'p tomonlama bitimlari bilan, shuningdek, Tashqi ishlar vazirligi va Ichki ishlar vazirligi tomonidan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan kelishgan holda teng asoslarda o'zgartirilishi mumkin.

Chet el fuqarolarini akkreditatsiya qilish. Chet el fuqarolarining avtotransport vositalarini hisobga olish va ro'yxatdan o'tkazish. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida chet el fuqarolarining quyidagi toifalari akkreditatsiya qilinadi:

a) chet el diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalarining rahbarlari, diplomatik personal a'zolari, konsulliklarning mansabdor shaxslari, harbiy attashelar, diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalarining ma'muriy-texnik va xizmat ko'rsatish personali, shuningdek, ularning oila a'zolari;

b) ommaviy axborot vositalarining vakillari va ularning oila a'zolari;

v) xalqaro hukumatlararo tashkilotlarning va chet davlatlar hukumat tashkilotlarining O'zbekiston Respublikasiga xizmat ishlari bo'yicha kelgan mansabdor shaxslari, mazkur tashkilotlarning O'zbekiston Respublikasidagi vakolatxonalari xodimlari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasida shtab-kvartirasi bo'lgan xalqaro tashkilotlar huzuridagi mamlakatlar vakolatxonalarining mazkur tashkilotlar ustav hujjatlariga yoki tegishli shartnomalarga muvofiq diplomatik imtiyozlardan va immunitetlardan foydalanuvchi xodimlari, shuningdek, ularning oila a'zolari.

O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi, uning vakolatxonalari tomonidan mazkur shaxslarga akkreditatsiya kartochokalari beriladi hamda bevosita ularning milliy pasportlariga akkreditatsiya haqida yozib qo'yiladi.

O'zbekiston Respublikasiga **olti oygacha** muddatga kelgan chet el fuqarolarining shaxsiy va xizmat avtotransport vositalari O'zbekiston Respublikasining bojxona organlarida hisobga qo'yilishi kerak. Chet ellik egalari tomonidan O'zbekiston Respublikasiga **olti oydan ortiq** muddatga olib kirilayotgan transport vositalari Davlat yo'l harakati xavfsizligi xizmati organlarida ro'yxatga olinib, milliy raqam belgilari almashtiriladi.

Yo'l harakati to'g'risidagi konvensiya (**Vena, 1968 yil 8 noyabr**) talablariga javob beradigan xalqaro haydovchilik guvohnomalari va milliy haydovchilik guvohnomalari O'zbekiston Respublikasi hududida avtotransport vositalarini boshqarish uchun haqiqiydir. Chet el fuqarolariga milliy haydovchilik guvohnomalarini berish yoki ushbu fuqarolarning mazkur konvensiya talablariga javob bermaydigan haydovchilik guvohnomalarini almashtirib berish O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

Chet ellik egalarining transport vositalarini davlat texnik ko'rigidan o'tkazish ham O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun nazarda tutilgan tartibda amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga yoki O'zbekiston Respublikasida yashayotgan chet el fuqarolariga qarashli bo'lgan avtomototransportni foydalanish uchun chet el fuqarolariga berish notarial tartibda rasmiylashtirilib, avtomototransportning davlat raqami belgisini chet el fuqarolariga mo'ljallangan tegishli toifadagi belgiga almashtirish uchun ichki ishlar organlari xabardor qilinadi.

Chet el fuqarolari tomonidan qaytarib olib chiqib ketish majburiyati bilan olib kiritilgan avtotransport belgilangan muddat tugaganidan keyin chet elga olib chiqib ketilishi kerak va u O'zbekiston Respublikasi hududida olib qo'yilishi mumkin emas.

Chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasi hududida harakatlanishi. Chet el fuqarolari O'zbekiston Respublikasining o'zlariga tashrif uchun ruxsat berilgan hududidagina harakatlanishlari shart.

Chet el fuqarolari vaqtincha bo'lish punktiga yetib kelganlaridan keyin taklif qilgan (qabul qiladigan) shaxslar, tashkilotlar ularni O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlarida Dastur vositasida yoki hududiy ichki ishlar organlariga yozma murojaat qilish orqali vaqtincha ro'yxatdan o'tkazishlari shart.

Joylashtirish vositalarida yoki davolash muassasalarida turgan chet el fuqarolari mazkur muassasalarda hisobdan o'tadilar.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan va yashash guvohnomalariga ega bo'lgan chet el fuqarolarini vaqtincha ro'yxatdan o'tkazish ularning muayyan yashash joyida turadigan davri uchun amalga oshiriladi. **Uch sutkadan to olti oygacha** davrga vaqtincha ro'yxatdan o'tkazish shaxsni doimiy yashash joyidan o'chirmagan holda amalga oshiriladi. Xizmat safariga, ta'tilga, dam olish yoki davolanishga jo'nab ketayotganlardan tashqari boshqa shaxslarni **olti oydan** ortiq muddatga vaqtincha ro'yxatdan o'tkazish shaxsni doimiy yashash joyidan o'chirgan holda amalga oshiriladi.

Qabul qiluvchi tashkilotlar yo'nalishi bo'yicha kelgan chet el fuqarolarining chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirishi hamda harakatlanishi ushbu tashkilotlarning yozma murojaatlari asosida shaxsiy ishlar bilan kelgan chet el fuqarolarining chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirishi hamda harakatlanishi chet el fuqarolarining shaxsiy yozma arizalari asosida faqat ichki ishlar organlarining ruxsati bilan amalga oshirilishi mumkin.

Qabul qiluvchi tashkilotlarning iltimosiga ko'ra, chet el fuqarolariga ko'p marta kirish va harakatlanish uchun ruxsatnomalar berilishi mumkin.

Tashqi ishlar vazirligi huzurida akkreditatsiya qilingan chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish tartibi, agar O'zbekiston ishtirokchisi bo'lgan xalqaro kelishuvlarda boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, ikki tomonlama shartnomalar bilan va tenglik asosida belgilanadi.

Chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasida tranzit harakatlanishi Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududidan tranzit o'tishi qoidalariga (3-ilovaga qaralsin) muvofiq amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasidagi turar joyini ushbu qoidalarni buzgan holda o‘zgartirgan chet el fuqarolari ichki ishlar organlarining talabi bilan oldingi turar joylariga qaytishlari yoki tanlagan borish punktlariga muvofiq yurishlari shart.

Bo‘lish muddatini qisqartirish va O‘zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborish. Chet el fuqarolari ushbu qoidalarni buzganlik uchun O‘zbekiston Respublikasining amaldagi qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka tortiladilar.

Ushbu qoidalarning talablariga amal qilishlari shart bo‘lgan shaxslarning (shu jumladan, respublikaga chet el fuqarolarini shaxsiy ishlar bo‘yicha taklif qilgan yoki ularga xizmat ko‘rsatadigan shaxslarning) qoidalar talablarini buzishi O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka sabab bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarini yoki ushbu Qoidalarni buzayotgan chet el fuqarosiga O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish uchun unga belgilangan muddat qisqartirilishi mumkin.

Chet el fuqarosining O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish muddati uning bundan buyon bo‘lishi uchun asoslar yoki mablag‘lar bo‘lmaganida ham qisqartirilishi mumkin.

Chet el fuqarosining O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish muddatini qisqartirish hamda uni chiqarib yuborish qonun hujjatlarida belgilangan tartibda amalga oshiriladi.

Chet el fuqarosi O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish qoidalarini buzgan, ya’ni O‘zbekistonda yashash huquqini beruvchi hujjatlarsiz yoki haqiqiy bo‘lmagan hujjatlar bilan yashagan, vaqtinchalik yoki doimiy ro‘yxatdan o‘tish, harakatlanish yoki yashash joyini tanlash bo‘yicha belgilangan tartibga rioya qilmagan, bo‘lish muddati tugaganidan keyin chiqib ketishdan bo‘yin tovlagan, O‘zbekiston Respublikasi hududidan tranzit o‘tish qoidalariga rioya etmagan hollarda O‘zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqarib yuborilib, keyinchalik uning O‘zbekiston Respublikasiga kirish huquqi **bir yildan uch yilgacha** cheklanishi mumkin.

Chet el fuqarosi O‘zbekiston Respublikasi hududida sodir etilgan jinoyat uchun sud tomonidan belgilangan jazoni ijro etib bo‘lgan yoki o‘tab bo‘lganidan keyin yoxud qonun hujjatlarida nazarda tutilgan hollarda jinoiy javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilinganidan keyin O‘zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqarib yuborilib, bundan keyin uning O‘zbekiston Respublikasiga kirish huquqi quyidagicha tartibda bo‘ladi:

katta ijtimoiy xavf tug‘dirmaydigan yoki uncha og‘ir bo‘lmagan jinoyatlarni sodir etganlik uchun – **besh yilga**;

og‘ir jinoyatlarni sodir etganlik uchun – **o‘n yilga**;

o‘ta og‘ir jinoyatlarni sodir etganlik uchun – **umrbod cheklanadi**.

Chet el fuqarosining O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqini cheklash muddati u O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilgan (Davlat chegarasini kesib o'tgan) paytdan boshlab hisoblanadi.

O'n sakkiz yoshga to'lmagan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni, agar uning ota-onasidan biri yoki uni vasiylikka yoxud homiylikka olgan shaxs O'zbekiston Respublikasi hududida qonuniy asoslarda yashash huquqiga ega bo'lsa, quyidagi hollarda O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborishga yo'l qo'yilmaydi:

O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzgan, ya'ni O'zbekistonda yashash huquqini beruvchi hujjatlarsiz yoki haqiqiy bo'lmagan hujjatlar bilan yashagan, vaqtincha turgan joyi yoki doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxat, ko'chish yoki turar joyni tanlash yuzasidan belgilangan tartibga rioya etmagan, bo'lish muddati tugagach, chiqib ketishdan bo'yin tovlagan, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining hududi orqali tranzit tarzda o'tish tartibiga rioya qilmagan hollarda;

O'zbekiston Respublikasi hududida sodir etgan jinoyati uchun sud tomonidan belgilangan jazo ijro etib bo'lingan yoki o'tab bo'linganidan keyin yoxud qonun hujjatlarida nazarda tutilgan holatlarda jinoiy javobgarlikdan yoki jazodan ozod qilingan hollarda.

Chet el fuqarosining O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddatini qisqartirish va uni O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborish to'g'risidagi qarorlar O'zbekiston Respublikasining vakolatli organlari tomonidan qabul qilinadi. Chet el fuqarosi ushbu qarorda ko'rsatilgan muddatda O'zbekiston Respublikasidan chiqib ketishi shart. Bunday hollarda chiqib ketishdan bo'yin tovlaydiganlar qonun hujjatlariga muvofiq majburiy tartibda chiqarib yuborilishi lozim.

Chet el fuqarosiga berilgan viza uni O'zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqarib yuborish vaqtida bekor qilinadi.

O'zbekiston Respublikasida bo'lib turgan chet el fuqarolarini taklif qilgan qabul qiluvchi tashkilotlar va xususiy shaxslar ichki ishlar organlariga chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddatlarini qisqartirish hamda ularni chiqarib yuborishni iltimos qilishlari mumkin.

Xizmat, shaxsiy, savdo yoki jamoat ishlari bo'yicha, o'qish, malaka oshirish, ishlash uchun yoki turistlar sifatida kelgan chet el fuqarolarini O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborish xarajatlari O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborilayotgan chet el fuqarolarini taklif qilgan qabul qiluvchi tashkilotlar va xususiy shaxslar zimmasida bo'ladi.

Boshqa chet elliklarni, shu jumladan O'zbekiston Respublikasida doimiy yashaydigan chet el fuqarolarini chiqarib yuborish xarajatlari ichki ishlar organlari zimmasida bo'ladi.

Chet el fuqarosi o'zini O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborish va O'zbekiston Respublikasida bo'lish muddatini qisqartirish to'g'risidagi qaror yuzasidan O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida nazarda tutilgan tartibda va asosda shikoyat qilishi mumkin.

Ushbu qoidalarining 19 – 25-bandlaridagi qoidalar O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga va xalqaro shartnomalariga, shuningdek, xalqaro huquq me’yorlariga muvofiq imtiyozlardan va immunitetlardan foydalanuvchi shaxslarga tadbiiq etilmaydi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasi hududidan tranzit o‘tish qoidalari

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari va O‘zbekiston Respublikasidan ketishlariga, agar O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida yoki O‘zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida o‘zgacha hol nazarda tutilmagan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasining diplomatik vakolatxonolari yoki konsullik muassasalari tomonidan berilgan tranzit vizalar mavjud bo‘lgan taqdirda haqiqiy pasportlar yoki ularning o‘rnini bosuvchi hujjatlar bo‘yicha ruxsat beriladi. Keyingi o‘rinlarda matnda «**xorijiy fuqarolar**» deb ataladi.

Xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali o‘zlari boradigan mamlakatga havo, temir yo‘l va suv transporti bilan tranzit o‘tishlariga O‘zbekiston Respublikasi bilan qo‘shni bo‘lgan davlatga borish uchun haqiqiy hisoblangan hujjatlar va tegishli o‘tish hujjatlari (ularda O‘zbekiston Respublikasi hududidagi boshqa transportga o‘tirish punktidan ketish sanasi tasdiqlangan holda) mavjud bo‘lgan taqdirda ruxsat beriladi.

Xalqaro tranzit avtotashishlarni amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasi orqali tranzit o‘tishlari va ularning yengil avtomobillarda tranzit o‘tishlari O‘zbekiston Respublikasiga qo‘shni bo‘lgan davlatga o‘tish uchun haqiqiy bo‘lgan hujjatlar mavjud bo‘lgan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadigan tartibda, shuningdek, davlatlararo bitimlar asosida amalga oshiriladi.

Tranzit vizalar O‘zbekiston Respublikasi hududida to‘xtash huquqisiz beriladi. Istisno hollarda, xorijiy fuqarolarga qo‘shni davlatga o‘tish yo‘nalishi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi hududida bir yoki bir necha punktda to‘xtash huquqi bilan tranzit viza berilishi mumkin.

Quyidagi hollarda O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali vizasiz tranzit o‘tishga ruxsat beriladi:

a) havo transporti yo‘lovchilari O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali qo‘nmasdan uchib o‘tganlarida;

b) xalqaro aviayo‘nalishlar samolyotlarida samolyotdan samolyotga o‘tib uchishda hamda yo‘lovchilarda boriladigan mamlakatga kirish huquqini beruvchi hujjatlar va aviachiptalar mavjud bo‘lganda, ularda samolyotdan samolyotga o‘tish sanasi tasdiqlanganda, O‘zbekiston Respublikasi hududida bo‘lish vaqti **24 soatdan** oshmaganda. Bunda yo‘lovchilar aeroportning ular uchun maxsus ajratilgan hududidan tashqariga chiqish huquqiga ega bo‘lmaydilar;

v) O‘zbekiston Respublikasi tegishli hukumatlararo bitimlarga ega bo‘lgan mamlakatlar fuqarolariga;

g) O‘zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmatining Chegara qo‘shinlari bo‘linmalariga passajirlar to‘g‘risida oldindan o‘z vaqtida ma‘lumot beradigan tashuvchining uchinchi mamlakatga aviabileti mavjud bo‘lgan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasiga xorijiy fuqarolarning kirishi tartibini optimallashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2018 yil 4 iyul PQ-3836-son qarorining 2-ilovasida ko‘rsatilgan davlatlarning O‘zbekiston Respublikasidan tranzit orqali o‘tadigan fuqarolariga **besh sutkadan** ortiq bo‘lmagan muddatda.

O‘zining shaxsiy transport vositasida, piyoda yoki guruh tarkibida avtobusda turizm maqsadida tranzit yurmoqchi bo‘lgan xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasiga kelgungacha O‘zbekiston Respublikasi hududida o‘z faoliyatini amalga oshiruvchi turizm tashkilotlarining avtoturlarini belgilangan tartibda, to‘xtash joylarini ko‘rsatgan holda olishi hamda tegishli turizm vizasiga ega bo‘lishi shart, o‘zlariga nisbatan viza rejimi qo‘llanmaydigan xorijiy fuqarolar bundan mustasno.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi xorijiy fuqarolar O‘zbekiston Respublikasidan chiqish chegara punktidan mazkur qoidalarga rioya qilgan holda belgilangan yo‘nalish bo‘yicha yuradilar hamda O‘zbekiston Respublikasi hududida faqat tranzit vizalarda ko‘rsatilgan punktlarda to‘xtashlari mumkin bo‘ladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali avtotransport vositalarida tranzit o‘tuvchi, shu jumladan avtomobilda xalqaro yuk tashishlarni amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolar faqat xalqaro avtomobil qatnovi uchun ochiq bo‘lgan yo‘llar va yo‘nalish varaqasida ko‘rsatilgan yo‘nalish bo‘yicha yurishlari mumkin.

Mazkur bandning birinchi xatboshida nazarda tutilgan talablar O‘zbekiston Respublikasi chegaralari orqali safar yo‘nalishi qayd etilgan avtotransport vositasida (tunash uchun qayta butlangan yer usti avtotransport vositasida) turistik (notijorat) maqsadlarda tranzit o‘tayotgan chet el fuqarolariga tadbiiq etilmaydi.

Ovqatlanish, dam olish va tunab qolish uchun faqat motellar, kempinglar yoki maxsus ajratilgan to‘xtash joylari mavjud bo‘lgan yo‘nalishdagi punktlarda to‘xtash mumkin.

O‘zbekiston Respublikasidan temir yo‘l orqali o‘tayotgan, shu jumladan O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tayotgan poezdlarda o‘tayotgan xorijiy fuqarolar poezd to‘xtab turishining amaldagi jadvalda ko‘rsatilgan vaqtida stansiyalarga tushish huquqiga ega bo‘ladilar.

O‘zbekiston Respublikasi hududida **24 soatdan** ortiq bo‘lmagan muddatda bir yoki bir necha punktda to‘xtash ko‘rsatilgan tranzit vizaga ega bo‘lgan xorijiy fuqarolar ushbu punktlarga

kelganlaridan keyin Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishlari qoidalari bilan belgilangan tartibda joylashish vositalari va davolash muassasalarida hisobga turishga yoki vaqtincha ro'yxatdan o'tishga va ular uchun belgilangan bo'lish muddatidan kechikmay O'zbekiston Respublikasidan jo'nab ketishga majburdirlar.

Tranzit o'tuvchi va O'zbekiston Respublikasi hududida 24
soatdan ortiq muddatga majburiy to'xtagan xorijiy fuqarolar to'xtash paytidan boshlab keyingi sutka mobaynida ichki ishlar organlarida O'zbekiston Respublikasida bo'lish ruxsatnomasini rasmiylashtirishga majburdirlar.

Majburiy to'xtash quyidagi hollarda bo'lishi mumkin:

a) poezd, avtotransport vositasi, kema yoki samolyotning harakatini to'xtatuvchi tabiiy ofatlar yuz berganda;

b) avtomobilning biron-bir qismi buzilishi yoki yo'l-transport hodisasi yuz berishi natijasida shikastlangan avtotransport vositasini tuzatish uchun;

v) vrachning xulosasiga ko'ra, bemorning yo'lda yurishi uning salomatligi uchun xavfli hisoblangan kasallik holatida. Bunday holda u bilan birga borayotgan oila a'zolari yoki hamrohlik qilayotgan shaxslar bemorning oldida qolishlari mumkin.

g) yo'llar tutashgan joyda bir transport turidan boshqasiga o'tirish kechikkanda.

Majburiy to'xtash xorijiy fuqarolarga bunday to'xtash yuz bergan shahar yoki boshqa aholi yashaydigan joy doirasida majburiy to'xtashni keltirib chiqargan sabab bartaraf etilgunga qadar bo'lish huquqini beradi.

Bo'lishni va tranzit vizalarning amal qilish muddatini uzaytirishni rasmiylashtirish yo'nalish yo'lida to'xtash sababi va muddatini tasdiqlovchi tegishli tashkilot yoki muassasaning ma'lumotnomasi ko'rsatilgan holda xorijiy fuqaroning shaxsiy arizasiga binoan amalga oshiriladi.

Quyidagilar to'xtash vaqtida xorijiy fuqarolar yashaydigan joylar bo'lishi mumkin:

b) o'z faoliyatini belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi hududida amalga oshiradigan joylashish vositalari va davolash muassasalari.

v) tranzit yo'lovchi u bilan birga bo'ladigan vakolatxonadagi aniq shaxs ko'rsatilgan holda xorijiy vakolatxonaning yozma iltimosnomasi bo'lgan taqdirda akkreditatsiya qilingan xorijiy vakolatxona binosi.

To'xtash vaqtida xorijiy fuqarolarning yotoqxonalar va shaxsiy kvartiralarda yashashlariga istisno hollarda va faqat ichki ishlar organlarining ruxsati bilan yo'l qo'yiladi.

O'zbekiston Respublikasi hududida **24 soatdan** ortiq bo'lmagan muddatda majburiy to'xtagan xorijiy fuqarolarning O'zbekiston Respublikasidan chiqib ketishlariga tranzit viza ichki ishlar organlarida uzaytirilmasdan ruxsat berilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tuvchi, yo‘nalishni va O‘zbekiston Respublikasidan chiqish chegara punktini o‘zgartirishni istovchi xorijiy fuqarolar buning uchun ichki ishlar organlarining ruxsatnomasini olishlari shart.

Mazkur qoidalarning shubhasiz buzilishiga olib keladigan hollarda, O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijiy fuqarolarga joy, transport vositalari berishlariga yoxud ularga boshqa xizmatlar ko‘rsatishlariga yo‘l qo‘yilmaydi.

Xorijiy fuqarolarga joy va transport vositalari berilgan barcha hollarda ularning egalari bu haqda **bir sutkadan** kechikmay ichki ishlar organlariga ma‘lum qilishlari shart.

Xorijiy fuqarolar mazkur qoidalar buzilganligi uchun O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortiladilar.

Xorijiy davlatlarning O‘zbekiston Respublikasi hududidagi vakolatxonalar va konsullik muassasalari boshliqlari va xodimlarining javobgarligi to‘g‘risidagi masala diplomatik yo‘l bilan hal etiladi.

Mazkur qoidalarning xorijiy fuqarolarning O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o‘tish shartlariga rioya qilishlarini ta‘minlovchi yoxud ularga xizmat ko‘rsatuvchi shaxslar tomonidan buzilishi O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortishga olib keladi.

O‘zbekiston Respublikasining kirish, chiqish va tranzit vizalari (elektron bo‘lmagan) toifalarining RO‘YXATI

T/r	Tur	Ta‘rif
1.	D-1	Diplomatik kirish vizasi (doimiy akkreditatsiya qilinganlar uchun) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalar, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalarining O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy turgan xodimlari va ularning qaramog‘ida bo‘lgan ularning oila a‘zolariga (diplomatik pasportga ega bo‘lgan) akkreditatsiya muddatiga beriladi.
2.	D-2	Diplomatik kirish vizasi (vaqtincha turganlar uchun) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning doimiy vakolatxonalar, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalarining O‘zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan xodimlari va ularning qaramog‘ida bo‘lgan ularning oila a‘zolariga (diplomatik pasportga ega bo‘lgan) 3 oygacha muddatga beriladi.
3.	DT	Diplomatik kirish vizasi (diplomatik pasport egalari uchun turistik) O‘zbekiston Respublikasiga turistik maqsadlarda kirayotgan xorijiy davlatlarning diplomatik xodimlari va xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalarining xodimlari va ularning qaramog‘ida bo‘lgan ularning oila a‘zolariga (diplomatik pasportga ega bo‘lgan) 1 oygacha muddatga beriladi.
4.	S-1	Xizmat kirish vizasi (doimiy akkreditatsiya qilinganlar uchun) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan

		xorijiy davlatlarning vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalarining O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy turgan xodimlari va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga (diplomatik pasportga ega bo'lmagan), shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan) notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallarining O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy turgan xodimlariga va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga akkreditatsiya muddatiga beriladi.
5.	S-2	<p>Xizmat kirish vizasi (vaqtincha)</p> <p>O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilingan xorijiy davlatlarning vakolatxonalari, xalqaro hukumatlararo tashkilotlar va xorijiy davlatlarning hukumat tashkilotlari vakolatxonalarining O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan xodimlari va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga (diplomatik pasportga ega bo'lmagan), shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida ro'yxatdan o'tkazilgan xalqaro va xorijiy nodavlat (hukumatga qarashli bo'lmagan), notijorat tashkilotlarning vakolatxonalari va filiallarining O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan xodimlariga va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga 3 oy muddatgacha beriladi.</p>
6.	S-3	<p>Xizmat kirish vizasi (O'zbekiston Respublikasi davlat tashkilotlarining taklifi bo'yicha)</p> <p>O'zbekiston Respublikasi davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, qonunchilikda nazarda tutilgan, shuningdek, Prezident va Hukumat tashabbusi bilan tashkil etilgan nodavlat notijorat birlashmalar taklifi bo'yicha O'zbekiston Respublikasiga xizmat safariga keluvchi xorijiy fuqarolarga 1 yil muddatgacha beriladi.</p>
7.	O	<p>Rasmiy kirish vizasi (rasmiy va davlat tashriflari doirasida)</p> <p>O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Oliy Majlis va Vazirlar Mahkamasining taklifi bo'yicha O'zbekiston Respublikasiga tashrif buyuruvchi rasmiy delegatsiya a'zolariga rasmiy tadbirlar o'tkazish muddatiga beriladi.</p>
8.	V-1	<p>Ishbilarmonlik kirish vizasi (O'zbekiston Respublikasining profil muassasalari va idoralarida akkreditatsiya qilinganlar uchun)</p> <p>O'zbekiston Respublikasi hududidagi xorijiy tijorat tashkilotlari vakolatxonalari, shuningdek xorijiy banklar yoki boshqa moliyaviy tashkilotlar xodimlariga akkreditatsiya muddatiga beriladi.</p>
9.	V-2	<p>Ishbilarmonlik kirish vizasi (biznes viza)</p> <p>O'zbekiston Respublikasida vaqtincha turgan ishbilarmonlik doiralari vakillariga 1 yil muddatgacha beriladi.</p>
10.	T	Turistik kirish vizasi

		O'zbekiston Respublikasiga turistik maqsadlarda tashrif buyurayotgan xorijiy fuqarolarga 1 oy muddatgacha beriladi.
11.	TG	Guruhli turistik kirish vizasi O'zbekiston Respublikasiga kamida 5 kishidan iborat bo'lgan turistik guruh tarkibida turistik maqsadlarda tashrif buyurayotgan xorijiy fuqarolarga 1 oy muddatgacha beriladi.
12.	PLG	Ziyorat kirish vizasi Turistik faoliyat sub'ektlari va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari bo'yicha qo'mitaning so'rovnomalari bo'yicha O'zbekistonning madaniy-tarixiy va diniy-ma'naviy merosi, an'alarini o'rganish uchun xorijiy fuqarolarga 2 oy muddatgacha beriladi.
13.	E	Ishchi kirish vizasi (O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi huzuridagi Tashqi mehnat migratsiyasi agentligi litsenziyasi asosida) O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi huzuridagi Tashqi mehnat migratsiyasi tomonidan xorijiy fuqaroga berilgan mehnat faoliyati huquqi tasdiqlangan muddatga beriladi.
14.	J-1	Matbuot vakillari uchun kirish vizasi (O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida doimiy akkreditatsiya qilingan) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida doimiy akkreditatsiya qilingan xorijiy ommaviy axborot vositalari vakillari va ularning qaramog'ida bo'lgan ularning oila a'zolariga akkreditatsiya muddatiga beriladi.
15.	J-2	Matbuot vakillari uchun kirish vizasi («Dunyo» axborot agentligida vaqtincha akkreditatsiya qilinganlar) O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida vaqtincha akkreditatsiya qilingan xorijiy ommaviy axborot vositalari vakillariga akkreditatsiya muddatiga beriladi.
16.	PV-1	Mehmon kirish vizasi (O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi orqali O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining taklifi bo'yicha) O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining taklifi bo'yicha mehmon safarini amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolarga 1 yilgacha muddatga beriladi.
17.	PV-2	Mehmon kirish vizasi (xorijiy fuqarolarning taklifi bo'yicha) O'zbekiston Respublikasida doimiy akkreditatsiya qilingan va ro'yxatdan o'tkazilgan xorijiy fuqarolar taklifi bo'yicha mehmon safarini amalga oshiruvchi xorijiy fuqarolarga 1 yilgacha muddatga beriladi.

18.	VTD	<p>Vatandoshlar uchun kirish vizasi (O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasi orqali O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining taklifi bo‘yicha)</p> <p>O‘zbekiston Respublikasida tug‘ilganlar va ularning oila a‘zolari uchun O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lgan va uning hududida doimiy yashovchi ularning qarindoshlari tomonidan taklifnoma mavjud bo‘lganda 2 yilgacha muddatga beriladi.</p>
19.	STD	<p>Talabalar kirish vizasi (oliy ta‘lim muassasalararo almashish asosida – vaqtincha ta‘lim olish davriga)</p> <p>O‘zbekiston Respublikasi hududida joylashgan oliy ta‘lim muassasalarida qisqa muddatda (oliy ta‘lim muassasalararo almashishga binoan yoki oliy ta‘lim muassasalararo o‘zaro aloqalar doirasida vaqtincha asosda) ta‘lim oluvchi xorijiy talabalarga 1 yilgacha muddatga beriladi, o‘z tasarrufida ta‘lim muassasasiga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim muassasalari, vazirliklar, idoralar va tashkilotlar iltimosnomalariga ko‘ra rasmiylashtiriladi.</p>
20.	A-1	<p>O‘quv kirish vizasi (doimiy asosda – ta‘lim davriga)</p> <p>O‘zbekiston Respublikasi hududida joylashgan ta‘lim muassasalarida ta‘lim oluvchi xorijiy talabalarga 1 yilgacha muddatga beriladi, o‘z tasarrufida ta‘lim muassasasiga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim muassasalari, vazirliklar, idoralar va tashkilotlar iltimosnomalariga ko‘ra rasmiylashtiriladi.</p>
21.	A-2	<p>O‘qituvchilar kirish vizasi (O‘zbekiston Respublikasi hududida doimiy asosda ishga joylashishda)</p> <p>O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi va Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi tizimi o‘quv muassasalarining professor-o‘qituvchilar tarkibi, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi hududidagi xorijiy o‘quv muassasalari filiallarining professor-o‘qituvchilar tarkibiga – xorijiy fuqarolarga 1 yilgacha muddatga beriladi. O‘z tasarrufida ta‘lim muassasasiga ega bo‘lgan O‘zbekiston Respublikasining ta‘lim muassasalari, vazirliklar, idoralar va tashkilotlar iltimosnomalariga ko‘ra rasmiylashtiriladi.</p>
22.	A-3	<p>Akademik kirish vizasi (vaqtincha asosda)</p> <p>O‘zbekiston Respublikasida ilmiy-tadqiqot (dissertasiyalar, ilmiy ishlar uchun materiallar to‘plash) va o‘qituvchilik faoliyatini (qisqa muddatli sayyor ma‘ruzalar) yuritishni xohlaydigan xorijiy shaxslar uchun 3 oydan 2 yilgacha muddatga beriladi, O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, ilmiy-tadqiqot tashkilotlari, O‘zbekiston Respublikasi oliy ta‘lim muassasalari, vazirliklar yoki idoralar iltimosnomalariga ko‘ra rasmiylashtiriladi.</p>
23.	MED	<p>Tibbiy kirish vizasi</p> <p>Davolash-profilaktika muassasalari taklifi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasiga davolanish uchun keladigan xorijiy fuqarolar uchun 3 oygacha muddatga beriladi.</p>

24.	S-1	Ekipaj uchun kirish vizasi Havo kemalari va temir yo‘l tarkiblari ekipajlarining xorijiy a‘zolariga 1 yilgacha muddatga beriladi.
25.	S-2	Haydovchilar uchun kirish vizasi Yuk tashuvchi avtotransport vositalarining xorijiy haydovchilariga 1 yilgacha muddatga beriladi.
26.	EXIT	Chiqish vizasi Xorijiy fuqarolar tomonidan kirish vizalarining muddati kechiktirilgan hollarda ularning O‘zbekiston Respublikasidan chiqishi uchun 1 oygacha muddatga beriladi.
27.	TRAN	Tranzit vizasi O‘zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit bilan o‘tuvchi xorijiy fuqarolarga 3 kungacha muddatga beriladi.
28.	INV	Ko‘p martalik investitsiya vizasi Xorijiy investitsiyalarni kiritish paytida O‘zbekiston Respublikasida belgilangan 8500 - martali bazaviy to‘lov kattaligidan kam bo‘lmagan miqdorda xo‘jalik uyushmalarining aksiyalari va ulushlarini olish, shuningdek xorijiy investitsiyalar ishtirokida bo‘lgan korxonalarni tashkil etish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyotiga investitsiya kiritayotgan, O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqmasdan uning muddatini uzaytirish imkoniyati bilan ushbu korxonalarining so‘rovnomalari bo‘yicha beriladi, xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga rasmiylashtiriladi, 3 yilgacha amal qilish muddati bilan beriladi.
29.	IT	Ko‘p martalik «IT-viza» axborot texnologiyalari sohasidagi xorijiy investorlar va mutaxassislariga, shuningdek, Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari texnologik parki rezidentlarining ta‘sischilari (ishtirokchilari)ga Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari texnologik parki direksiyasining tavsiyasiga binoan O‘zbekiston Respublikasi hududidan chiqmasdan uning muddatini uzaytirish imkoniyati bilan 3 yilgacha amal qilish muddati bilan beriladi.

Fuqarolari uchun O‘zbekiston Respublikasida vizasiz rejim joriy qilingan mamlakatlar

RO‘YXATI:

Cheklanmagan muddat: Ozarbayjon Respublikasi, Gruziya, Armaniston Respublikasi, Belarus Respublikasi, Qozog‘iston Respublikasi, Moldova Respublikasi, Ukraina.

60 kungacha: Qirg‘iziston Respublikasi

30 kungacha: Avstraliya Ittifoqi, Avstriya Respublikasi, Argentina Respublikasi, Bosniya va Gersegovina, Vatikan, Lyuksemburg Buyuk Gersogligi, Vengriya, Bruney-Dorussalom davlati, Isroil davlati, Gresiya Respublikasi, Irlandiya, Islandiya, Italiya Respublikasi, Kanada, Andorra Knyazligi, Lixtenshteyn Knyazligi, Monako Knyazligi, Belgiya Qirolligi, Daniya Qirolligi, Ispaniya Qirolligi, Niderlandiya Qirolligi, Norvegiya Qirolligi, Shvesiya Qirolligi, Latviya Respublikasi, Litva Respublikasi, Malayziya, Mo‘g‘uliston, Yangi Zelandiya, Birlashgan Arab Amirliklari, Portugaliya Respublikasi, Bolgariya Respublikasi, Indoneziya Respublikasi, Kipr Respublikasi, Koreya Respublikasi, Malta Respublikasi, Polsha Respublikasi, San-Marino Respublikasi, Serbiya Respublikasi, Sloveniya Respublikasi, Tojikiston Respublikasi, Xorvatiya Respublikasi, Chili Respublikasi, Ruminiya, Singapur, Slovakiya Respublikasi, Buyuk Britaniya va Shimoliy Irlandiya Birlashgan Qirolligi, Turkiya Respublikasi, Braziliya Federativ Respublikasi, Germaniya Federativ Respublikasi, Finlyandiya Respublikasi, Fransiya Respublikasi, Chernogoriya, Chexiya Respublikasi, Shveysariya Konfederatsiyasi, Estoniya Respublikasi, Yaponiya, Antigua va Barbuda, Barbados, Beliz, Grenada, Dominika Respublikasi, Meksika Qo‘shma Shtatlari, Gvatemala Respublikasi, Gonduras Respublikasi, Kosta-Rika Respublikasi, Kuba Respublikasi, Nikaragua Respublikasi, Panama Respublikasi, Trinidad va Tobago Respublikasi, El-Salvador Respublikasi, Sent-Vinsent va Grenadin, Sent-Lyusiya, Bagama Orollari Hamdo‘stligi, Dominikana Hamdo‘stligi, Sent-Kits va Nevis Federatsiyasi, Yamayka.

7 kundan ko‘p bo‘lmagan:

Xitoy Xalq Respublikasi, shu jumladan, Xitoy Xalq Respublikasining Gonkong maxsus ma‘muriy hududi.

Izoh:

1. Ikki tomonlama xalqaro shartnomalar va tenglik asosida Ozarbayjon Respublikasi, Gruziya, Armaniston Respublikasi, Belarus Respublikasi, Qozog‘iston Respublikasi, Moldova Respublikasi, Rossiya Federatsiyasi, Ukraina, Qirg‘iziston Respublikasi (**60 kungacha**) va Tojikiston Respublikasi (**30 kungacha**) bilan ikki tomonlama vizasiz rejim o‘rnatilgan.

2. Ushbu izohning 1-bandida ko‘rsatib o‘tilmagan qolgan mamlakatlarga nisbatan O‘zbekiston Respublikasi tomonidan bir tomonlama tarzda **30 kun** muddatga vizasiz rejim joriy qilingan.

3. *Vizasiz rejim yuqorida sanab o'tilgan mamlakatlarning fuqarolariga, ularning safar maqsadlaridan qat'iy nazar O'zbekiston Respublikasiga tashrif buyurishni rejalashtirayotgan barcha toifadagi pasport (diplomatik, xizmat va umumfuqarolik) egalariga nisbatan qo'llaniladi. Mamlakatga kirish uchun shaxs amaldagi milliy pasport yoki xorijiy mamlakatlarga safar vaqtida qo'llaniladigan, uning o'rniga o'tadigan, amal qilish muddati vizani rasmiylashtirishdan kamida **6 oyni** tashkil qilishi kerak bo'lgan boshqa hujjatga ega bo'lishi kerak.*

Vizasiz rejim ko'rsatib o'tilgan mamlakatlar hududida doimiy yashaydigan, fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga nisbatan qo'llanilmaydi.

***30 kunlik va 60 kunlik** vizasiz rejim O'zbekiston Respublikasi davlat chegarasini kesib o'tgan vaqtdan boshlab amalga kiradi va uning tugashiga qadar xorijiy fuqaro respublikadan chiqib ketishi kerak.*

*O'zbekiston Respublikasida **30** yoki **60** kundan ko'p bo'lish zarurati holatlarida xorijiy fuqaro O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qaroriga 4-ilovada bayon etilgan, O'zbekiston Respublikasiga kirish vizalari toifalarining birini unga rasmiylashtirish uchun zarur hujjatlarni topshirishi kerak.*

*4. Ro'yxatda **66** dan **85** gacha ko'rsatib o'tilgan mamlakatlar fuqarolari uchun **30 kun** muddatga vizasiz rejim 2020 yil 1 yanvardan belgilanadi.*

*5. Xitoy Xalq Respublikasi, shu jumladan, Xitoy Xalq Respublikasining Gonkong maxsus ma'muriy hududi fuqarolari uchun mamlakatning xalqaro aeroportlari orqali ko'pi bilan **7 kun** muddatga O'zbekiston Respublikasiga kirishning vizasiz rejimi O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlarining bo'linmalariga yo'lovchilar to'g'risida dastlabki ma'lumotlarni o'z vaqtida taqdim qiluvchi tashuvchining qaytuvchi aviachiptasi mavjud bo'lganda 2020 yil 1 yanvardan belgilanadi.*

*6. Birlashgan Arab Amirliklari fuqarolari uchun O'zbekiston Respublikasi hududiga kirgan kundan e'tiboran **30 kun** muddatga vizasiz rejim 2020 yil 1 yanvardan boshlab Birlashgan Arab Amirliklari rezidenti maqomini olgan xorijiy davlatlar fuqarolariga nisbatan ham qo'llaniladi. Birlashgan Arab Amirliklari rezidenti maqomini olgan xorijiy davlatlar fuqarolari O'zbekiston Respublikasiga kirishda amal qilish muddati **90 kundan** kam bo'lmagan rezidentlik vizasining asl nusxasini taqdim etadilar.*

Xulosa qiladigan bo'lsak, so'nggi yillarda migratsiya jarayonini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarga, shu jumladan, xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi yanada soddalashtirilishi, ularning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari uchun viza olish va ro'yxatdan o'tishdagi yengillashtirilgan tartiblarning joriy etilganligi yoki bo'lmasa

elektron viza olish, ayrim davlatlar fuqarolari uchun turist sifatida vizasiz

30

kungacha kelib-ketish tartibi joriy etilishi, **ko‘p martalik uch yillik** investitsiya, faxriy fuqaro vizalar berilishi yurtimizga kelish istagida bo‘lgan xorijiy fuqarolarga yengilliklar va qulayliklar yaratish bilan birga, O‘zbekistonga keluvchilar sonining ko‘payishiga, investitsiya olib kiruvchilar soni ortishiga hamda turizm salohiyatining ko‘tarilishiga olib keldi.

2-§.O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDIDA CHET EL FUQAROLARI VA
FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSLARNI VAQTINCHA TURGAN JOYI BO‘YICHA
RO‘YXATGA OLISH

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2020 yil** **28**
sentyabrdagi 593-son qarori 1-ilovasi bilan «O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi Nizom» tasdiqlandi.

Ushbu Nizom boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni hamda O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki **ID-kartaga** ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini belgilaydi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasida qonun hujjatlariga muvofiq mehnat, xizmat, ta‘lim olish, davolanish, ziyorat, dam olish maqsadida hamda investor, «faxriy fuqaro», vatandosh, sayyoh, ishbilarmon, xususiy mehmon sifatida yoki sport, madaniyat yo‘nalishida vaqtincha bo‘lishlari mumkin.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari (MvaFRB), joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalari orqali vaqtincha ro‘yxatga olinadilar. Vaqtincha ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga jismoniy shaxs shaxsiy identifikatsiya raqami ro‘yxatga olingan hududiy MvaFRB tomonidan ularning yozma murojaatlariga asosan beriladi.

Vaqtincha ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ro‘yxatga olingan joylarida yashashlari lozim.

O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar o‘z hohishlariga ko‘ra joylashtirish vositalarida, davolash muassasalarida yoki uy-joy maydonida taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarni xabardor qilgan holda yashaydilar.

Jismoniy va yuridik shaxslar taklifsiz mustaqil ravishda O‘zbekiston Respublikasiga kirib kelayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar pasport nazoratidan o‘tishdan oldin Nizomda nazarda tutilgan talablar va javobgarlik bilan tanishib chiqadilar.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar yonida pasport yoki harakatlanish hujjati bo‘lishi hamda ular bu hujjatlarni vakolatli organlar vakillarining talabiga muvofiq taqdim etishlari shart.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar milliy pasport yoki harakatlanish hujjati yo‘qolganligi haqida qabul qiluvchi tashkilotga va ichki ishlar organlariga darhol xabar qilishlari lozim.

Sayyohlarning hujjatlari O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadigan soddalashtirilgan tartibda tekshiriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar tashkilotlardan birining taklifiga muvofiq kelgan hollarda, boshqa tashkilot ushbu fuqaroga nisbatan majburiyatlarni va Nizomda nazarda tutilgan javobgarlikni o‘ziga olgan holda, uni o‘z yo‘nalishi bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasida qabul qilish huquqiga ega.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha ro‘yxatdan o‘tkazish va uning hududida harakatlanishi uchun ruxsatnomalar berish tartibi O‘zbekistonning boshqa mamlakatlar bilan ikki tomonlama va ko‘p tomonlama bitimlari bilan, shuningdek, Tashqi ishlar vazirligi va Ichki ishlar vazirligi tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan kelishgan holda tenglik asoslarida o‘zgartirilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga rioya etishlari shart.

O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar tegishli ravishda milliy pasport yoki harakatlanish hujjati bilan vaqtincha ro‘yxat asosida yashaydilar. Vaqtincha ro‘yxatga olish chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasiga kirib kelganlaridan keyin hududiy MvaFRB yoki davolash muassasalariga **uch ish** kuni davomida, joylashtirish vositalariga esa **ikki kun** davomida murojaat qilish orqali amalga oshiriladi.

Vaqtincha ro‘yxatga olinishning muddati chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasi Davlat chegarasi nazorat-o‘tkazish punkti orqali kirib kelgan sanadan keyingi kunning **00:01 soatidan** boshlab hisoblanadi.

Quyidagilar vaqtincha ro‘yxatdan ozod qilinadilar:

a) Respublikaga O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining, O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesining, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining, Qoraqalpog‘iston Respublikasi Vazirlar Kengashining taklifiga muvofiq kelgan xorijiy mamlakatlar davlat va hukumat rahbarlari, parlament va hukumat delegatsiyalarining a‘zolari, ushbu delegatsiyalarning texnik xodimlari, sanab o‘tilgan shaxslarning oila a‘zolari;

b) Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan berilgan hujjatlar (qizil va moviy rangli **Laissez-Passer** pasporti) bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasiga kelgan shaxslar;

v) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida qonun hujjatlarida belgilangan tartibda akkreditatsiya qilingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar;

g) **16 yoshga to‘lmagan** chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar;

d) O‘zbekiston Respublikasiga bayram va dam olish kunlarida yoki oddiy kunlarda uch ish kunigacha bo‘lgan muddatga keladigan hamda shu kunlar davomida respublikadan chiqib ketadigan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar;

ye) sayohat qilayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar, agar ularning respublikaning har bir aniq aholi punktida bo‘lish muddati uch kundan oshmasa, ularning bo‘lganligini tasdiqlaydigan hujjatlardan (xizmatlardan foydalanganligini, tovarlar xarid qilganligini tasdiqlaydigan hujjatlar, foto yoki videotasvirlardan) biri mavjud bo‘lganda. Bunda bitta aholi punktida uzluksiz ro‘yxatdan o‘tish talabi qo‘yilmaydi;

j) O‘zbekiston Respublikasiga belgilangan tartibda kelgan chet el harbiy samolyotlari (kemalari) ekipajlarining a‘zolari.

Harbiy samolyotlar (kemalarning) ekipajlari a‘zolarining qirg‘oqqa tushishi va O‘zbekiston Respublikasi hududi bo‘ylab yurishiga harbiy samolyotlar (kemalar) qabul qilish rejasiga muvofiq katta (harbiy) boshliq tomonidan ruxsat etiladi;

z) xalqaro yo‘llarda yuk va yo‘lovchilar tashishni amalga oshiruvchi xorijiy avtotransport vositalari ekipajlari tarkibiga kiruvchi shaxslar, tashishlarni amalga oshirayotgan yo‘nalishlaridagi shaharlarda va aholi yashash joylarida, shu jumladan boradigan joylarida bo‘lgan chog‘larida;

i) harbiy bo‘lmagan chet el kemalari ekipajlari tarkibiga kiruvchi shaxslar garnizonlarda va chegara shaharlarida bo‘lgan chog‘larida, bu shaxslar uyushgan holda sayohatga chiqqan vaqtlarida esa O‘zbekiston Respublikasining boshqa shaharlarida ham. Chet el fuqarolarining ko‘rsatib o‘tilgan toifalarining ob‘ektlardan chiqishlariga portlarda amalda bo‘lgan qoidalar va yo‘riqnomalarga muvofiq chegara qo‘shinlari vakillari tomonidan ruxsat etiladi;

k) xalqaro aviatsiya yo‘llarining fuqaro havo kemalari ekipajlari, xalqaro temir yo‘l poezdlari brigadalari tarkibiga kiruvchi shaxslar, qatnovning amaldagi jadvalida ko‘rsatilgan aeroportlarda yoki bekatlarda bo‘lgan chog‘larida.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha ro‘yxatga olish quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

a) joylashtirish vositalari va davolash muassasalari ma‘muriyati tomonidan ular kelib joylashgan vaqtda, qancha muddat bo‘lishlaridan qat’iy nazar, «**E-mehmon**» dasturi yordamida;

b) chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni taklif qilgan (qabul qilayotgan) va ularga turar joy bergan jismoniy shaxslar tomonidan:

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning bo‘lish muddati **30 kundan** oshmasa, ular kelib joylashgan paytda «**E-mehmon**» dasturi yordamida yoki **uch ish** kuni ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali;

agar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning bo‘lish muddati **30 kundan** oshsa, **uch ish** kuni ichida hududiy MvaFRBga murojaat etish orqali;

v) mustaqil ravishda sayohat qilayotgan, palatkali lagerlarda va tunash uchun joylashish vositasiga aylantirilgan yer transportida yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar kelganlaridan keyin **ikki kun mobaynida** turistik-axborot markazlariga yoki yaqin oradagi joylashtirish vositalariga murojaat qilish yo‘li bilan «**E-mehmon**» dasturi orqali.

Joylashgan shaxslarning hisobi joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas’ul shaxslari tomonidan yuritiladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas’ul shaxslari tomonidan ushbu talabning buzilishi O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka sabab bo‘ladi.

MvaFRB, joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas’ul shaxslari hamda fuqarolar tomonidan avtomatlashtirilgan axborot tizimi orqali vaqtincha ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar to‘g‘risidagi ma’lumotlar IIV MvaFRBda umumlashtiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida chet el fuqarolarining quyidagi toifalari akkreditatsiya qilinadi:

a) xorijiy davlatlar diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalarining boshliqlari va xodimlari, harbiy attachelar, diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalarining ma’muriy-texnik va xizmat ko‘rsatish xodimlari, ularning qaramog‘idagi oila a‘zolari, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi bo‘lmagan va uning hududida doimiy yashamaydigan uy ishchilari;

b) xorijiy davlatlar ommaviy axborot vositalari vakillari va ularning oila a‘zolari;

v) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiyadan o‘tgan xalqaro va hukumatlararo tashkilotlarning vakolatxonalar boshliqlari va xodimlari, shuningdek, ularning qaramog‘idagi oila a‘zolari;

g) O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiyadan o‘tgan iqtisodiy, texnika hamkorlik va gumanitar yordam ko‘rsatish bo‘yicha xorijiy davlatlar hukumat tashkilotlarining boshliqlari va xodimlari, shuningdek, ularning qaramog‘idagi oila a‘zolari.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi tomonidan mazkur shaxslarga akkreditatsiya kartochkalari beriladi hamda bevosita ularning milliy pasportlariga akkreditatsiya haqida yozib qo‘yiladi.

30 kungacha vaqtincha ro‘yxatga olish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) shaxslar «E-mehmon» dasturi orqali turistik yig‘imni (mehmonxona yig‘imini) to‘laydilar va unga quyidagi ma’lumotlarni kiritadilar:

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar vaqtincha ro‘yxatga olinadigan manzil va uy-joy mulkdori (mulkdorlari) to‘g‘risidagi ma’lumotlar (famiyasi, ismi, otasini ismi, tug‘ilgan sanasi, ko‘chmas mulkning kadastr raqami, telefon raqami);

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar to‘g‘risidagi ma’lumotlar (famiyasi, ismi, otasini ismi (mavjud bo‘lsa), tug‘ilgan sanasi, kelishdan maqsadi, viza turi, berilgan sanasi va amal qilish muddati, milliy pasport yoki harakatlanish hujjatining seriya va raqami, berilgan sanasi va amal qilish muddati).

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni 30 kungacha va undan ortiq muddatga vaqtincha ro‘yxatga olish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar hududiy MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

milliy pasport yoki harakatlanish hujjati;

kadastr hujjatlarining (kadastr pasporti, ko‘chmas mulk ob‘ektlariga bo‘lgan huquqlarning davlat reestridan ko‘chirma) asl nusxasi (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) yozma arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

agar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar mehnat faoliyati bilan shug‘ullansa, qabul qiluvchi yuridik shaxsning Nizomning 1-ilovasiga muvofiq belgilangan shakldagi talabnomasi;

investitsiya loyihasini amalga oshirish haqidagi ma’lumotlar xorijiy investorlar, ular tomonidan chet el fuqarolari orasidan jalb etiladigan mutaxassislar va ularning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) uchun investitsiya loyihasi viloyat hududida amalga oshirilgan taqdirda;

«Faxriy fuqaro» maqomini berish to‘g‘risidagi guvohnoma – «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar, shuningdek, ularning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) uchun.

30 kungacha vaqtincha ro‘yxatga olinganlik uchun turistik (mehmonxona) yig‘imi, **30 kundan ortiq** vaqtincha ro‘yxatga olinganlik uchun esa «Davlat boji to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi qonuniga muvofiq, Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning vaqtincha ro'yxat muddatini uzaytirish uchun taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar vaqtincha ro'yxat muddati tugashidan oldin hududiy MvaFRBga yuqorida ko'rsatib o'tilgan hujjatlarni taqdim etgan holda murojaat qilishlari kerak.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a'zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari)ga davlat boji undirilmasdan **uch yil** muddatgacha vaqtincha ro'yxatga olish rasmiylashtiriladi va uzaytiriladi.

Vatandosh va uning oila a'zolarini vaqtincha ro'yxatga olish Vazirlar Mahkamasining «Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) O'zbekiston Respublikasiga ko'p marotabali kirish vizalarini berish hamda ularni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi to'g'risida»gi **2019 yil 17 aprel 326-son qaroriga** muvofiq amalga oshiriladi.

MvaFRB hujjatlarni rasmiylashtirganidan keyin bir ish kuni mobaynida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni «**E-mehmon**» dasturi yordamida vaqtincha ro'yxatga olishni rasmiylashtiradi hamda taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarga Nizomning 2-ilovasiga muvofiq, **QR-CODE** bilan himoyalangan qayd varag'ini (qayd varag'i) beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olishni rasmiylashtirish tartibi Nizomning 3-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Xorijiy investorlarni, ular tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar orasidan jalb etiladigan mutaxassislarni va ularning oila a'zolarini (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlarini vaqtincha ro'yxatga olish xorijiy investorlar tomonidan ushbu hududda investitsiya loyihasi amalga oshirilgan hollarda, vizaning amal qilish muddatiga (ular uchun xalqaro shartnomalar asosida vizasiz rejim o'rnatilgan xorijiy davlatlar fuqarolari uchun – doimiy yashash joyidan ro'yxatdan chiqishni talab etmasdan 1 yil muddatga) amalga oshiriladi. Ularni vaqtincha ro'yxatga olishda MvaFRB tomonidan Nizomning 2-ilovasiga muvofiq berilgan qayd varag'ining belgilangan bandiga «**INVESTOR**» so'zi yoziladi.

Mazkur toifadagi qayd varag'i chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olinmasdan bo'lish va yashash huquqini beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning vaqtincha ro'yxatga olinish muddati milliy pasport yoki harakatlanish hujjati va viza muddatidan ortiq bo'lmasligi lozim.

Qayd varag'i taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning xohishiga ko'ra, davlat tili yoki rus va ingliz tilida rasmiylashtiriladi.

Quyidagilar vaqtincha ro'yxatga olinishga tenglashtiriladi:

a) safarlarning turoperator va turagent tomonidan ichki ishlar organlariga turistlarning milliy pasporti yoki harakatlanish hujjati ma'lumotlari, harakatlanish yo'nalishlarining sxemalari, sayohat qilish vaqtida to'xtash (tunash) joylari ko'rsatilgan ro'yxatlari «E-mehmon» dasturi yordamida elektron shaklda taqdim etilganda;

b) safarlar turoperator va turagent tomonidan aholi punktlaridan tashqarida tashkil etiladigan tur doirasida ekskursiya rahbari, gid yoki yo'riqchi-boshlovchi hamrohligida, bunday tur yoki uning bir qismi **10 kundan** oshmagan holda amalga oshirilganda;

v) safarlar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan turoperator va turagentning avtoturini sotib olgan holda shaxsiy avtomobilda, mototsiklda, velosipedda, yayov yoki guruh tarkibida avtobusda amalga oshirilganda.

O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha ro'yxatga olinmasdan, Nizomning 10-bandida ko'rsatilgan muddatdan ortiq vaqt davomida turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning joylashtirish vositalari va davolash muassasalariga MvaFRBning tegishli ruxsatisiz joylashtirish va ularning hujjatlarini rasmiylashtirish taqiqlanadi.

O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzgan, shuningdek, boshqa qoidabuzarliklarga yo'l qo'ygan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar to'g'risida joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining ma'muriyati, xususiy uy-joy egalari hududiy ichki ishlar organlariga darhol xabar berishlari shart.

Bunday shaxslarni joylashtirish vositalari va davolash muassasasida vaqtincha ro'yxatga olish faqat ichki ishlar organlaridan ruxsat olingandan keyin amalga oshirilishi mumkin.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarida, shuningdek, xususiy uy-joyda yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning bo'lish muddatini uzaytirish qabul qiluvchi tashkilotlarning yozma talabnomalari yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning yozma murojaatlari yoki viza rejimi qo'llanilmaydigan yoxud viza berishning soddalashtirilgan tartibi qo'llaniladigan, uchinchi shaxslarning taklifsiz, ammo vizaning amal qilish muddati doirasida kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning o'z yozma arizalari asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasida vaqtincha ro'yxatga olishni rasmiylashtirish chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar joylashtirish vositasiga yoki davolash muassasasiga kelgan paytda amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilinmagan chet el fuqarolarining diplomatik pasportlari joylashtirish vositalarida va davolash muassasalarida Nizomga muvofiq vaqtincha ro‘yxatga olinishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasidagi diplomatik korpusning belgilangan tartibda akkreditatsiya qilingan, milliy pasport yoki akkreditatsiya kartochkasi asosida joylashtirish vositalarida yashayotgan va davolash muassasasida bo‘lgan a‘zolari joylashtirish vositalarining va davolash muassasalarining hisobga olish daftarlari va kartochkalari bo‘yicha pasportlar va akkreditatsiya kartochkalariga belgi qo‘ymasdan vaqtincha ro‘yxatga olinadilar.

«O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi Nizom»ning 15, 16,17, 19, 20 va 22-bandlarida ko‘rsatilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligida yoki MvaFRBda tegishli ravishda akkreditatsiya yoki vizing amal qilish muddati belgilangan tartibda uzaytirilgandan keyin joylashtirish vositalarida yoki davolash muassasalarida vaqtincha ro‘yxat muddati uzaytirib beriladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga MvaFRB orqali viza uzaytirilgandan (stikerdagi berilgan sanadan) so‘ng, taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar **uch ish** kuni davomida hududiy MvaFRBga, **bir ish** kundan kechiktirmay esa joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga vaqtincha ro‘yxat muddatini uzaytirish uchun tegishli hujjatlar bilan murojaat qilishi lozim.

Vaqtincha ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga davolash muassasalaridan Nizomning 4-ilovasiga muvofiq kartochka rasmiylashtirib beriladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas’ul shaxslari kelganlar haqidagi ma’lumotni ular joylashgan vaqtda **«E-mehmon»** dasturiga kiritadilar.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining belgilangan tartibda sertifikatsiz va **«E-mehmon»** dasturisiz faoliyat yuritishi taqiqlanadi.

Taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar shu jumladan, turoperator va turagentlar chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida nazarda tutilgan huquqlari va majburiyatlari o‘z vaqtida tushuntirib berilishini ta’minlaydilar, shuningdek, ularni Nizomga muvofiq vaqtincha ro‘yxatdan o‘tishni, bo‘lish muddatini uzaytirishni, respublika hududida harakatlanishini hamda o‘zlariga belgilab berilgan bo‘lish muddati tugagach, O‘zbekiston Respublikasidan chiqib ketishini ta’minlash uchun javobgar bo‘ladilar.

Bu shaxslar tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga uy-joy, transport vositalari berish yoxud boshqa xizmatlar ko‘rsatish O‘zbekiston Respublikasining

amaldagi qonun hujjatlari va Nizom qoidalari buzilishiga olib kelishi oldindan ma'lum bo'lgan hollarda, ushbu shaxslarning chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga uy-joy, transport vositalari berishiga yoki boshqa xizmatlar ko'rsatishiga yo'l qo'yilmaydi.

Hududiy ichki ishlar organlari joylashtirish vositalari va davolash muassasalari ma'muriyati, shuningdek, boshqa xususiy uy-joy egalari tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish talablariga rioya etilishini nazorat qiladi.

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi

bo'lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro'yxatga olishi doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxati bekor qilinmagan holda, kelgan joyi bo'yicha **uch kundan olti oygacha** bo'lgan muddatga amalga oshiriladi.

Investor sifatida doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning boshqa hududlarda vaqtincha ro'yxatga olinishi talab etilmaydi.

Joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish ular kelib joylashgandan keyin ushbu vositalar va muassasalarning ma'muriyati tomonidan yashash guvohnomasi yoki ID-karta yoxud harakatlanish hujjati asosida amalga oshiriladi.

Joylashtirish vositalari va davolash muassasalarining mas'ul shaxslari kelganlar haqidagi axborotni ular joylashgan vaqtda **«E-mehmon»** dasturiga kiritadilar.

Yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinish uchun boshqa hududga kelgan kundan boshlab, uch ish kunida hududiy MvaFRBga murojaat qiladilar va quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

yashash guvohnomasi yoki ID-karta yoxud harakatlanish hujjati;

tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnoma – 16 yoshga to'lmagan shaxslar uchun (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa);

kadastr hujjatlarining (kadastr pasporti, ko'chmas mulk ob'ektlariga bo'lgan huquqlarning davlat reestridan ko'chirma) asl nusxasi (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) turar joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

agar chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs mehnat faoliyati bilan shug'ullansa, yuridik shaxsning Nizomning 5-ilovasiga muvofiq belgilangan shakldagi talabnomasi.

Vaqtincha ro'yxatga olinganlik uchun «Davlat boji to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga muvofiq Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

MvaFRB hujjatlarni rasmiylashtirganidan keyin bir ish kuni mobaynida vaqtincha ro'yxatga oladi hamda Nizomning 6-ilovasiga muvofiq qayd varag'ini beradi.

Qayd varag'i taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning xohishiga ko'ra, davlat tili yoki rus va ingliz tilida rasmiylashtiriladi.

Boshqa hududlarda joylashgan ta'lim muassasalariga o'qishga kelgan, yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo'lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olish MvaFRB tomonidan **bir o'quv yili** davriga amalga oshiriladi. Ular boshqa ta'lim muassasasiga o'qishga o'tgan, akademik ta'til olgan, ta'lim muassasasidan bo'shatilgan yoki vafot etgan hollarda, ushbu muassasalarning rahbarlari tegishli qaror qabul qilingan kunda vaqtincha ro'yxatga olgan MvaFRBni bundan xabardor qiladilar.

Ta'lim muassasasi rahbarlarining bildirishi asosida MvaFRB vaqtincha ro'yxatni bekor qiladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni vaqtincha ro'yxatga olishni uzaytirish MvaFRB tomonidan ko'rib chiqiladi. Buning uchun (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslar vaqtincha ro'yxat muddati tugashidan oldin MvaFRBga Nizomning 38-bandida nazarda tutilgan hujjatlarni taqdim etadilar.

MvaFRB arizani qayd etgach, shuningdek, hujjatlarni belgilangan tartibda rasmiylashtirgach, bir ish kunida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga vaqtincha ro'yxatni uzaytiradi hamda Nizomning 5-ilovasiga muvofiq qayd varag'ini beradi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirishi hamda harakatlanishi faqat taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarning yozma murojaatlari asosida ichki ishlar organlarining ruxsati bilan amalga oshirilishi mumkin.

Qabul qiluvchi tashkilotlarning iltimosiga ko'ra, chet el fuqarolariga ko'p marta kirish va harakatlanish uchun ruxsatnomalar berilishi mumkin.

Chegara zonasiga va tashrif uchun yopiq bo'lgan joylarga kirish hamda harakatlanishga ruxsat berilmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ichki ishlar organlarining talabi bilan oldingi turar joylariga qaytishlari yoki boshqa punktga borishlari shart.

Tashqi ishlar vazirligi huzurida akkreditatsiya qilingan chet el fuqarolarining O'zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish tartibi, agar O'zbekiston ishtirokchisi bo'lgan xalqaro

kelishuvlarda boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, ikki tomonlama shartnomalar bilan va tenglik asosida belgilanadi.

MvaFRB chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha ro'yxatga olinganidan keyin **shu kunning o'zida** ularning ro'yxatini (**elektron ko'rinishda**) hududiy ichki ishlar organining huquqbuzarliklarning oldini olish bo'limiga yuboradi.

Ichki ishlar organi profilaktika (katta) inspektorlari o'zlari xizmat ko'rsatayotgan hududda vaqtincha yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan pasport-viza rejimiga rioya etilishini maxsus avtomatlashtirilgan elektron dasturdan foydalangan holda nazorat qilib boradilar.

MvaFRB tomonidan rasmiylashtirib berilgan amaldagi qayd varag'i yo'qotib qo'yilganda yoki yaroqsiz holga kelganda, chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxs **bir ish** kunida hududiy MvaFRBga milliy pasport yoki harakatlanish xujjatini taqdim etgan holda erkin shaklda yozilgan ariza bilan murojaat qiladi.

MvaFRB arizani ko'rib chiqib, **shu kunning o'zida** chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga yo'qotib qo'yilgan yoki yaroqsiz holga kelgan qayd varag'i o'rniga yangisini rasmiylashtirib beradi. **Bunda davlat boji undirilmaydi.**

Shaxsini tasdiqlovchi hujjati bo'lmagan, belgilangan muddatda vaqtincha ro'yxatga olinmagan, shuningdek, vaqtincha ro'yxatga olingan manzilida yashamayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar haqida ularga yashash uchun turar joy maydoni bergan uy-joy mulkdori (mulkdorlari) **bir ish** kuni ichida hududiy MvaFRBni xabardor qilishi shart.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha yashash manzillarini respublikaning boshqa hududiga o'zgartirsa, avvalgi manzillaridan chiqib ketganlaridan so'ng **uch ish** kundan kechikmay, hududiy MvaFRBga, joylashtirish vositalari yoki davolash muassasalariga vaqtincha ro'yxatga olish uchun bevosita yoxud taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxs orqali murojaat etishlari lozim.

Respublikaning muayyan manzilida vaqtincha ro'yxat asosida yashayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasining boshqa manzilida **uch kundan** ortiq bo'lish istagini bildirsalar, amaldagi vaqtincha ro'yxat bekor qilinmasdan, bo'lish muddatiga vaqtincha ro'yxatga olinadilar. Buning uchun yangi manzildagi hududiy MvaFRBga Nizomning tegishliligi bo'yicha 17 va 38-bandlarida belgilangan hujjatlar taqdim etiladi.

Bunda yangi manzildagi vaqtincha ro'yxatga olinish muddati avvalgi vaqtincha ro'yxatga olinish muddatidan oshmasligi lozim.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi, Sog'liqni saqlash vazirligi va boshqa manfaatdor vazirlik va idoralar bilan hamkorlikda tasdiq-

langan rejaga asosan, respublika hududida joylashtirish vositalari va davolash muassasalari tomonidan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni qabul qilish qoidalariga rioya etishlari bo‘yicha monitoring va profilaktik tadbirlar o‘tkazib borlishini tashkil etadi va nazorat qiladi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar, shuningdek, taklif qilgan (qabul qiladigan) jismoniy va yuridik shaxslarni Nizom talablariga rioya etishlari ichki ishlar organlari hamda Tashqi ishlar vazirligi o‘z vakolatlari doirasida joylardagi hokimiyat organlari va O‘zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qiluvchi organlari bilan hamkorlikda nazorat qiladi.

«O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi Nizom» talablari buzilishida aybdor bo‘lgan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgar bo‘ladilar.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2020 yil 28 sentyabrdagi 593-son qarori** 1-ilovasi bilan tasdiqlangan «O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi Nizom»da boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni hamda O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi belgilab berilgan.

3-§. ChET EL FUQAROLARI VA FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSLARNI
QORAQALPOG‘ISTON RESPUBLIKASIDA VA VILOYATLARDA
DOIMIY YASHASH JOYI BO‘YICHA RO‘YXATGA OLISH

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy propiska qilish hamda turgan joyi bo‘yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida» **2020 yil 22 apreldagi PF-5984-son Farmoniga** muvofiq, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2020 yil 28 sentyabrdagi** “O‘zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni ro‘yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi **593-son qarori** qabul qilindi. Qaror bilan “Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risida Nizom” tasdiqlandi.

Ushbu Nizom Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda (Toshkent viloyatidan tashqari) boshqa davlatlardan kelgan va doimiy propiska qilinish huquqiga ega bo‘lgan shaxslar - chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar toifalari ro‘yxatiga muvofiq boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish hamda O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini belgilaydi.

Ushbu Nizom qoidalari qonun hujjatlariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasiga sayyohlik va elektron viza bilan, **60 kungacha** vizasiz kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, xorijiy davlatlarning diplomatik vakolatxonolari, konsullik muassasalari, xalqaro tashkilotlarning vakolatxonolari xodimlariga va ularning oila a‘zolariga tadbiriq etilmaydi.

Boshqa davlatlardan kelayotgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga viloyat hududida doimiy yashashga ruxsatnoma berish shuningdek, yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni viloyat hududida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish (doimiy ro‘yxat), ichki ishlar organlarining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Viloyatda doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ro‘yxatga olingan joyida yashashlari lozim.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lib turgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligiga rioya etishlari shart.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro‘yxatga olganlik uchun «Davlat boji to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuniga

muvofiq Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko'rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

8 foizi - O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg'armasiga yo'naltiriladi;

92 foizi - O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o'tkaziladi.

Doimiy ro'yxatga olganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

10 foizi - O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg'armasiga yo'naltiriladi;

90 foizi - O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o'tkaziladi.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a'zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko'rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro'yxatga olganlik uchun **davlat boji undirilmaydi**.

Boshqa davlatlardan viloyatga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga doimiy yashashga ruxsatnoma berish tartibi.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning viloyat hududiga doimiy yashashga ruxsatnoma berish tartibi Nizomning 1-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olingan (vaqtincha ro'yxat) manzildagi MvaFRBga murojaat qiladi.

Qonun hujjatlariga muvofiq olingan uy-joyga ega bo'lgan (ro'yxatning 1-bandi) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- Nizomning 2-ilovasiga muvofiq shaklda ikki nusxada ariza-anketa;
- milliy pasport yoki harakatlanish hujjati;
- 35x45 mm. o'lchamli ikkita fotosurat.

Ro'yxatning 1-bandi asosida viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma berilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning qarindoshlari Ro'yxatning 2 va 3-bandlari asosida hujjat topshirishi mumkin.

Qarindoshlar - o'zlarining to'g'ri shajara bo'yicha birinchi va ikkinchi darajadagi qarindoshlari bo'lgan, ya'ni ota-ona farzandlari, farzandlar ota-onalari, bobo va buvilar nevaralari, nevaralar bobo va buvilari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning

2-bandiga mansub bo'lgan) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Er (xotin) xotini (eri) doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga, basharti kamida besh yil birgalikda yashayotgan (Ro'yxatning 3-bandi) chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganligi haqida guvohnoma (agar nikoh xorijda tuzilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Vasiylik va homiylikdagi hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'z vasiysi (homiysi), tutingan ota-onasi doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 4-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- vasiylik yoki homiylikni hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) tasdiqlovchi hujjatlar (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Ro'yxatning 4-bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatlardan kelgan yoxud O'zbekiston Respublikasining boshqa hududida istiqomat qiladigan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs bilan nikohdan o'tsa, uning turmush o'rtog'ining viloyatda doimiy ro'yxatga olinishi Ro'yxatning 3-bandiga muvofiq ko'rib chiqiladi.

Ota-onalari bo'lmagan voyaga yetmagan tug'ishgan aka-ukalar va opa-singillar, shuningdek, mehnatga qobiliyatsiz bo'lgan hamda o'z oilasi bo'lmagan voyaga yetgan tug'ishgan aka-uka va opa-singillar - o'zlarining tug'ishgan aka-uka yoki opa-singillari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 5-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagilarni taqdim etadi:**

- tug‘ilganlik to‘g‘risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug‘ilgan bo‘lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi);

- ota-onasining o‘limi haqidagi guvohnoma (agar o‘lim xorijda rasmiylashtirilgan bo‘lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, xo‘jalik birlashmalariga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlariga ishga taklif etiladigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs bo‘lgan yuqori malakali mutaxassislar, tor ixtisosdagi mutaxassislar tegishli organ yoki tashkilot rahbarining iltimosnomasiga ko‘ra, shuningdek, ularning oila a‘zolari (eri, xotini va o‘z oilasi bo‘lmagan farzandlari) (Ro‘yxatning 6-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo‘lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo‘jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkiloti rahbarining Nizomning 3-ilovasiga muvofiq pochta yoki feld‘egerlik xizmati orqali yuboriladigan iltimosnomasi.

Xodimlarni viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma olish yuzasidan iltimosnoma kiritishi mumkin bo‘lgan davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo‘jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari ro‘yxati O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida tug‘ilgan yoki ilgari doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs (Ro‘yxatning 7-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to‘g‘risidagi arizasini (roziligini) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganida, notarial tasdiqlangan arizasini (roziligini) taqdim etadi.

Vatandosh va uning oila a‘zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro‘yxatning 8-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo‘lsa) (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Xorijiy investor va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 9-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- kiritilgan investitsiyalar haqidagi quyidagi ma'lumotnomalardan biri:

a) xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to'g'risida «Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan berilgan ma'lumotnoma;

b) xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar tashkil etilganligi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan berilgan ma'lumotnoma.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 10-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

- «Faxriy fuqaro» maqomini berish to'g'risidagi guvohnoma.

O'zbekiston Respublikasiga «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni kuchga kirganidan keyin (**1992 yil 28 iyul**) kelgan hamda respublika hududida uzoq vaqtdan beri sobiq SSSR pasporti bilan yashayotgan yoki uni yo'qotib qo'ygan, shuningdek, hujjatlarga ega bo'lmagan (tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnoma bundan mustasno) va Ro'yxatga kirmagan shaxs shaxsini tasdiqlovchi hujjat olish uchun yashash joyidagi MvaFRBga **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- sobiq SSSR pasporti yoki tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma, ushbu hujjatlar bo'lmaganda, harbiy guvohnoma yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjat;

- O'zbekiston Respublikasida ta'lim olganligi yoki mehnat qilganligini tasdiqlovchi tegishli hujjatlar va ma'lumotnomalar (agar mavjud bo'lsa);

- 35x45 mm o'lchamli to'rtta fotosurat.

Nizomning 19-bandida ko'rsatilgan hujjatlar taqdim etilgan kundan so'ng bir ish kunida MvaFRB tomonidan ariza topshirgan shaxsga Nizomning 4-ilovaga muvofiq shaklda **bir yil** muddatga ma'lumotnoma beriladi.

Mazkur ma'lumotnoma amal qilish muddati mobaynida egasining shaxsini tasdiqlovchi hujjat hisoblanib, respublika hududida harakatlanish, vaqtincha yashash, fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlarida (FHDYo organlari) hujjatni rasmiylashtirish, qonuniy mehnat faoliyati bilan shug'ullanish, ta'lim muassasalarida tahsil olish uchun asos bo'ladi.

Nizomning 20-bandida ko'rsatib o'tilgan shaxs O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 8-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasini (roziligini) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganida, notarial tasdiqlangan arizasini (roziligini) taqdim etadi.

Ro'yxatga kirmagan shaxsga yashash guvohnomasi yoki ID-karta, agar ular xorijga doimiy yashashga ketish istagini bildirsa, harakatlanish hujjati rasmiylashtirib beriladi.

Hujjatlar qabul qilib olinganidan keyin MvaFRB rahbari o'z rezolyusiyasida ariza beruvchini Ro'yxatning qaysi bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olish mumkinligini ko'rsatadi, ikki hafta ichida ularni rasmiylashtiradi, ariza beruvchining shaxsiga oid ma'lumotlarni bazadan tekshiradi. Ro'yxatning 9-bandiga bandiga mansub chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs murojaat qilganda, kiritilgan investitsiyalar haqidagi ma'lumotlarni tekshiradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan ariza beruvchiga doir ma'lumotlarni so'rab oladi hamda hujjatlarni Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmasiga (QR IIV MvaFRB) yoki viloyat ichki ishlar boshqarmasining MvaFRBga (IIB MvaFRB) yuboradi, ular taqdim etilgan hujjatlarni **uch ish** kuni ichida tekshiradi va materiallarni tegishli vakolatli organga yuboradi.

QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB tegishli vakolatli organning ijobiy xulosasi olingan kundan boshlab, **o'n kun** muddatda xulosa tayyorlaydi va tegishli hujjatlarni O'zbekiston Respublikasi IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasiga (IIV MvaFRBB) yakuniy xulosa qabul qilish uchun yuboradi, Ro'yxatning 9-bandida nazarda tutilgan holatlar bundan mustasno.

IIV MvaFRBB ushbu masalani hal qilish chog'ida tegishli vakolatli organning fikrini so'raydi. Zarur hollarda esa ariza beruvchining shaxsini, boshqa davlat fuqaroligiga mansubligini aniqlash maqsadida xalqaro shartnoma mavjud bo'lgan xorijiy davlatning vakolatli organiga so'rovnoma yuborishi mumkin. Xalqaro shartnoma mavjud bo'lmagan taqdirda, so'rovnoma IIV tomonidan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi orqali yuboriladi.

IIV MvaFRBB tegishli hujjatlar kelib tushgan (so‘rovnoma javob olingan) kundan boshlab, **bir oy** muddat ichida xulosa chiqaradi hamda ushbu xulosa O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar vazirining o‘rinbosari tomonidan tasdiqlanadi. IIV MvaFRBB xulosaga doir materiallarni tasdiqlangandan so‘ng **uch ish** kuni ichida QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBga yuboradi.

IIVning ijobiy xulosasi olingach, QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB **ikki ish** kunida hujjatlarni tegishli MvaFRBga chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun yuboradi.

Ro‘yxatning 9-bandi bo‘yicha hujjat topshirgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga nisbatan tegishli vakolatli organning ijobiy javobi olingan taqdirda QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB **o‘n kun** muddatda IIV MvaFRBB bilan kelishmasdan xulosa chiqaradi.

QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBning ijobiy xulosasi boshqa davlatlardan viloyatga kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga belgilangan tartibda doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish va berish uchun asos hisoblanadi.

MvaFRB QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRBdan hujjatlarni qabul qilib olgach, **uch ish** kunida doimiy yashashga ruxsatnoma berilganligi to‘g‘risida ariza beruvchini xabardor qiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun MvaFRBga milliy pasport yoki harakatlanish hujjati yoxud Nizomning 4- ilovasiga muvofiq ma’lumotnomani taqdim etadi.

MvaFRB chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga ID-karta rasmiylashtirib bergach, shu kunning o‘zida Nizomning 5-ilovasiga muvofiq doimiy ro‘yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so‘rovnoma shakllantiriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning so‘roviga ko‘ra, Nizomning 6- ilovasiga muvofiq **QR-CODE** bilan himoyalangan qayd varag‘i (qayd varag‘i) taqdim etiladi.

Ro‘yxatning 9-bandi bo‘yicha doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga Nizomning 7-ilovasiga muvofiq qayd varag‘i rasmiylashtirib beriladi. Mazkur qayd varag‘iga ega chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro‘yxatga olinmasdan bo‘lish va yashash huquqini beradi.

Bir vaqtning o‘zida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish qoidalari tushuntiriladi hamda bu haqida undan Nizomning 8-ilovasiga muvofiq **tilxat** olinadi.

Viloyatda doimiy ro‘yxatga olingan fuqaroligi bo‘lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi munosabati bilan doimiy ro‘yxati bekor qilingandan so‘ng, **bir yil** ichida respublikadan chiqib ketmasa, ya’ni O‘zbekiston Respublikasi Davlat chegarasini kesib o‘tmagan taqdirda, oldingi yashagan joyi bo‘yicha yoki viloyatning boshqa hududiga tegishli

MvaFRB tomonidan doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtiriladi.

Buning uchun ushbu fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga respublikadan chiqib ketmaganligi sababini to'liq ko'rsatgan holda ariza bilan murojaat qiladi.

Arizaga quyidagi hujjatlar ilova qilinadi:

harakatlanish hujjati;

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) turar joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi), agar shaxsan o'zi berish imkoni mavjud bo'lmasa.

MvaFRB ariza bergan fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni olish uchun Nizomning 30-bandida ko'rsatilgan hujjatlar olingandan so'ng bir kunda IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnomaga yuboradi. IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan javob olingandan so'ng **uch ish** kunida hududiy ichki ishlar organi rahbariyati tomonidan tasdiqlanadigan xulosa asosida belgilangan tartibda fuqaroligi bo'lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirib beriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirilgan chet el fuqarosi va u bilan birga doimiy ro'yxatga olingan 16 yoshga to'lmagan farzandlarining milliy pasportiga Nizomning 9-ilovasiga muvofiq shtamp qo'yiladi.

ID-kartani berish, uni almashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiyalash ID-kartasi to'g'risidagi nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

IIV tomonidan ijobiy xulosa qabul qilingan va ayni paytda uy-joy mulkdori tomonidan yozma rad javobi berilgan taqdirda, shuningdek, ariza beruvchi yoki uy-joy mulkdori xabardor qilingan kundan boshlab, **olti oy** muddat ichida ariza beruvchi doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirish uchun murojaat qilmasa, MvaFRB xulosani ijro qilish imkoniyati yo'qligini yozma ravishda ma'lum qilgan holda, **uch ish** kunida ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildini QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan xulosa bilan avvalgi ijobiy xulosani **bekor qiladi**. Xulosa ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishligi bo'yicha QR IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Viloyatga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berishni rad etish to'g'risidagi qaror tegishincha QR IIV va IIB yoxud IIV tomonidan qabul qilinishi mumkin.

Viloyatga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi

bo'lmagan shaxsga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnomani berish rad etilgan taqdirda, hujjatlar **uch ish** kunida MvaFRBga qaytariladi, MvaFRB esa **bir sutka** ichida ushbu qarorni ariza beruvchiga yetkazadi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma berish quyidagi hollarda rad etiladi:

davlat xavfsizligi yoki jamoat tartibini muhofaza qilishni ta'minlash manfaatlari yo'lida; shaxs terroristik, ekstremistik, jinoiy va boshqa taqiqlangan tashkilotlarga daxldor bo'lsa; shaxs o'zi va yaqin qarindoshlari haqida bila turib yolg'on ma'lumotlar bersa yoki qalbaki hujjatlarni taqdim etsa;

hujjatlarni ko'rib chiqish bosqichida doimiy yashashga ruxsatnoma olishga uy-joy mulkdori tomonidan rad javobi berilsa.

Respublikaning boshqa hududlarida doimiy yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni viloyatda doimiy ro'yxatga olish tartibi.

Doimiy ro'yxatdan o'tish uchun chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs vaqtincha ro'yxat joyidagi MvaFRBga murojaat qilib, quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizomning 10-ilovasiga muvofiq shaklda ariza;

yashash guvohnomasi yoki ID-karta.

MvaFRB bir ish kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olingan manzildagi MvaFRBga elektron tizim orqali shaxsiy yig'ma ish jildini yuborish to'g'risida so'rovnoma yuboradi.

MvaFRB so'rovnomaning olgach, **bir ish** kunida ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildini tegishli MvaFRBga jo'natadi.

MvaFRB yig'ma ish jildini olgach, bu haqida **bir ish** kunida ariza beruvchini xabardor qiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xabarni olgach, **uch ish** kunida MvaFRBga Nizomning 37-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari **quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:**

- uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

- voyaga yetmaganlar uchun tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

MvaFRB **bir ish** kuni mobaynida taqdim etilgan hujjatlarning to'liqligi va haqiqiyliги tekshirilib Nizomning 5-ilovasiga muvofiq doimiy ro'yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so'rovnoma shakllantiriladi.

Fuqaroning so'roviga ko'ra, doimiy ro'yxatga olish rasmiylashtirilganidan so'ng tegishlicha Nizomning 7 va 8-ilovalariga muvofiq qayd varag'i taqdim etiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning viloyat hududida shahar-tumanlararo doimiy ro'yxatga olish belgilangan tartibga muvofiq amalga oshiriladi.

Voyaga yetmaganlar doimiy ro'yxatga olingan, biroq Manzil tizimiga kiritilmagan hollarda, avvalgi yashash joyidagi MvaFRB tomonidan Manzil tizimiga kiritiladi.

Ro'yxatning 2-bandi asosida doimiy ro'yxatga olinayotgan voyaga yetmaganlar avvalgi yashash joyi bo'yicha MvaFRBning doimiy ro'yxatga olinmaganligi to'g'risidagi elektron ma'lumotnomasi asosida ro'yxatga olinadi.

Tarbiyalash, davolash va boshqa muassasalardagi yetim bolalar, ota-onalarining qarovsiz qolgan bolalar, shuningdek, qariyalar uylaridagi shaxslar ko'rsatib o'tilgan muassasalar tomonidan berilgan turar joy maydoniga doimiy ro'yxatga olinadi.

Viloyat hududida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi va doimiy ro'yxatini bekor qilish tartibi.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

qonun hujjatlarida belgilangan tartibda xorijga doimiy yashashga ketganida;

chet el fuqarosi O'zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar u **uch yildan ortiq** vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa;

O'zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha xorijga chiqqan fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo'lgunga qadar uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa yoki xorijda uni almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

chet el fuqarosi milliy pasportini amal qilish muddati tugagandan so'ng, **olti oy** davomida uni almashtirmasa yoki o'z davlati fuqaroligidan chiqqanligi to'g'risida ma'lumotnoma taqdim etmasa;

davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarlari iltimosnomasiga binoan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ushbu organ va tashkilotlarning bildirishnomasi asosida;

bekor qilish to'g'risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'roviga asosan;

agar shaxs yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olayotganda yoki uni uzaytirish va almashtirishda, o'zi va qarindoshlari haqida yolg'on ma'lumot berganida, kerakli hujjatlarni taqdim etmaganida yoki qalbaki, soxta hujjatlarni taqdim etganida;

O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilganida;
sudning doimiy yashash ruxsatnomasini bekor qilish, bedarak yo'qolgan deb topish haqidagi qaroriga asosan;

vafot etganda - FHDYo organining o'lim haqida guvohnoma yoki ma'lumotnomasi asosida.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilganda bekor qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilgan chet el fuqarosining yashash guvohnomasi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning ID-kartasi ushbu shaxs doimiy ro'yxatga olingan MvaFRBga topshiriladi.

Nizomning 14-bandi asosida doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarining MvaFRBga taqdim etilgan bildirishnomasi asosida bekor qilinadi.

Agar chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinishi uchun boshqa asoslar mavjud bo'lmasa, MvaFRB **uch ish** kuni mobaynida doimiy yashashga ruxsatnomani bekor qilish uchun shaxsiy yig'ma ish jildini IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi hamda bu haqda chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsni ogohlantiradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan qaror bilan avvalgi ijobiy qarorni bekor qiladi. Qaror shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishlilik bo'yicha IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs Nizomning 49-bandiga muvofiq, viloyatda doimiy yashashga ruxsatnoma bekor qilinishidan bosh tortgan taqdirda, uni O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborish masalasi Vazirlar Mahkamasining **1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qarori** bilan tasdiqlangan Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishi qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi.

Ushbu shaxslarning O'zbekiston Respublikasida qolishi uchun quyidagi holatlar asos bo'lishi mumkin:

ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan respublika hududida joylashgan boshqa davlat hokimiyati yoki boshqaruvi organiga, xo'jalik birlashmasiga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotiga ishga o'tishi;

qonun hujjatlariga muvofiq viloyatda xususiy mulk qilib olingan uy-joyga ega bo'lishi;

viloyatda doimiy ro'yxatdan o'tgan turmush o'rtog'i bilan kamida **besh yildan** buyon birga yashayotgan bo'lsa.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinganligi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

O'zbekiston Respublikasi hududida bir manzildan boshqa manzilga doimiy ro'yxatga olinganda;

chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olingan uy-joy mulkdorning arizasiga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar-joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalari asosida

mulkdor o'zgarganda, uning arizasi va uy-joyga egalik qilishni tasdiqlovchi hujjatlar asosida;

sudning chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning uy-joydan foydalanish huquqini yo'qotgan, bedarak yo'qolgan deb topish va ko'chirish haqidagi qarori asosida;

soxta hujjatlar yoki haqiqatga muvofiq bo'lmagan hujjatlar asosida doimiy ro'yxatga olinganligi aniqlanganda - sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

umrbod ozodlikdan mahrum qilinganda - sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

bekor qilish to'g'risida notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa.

Viloyat hududida doimiy yashayotgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun doimiy ro'yxatga olingan joyidagi MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

- Nizomning 11-ilovasiga muvofiq shakl bo'yicha ariza;
- yashash guvohnoma yoki ID-karta;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsning amaldagi harakatlanish hujjati.

Harakatlanish hujjatini olish uchun fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga Nizomning 12-ilovasiga (16 yoshga to'lmaganlar uchun Nizomning 13-ilovasiga) muvofiq shakl bo'yicha ariza bilan murojaat qiladi.

Viloyat hududida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xorijiy davlatga ketish uchun hujjatni rasmiylashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» **2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-son Farmoni** bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to'g'risidagi nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

MvaFRB xorijiy davlatga ketish uchun ariza bergan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish uchun **bir ish** kunida IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnoma yuboradi.

MvaFRB bir vaqtning o'zida xorijga ketayotgan fuqaroligi bo'lmagan shaxs (faqat 18 yoshdan kattalar) to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z fikrini bildirish uchun elektron tizim orqali vakolatli organga yuboradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan hamda vakolatli organdan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun to'sqinlik qiluvchi ma'lumotlar yo'qligi to'g'risida ma'lumotnoma kelib tushgandan so'ng MvaFRB **bir ish** kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xabarnoma yuboradi.

Xabarnoma olgandan so'ng chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

yashash guvohnoma yoki ID-karta;

milliy pasport.

MvaFRB bir ish kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qo'yadi va ro'yxatga olinganligini hamda chet el fuqarosining milliy pasportidagi majud shtampni Nizomning 9-ilovasiga muvofiq bekor qiladi.

Chet el fuqarosini xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqarish uchun hujjatlarni ko'rib chiqish muddati **7 ish** kunidan, fuqaroligi bo'lmagan shaxsni hujjatlarni ko'rib chiqish muddati **15 ish** kunidan oshmasligi lozim.

Xorijga doimiy yashashga ketayotgan fuqaroligi bo'lmagan shaxsning harakatlanish hujjatiga Nizomning 14-ilovasiga muvofiq shtamp qo'yiladi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini olganidan so'ng viza olish uchun tegishli davlatlarning diplomatik va konsullik vakolatxonalariga murojaat qiladi.

Viloyatda doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi sababli ro'yxati bekor qilinganda, uning murojaati bo'yicha tegishli MvaFRB tomonidan belgilangan tartibda ular respublika tashqarisiga chiqib ketgunga qadar vaqtincha ro'yxatga olinishi mumkin.

Doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqarish bo'yicha notarial tasdiqlangan ishonchnomasi asosida boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'rovi kelsa MvaFRB **uch ish** kunida **yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qolib** ro'yxatni bekor qiladi hamda **bir ish** kunida ishonchli shaxsga ma'lumotnoma rasmiylashtirib beradi yoki so'rovnoma ijrochisiga javob xati yuboradi.

Haqiqiy bo‘lmagan yashash guvohnomasi yoki ID-karta bilan boshqa manzilga ro‘yxatga olish taqiqlanadi.

Xorijda bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy ro‘yxatini bekor qilish bundan mustasno.

Ro‘yxatdan chiqarilganda hamda yashash guvohnoma yoki ID-karta va doimiy ro‘yxat bekor qilinganda MvaFRB **uch kun** muddatda «manzil» tizimiga ro‘yxatdan chiqarilganligi holati yuzasidan ma’lumotlarni kiritadi.

Tug‘ilganligi, nikohi xorijiy davlatda qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasining konsullik legallashtirish qonunchiligi talablari asosida qonunlashtirilgan yoki Xorijiy rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi Konvensiya (**Gaaga, 1961 yil 5 oktyabr**) talablariga muvofiq apostil belgisi qo‘yilgan tug‘ilganligi, nikoh tuzilganligi to‘g‘risidagi guvohnomani taqdim etadi.

«Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy munosabatlar to‘g‘risida»gi Konvensiyaga (**Minsk, 1993 yil 22 yanvar**) hamda «Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy munosabatlar to‘g‘risida»gi Konvensiyaga (**Kishinev, 2002 yil 7 oktyabr**) a‘zo davlatlarda tug‘ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tomonidan ushbu davlatlar qonunchiligi talablari asosida tasdiqlangan tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi to‘g‘risida guvohnoma taqdim etilishi mumkin.

O‘zbekiston Respublikasi bilan rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi ikki tomonlama xalqaro shartnoma tuzilgan davlatlar hududida tug‘ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs tomonidan taqdim etiladigan tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi to‘g‘risidagi guvohnomaga konsullik qonunlashtirilishi yoki apostil belgisini qo‘yish talab etilmaydi.

Xorijga vaqtincha chiqqan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs, xorijda bo‘lgan vaqtda yashash guvohnomasi yoki ID-kartani amal qilish muddati tugasa yoxud familiyasi, ismi, otasining ismi, tug‘ilgan sanasi o‘zgargan bo‘lsa, shuningdek, chet el fuqaroligidan chiqqan yoki qabul qilgan hamda tegishli yoshga yetgan bo‘lsa, O‘zbekiston Respublikasi hududiga qaytib kelganidan so‘ng **uch ish** kunidan kechiktirmay tegishli hujjatlar bilan doimiy ro‘yxatga olingan joyidagi MvaFRBga murojaat qilishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasi hududida tug‘ilgan bola FHDYo organlari tomonidan unga tug‘ilganlik to‘g‘risida guvohnoma rasmiylashtirilayotganda, otasi yoki onasining doimiy ro‘yxatga olingan manziliga idoralararo avtomatlashtirilgan tizim orqali ma’lumotlarni kiritish yo‘li bilan doimiy ro‘yxatga olinadi.

16 yoshga to'lmagan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ota-onasi yoki vasiysining (homiysining) doimiy (vaqtincha) ro'yxatga olingan manziliga **doimiy (vaqtincha) ro'yxatga olinishi shart.**

O'zbekiston Respublikasida tug'ilganlik, nikoh tuzilganligi yoki ajrashganligi, o'lim to'g'risidagi guvohnomalar «FHDYning yagona elektron arxivi» axborot tizimi orqali olinadi.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta almashtirilganda, doimiy ro'yxatga olinganlik to'g'risidagi ma'lumotlar Manzil tizimda mas'ul xodim tomonidan yangilanadi.

Mulkdor o'z oila a'zolarini va boshqa shaxslarni doimiy ro'yxatdan o'tkazish huquqiga ega.

Quyidagi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy ro'yxatga olishda, O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalari qo'llanilmaydi:

er-xotin - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

ota-onalar, farzandlar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

bobo-buvi, nevaralar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

vasiylikdagi (homiylidagi) hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) shaxslar - vasiy (homiy), tutingan ota yoki ona doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

balog'atga yetmagan, ota-onasi bo'lmagan tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar, shuningdek, mehnatga layoqatsiz tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar, agar ularning o'z oilalari bo'lmasa, yoshidan qat'iy nazar, akasi, ukasi, opasi, singlisining ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

doimiy ro'yxatga olingan tug'ishgan aka-ukalar, opa-singillar - bir-birining doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga;

ilgari mazkur aholi punktida yashagan, mehnat shartnomasi bilan ishlash uchun vaqtincha boshqa joyga ketgan shaxslar, shuningdek, amaldagi qonunchilikka muvofiq vaqtincha boshqa joyga ketganda, uy-joydan foydalanish huquqi saqlanib qoladigan fuqarolar - oldingi istiqomat joyiga yoki qarindoshlarining uy-joy maydoniga;

ozodlikdan mahrum etish joylaridan ozod qilingan shaxslar - oldingi istiqomat joyiga, o'z oila a'zolarining, qarindoshlari yoki hukm qilingunga qadar yashab turgan boshqa shaxslarning uy-joy maydoniga.

Ushbu Nizom talablariga rioya etilishi ichki ishlar organlari tomonidan nazorat qilinadi.

Ushbu Nizomning buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgar bo'ladilar.

4-§. ChET EL FUQAROLARI VA FUQAROLIGI BO‘LMAGAN SHAXSLARNI TOSHKENT SHAHRI VA TOSHKENT VILOYATIDA DOIMIY YASHASH JOYI BO‘YICHA RO‘YXATGA OLISH

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2020 yil 28 sentyabrdagi 593-son qarori** 3-ilovasi bilan «Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi to‘g‘risidagi Nizom» tasdiqlandi.

Ushbu Nizom O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish hamda turgan joyi bo‘yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi **2020 yil 22 aprel PF-5984-sonli farmoniga** muvofiq boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga O‘zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish hamda O‘zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini belgilaydi.

Mazkur Nizomning qoidalari qonun hujjatlariga muvofiq sayyohlik va elektron viza bilan **60 kungacha** O‘zbekiston Respublikasiga vizasiz kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga, xorijiy davlatlarning diplomatik vakolatxonolari, konsullik muassasalari, xalqaro tashkilotlarning vakolatxonolari xodimlariga va ularning oila a‘zolariga tadbiriq etilmaydi.

Boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududida doimiy yashashga ruxsatnoma berish, shuningdek, yashash guvohnomasi yoki ID-kartaga ega bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish ichki ishlar organlarining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar ro‘yxatga olingan joyida yashashlari lozim.

Nizomning 1-ilovasiga muvofiq, Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olinish huquqiga ega bo‘lgan shaxslar – chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar toifalarining ro‘yxatida (keyingi o‘rinlarda – Ro‘yxat) nazarda tutilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olinish to‘g‘risida iltimosnoma berish huquqiga ega.

Ro‘yxatda nazarda tutilmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olinmaydi.

Toshkent shahrida uy-joyning oldi-sotdi bitimlarini, almashish, renta, umrbod ta'minlash sharti bilan o'zgaga berish va hadya qilishni notarial tasdiqlash va davlat ro'yxatidan o'tkazish, shuningdek, Toshkent shahridagi turar joy yoxud turar joy bo'lmagan bino shaklidagi ko'chmas mulkni (ko'chmas mulkning bir qismini) garovga (ipotekaga) qo'yish, voz kechish va o'zgaga berishning boshqa usullari quyidagi hollarda amalga oshiriladi, agar oluvchi tomon – chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxs:

Toshkent shahrida **2016 yil 7 oktyabrga qadar**, shuningdek, Ro'yxatning 1, 4, 5 va 8-bandlariga muvofiq doimiy ro'yxatga olingan bo'lsa;

Ro'yxatning 2, 3, 6, 7 va 9-bandlariga muvofiq Toshkent shahrida doimiy ro'yxatga olingan va kamida uch yil doimiy yashab turgan (lavozimda bo'lgan) bo'lsa.

Toshkent viloyatida uy-joyning oldi-sotdi bitimlarini, almashish, renta, umrbod ta'minlash sharti bilan o'zgaga berish va hadya qilishni notarial tasdiqlash va davlat ro'yxatidan o'tkazish, shuningdek, Toshkent shahridagi turar joy yoxud turar joy bo'lmagan bino shaklidagi ko'chmas mulkni (ko'chmas mulkning bir qismini) garovga (ipotekaga) qo'yish, voz kechish va o'zgaga berishning boshqa usullari quyidagi hollarda amalga oshiriladi, agar oluvchi tomon – chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxs:

Toshkent shahri yoki Toshkent viloyatida 2016 yil 7 oktyabrga qadar, shuningdek, Ro'yxatning 1, 4, 5 va 8-bandlariga muvofiq, doimiy ro'yxatga olingan bo'lsa;

Ro'yxatning 2, 3, 6, 7 va 9-bandlariga muvofiq Toshkent shahri yoki Toshkent viloyati hududida doimiy ro'yxatga olingan va kamida **uch yil** doimiy yashab turgan (lavozimda bo'lgan) bo'lsa.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga respublikaning boshqa hududlaridan kelgan hamda bu hududlarda doimiy yashashga ruxsatnoma berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar Toshkent shahri va Toshkent viloyatidagi yangi qurilgan, narxi bazaviy hisoblash miqdorining **3300 baravaridan** kam bo'lmagan ko'chmas mulkni bank hisob varaqlari orqali hisob-kitoblarni amalga oshirgan holda sotib olishlari mumkin.

Sud qarorlarini ijro etish tartibida turar joy yoxud turar joy bo'lmagan bino shaklidagi ko'chmas mol-mulkni kimoshdi savdolari orqali sotishga yoxud uni davlat ijrochisining naturadagi sotilmagan mol-mulkni o'zida qoldirish to'g'risidagi taklifi bo'yicha qarzni undiruvchiga – garovni saqlovchiga berish, agar oluvchi tomon tegishli ravishda Toshkent shahri yoki Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lsa, yo'l qo'yiladi.

Nizomning 1-ilovasida ko'rsatilgan Ro'yxatning 2 – 9-bandlariga muvofiq, Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar qonun hujjatlariga muvofiq uy-joyga ega bo'lgan taqdirda, ular o'z

xoxishlariga ko'ra, ushbu turar joyga Ro'yxatning 1-bandi bo'yicha doimiy ro'yxatga olinishlari mumkin.

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarini ko'rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro'yxatga olganlik uchun «Davlat boji to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga muvofiq, Davlat bojlari stavkalarida belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko'rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

8 foizi – O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg'armasiga yo'naltiriladi;

92 foizi – O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o'tkaziladi.

Doimiy ro'yxatga olganlik uchun davlat boji summasi quyidagi tartibda taqsimlanadi:

10 foizi – O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining byudjetdan tashqari jamg'armasiga yo'naltiriladi;

90 foizi – O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti hisobiga o'tkaziladi.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga, shuningdek, ularning oila a'zolariga (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlariga) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun hujjatlarni ko'rib chiqqanlik va rasmiylashtirilganlik hamda doimiy ro'yxatga olganlik uchun **davlat boji undirilmaydi**.

Boshqa davlatlardan Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga doimiy yashash uchun ruxsatnoma berish tartibi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olingan (keyingi o'rinlarda – vaqtincha ro'yxat) manzildagi MvaFRBga murojaat qiladi.

Qonun hujjatlariga muvofiq olingan uy-joyga ega bo'lgan (Ro'yxatning 1-bandi) chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

- Nizomga 2-ilovaga muvofiq shaklda ikki nusxada ariza-anketa;
- milliy pasport yoki harakatlanish hujjati;
- 35x45 mm o'lchamli ikkita fotosurat.

Ro'yxatning 1-bandi asosida Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashashga ruxsatnoma berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning qarindoshlari Ro'yxatning 2 va 3-bandlari asosida hujjat topshirishlari mumkin.

Qarindoshlar – o‘zlarining to‘g‘ri shajara bo‘yicha birinchi va ikkinchi darajadagi qarindoshlari bo‘lgan, ya‘ni ota-ona farzandlari, farzandlar ota-onalari, bobo va buvilar nevaralari, nevaralar bobo va buvilari doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro‘yxatning 2-bandiga mansub bo‘lgan) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar fuqaro xorijda tug‘ilgan bo‘lsa) tug‘ilganlik to‘g‘risida guvohnoma (nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Er (xotin) xotini (eri) doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga, basharti kamida **besh yil** birgalikda yashayotgan (Ro‘yxatning 3-bandi) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar nikoh xorijiy davlatda tuzilgan bo‘lsa) nikoh tuzilganligi haqida guvohnoma (nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Vasiylik va homiylikdagi hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs o‘z vasiysi (homiysi), tutingan ota-onasi doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro‘yxatning 4-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

vasiylik yoki homiylikni hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) tasdiqlovchi hujjatlar (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Ro‘yxatning 4-bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs boshqa davlatlardan kelgan yoxud O‘zbekiston Respublikasining boshqa hududida istiqomat qiladigan chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxs bilan nikohdan o‘tsa, uning turmush o‘rtog‘ining Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olinishi Ro‘yxatning 3-bandiga muvofiq ko‘rib chiqiladi.

Ota-onalari bo‘lmagan voyaga yetmagan tug‘ishgan aka-ukalar va opa-singillar shuningdek, mehnatga qobiliyatsiz bo‘lgan hamda o‘z oilasi bo‘lmagan voyaga yetgan tug‘ishgan aka-uka va opa-singillar – o‘zlarining tug‘ishgan aka-uka yoki opa-singillari doimiy

ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 5-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

(agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa) tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (nusxasi olinib, asli qaytariladi);

ota-onasining o'limi haqidagi guvohnoma (agar fuqarolar xorijda vafot etgan bo'lsa) yoki ota-onasini o'lgan deb e'lon qilish haqidagi sudning hal qiluv qarori nusxasi.

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, xo'jalik birlashmalariga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlariga ishga taklif etiladigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan yuqori malakali mutaxassislar, tor ixtisosdagi mutaxassislar tegishli organ yoki tashkilot rahbarining iltimosnomasiga ko'ra, shuningdek, ularning oila a'zolari (eri, xotini va o'z oilasi bo'lmagan farzandlari) (Ro'yxatning 6-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa) nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkiloti rahbarining Nizomga 3-ilovaga muvofiq pochta yoki feld'egerlik xizmati orqali yuboriladigan iltimosnomasi.

Xodimlarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olish to'g'risida iltimosnoma kiritishi mumkin bo'lgan davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs va ularning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 7-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa) nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

«Faxriy fuqaro» maqomini berish to'g'risidagi guvohnoma.

Xorijiy investor va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 8-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa) nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (nusxalari olinib, asli qaytariladi);

kiritilgan investitsiyalar haqida quyidagi ma'lumotnomalardan biri:

xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to'g'risida «Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan berilgan ma'lumotnoma;

xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar tashkil etilganligi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan berilgan ma'lumotnoma.

Vatandosh va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 9-bandi) doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

(agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa) nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

O'zbekiston Respublikasiga «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi qonuni kuchga kirganidan keyin (**1992 yil 28 iyul**) kelgan hamda respublika hududida uzoq vaqtdan beri sobiq SSSR pasporti bilan yashayotgan yoki uni yo'qotib qo'ygan, shuningdek, hujjatlarga ega bo'lmagan (tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnoma bundan mustasno) va Ro'yxatga kirmagan shaxs shaxsini tasdiqlovchi hujjat olish uchun yashash joyidagi MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

sobiq SSSR pasporti yoki tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma, ushbu hujjatlar bo'lmaganda, harbiy guvohnoma yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjat;

O'zbekiston Respublikasida ta'lim olganligi yoki mehnat qilganligini tasdiqlovchi tegishli hujjatlar va ma'lumotnomalar (agar mavjud bo'lsa);

35x45 mm o'lchamli to'rtta fotosurat.

Nizomning 21-bandida ko'rsatilgan hujjatlar taqdim etilgan kundan so'ng bir ish kunida MvaFRB tomonidan ariza topshirgan shaxsga nizomning 4-ilovasiga muvofiq shaklda **bir yil** muddatga ma'lumotnoma beriladi.

Mazkur ma'lumotnoma amal qilish muddati mobaynida egasining shaxsini tasdiqlovchi hujjat hisoblanib, respublika hududida harakatlanish, vaqtincha yashash, fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organlarida (keyingi o'rinlarda – FHDYo) hujjatni rasmiylashtirish, qonuniy mehnat faoliyati bilan shug'ullanish, ta'lim muassasalarida tahsil olish uchun asos bo'ladi.

Nizomning 21-bandida ko'rsatilgan shaxs O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma olish uchun MvaFRBga Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari, uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berish to'g'risidagi arizasini (roziligini) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasini (roziligini) taqdim etadi.

Ro'yxatga kirmagan shaxsga yashash guvohnomasi yoki ID-karta, agar ular xorijga doimiy yashashga ketish istagini bildirsa, harakatlanish hujjati rasmiylashtirib beriladi.

Hujjatlar qabul qilib olinganidan keyin MvaFRB rahbari o'z rezolyusiyasida ariza beruvchini Ro'yxatning qaysi bandiga asosan doimiy yashashga ruxsatnoma olish mumkinligini ko'rsatadi, **ikki hafta** ichida ularni rasmiylashtiradi, ariza beruvchining shaxsiga oid ma'lumotlarni bazadan tekshiradi. Ro'yxatning 8-bandiga mansub chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs murojaat qilganda, kiritilgan investitsiyalar haqidagi ma'lumotlarni tekshiradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan ariza beruvchiga doir ma'lumotlarni so'rab oladi hamda hujjatlarni Toshkent shahri va Toshkent viloyati ichki ishlar bosh boshqarmalarining Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish boshqarmalariga (IIBB MvaFRB) yuboradi, ular taqdim etilgan hujjatlarni **uch ish** kuni ichida tekshiradi va materiallarni tegishli vakolatli organga yuboradi.

IIBB MvaFRB tegishli vakolatli organning ijobiy xulosasi olingan kundan boshlab **o'n kun** muddatda xulosa tayyorlaydi va tegishli hujjatlarni O'zbekiston Respublikasi IIV Migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bosh boshqarmasiga (IIV MvaFRBB) yakuniy xulosa qabul qilish uchun yuboradi, Ro'yxatning 8-bandida nazarda tutilgan holatlar bundan mustasno.

IIV MvaFRBB ushbu masalani hal qilish davomida tegishli vakolatli organning fikrini so'raydi. Zarur hollarda esa ariza beruvchining shaxsini, boshqa davlat fuqaroligiga mansubligini aniqlash maqsadida xalqaro shartnoma mavjud bo'lgan xorijiy davlatning vakolatli organiga so'rovnoma yuborishi mumkin. Xalqaro shartnoma mavjud bo'lmagan taqdirda, so'rovnoma IIV tomonidan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi orqali yuboriladi.

IIV MvaFRBB tegishli hujjatlar kelib tushgan (so'rovnomaga javob olingan) kundan boshlab, **bir oy** muddat ichida xulosa chiqaradi hamda ushbu xulosa O'zbekiston Respublikasi

ichki ishlar vazirining o‘rinbosari tomonidan tasdiqlanadi. IIV MvaFRBB xulosaga doir materiallarni tasdiqlangandan so‘ng, **uch ish** kuni ichida IIBB MvaFRBga yuboradi.

IIVning ijobiy xulosasi olingach, IIBB MvaFRB **ikki ish** kunida hujjatlarni tegishli MvaFRBga chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun yuboradi.

Ro‘yxatning 8-bandi bo‘yicha hujjat topshirgan chet el fuqarolari yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga nisbatan tegishli vakolatli organning ijobiy javobi olingan taqdirda, IIBB MvaFRB **o‘n kun** muddatda IIV MvaFRBB bilan kelishmasdan xulosa chiqaradi.

IIBB MvaFRBning ijobiy xulosasi boshqa davlatlardan Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga belgilangan tartibda doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish va berish uchun asos hisoblanadi.

MvaFRB IIBB MvaFRBdan hujjatlarni qabul qilib olgach, **uch ish** kunida doimiy yashashga ruxsatnoma berilganligi to‘g‘risida ariza beruvchining elektron manzili orqali xabar beradi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy yashashga ruxsatnomani rasmiylashtirish uchun MvaFRBga milliy pasport yoki harakatlanish hujjati yoxud Nizomning 4-ilovasiga muvofiq ma’lumotnomani taqdim etadi.

MvaFRB chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga yashash guvohnomasi yoki ID-karta rasmiylashtirib bergach, **shu kunning o‘zida** nizomga 5-ilovaga muvofiq doimiy ro‘yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so‘rovnoma shakllantiriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning so‘roviga ko‘ra, Ro‘yxatning 1 va 5-bandlariga asosan hamda Nizomning 21-bandida ko‘rsatilgan shaxsga doimiy ro‘yxatga olish rasmiylashtirilganda Nizomga 6-ilovaga, Ro‘yxatning 2, 3, 4, 6, 7 va 9-bandlariga asosan doimiy ro‘yxatga olish rasmiylashtirilganda Nizomga 7-ilovaga, Ro‘yxatning 8-bandiga asosan doimiy ro‘yxatga olish rasmiylashtirilganda Nizomga 8-ilovaga muvofiq **QR-CODE** bilan himoyalangan qayd varag‘i (qayd varag‘i) taqdim etiladi.

Ro‘yxatning 8-bandi bo‘yicha doimiy ro‘yxatdan o‘tgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga respublikaning boshqa hududlarida vaqtincha ro‘yxatsiz bo‘lish va yashash huquqi beriladi.

Bir vaqtning o‘zida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish qoidalari tushuntiriladi hamda bu haqda undan Nizomning 9-ilovasiga muvofiq **tilxat** olinadi.

Ushbu fuqarolarni doimiy yashashga ruxsatnoma olish tartibi Nizomning 10-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olingan fuqaroligi bo'lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi munosabati bilan doimiy ro'yxati bekor qilingandan so'ng **bir yil ichida** respublikadan chiqib ketmasa, ya'ni O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasini kesib o'tmagan taqdirda, oldingi yashagan joyi bo'yicha yoki respublikaning boshqa hududiga tegishli MvaFRB tomonidan doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtiriladi.

Buning uchun ushbu fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga respublikadan chiqib ketmaganligi sababini to'liq ko'rsatgan holda ariza bilan murojaat qiladi.

Arizaga quyidagi hujjatlar ilova qilinadi:

harakatlanish hujjati;

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) turar joy maydoni berish to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi), agar shaxsan o'zi berish imkoni mavjud bo'lmasa.

MvaFRB ariza bergan fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni olish uchun Nizomning 33-bandida ko'rsatilgan hujjatlar olingandan so'ng, **bir kunda** IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnomaga yuboradi. IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan javob olingandan so'ng, **uch ish** kunida hududiy ichki ishlar organi rahbariyati tomonidan tasdiqlanadigan xulosa asosida belgilangan tartibda fuqaroligi bo'lmagan shaxsga doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirib beriladi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirilgan chet el fuqarosi va u bilan birga doimiy ro'yxatga olingan **16 yoshga** to'lmagan farzandlarining milliy pasportiga Nizomning 11-ilovasiga muvofiq shtamp qo'yiladi.

Chet el fuqarosi uchun O'zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasi **5 yil** muddatga, ammo milliy pasportning amal qilish sanasidan oshmagan muddatga beriladi. Chet el fuqarosi **60 yoshga** to'lganidan keyin yashash guvohnomasi milliy pasportning amal qilish muddatiga beriladi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxsga yashash guvohnomasi **5 yil** muddatga u **60 yoshga** to'lganidan keyin esa muddatsiz beriladi.

Ro'yxatning 8-bandida nazarda tutilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga yashash guvohnomasi – **10 yil** muddatga, biroq milliy pasport yoki harakatlanish hujjatining amal qilishidan ortiq bo'lmagan muddatga beriladi.

Yashash guvohnomasining amal qilish muddati **besh martagacha** Nizomning 36, 37 va 38-bandlarida belgilangan muddatlarga uzaytiriladi, shundan keyin u almashtiriladi.

ID-kartani berish, almashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning identifikatsiyalash ID-kartasi to'g'risidagi Nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

IIV tomonidan ijobiy xulosa qabul qilingan va ayni paytda uy-joy mulkdori tomonidan yozma rad javobi berilgan taqdirda, shuningdek, ariza beruvchi yoki uy-joy mulkdori xabardor qilingan kundan boshlab, **olti oy** muddat ichida ariza beruvchi doimiy yashashga ruxsatnoma rasmiylashtirish uchun murojaat qilmasa, MvaFRB xulosani ijro qilish imkoniyati yo'qligini yozma ravishda ma'lum qilgan holda, **uch ish** kunida ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildini IIBB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan xulosa bilan avvalgi ijobiy xulosani bekor qiladi. Xulosa ariza beruvchining shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishliligi bo'yicha IIBB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berishni rad etish to'g'risidagi qaror tegishli Tashkent shahri yoki Toshkent viloyati IIBB yoxud IIV tomonidan qabul qilinishi mumkin.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatiga boshqa davlatlardan kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga O'zbekiston Respublikasida doimiy yashashga ruxsatnoma berish rad etilgan taqdirda, hujjatlar **uch ish** kunida MvaFRBga qaytariladi, MvaFRB esa **bir sutka** ichida ushbu qarorni ariza beruvchiga yetkazadi.

Doimiy yashashga ruxsatnoma berish quyidagi hollarda rad etiladi:

davlat xavfsizligi yoki jamoat tartibini muhofaza qilishni ta'minlash manfaatlarini yo'lida;
shaxs terroristik, ekstremistik, jinoiy va boshqa taqiqlangan tashkilotlarga daxldor bo'lsa;
shaxs o'zi va yaqin qarindoshlari haqida bila turib yolg'on ma'lumotlar bersa yoki qalbaki hujjatlarni taqdim etsa;

hujjatlarni ko'rib chiqish bosqichida doimiy yashashga ruxsatnoma olishga uy-joy mulkdori tomonidan rad javobi berilsa.

Respublikaning boshqa hududlarida doimiy yashovchi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olish tartibi

Ro'yxatda nazarda tutilgan Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olish istagini bildirgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy yashash joylaridagi MvaFRBga ariza bilan murojaat qiladi.

MvaFRB ariza topshirilgandan so'ng **bir ish** kunida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy ro'yxatga olish istagini bildirgan Toshkent shahri yoki Toshkent viloyatidagi MvaFRBga (tegishli MvaFRB) elektron tizim orqali Nizomning 12-ilovasiga muvofiq shaklda so'rov yuboradi.

Tegishli MvaFRB so‘rov qabul qilingandan so‘ng **uch ish** kunida murojaat qiluvchining Ro‘yxatga muvofiqligini hamda uy-joy hujjatlarini o‘rganib chiqib, Nizomning 13-ilovasiga muvofiq shaklda javob xati yuboradi.

MvaFRB ijobiy javob olgan taqdirda, **bir ish** kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning shaxsiy yig‘ma ish jildini tegishli MvaFRBga jo‘natadi.

Tegishli MvaFRB shaxsiy yig‘ma ish jildini olgach, bu haqida **bir ish** kunida ariza beruvchining elektron manziliga xabar yuboradi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs xabarni olgandan so‘ng tegishli MvaFRBga murojaat etib, belgilangan tartibdagi hujjatlarni taqdim etishi lozim.

Qonun hujjatlariga muvofiq olingan uy-joyga ega bo‘lgan (Ro‘yxatning 1-bandi), respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy ro‘yxatga olish uchun tegishli MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizomga 14-ilovaga muvofiq shaklda ariza;

yashash guvohnomasi yoki ID-karta.

Ro‘yxatning 1-bandi asosida Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning qarindoshlari Ro‘yxatning 2 va 3-bandlari asosida doimiy ro‘yxatga olinadi.

Qarindoshlar – o‘zlarining to‘g‘ri shajara bo‘yicha birinchi va ikkinchi darajadagi qarindoshlari bo‘lgan, ya‘ni ota-ona farzandlari, farzandlar ota-onalari, bobo va buvilar nevaralari, nevaralar bobo va buvilari doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro‘yxatning 2-bandiga mansub bo‘lgan) respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy ro‘yxatdan o‘tish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

tug‘ilganlik to‘g‘risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug‘ilgan bo‘lsa) (nusxasi olinib, asli qaytariladi).

doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga respublikaning **er (xotin) xotini (eri)** boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs doimiy ro‘yxatdan o‘tish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko‘rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to‘g‘risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo‘lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

nikoh tuzilganligi haqida guvohnoma (agar nikoh xorijda tuzilgan bo‘lsa) (nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Vasiylik va homiylikdagi hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'z vasiysi (homiyi), tutingan ota-onasi doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 4-bandi) doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

vasiylik yoki homiylikni hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) tasdiqlovchi hujjatlar (nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Ota-onalari bo'lmagan voyaga yetmagan tug'ishgan aka-ukalar va opa-singillar shuningdek, mehnatga qobiliyatsiz bo'lgan hamda o'z oilasi bo'lmagan voyaga yetgan tug'ishgan aka-uka va opa-singillar – o'zlarining tug'ishgan aka-uka yoki opa-singillari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga (Ro'yxatning 5-bandi) respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi);

ota-onasining o'limi haqidagi guvohnoma (agar fuqarolar xorijda vafot etgan bo'lsa) yoki ota-onasini o'lgan deb e'lon qilish haqidagi sudning hal qiluv qarori nusxasi.

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organlariga, xo'jalik birlashmalariga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlariga ishga taklif etiladigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs bo'lgan yuqori malakali mutaxassislar, tor ixtisosdagi mutaxassislar tegishli organ yoki tashkilot rahbarining iltimosnomasiga ko'ra, shuningdek, ularning oila a'zolari (eri, xotini va o'z oilasi bo'lmagan farzandlari) (Ro'yxatning 6-bandi) bo'lgan, respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkiloti rahbarining Nizomga 3-ilovaga muvofiq pochta yoki feld'egerlik xizmati orqali yuboriladigan iltimosnomasi.

«**Faxriy fuqaro**» maqomi berilgan respublikaning boshqa hududlaridan kelgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs, shuningdek, uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari), (Ro'yxatning 7-bandi) doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

«Faxriy fuqaro» maqomini berish to'g'risidagi guvohnoma.

Xorijiy investor va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 8-bandi) doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi);

kiritilgan investitsiyalar haqidagi quyidagi ma'lumotnomalardan biri taqdim etiladi, ya'ni:

xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan aksiyalari miqdori to'g'risida «Qimmatli qog'ozlar markaziy depozitariysi» davlat korxonasi tomonidan berilgan ma'lumotnoma;

xo'jalik jamiyatlarining sotib olingan ulushlari miqdori, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi hududida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar tashkil etilganligi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi yoki uning hududiy boshqarmalari tomonidan berilgan ma'lumotnoma.

Vatandosh va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari) (Ro'yxatning 9-bandi) doimiy ro'yxatga olish uchun MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

nikoh tuzilganlik, tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar (agar hujjatlar xorijda rasmiylashtirilgan bo'lsa, nusxalari olinib, asli qaytariladi).

Respublikaning boshqa hududlaridan keladigan **16 yoshga** to'lmagan shaxslarni Ro'yxatning 1, 2, 4 va 5-bandlari asosida doimiy ro'yxatga olish tug'ilganlik haqidagi guvohnoma asosida ham amalga oshirilishi mumkin.

Barcha zarur hujjatlar taqdim etilgandan keyin MvaFRB tomonidan bir ish kuni mobaynida taqdim etilgan hujjatlarning to'liqligi va haqiqiyliги tekshiriladi hamda ariza beruvchi Ro'yxatda nazarda tutilgan shaxslar toifasiga muvofiq bo'lgan taqdirda Nizomning 5-ilovasiga muvofiq doimiy ro'yxatga olishni rasmiylashtirish yuzasidan elektron so'rovnoma shakllantiriladi.

MvaFRB rahbari yoki uning o'rinbosari o'z rezolyusiyasida ariza beruvchini Ro'yxatning qaysi bandiga asosan doimiy ro'yxatga olish zarurligini ko'rsatadi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning so'roviga ko'ra, Toshkent shahri yoki Toshkent viloyatida 2016 yil 7 oktyabrga qadar doimiy ro'yxatga ega bo'lganda yoki Ro'yxatning 1 va 5-bandlariga asosan doimiy ro'yxatga olinayotganda Nizomning 6-ilovasiga, Ro'yxatning 2, 3, 4, 6, 7 va 9-bandlariga asosan doimiy ro'yxatga olinayotganda Nizomning 7-ilovasiga, Ro'yxatning 8-bandiga asosan doimiy ro'yxatga olinayotganda Nizomning 8-ilovasiga muvofiq qayd varag'i taqdim etiladi.

Ushbu fuqarolarning doimiy yashashga ruxsatnoma olish tartibi Nizomning 15-ilovasiga muvofiq sxema asosida amalga oshiriladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududi bo'ylab boshqa manzilga doimiy ro'yxatdan o'tish uchun chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs hududiy MvaFRBga Nizomning 50-bandida ko'rsatilgan hujjatlardan tashqari quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

uy-joy mulkdorining (mulkdorlarining) uy-joy maydoni berishi to'g'risidagi arizasi (roziligi) yoxud shaxsan topshirish imkoni bo'lmaganda, notarial tasdiqlangan arizasi (roziligi);

voyaga yetmaganlar uchun tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma (agar fuqaro xorijda tug'ilgan bo'lsa, nusxasi olinib, asli qaytariladi).

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududi bo'ylab boshqa manzilga doimiy ro'yxatga olish tartibi Nizomning 61 va 62-bandlariga asosan amalga oshiriladi.

Voyaga yetmaganlar doimiy ro'yxatga olingan, biroq manzil tizimiga kiritilmagan hollarda, avvalgi yashash joyidagi MvaFRB tomonidan manzil tizimiga kiritiladi.

Ro'yxatning 2-bandi asosida doimiy ro'yxatga olinayotgan voyaga yetmaganlar avvalgi yashash joyi bo'yicha MvaFRBning doimiy ro'yxatga olinmaganligi to'g'risidagi elektron ma'lumotnomasi asosida ro'yxatga olinadi.

Tarbiyalash, davolash va boshqa muassasalardagi yetim bolalar, ota-onalarining qarovsiz qolgan bolalar, shuningdek, qariyalar uylaridagi shaxslar ko'rsatib o'tilgan muassasalar tomonidan berilgan turar joy maydoniga doimiy ro'yxatga olinadi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududida doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi va doimiy ro'yxatini bekor qilish tartibi

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

qonun hujjatlarida belgilangan tartibda xorijga doimiy yashashga ketganida;

chet el fuqarosi O'zbekiston Respublikasidan tashqariga vaqtincha chiqqanda, agar u **uch yildan ortiq** vaqt mobaynida uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa;

O'zbekiston Respublikasi hududidan vaqtincha xorijga chiqqan fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tamom bo'lgunga qadar uzrli sabablarsiz O'zbekistondagi doimiy yashash manziliga qaytmasa yoki xorijda uni almashtirmasa yoxud uzrli sabablarsiz uni almashtirishni rad etsa;

chet el fuqarosi milliy pasportini amal qilish muddati tugagandan so'ng, **olti oy** davomida uni almashtirmasa yoki o'z davlati fuqaroligidan chiqqanligi to'g'risida ma'lumotnoma taqdim etmasa;

davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarlari iltimosnomasiga binoan doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ushbu organ va tashkilotlarning bildirishnomasi asosida;

bekor qilish to'g'risida shaxsan murojaat qilsa yoxud notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilsa yoki chet eldagi tegishli organlarning so'roviga asosan;

agar shaxs yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olayotganda yoki uni uzaytirish va almashtirishda, o'zi va qarindoshlari haqida yolg'on ma'lumot berganda, kerakli hujjatlarni taqdim etmaganda yoki qalbaki, soxta hujjatlarni taqdim etganda;

O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilganda;

sudning doimiy yashash ruxsatnomasini bekor qilish, bedarak yo'qolgan deb topish haqidagi qaroriga asosan;

vafot etganda – FHDYo organining o'lim haqidagi guvohnoma yoki ma'lumotnomasi asosida.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilganda bekor qilinadi.

O'zbekiston Respublikasi fuqaroligini qabul qilgan chet el fuqarosining yashash guvohnomasi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning ID-kartasi ushbu shaxs doimiy ro'yxatga olingan MvaFRBga topshiriladi.

Nizomning 17-bandi asosida doimiy yashashga ruxsatnoma olgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy yashashga ruxsatnomasi tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarining MvaFRBga taqdim etilgan bildirishnomasi asosida bekor qilinadi.

Agar chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinishi uchun boshqa asoslar mavjud bo'lmasa, MvaFRB **uch ish** kuni mobaynida doimiy yashashga ruxsatnomani bekor qilish uchun shaxsiy yig'ma ish jildini IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali IIV MvaFRBBga yuboradi hamda bu haqda chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsni ogohlantiradi.

IIV MvaFRBB olingan hujjatlarni o'rganib chiqib, ichki ishlar vaziri o'rinbosari tomonidan tasdiqlanadigan qaror bilan avvalgi ijobiy qarorni bekor qiladi. Qaror shaxsiy yig'ma ish jildiga birlashtirilgan holda, ijro uchun tegishlilik bo'yicha IIV MvaFRB va IIB MvaFRB orqali MvaFRBga qaytarib yuboriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs Nizomning 69-bandiga muvofiq Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashashga ruxsatnoma bekor qilinishidan bosh tortgan taqdirda, uni O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborish masalasi Vazirlar Mahkamasining **1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qarori** bilan tasdiqlangan Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishi qoidalariga muvofiq amalga oshiriladi.

Ushbu shaxslarning O'zbekiston Respublikasida qolishi uchun quyidagi holatlar asos bo'lishi mumkin:

ro'yxati O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlangan respublika hududida joylashgan boshqa davlat hokimiyati yoki boshqaruvi organiga, xo'jalik birlashmasiga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotiga ishga o'tishi;

qonun hujjatlariga muvofiq Toshkent shahri va Toshkent viloyatida xususiy mulk qilib olingan uy-joyga ega bo'lishi;

Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatdan o'tgan turmush o'rtog'i bilan birga yashayotgan bo'lsa.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashaydigan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxatga olinganligi quyidagi hollarda MvaFRB tomonidan bekor qilinadi:

O'zbekiston Respublikasi hududida bir manzildan boshqa manzilga doimiy ro'yxatga olinganda;

chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxs doimiy ro'yxatga olingan uy-joy mulkdorining arizasiga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar-joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalariga asosida;

davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari, xo'jalik birlashmalari, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarlari iltimosnomasiga binoan doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ushbu organ va tashkilotlarning bildirishnomasi asosida;

mulkdor o'zgarganda, uning arizasi va uy-joyga egalik qilishni tasdiqlovchi hujjatlar asosida;

sudning chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning uy-joydan foydalanish huquqini yo'qotgan, bedarak yo'qolgan deb topish va ko'chirish haqidagi qarori asosida;

soxta hujjatlar yoki haqiqatga muvofiq bo'lmagan hujjatlar asosida doimiy ro'yxatga olinganligi aniqlanganda – sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

umrbod ozodlikdan mahrum qilinganda – sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi asosida;

bekor qilish to'g'risida notarial tasdiqlangan ishonchnoma bo'yicha boshqa shaxs murojaat qilganda.

Nizomning 56-bandi asosida doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning doimiy ro'yxati tegishli davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlari rahbarining MvaFRBga taqdim etilgan bildirishnomasi asosida bekor qilinadi.

MvaFRB, agar ushbu chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsda doimiy ro'yxat uchun boshqa asoslar mavjud bo'lmasa, chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni belgilangan tartibda Toshkent shahri va Toshkent viloyatidan ilgarigi yashash joyiga yoki uning arizasiga ko'ra doimiy ro'yxatini bekor qiladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ro'yxati bekor qilinishi yuzasidan ariza yozishdan bosh tortgan taqdirda, uning doimiy ro'yxati hududiy MvaFRB tomonidan tayyorlangan xulosa asosida bekor qilinadi.

Davlat hokimiyati va boshqaruvi organi, xo'jalik birlashmasi, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkiloti rahbari iltimosnomasi asosida Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga ega bo'lgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs Toshkent shahri va Toshkent viloyatida xodimini doimiy ro'yxatga olish to'g'risida iltimosnoma kiritishi

mumkin bo'lgan boshqa organ yoki tashkilotga ishga o'tgan taqdirda, uning doimiy ro'yxatga olinganligi bekor qilinmaydi.

Buning uchun chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs **bir oy** muddat ichida boshqa organ va tashkilotga ishga qabul qilinganligi haqida ish joyidan berilgan ma'lumotnomani MvaFRBga taqdim etishi lozim.

Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududida doimiy yashayotgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun doimiy ro'yxatga olingan joyidagi MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizomga 16-ilovaga muvofiq shakl bo'yicha ariza;

yashash guvohnoma yoki ID-karta;

fuqaroligi bo'lmagan shaxsning amaldagi harakatlanish hujjati.

Harakatlanish hujjatini olish uchun fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga Nizomning 17-ilovasiga (16 yoshga to'lmaganlar uchun Nizomning 18-ilovasiga) muvofiq shakl bo'yicha ariza bilan murojaat qiladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyati hududida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xorijiy davlatga ketish uchun hujjatni rasmiylashtirish tartibi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi 2011 yil 5 yanvar PF-4262-sonli farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo'lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to'g'risidagi Nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

MvaFRB xorijiy davlatga ketish uchun ariza bergan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish uchun ariza berilgan kundan so'ng **bir ish** kunida IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasiga so'rovnoma yuboradi.

MvaFRB bir vaqtning o'zida xorijga ketayotgan fuqaroligi bo'lmagan shaxs (**faqat 18 yoshdan katta bo'lganlar**) to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z fikrini bildirish uchun elektron tizim orqali vakolatli organga yuboradi.

IIV Tezkor ma'lumotlar boshqarmasidan hamda vakolatli organdan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsni xorijiy davlatga ro'yxatdan chiqish uchun to'sqinlik qiluvchi ma'lumotlar yo'qligi to'g'risida ma'lumotnoma kelib tushgandan so'ng, MvaFRB **bir ish** kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsga xabarnoma yuboradi.

Xabarnoma olgandan so'ng chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs MvaFRBga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

yashash guvohnoma yoki ID-karta;

milliy pasport.

MvaFRB **bir ish** kunida chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qo‘yadi va ro‘yxatga olinganligini hamda chet el fuqarosining milliy pasportidagi mavjud shtampni Nizomning 11-ilovasiga muvofiq bekor qiladi.

Chet el fuqarosini xorijiy davlatga ro‘yxatdan chiqarish uchun hujjatlarni ko‘rib chiqish muddati **7 ish** kunidan, fuqaroligi bo‘lmagan shaxsni hujjatlarni ko‘rib chiqish muddati **15 ish** kunidan oshmasligi lozim.

Xorijga doimiy yashashga ketayotgan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjatiga Nizomning 19-ilovasiga muvofiq shtamp qo‘yiladi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxs harakatlanish hujjatini olganidan so‘ng viza olish uchun tegishli davlatlarning diplomatik va konsullik vakolatxonalariga murojaat qiladi.

Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olingan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs boshqa davlatga doimiy yashashga ketayotganligi sababli ro‘yxati bekor qilinganda, uning murojaati bo‘yicha tegishli MvaFRB tomonidan belgilangan tartibda ular respublika tashqarisiga chiqib ketgunga qadar vaqtincha ro‘yxatga olinishi mumkin.

Doimiy yashovchi chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning xorijiy davlatga ro‘yxatdan chiqarish bo‘yicha notarial tasdiqlangan ishonchnomasi asosida boshqa shaxs murojaat qilganda yoki chet eldagi tegishli organlarning so‘rovi kelib tushganda, MvaFRB **uch ish** kunida yashash guvohnomasi yoki ID-kartani olib qolib ro‘yxatdan chiqaradi hamda **bir ish** kunida ishonchli shaxsga ma‘lumotnoma rasmiylashtirib beradi yoki so‘rovnoma ijrochisiga javob xati yuboradi.

Haqiqiy bo‘lmagan yashash guvohnomasi yoki ID-karta bilan boshqa manzilga ro‘yxatga olish taqiqlanadi.

Xorijda bo‘lgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning doimiy ro‘yxatini bekor qilish bundan mustasno.

Ro‘yxatdan chiqarilganda hamda yashash guvohnoma yoki ID-karta va doimiy ro‘yxat bekor qilinganda IIBB MvaFRB **bir ish** kunida muddatda «**manzil**» tizimiga ro‘yxatdan chiqarilganligi holati to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni kiritadi.

Tug‘ilganligi, nikohi xorijiy davlatda qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo‘lmagan shaxs O‘zbekiston Respublikasining konsullik legallashtirish qonunchiligi talablari asosida qonuniylashtirilgan yoki Xorijiy rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi Konvensiya (**Gaaga, 1961 yil 5 oktyabr**) talablariga muvofiq, apostil belgisi qo‘yilgan tug‘ilganlik, nikoh tuzilganligi to‘g‘risidagi guvohnomani taqdim etadi.

«Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy munosabatlar to‘g‘risida»gi Konvensiyaga (**Minsk, 1993 yil 22 yanvar**) hamda «Fuqarolik, oilaviy va jinoiy ishlar bo‘yicha huquqiy yordam va huquqiy

munosabatlar to'g'risida»gi Konvensiyaga (**Kishinev, 2002 yil 7 oktyabr**) a'zo davlatlarda tug'ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs tomonidan ushbu davlatlar qonunchiligi talablari asosida tasdiqlangan tug'ilganlik, nikoh tuzilganligi to'g'risidagi guvohnoma taqdim etilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi bilan rasmiy hujjatlarni legallashtirish talabini bekor qiluvchi ikki tomonlama xalqaro shartnoma tuzilgan davlatlar hududida tug'ilganligi, nikohi qayd etilgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs tomonidan taqdim etiladigan tug'ilganlik, nikoh tuzilganligi to'g'risidagi guvohnomaga konsullik qonunlashtirilishi yoki apostil belgisini qo'yish talab etilmaydi.

Nizomga muvofiq, Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olingan vasiylikdagi (homiylidagi) hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning qarindoshlari Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olinmaydi.

Xorijga vaqtincha chiqqan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning xorijda bo'lgan vaqtda yashash guvohnomasi yoki ID-kartani amal qilish muddati tugagan taqdirda yoxud familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan sanasi o'zgargan bo'lsa, shuningdek, chet el fuqaroligidan chiqqan yoki qabul qilgan hamda tegishli yoshga yetgan bo'lsa, O'zbekiston Respublikasi hududiga qaytib kelganidan so'ng, **uch ish** kunidan kechiktirmay tegishli hujjatlar bilan doimiy ro'yxatga olingan joyidagi MvaFRBga murojaat qilishi lozim.

O'zbekiston Respublikasi hududida tug'ilgan bola FHDYo organlari tomonidan unga tug'ilganlik to'g'risida guvohnoma rasmiylashtirilayotganda, otasi yoki onasining doimiy ro'yxatga olingan manziliga idoralararo avtomatlashtirilgan tizim orqali ma'lumotlarni kiritish yo'li bilan doimiy ro'yxatga olinadi.

16 yoshga to'lmagan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs ota-onasi yoki vasiysining (homiysining) doimiy (vaqtincha) ro'yxatga olingan manziliga **doimiy (vaqtincha) ro'yxatga olinishi shart.**

O'zbekiston Respublikasida tug'ilganlik, nikoh tuzilganligi yoki ajrashganligi, o'lim to'g'risidagi guvohnomalar «FHDYoning yagona elektron arxivi» axborot tizimi orqali olinadi.

Yashash guvohnomasi yoki ID-karta almashtirilganda, doimiy ro'yxatga olinganlik to'g'risidagi ma'lumotlar manzil tizimida mas'ul xodim tomonidan yangilanadi.

Mulkdor o'z oila a'zolarini va boshqa shaxslarni doimiy ro'yxatdan o'tkazish huquqiga ega.

Quyidagi chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy ro'yxatga olishda, O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksida belgilangan bir kishi uchun turar joy maydonining ijtimoiy normasi to'g'risidagi qoidalari qo'llanilmaydi:

er-xotin – bir-birining doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;
ota-onalar, farzandlar – bir-birining doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;
bobo-buvi, nevaralar – bir-birining doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;
vasiylikdagi (homiylidagi) hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) shaxslar – vasiy (homiyl), tutingan ota yoki ona doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;

balog‘atga yetmagan, ota-onasi bo‘lmagan tug‘ishgan aka-ukalar, opa-singillar, shuningdek, mehnatga layoqatsiz tug‘ishgan aka-ukalar, opa-singillar, agar ularning o‘z oilalari bo‘lmasa, yoshidan qat‘iy nazar, akasi, ukasi, opasi, singlisining ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;

doimiy ro‘yxatga olingan tug‘ishgan aka-ukalar, opa-singillar – bir-birining doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga;

ilgari mazkur aholi punktida yashagan, mehnat shartnomasi bilan ishlash uchun vaqtincha boshqa joyga ketgan shaxslar, shuningdek, amaldagi qonunchilikka muvofiq vaqtincha boshqa joyga ketganda uy-joydan foydalanish huquqi saqlanib qoladigan fuqarolar – oldingi istiqomat joyiga yoki qarindoshlarining uy-joy maydoniga;

ozodlikdan mahrum etish joylaridan ozod qilingan shaxslar – oldingi istiqomat joyiga, o‘z oila a‘zolarining, qarindoshlari yoki hukm qilingunga qadar yashab turgan boshqa shaxslarning uy-joy maydoniga.

Nizom talablariga rioya etilishi ichki ishlar organlari tomonidan nazorat qilinadi.

Nizom talablarining buzilishida aybdor bo‘lgan shaxslar O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javobgar bo‘ladilar.

Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida doimiy ro‘yxatga olinishi huquqiga ega bo‘lgan shaxslar – chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar toifalarining

RO‘YXATI

1. Qonun hujjatlariga muvofiq uy-joyga ega bo‘lgan xorijiy davlatlarning fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar – xususiy mulk qilib sotib olingan uy-joyga.

2. Qarindoshlar – o‘zlarining to‘g‘ri shajara bo‘yicha birinchi va ikkinchi darajadagi qarindoshlari doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga.

3. Er (xotin) xotini (eri) doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga, basharti kamida besh yil birgalikda yashayotgan bo‘lsa.

4. Vasiylik va homiylikdagi hamda oilaga tarbiyaga olingan (patronat) shaxslar – vasiy (homiyl), tutingan ota-ona doimiy ro‘yxatga olingan uy-joy maydoniga.

5. Ota-onalari bo‘lmagan voyaga yetmagan tug‘ishgan aka-ukalar va opa-singillar, shuningdek, mehnatga qobiliyatsiz bo‘lgan hamda o‘z oilasi bo‘lmagan voyaga yetgan

tug'ishgan aka-uka va opa-singillar – o'zlarining tug'ishgan aka-uka yoki opa-singillari doimiy ro'yxatga olingan uy-joy maydoniga.

6. Davlat boshqaruvi organlariga, xo'jalik birlashmalariga, respublika ahamiyatiga molik boshqa davlat tashkilotlariga ishga taklif etiladigan yuqori malakali mutaxassislar, tor ixtisosdagi mutaxassislar tegishli organ yoki tashkilot rahbarining iltimosnomasiga ko'ra, shuningdek, ularning oila a'zolari (eri, xotini, shuningdek, ularning o'z oilasi bo'lmagan farzandlari) – ko'rsatib o'tilgan shaxslar lavozimda turadigan davrga.

7. «Faxriy fuqaro» maqomi berilgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, shuningdek, ularning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari).

8. Xorijiy investor va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari).

9. Vatandosh va uning oila a'zolari (eri, xotini va voyaga yetmagan farzandlari);

Izoh: qaror kuchga kirgandan so'ng Ro'yxatning 2 (er yoki xotin, o'z oilasi bo'lmagan voyaga yetgan bolalari va er-xotinning birgalikdagi va (yoki) oldingi nikohidan yoki nikohsiz tug'ilgan voyaga yetmagan bolalari, shuningdek, farzandlikka olingan bolalari bundan mustasno), 3, 4, 6, 7, 8 va 9-bandlariga muvofiq Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olingan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning qarindoshlari Toshkent shahrida va Toshkent viloyatida doimiy ro'yxatga olinmaydi.

BIOMETRIK HARAKATLANISH HUJJATINI RASMIYLASH TIRISH

Zamonaviy xalqaro standartlar va talablarni inobatga olgan holda O‘zbekiston Respublikasi fuqarosi pasportini, shuningdek, fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga harakatlanish hujjatlarini rasmiylashtirish, berish va almashtirish tartibini yanada takomillashtirish maqsadida **2011 yil 5 yanvarda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasida pasport tizimini takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PF-4262-son Farmoni** qabul qilindi.

Ushbu Farmon bilan “O‘zbekiston Respublikasida pasport tizimi to‘g‘risidagi nizom” va “O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarining biometrik harakatlanish hujjati to‘g‘risidagi nizom” tasdiqlandi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjati to‘g‘risidagi Nizom fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning xorijga chiqishi uchun biometrik harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish, almashtirish tartibini belgilab beradi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxs harakatlanish hujjati olish uchun doimiy propiska qilingan joyi bo‘yicha ma‘lumotlarni yig‘ish punktiga murojaat qiladi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga harakatlanish hujjati **besh yil** muddatga beriladi.

Bir yoshga to‘lmagan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga harakatlanish hujjati **ikki yil** muddatga beriladi;

Harakatlanish hujjatining amal qilish muddati tugagach, shaxs uni ma‘lumotlarni yig‘ish punktiga topshirishi shart.

O‘zgalar yordamiga muhtoj qariyalar va nogironligi bo‘lgan shaxslarga harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish va berish tegishli murojaat asosida belgilangan tartibda ushbu shaxslarning doimiy yashash yoki bo‘lish joyiga borgan holda amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjati blanki qat’iy hisobga olinadigan hujjat hisoblanadi.

Harakatlanish hujjati blanklarini ishlab chiqarish «Davlat belgisi» Davlat ishlab chiqarish birlashmasida, harakatlanish hujjatini personallashtirish va yo‘q qilish - DPMda, harakatlanish hujjatini egalariga berish - ma‘lumotlarni yig‘ish punktlarida amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjatlarini O‘zbekiston Respublikasi hududidagi ma‘lumotlarni yig‘ish punktlariga yetkazib berish O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan tartibda O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligining Davlat feld’egerlik xizmati (keyingi o‘rinlarda — DFX) tomonidan amalga oshiriladi.

Harakatlanish hujjatlarini xorijdagi ma‘lumotlarni yig‘ish punktlariga va konsullik muassasalaridan O‘zbekiston Respublikasiga yetkazib berish belgilangan tartibda diplomatik pochta vositasi orqali amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida harakatlanish hujjati talabnoma DPMga jo‘natilganidan keyin ma’lumotlarni yig‘ish punktida **o‘n ish** kuni mobaynida, xorijda - **o‘n besh ish** kuni mobaynida beriladi.

Harakatlanish hujjati belgilangan namuna bo‘yicha tayyorlanadi va o‘zbek hamda ingliz tillarida, Qoraqalpog‘iston Respublikasi uchun esa qoraqalpoq, o‘zbek va ingliz tillarida personallashtiriladi.

Harakatlanish hujjati blankasiga quyidagi asosiy ma’lumotlar kiritiladi:

- harakatlanish hujjatini bergan davlatning nomi;
- hujjatning nomi;
- hujjatning turi;
- harakatlanish hujjatini bergan davlatning kodi;
- harakatlanish hujjatining raqami;
- familiyasi, ismi, otasining ismi;
- millati;
- fuqaroligi;
- tug‘ilgan sanasi;
- tug‘ilgan joyi;
- jinsi;
- berilgan sanasi;
- kim tomonidan berilgani;
- personallashtiruvchi idora;
- amal qilish muddati tugaydigan sana;
- egasining raqamli surati;
- egasi haqidagi mashina o‘qiydigan ma’lumotlar.

Chipga quyidagi ma’lumotlar kiritiladi:

- harakatlanish hujjatining egasi to‘g‘risidagi biografik ma’lumotlar;
- egasining raqamli surati;
- pasport egasining qo‘l barmoqlari izlari - 16 yoshga yetganidan keyin.

Harakatlanish hujjatiga:

- hamrohlik qilayotgan shaxslar to‘g‘risidagi (16 yoshgacha bo‘lgan bolalar uchun);
- O‘zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidan o‘tish to‘g‘risidagi;
- konsullik ro‘yxatiga olingani yoki konsullik ro‘yxatidan chiqarilgani to‘g‘risidagi;
- xorijiy davlatlarga kirish uchun ruxsatnoma (viza) to‘g‘risidagi;
- vaqtincha qayd to‘g‘risidagi;

– ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish to‘g‘risidagi ma‘lumotlar kiritiladi.

Fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning roziligiga ko‘ra, ularning harakatlanish hujjatlariga hujjat egasining qon guruhi va qaysi rezusga mansubligi to‘g‘risidagi qaydlar kiritiladi.

Harakatlanish hujjatiga:

– ichki ishlar organlari bo‘linmalari tomonidan - hamrohlik qiluvchi shaxslar (16 yoshgacha bo‘lgan bolalar uchun) haqidagi, vaqtincha ro‘yxatdan o‘tganlik haqidagi, ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

– chegara nazorati bo‘linmalari tomonidan - O‘zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidan o‘tganlik holati haqidagi va ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

– sog‘liqni saqlash muassasalari tomonidan - qon guruhi va qaysi rezusga mansubligi haqidagi;

– O‘zbekiston Respublikasining konsullik muassasalari tomonidan - konsullik ro‘yxatiga olish yoki konsullik ro‘yxatidan chiqarish haqidagi, hamrohlik qiluvchi shaxslar haqidagi (16 yoshga to‘lmagan bolalar uchun), ilgari qo‘yilgan qaydlarni bekor qilish haqidagi;

– xorijiy davlatlarning diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari tomonidan - xorijiy davlatlarga kirish ruxsatnomalari (vizalar) haqidagi qaydlar kiritiladi.

Harakatlanish hujjatiga Nizomda nazarda tutilmagan yozuv va qaydlarni kiritish taqiqlanadi.

Harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish va undan foydalanish tartibi.

Harakatlanish hujjati quyidagi hollarda rasmiylashtiriladi va beriladi:

– fuqaroligi bo‘lmagan shaxs xorijga chiqayotganda;

– fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar uchun O‘zbekiston Respublikasi harakatlanish hujjatlari bilan hujjatlashtirilgan shaxslarning farzandi O‘zbekiston Respublikasidan tashqarida tug‘ilganida;

– amal qilish muddati tugaganida;

– shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi, millati, tug‘ilgan sanasi o‘zgarganida;

– yozuvlarda noaniqliklar va xatolar mavjudligi aniqlanganda;

– alohida ma‘lumotlar yoki vizalar uchun mo‘ljallangan betlari ishlatilib bo‘linganida;

– harakatlanish hujjati blankasi yaroqsiz holga kelganida;

– harakatlanish hujjati yo‘qotib qo‘yilganida.

Harakatlanish hujjati egasining familiyasi, ismi, otasining ismi, millati, tug‘ilgan sanasi o‘zgarganligi yoki yozuvlarda noaniqliklar mavjudligi aniqlanganligi munosabati bilan

almashtirilayotganda, fuqaroligi bo'lmagan shaxs ma'lumotlarni yig'ish punktiga ushbu holatlarni tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim etadi.

Agar fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasidan tashqariga chiqayotganida harakatlanish hujjatining amal qilish muddati **bir yildan kamroq** vaqtni tashkil etsa, ushbu hujjat almashtirilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashovchi fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini olish va almashtirish uchun o'zi doimiy ro'yxatda turadigan joydagi ma'lumotlarni yig'ish punktiga quyidagilarni taqdim etadi:

- belgilangan shakldagi ariza;
- ilgari berilgan harakatlanish hujjati;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida istiqomat qilishi uchun berilgan guvohnomasi;
- tug'ilganlik haqida guvohnoma (16 yoshga to'lmagan shaxslar uchun);
- ota-onalar, vasiylar (homiylar)ning fuqaroligi bo'lmagan shaxsga (voyaga yetmaganlar uchun) xorijga chiqishi uchun notarial tasdiqlangan roziligi;
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsga (voyaga yetmaganlar uchun) hamrohlik qiluvchi shaxsning notarial tasdiqlangan majburiyati;
- 35 x 45 mm o'lchamdagi 2 ta fotosurat;
- davlat boji to'langanligi haqida kvitansiya.

15 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ota-onalar, vasiylar (homiylar)ning voyaga yetmagan shaxsning mustaqil ravishda xorijga chiqishiga notarial tasdiqlangan roziligi bo'lgan taqdirda xorijga kuzatuvchisiz chiqishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalarida doimiy va vaqtincha konsullik ro'yxatiga olingan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hollarda harakatlanish hujjatini olish uchun ma'lumotlarni yig'ish punktiga quyidagi hujjatlarni taqdim etadilar:

- belgilangan shakldagi ariza;
- ilgari berilgan harakatlanish hujjati;
- tug'ilganlik haqida guvohnoma (birinchi marta harakatlanish hujjatini olishda);
- 35 x 45 mm o'lchamdagi 2 ta fotosurat;
- harakatlanish hujjati yo'qotib qo'yilganligi to'g'risida ma'lumotnoma (u yo'qotib qo'yilganda);
- fuqaroligi bo'lmagan shaxsga (voyaga yetmaganlar uchun) hamrohlik qiluvchi shaxsning notarial tasdiqlangan majburiyati;

– konsullik yig‘imi va haqiqatda qilingan xarajatlarni qoplash hisobiga yig‘imlar to‘langanligi to‘g‘risida kvitansiya.

Voyaga yetmagan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga harakatlanish hujjatini rasmiylashtirishda quyidagi hollarda ota-onalardan birining roziligi talab qilinmaydi:

– ota-onaning biri vafot etganida (vafot etganlik to‘g‘risidagi guvohnomaning nusxasi taqdim etilgan taqdirda);

– fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish organi tomonidan berilgan yolg‘iz ona to‘g‘risidagi ma‘lumotnoma mavjud bo‘lganda;

– agar bolaning ota-onasidan biri chet el fuqarosi bo‘lsa;

– ota-onalardan biri sud tomonidan ota-onalik huquqidan mahrum qilinganida (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);

– ota-onalardan biri sud tomonidan bedarak yo‘qolgan deb topilganda (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);

– ota-onalardan biri sud tomonidan muomalaga layoqatsiz deb topilganda (sud qarorining nusxasi taqdim etilgan taqdirda);

– agar ota-onalardan biri O‘zbekiston Respublikasi hududidan o‘chirilganda va xorijda doimiy yashayotganda.

Ushbu masala yuzasidan ota-onalar yoki ularning o‘rnini bosuvchi shaxslar o‘rtasida chiqqan har qanday nizolar sud tartibida hal qilinadi.

Ota-onalardan biri o‘z bolasining xorijga chiqishiga rozi bo‘lmagan taqdirda, uning xorijga chiqish huquqini cheklash uchun sudga murojaat qilish huquqiga ega.

16 yoshga to‘lmagan shaxslar nomidan ularning ota-onalari, vasiylari (homiylari), ushbu shaxslarni xorijga yuborayotgan tashkilotlarning vakillari tegishli arizalar bilan murojaat qiladilar.

Ma‘lumotlarni yig‘ish punkti taqdim etilgan hujjatlar asosida arizachining biografik ma‘lumotlarini, elektron ko‘rinishdagi (16 yoshdan katta shaxslar uchun) qo‘l barmoq izlarini yig‘adi, shaxsni old tomonidan raqamli formatda suratga oladi va harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish uchun talabnoma tuzib, so‘ng DPMga jo‘natadi.

Agar fuqaroligi bo‘lmagan shaxs qo‘l barmoq izlari olinishidan bosh tortsa va ko‘zoynakda yoki bosh kiyimda suratga tushish istagidan qaytmasa, ma‘lumotlarni yig‘ish punkti unga harakatlanish hujjati rasmiylashtirishni rad etish huquqiga ega.

Ma‘lumotlarni yig‘ish punkti fuqaroligi bo‘lmagan shaxsga yangi harakatlanish hujjati berish chog‘ida ilgari berilgan hujjatni olib qo‘yadi va uni yo‘q qilish uchun DPMga jo‘natadi.

DPM fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning tayyor harakatlanish hujjatini DFX orqali hujjat

rasmiylashtirish uchun talabnoma jo'natgan ma'lumotlarni yig'ish punktiga yoki diplomatik kanallar orqali ma'lumotlarni yig'ish punktlariga yetkazib berish uchun O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga topshiradi. Ma'lumotlarni yig'ish punktlari esa harakatlanish hujjatlarini egalariга berishni ta'minlashlari kerak.

16 yoshga to'lmagan fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning harakatlanish hujjati ularning ota-onalariga, vasiylari (homiylari)ga, harakatlanish hujjati berish haqida ariza bilan murojaat qilgan tashkilotlarning vakillariga beriladi.

O'zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalarida doimiy konsullik ro'yxatiga olingan va vaqtincha O'zbekiston Respublikasida bo'ladigan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar Nizomning 11-bandida ko'rsatilgan hollarda harakatlanish hujjatini olish va almashtirish uchun Nizomning 13-bandida ko'rsatilgan hujjatlar bilan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligiga murojaat etadilar.

Xorijga doimiy yashash uchun belgilangan tartibda chiqqan, ammo O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasasida konsullik ro'yxatiga olinmagan va O'zbekiston Respublikasida bo'lgan paytlarida harakatlanish hujjatlarini yo'qotib qo'ygan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar so'nggi doimiy ro'yxatda turgan joylaridagi ma'lumotlarni yig'ish punktlariga murojaat etadilar.

Agar fuqaroligi bo'lmagan shaxs kelgan mamlakatda O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasasi bo'lmasa, u O'zbekiston Respublikasining mazkur mamlakat konsullik okrugiga kiradigan xorijdagi konsullik muassasasiga murojaat etadi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini ehtiyot qilib saqlashi shart.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxs harakatlanish hujjatini O'zbekiston Respublikasi hududida yo'qotib qo'ygan taqdirda bu haqda o'z vaqtida uni bergan ma'lumotlarni yig'ish punktiga xabar berishi lozim. Mazkur ma'lumotlarni yig'ish punkti qonunda nazarda tutilgan choralarni ko'rganidan keyin unga Nizomda ko'zda tutilgan tartibda yangi harakatlanish hujjatini beradi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxslar boshqa davlat fuqaroligini olgan taqdirda harakatlanish hujjatini keyin DPMga yo'q qilish maqsadida topshirish uchun o'zlari kelgan joydagi ma'lumotlarni yig'ish punktiga topshirishlari shart.

Topib olingan harakatlanish hujjati ichki ishlar organlariga yoki O'zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasasiga topshirilishi lozim.

Vafot etgan shaxsning harakatlanish hujjati fuqarolik holatlari dalolatnomalarini yozish idorasiga topshiriladi. Ushbu idora esa hujjatni yo'q qilish maqsadida DPMga topshirish uchun ma'lumotlarni yig'ish punktiga jo'natadi.

Xorijda vafot etgan fuqaroligi bo'lmagan shaxsning harakatlanish hujjati O'zbekiston Respublikasining konsullik muassasasi tomonidan O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar

vazirligiga jo‘natiladi. Ushbu vazirlik esa hujjatni yo‘q qilish uchun DPMga yuboradi.

Hibsga olingan yoki ozodlikdan mahrum etishga yoxud qamoqqa hukm qilingan fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning harakatlanish hujjati surishtiruv, tergov idoralari yoki sud tomonidan olib qo‘yiladi. Agar shaxs sudning hukmi bilan qamoqda qoldirilsa, uning harakatlanish hujjati O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Jazoni ijro etish bosh boshqarmasiga jo‘natiladi.

Shaxs qamoqdan ozod etilganida yoki jazo muddatini o‘tab bo‘lgach, unga harakatlanish hujjati tergov, sud idoralari yoki jazoni ijro etish muassasasi ma‘muriyati tomonidan qaytariladi.

Hibsga olingan yoki ozodlikdan mahrum etishga hukm qilingan shaxslarning tergov, sud idoralarida yoki jazoni ijro etish muassasasi ma‘muriyatida saqlanayotgan muddati o‘tgan harakatlanish hujjatlari ushbu Nizomda belgilangan tartibda yo‘q qilish uchun ma‘lumotlarni yig‘ish punktiga jo‘natiladi.

Tekshirish, verifikatsiya (solishtirib o‘qish) jarayonida noaniqliklar yoki chegara (migratsiya) belgilari, xorijiy vizalar, ruxsatnoma yozuvlari qalbakilashtirilgani alomatlarini aniqlangan, belgilangan tartibda haqiqiy emas deb topilgan harakatlanish hujjatlari tegishli vazirliklar va idoralarga jo‘natish uchun chegara nazorati bo‘linmalari tomonidan olib qo‘yilishi mumkin.

Nizomning 16, 25 va 26-bandlarida ko‘zda tutilgan hollardan tashqari fuqaroligi bo‘lmagan shaxslardan harakatlanish hujjatlarini olib qo‘yish taqiqlanadi.

Majburiyatni bajarish maqsadida harakatlanish hujjatini garov sifatida qabul qilish va topshirish taqiqlanadi.

Harakatlanish hujjati:

- amal qilish muddati tugaganida;
- harakatlanish hujjati blankasi yaroqsiz holga kelganida;
- egasi biror-bir davlat fuqaroligini qabul qilganida;
- uni rasmiylashtirish chog‘ida ataylab yolg‘on ma‘lumotlar taqdim qilinganida o‘z kuchini yo‘qotadi.

Nizom talablarini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan shtamplar va blankalar namunalari tegishli ravishda O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar, Tashqi ishlar, Sog‘liqni saqlash vazirliklari va Davlat xavfsizlik xizmati tomonidan tasdiqlanadi.

Harakatlanish hujjatini berish uchun O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilangan miqdorda davlat boji undiriladi.

Konsullik ro‘yxati. Belgilangan tartibda xorijga doimiy yashash uchun chiqqan, shuningdek vaqtincha xorijda bo‘ladigan fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar O‘zbekiston Respublikasining xorijdagi konsullik muassasalarida doimiy yoki vaqtincha konsullik ro‘yxatida

turishlari shart.

Xorijga doimiy yashash uchun chiqqan va xorijga doimiy yashash uchun chiqishlarini belgilangan tartibda rasmiylashtirgan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy konsullik ro'yxatiga olinadilar.

Xorijga xizmat safari, o'qish, davolanish, ishlash va o'z oilasi bilan birlashish maqsadida chiqib ketgan va xorijga vaqtincha chiqishlarini o'rnatilgan tartibda rasmiylashtirgan fuqaroligi bo'lmagan shaxslar vaqtincha konsullik ro'yxatiga olinadilar.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'zi borayotgan mamlakatga qonuniy tarzda va **olti oydan** ortiq vaqtga kelgan taqdirda, u vaqtincha konsullik ro'yxatiga olinadi.

Agar fuqaroligi bo'lmagan shaxslar doimiy yashash, shuningdek ish, o'qish yoki xizmat safari joyi o'zgarishi munosabati bilan **olti oydan** ortiq muddatga O'zbekiston Respublikasining boshqa konsullik muassasasining konsullik okrugi hududiga ko'chib o'tishsa, ilgari turgan joylaridagi konsullik ro'yxatidan (doimiy, vaqtincha) chiqishlari va yangi kelgan joylarida konsullik ro'yxatiga turishlari lozim.

Doimiy konsullik ro'yxatiga olish uchun O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida belgilangan miqdorda konsullik yig'implari undiriladi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning konsullik ro'yxatiga olish va konsullik ro'yxatidan chiqarish to'g'risidagi arizalarining, ularni konsullik ro'yxatiga olish va konsullik ro'yxatidan chiqarishga taalluqli qayd qilish kitoblari va boshqa hujjatlarning shakllari O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi tomonidan belgilanadi.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxsning harakatlanish hujjatidan foydalanish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik.

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik tug'risidagi Kodeksida:

- pasportga ega bo'lishi shart bo'lgan fuqaroning pasportsiz yoki haqiqiy bo'lmagan pasport bilan, vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmay yashashi, pasportni ataylab yaroqsiz holga keltirganligi, shuningdek pasportni ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yganligi;

- fuqarolar o'z pasportlaridan g'arazli maqsadlari yo'lida foydalanganligi, so'ng ularni yo'qotib qo'yganligi to'g'risida ariza berganligi, shuningdek boshqa fuqarolarga tegishli pasportlardan foydalanganligi;

- pasport tizimi qoidalariga rioya etilishi uchun mas'ul bo'lgan shaxslar tomonidan fuqarolarning pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz yashashiga yo'l qo'yganligi, shuning barobarida fuqarolarning o'zlari egallab turgan turar joylarda pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz, vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmagan yoxud turgan joyi bo'yicha hisobga olinmagan shaxslarning yashashiga yo'l qo'yganligi;

- fuqarolarning pasportlarini noqonuniy olib qo'yish yoki pasportlarni garov sifatida qabul qilish;

- chegara zonasiga kirish yoki bu zonada yashash, shuningdek fuqarolarning kirishi va bo'lishi vaqtincha cheklangan joylarga kirish va bu joylarda bo'lish qoidalarini buzish;

- g'arazli yoki boshqa tuban maqsadlarda pasportni egallab olish, xuddi shuningdek uni yo'q qilish, yaroqsiz holga keltirish, yashirish uchun ma'muriy javobgarlik belgilanadi.

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat Kodeksida chet elga chiqish va O'zbekiston Respublikasiga kirish tartibini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik ham belgilab berilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "Fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjati to'g'risidagi nizom"ni, ya'ni fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning xorijga chiqishi uchun biometrik harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish, berish, almashtirish tartibini buzganlik uchun javobgarlik masalasi belgilangan.

Fuqaroligi bo'lmagan shaxsning harakatlanish hujjatidan foydalanish qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik. Qonun hujjatlarida quyidagilar uchun javobgarlik belgilanadi:

– fuqaroligi bo'lmagan shaxsning haqiqiy bo'lmagan harakatlanish hujjatidan foydalanganligi, harakatlanish hujjatini ataylab yaroqsiz holga keltirganligi, shuningdek uni ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yganligi;

– fuqaroligi bo'lmagan shaxslar o'zlarining harakatlanish hujjatlaridan g'arazli maqsadlari yo'lida foydalanganligi, so'ng ularni yo'qotib qo'yganligi to'g'risida ariza berganligi, shuningdek boshqa shaxslarga tegishli harakatlanish hujjatlaridan foydalanganligi;

– g'arazli yoki boshqa maqsadlarda harakatlanish hujjatiga egalik qilganligi, uni yo'q qilganligi, yaroqsiz holga keltirganligi, yashirganligi.

6-§.XORIJDA ISTIQOMAT QILAYOTGAN VATANDOSHLAR VA
ULARNING OILA A'ZOLARINI O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIGA TAKLIF QILISHNI
RASMIYLASH TIRISH VA KO'P MARTALIK KIRISH VIZALARINI BERISH
HAMDA ULARNI ICHKI ISHLAR ORGANLARI TOMONIDAN VAQTINCHA TURGAN
JOYI BO'YICHA RO'YXATGA OLISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar bilan hamkorlik sohasida O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» **2018 yil 25 oktyabrdagi PQ-3982-son** qaroriga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2019 yil 17 apreldagi** «Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a'zolarini O'zbekiston Respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko'p martalik kirish vizalarini berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida» **326-son qarori** qabul qilindi.

Mazkur Nizom bilan xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a'zolarini O'zbekiston Respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko'p martalik kirish vizalarini berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi tasdiqlandi.

Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a'zolarini taklif qilishni rasmiylashtirish va ko'p martalik vizalarni berish hamda ularni O'zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish Nizomning 1-ilovasiga muvofiq sxema bo'yicha Ichki ishlar vazirligining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi.

Vatandoshlarni O'zbekiston Respublikasiga taklif qilish uchun taklif qiluvchi doimiy istiqomat qiladigan joyidagi MvaFR bo'linmasiga murojaat qilishi va quyidagi hujjatlarni taqdim etishi lozim:

Nizom 2-ilovaga muvofiq belgilangan namunadagi 2 nusxada ariza-anketa;
taklif qiluvchining pasporti (nuxsasi olinib, asli qaytarib beriladi);
vatandoshning shaxsini tasdiqlovchi hujjat (pasport, harakatlanish hujjati va boshqalar)
nuxsasi;

taklif qiluvchining vatandosh bilan qarindoshlik darajasini tasdiqlovchi hujjatlar (nikoh tuzilganligi va tug'ilganlik to'g'risidagi guvohnomalar yoki ularning o'rnini bosuvchi hujjatlar, nusxasi olinib, asli qaytarib beriladi);

agar vatandosh O'zbekiston Respublikasiga oila a'zolari bilan birgalikda kelish niyatida bo'lsa, ularning har birining shaxsini va qarindoshlik darajasini tasdiqlovchi hujjatlarining nusxalari;

taklif qiluvchining 3,5 x 4,5 sm o'lchamli ikki dona fotosurati;

davlat boji to'langanligi haqidagi kvitansiya.

MvaFR bo'linmasi **uch ish kuni** mobaynida ariza-anketani va taqdim etilgan boshqa hujjatlarni ko'rib chiqadi, vatandoshning taklif qiluvchiga qarindoshlik darajasini o'rganib chiqadi hamda vatandoshlar va taklif qiluvchining shaxsini ichki ishlar organlaridagi mavjud ma'lumotlar bazasi bo'yicha tekshiradi.

Ariza-anketa o'rganib chiqilgach, agar vatandoshning O'zbekiston Respublikasiga kelishiga ichki ishlar organlarida to'sqinlik qiluvchi ma'lumotlar aniqlanmasa, ariza-anketaning bir nusxasini kelishish uchun vakolatli organga yuboriladi.

Vakolatli organ bilan kelishilganidan va ijobiy qaror qabul qilinganidan so'ng, Nizomning 3-ilovasiga muvofiq shaklidagi taklifnoma to'ldirilib, MvaFRB bo'linmasi boshlig'i yoki uning o'rinbosari tomonidan imzolanadi, gerbli muhr bilan tasdiqlanadi va bevosita taklif qiluvchiga yoki uning ishonchli vakiliga beriladi.

Vatandoshlarni taklif qilish haqidagi hujjatlarni ko'rib chiqish muddati **o'n besh** ish kunidan oshmasligi lozim.

Taklifnoma berilgan kundan boshlab, **uch oy davomida** amal qiladi. Taklif qiluvchi ushbu muddat mobaynida taklifnomani O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti yoki vazirlikning Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo'linmalariga kirish vizalarini rasmiylashtirish uchun taqdim etadi.

Vatandoshlarga O'zbekiston Respublikasiga ko'p martalik kirish vizalarini rasmiylashtirish hamda ularni ichki ishlar organlarida vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibi.

Vatandoshlarning O'zbekiston Respublikasiga ko'p martalik kirish vizalari O'zbekiston Respublikasining chet eldagi konsullik muassasalari tomonidan, bunday konsullik muassasalari mavjud bo'lmagan taqdirda esa — xalqaro maqomga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi aeroportlaridagi O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining bo'linmalari tomonidan beriladi.

Vatandoshlarga ko'p martalik kirish vizalarini rasmiylashtirish uchun taklif etuvchi O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti yoki

vazirlikning Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalariga murojaat qilib, quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizom 4-ilovaga muvofiq belgilangan shaklda viza talabi;

e-visa.mfa.uz sayti orqali olingan elektron anketa;

MvaFR bo‘linmasi tomonidan berilgan taklifnoma;

taklif qilinuvchi vatandoshning shaxsini tasdiqlovchi hujjat (pasport, harakatlanish hujjati va boshqalar) nusxasi;

taklif qiluvchining pasporti nusxasi;

kirish vizalari Islom Karimov nomidagi Toshkent xalqaro aeroportida olinishi mo‘ljallangan holatlarda - aviachipta yoki bron nusxalari;

davlat boji to‘langanligi haqidagi kvitansiya.

Taqdim etilgan hujjatlarni O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti yoki vazirlikning Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalari tomonidan ko‘rib chiqish muddati **besh ish** kunidan oshmasligi kerak.

Murojaat ijobiy hal etilganidan so‘ng, O‘zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligining Konsullik-huquqiy departamenti yoki vazirlikning Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlardagi hududiy bo‘linmalari tomonidan amal qilish muddati **ikki yil bo‘lgan ko‘p martalik «VTD» turdagi** kirish vizasi rasmiylashtiriladi.

Bunda vizaning amal qilish muddati taklif qilinayotgan shaxsini tasdiqlovchi hujjatning amal qilish muddatidan oshmasligi lozim.

Vatandoshlarni ichki ishlar organlarida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi. Vatandoshlarni O‘zbekiston Respublikasi hududida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibi va barcha masalalar O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari tartibi to‘g‘risida» **1996 yil 21 noyabrdagi 408-son**, «O‘zbekiston Respublikasida doimiy va vaqtincha propiska qilish tartibini yanada soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» **2019 yil 28 dekabrdagi 1049-son**, «O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi va vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida» 2018 yil 28 avgustdagi PQ-3924-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida» **2018 yil 22 oktyabrdagi 845-son qarorlari** bilan tartibga solinadi.

O‘zbekiston Respublikasi hududida bo‘lib turgan vatandoshlar o‘z xohishlariga ko‘ra, mehmonxona, davolash muassasalari, sanatoriy va dam olish uylarida hisobdan o‘tgan holda

vaqtincha bo‘lishlari yoki vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinib, hududiy ichki ishlar organlarida vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatda turib xususiy uy-joylarda yashashlari mumkin.

Xususiy uy-joyda yashash istagini bildirgan vatandoshlarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish uchun taklif qiluvchi o‘zi yashab turgan joydagi MvaFR bo‘linmasiga quyidagi hujjatlarni taqdim etadi:

Nizom 5-ilovaga muvofiq belgilangan shaklda ariza;

vatandoshning shaxsini tasdiqlovchi hujjat, O‘zbekiston Respublikasiga kirish vizasi (O‘zbekiston Respublikasi bilan vizasiz rejimi o‘rnatilgan MDHga a‘zo davlatlar bundan mustasno);

vizasiz rejimi o‘rnatilgan MDHga a‘zo davlatlardan kelgan vatandoshlarning taklif qiluvchi bilan qarindoshlik darajasini tasdiqlovchi hujjatlar (nikoh tuzilganligi, tug‘ilganlik to‘g‘risidagi guvohnomalar yoki ularning o‘rnini bosuvchi hujjatlar nusxasi olinib asli qaytarib beriladi);

uy-joy mulkdori (mulkdorlari)ning vaqtincha turar joy maydoni berishga roziligi to‘g‘risidagi arizasi yoxud notarial tasdiqlangan arizasi — agar shaxsan o‘zi berish imkoni mavjud bo‘lmasa;

davlat boji to‘langanligi to‘g‘risidagi kvitansiya.

MvaFR bo‘linmasi vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish uchun topshirilgan vatandoshlarning hujjatlari haqiqiylikini, o‘z vaqtida topshirilganligini, arizadagi biografik va viza ma‘lumotlarining to‘g‘ri yozilganligini tekshirishi lozim.

Barcha tekshirishlar tugaganidan so‘ng, **ikki ish** kunida MvaFR bo‘linmasi **ikki yil muddatga** vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olishni rasmiylashtiradi.

Bunda vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxat muddati shaxsini tasdiqlovchi hujjat va viza muddatidan ortiq bo‘lmasligi lozim.

O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha yashovchi vatandoshlarning huquq va majburiyatlari. Vatandoshlar O‘zbekiston Respublikasining qonunchiligiga rioya etishlari shart.

Vatandoshlar yashash manzillarini o‘zgartirsalar, **uch ish** kundan kechikmay vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan joy bo‘yicha hududiy MvaFR bo‘linmasiga turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olishni o‘zgartirish uchun murojaat qilishi lozim (mehmonxona, sanatoriy va davolanish muassasalariga ko‘chib o‘tish bundan mustasno).

Muayyan manzilda vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligi asosida yashayotgan vatandoshlar O‘zbekiston Respublikasining boshqa manzilida **uch kundan** ortiq bo‘lish istagini bildirsalar, amaldagi vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligi bekor qilinmasdan bo‘lish muddatiga vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinadi. Bunda yangi

manzildagi vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olinganligi avvalgi vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olinganligi muddatidan oshmasligi lozim.

Vatandoshlar O'zbekiston Respublikasida bundan buyon qolishga qonuniy asoslari bo'lmasa, viza va vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish muddatlari tugaguncha mamlakat hududidan chiqib ketishlari lozim.

Vatandoshlar qonunchilikda belgilangan tartibda O'zbekiston Respublikasi hududida mehnat faoliyati bilan shug'ullanishlari, ta'lim olishlari, doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish bilan yashash guvohnomasi olishlari mumkin.

Vatandoshlar O'zbekiston Respublikasida mehnat faoliyati bilan shug'ullanish uchun tegishli ruxsatnoma olish masalasida O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlar vazirligining Tashqi mehnat migratsiyasi agentligiga murojaat qilishlari kerak.

Vatandoshlarning O'zbekiston Respublikasi hududida yashash guvohnomasini doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish orqali rasmiylashtirish masalalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasida doimiy va vaqtincha propiska qilish tartibini yanada soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» **2019 yil 28 dekabdagi 1049-son** va «O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni doimiy yashash joyi va vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2018 yil 28 avgustdagi PQ-3924-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida» **2018 yil 22 oktyabrdagi 845-son** qarorlari bilan tartibga solinadi.

Vatandoshlarning «VTD» turdagi vizalari mehnat faoliyati bilan shug'ullanish uchun berilgan ruxsatnoma yoki ta'lim muassasasi bilan tuzilgan shartnoma muddatiga uzaytirilganda viza turi o'zgarmaydi.

Agar vatandosh shaxsini tasdiqlovchi hujjatni turli sabablarga ko'ra almashtirsa, amal qilish muddati tugamagan eski hujjatdagi viza va vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish MvaFR bo'linmasi tomonidan belgilangan tartibda yangisiga o'tkazib berilishi mumkin.

Vatandoshlarning kirish vizasi va vaqtincha ro'yxati quyidagi hollarda bekor qilinadi:

sodir etgan ma'muriy huquqbuzarligi yoki jinoyati uchun O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuborilayotganda;

taklifnoma, vizani rasmiylashtirish hamda vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish chog'ida yolg'on ma'lumot yoki qalbaki hujjat taqdim etilganda;

yashash guvohnomasi rasmiylashtirilganda va O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olinganda;

O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga qabul qilinganda.

Nizom talablariga rioya etilishi ustidan nazorat hududiy ichki ishlar organlari tomonidan amalga oshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasida bo‘lish qoidalarini buzgan hamda boshqa qoidabuzarliklarga yo‘l qo‘ygan vatandoshlar haqida joylashtirish muassasalari ma‘muriyatlari, uy-joy mulkdorlari zudlik bilan hududiy ichki ishlar organlarini xabardor qilishi shart.

Nizom talablarini buzganlikda aybdor bo‘lgan shaxslar qonun hujjatlariga muvofiq javob beradilar.

7-§. O‘ZBEKISTON VA QO‘SHNI DAVLATLAR FUQAROLARINING O‘ZARO KELIB-KETISHLARI

O‘zbekiston Respublikasi hamda Qozog‘iston Respublikasi fuqarolarining o‘zaro kelib-ketishlari

O‘zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Qozog‘iston Respublikasi Hukumati o‘rtasida «Fuqarolarning o‘zaro kelib-ketish shartlari to‘g‘risida»gi Bitim **2000 yil 7 iyul** Ostona (hozirgi Nur Sulton) shahrida imzolangan va O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 13 oktyabrdagi «Hukumatlararo bitimni tasdiqlash to‘g‘risida»gi 399-sonli qarori bilan tasdiqlangan hamda 2003 yil 26 iyundan kuchga kirgan.

O‘zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Qozog‘iston Respublikasi (tomonlar), O‘zbekiston Respublikasi bilan Qozog‘iston Respublikasi o‘rtasida abadiy do‘stlik to‘g‘risida Toshkent shahrida 1998 yil 31 oktyabrda imzolangan Shartnoma qoidalariga amal qilib, ikkala davlat fuqarolarining o‘zaro kelib-ketishlari tartibini yo‘lga qo‘yish maqsadida quyidagilar to‘g‘risida ahdlashib oldilar:

Tomon davlatining fuqarolari Bitimning 1- va 2-ilovalarida ko‘rsatib o‘tilgan haqiqiy hujjatlar bo‘yicha va Bitimda ko‘zda tutilgan shartlarga muvofiq, boshqa Tomon davlati hududiga kirishlari, chiqishlari, tranzit o‘tishlari hamda unda vaqtincha bo‘lishlari mumkin.

Tomonlar davlatlarining milliy pasportga ega bo‘lgan fuqarolari boshqa Tomon davlati hududiga **5 (besh) sutkaga qadar** ro‘yxatga olinmagan (vaqtinchalik ro‘yxatdan o‘tmagan) holda kiradilar va unda bo‘ladilar.

Bo‘lib turish muddatini **5 sutkadan ortiq** muddatga uzaytirish ichki ishlar organlari tomonidan Tomonlar davlatlarining qonunlariga muvofiq amalga oshiriladi.

Tomonlar davlatlarining fuqarolariga boshqa Tomon davlati hududiga kirish vaqtida Tomonlarning chegara xizmatlari tomonidan migratsiya nazorati kartochkasi beriladi, chiqib ketish vaqtida u qaytarilishi lozim.

Boshqa Tomon davlati hududiga temir yo‘l transportida kirib kelgan fuqarolar ichki ishlar organlari tomonidan beriladigan migratsiya nazorati kartochkasi asosida **5 sutka** davomida ro‘yxatdan o‘tkazilmasdan (vaqtinchalik ro‘yxatdan o‘tmasdan) boshqa Tomon davlati hududida bo‘lishlari mumkin.

Quyidagilar migratsiya nazorati kartochkasini rasmiylashtirish, ro‘yxatdan o‘tish(vaqtinchalik ro‘yxat)dan ozod qilinadilar:

a) fuqaro aviatsiyasi havo kemasining ekipaj a‘zolari haqiqiy milliy pasportga ko‘ra va bosh deklaratsiyada (uchish topshirig‘ida) yozuv bo‘lgan taqdirda;

b) dengiz va daryo kemalari ekipajlarining a'zolari kema ro'lida yozuv va undan ko'chirma mavjud bo'lgan taqdirda haqiqiy milliy pasportlar bo'yicha;

v) temir yo'llarning yo'lovchi, poezd, refrijerator va lokomotiv brigadasi xizmatchilari hamda Tomonlar davlatlari hududi bo'ylab temir yo'l transportida tashilayotgan yuklarni kuzatib boruvchi shaxslar haqiqiy milliy pasport va har bir reys uchun tasdiqlanadigan ismlar yozilgan ro'yxat, yo'l varaqalari bo'yicha;

g) hukumatlararo feld'egerlik aloqasi xodimlari haqiqiy milliy pasport va Tomonlarning vakolatli organlari tarafidan beriladigan tegishli hujjatlar bo'yicha;

d) huquqni muhofaza qilish organlarining xodimlari oldindan kelishilganiga muvofiq ravishda haqiqiy milliy pasport va xizmat safari guvohnomasi bo'lgan xizmat guvohnomasi (shahodatnomasi) bo'yicha (Tomonlar davlatlari huquqni muhofaza qilish organlarining ro'yxati diplomatik kanallar orqali belgilanadi);

ye) Tomonlar davlatlarining rasmiy davlat va hukumat delegasiyalari a'zolari hamda ularni kuzatib boruvchi shaxslar;

j) Tomonlar davlatlari diplomatik pasportining egalari;

z) Tomonlar davlatlarining diplomatik pasportga ega bo'lgan, Tomonlar davlatlarining hududida joylashgan, Tomonlarning diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalari, xalqaro tashkilotlar vakolatxonalarining xodimlari va ularning oila a'zolari;

i) Tomonlar davlatlari diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalarining, xalqaro tashkilotlar vakolatxonalarining ma'muriy-texnik xodimlari va ularning oila a'zolari.

Yuqoridagi «z» va «i» bandlarida ko'rsatilgan shaxslar Tomonlar davlatlarining Tashqi ishlar vazirligida akkreditatsiya qilinadilar.

Tomonlar davlatlarining bir Tomon davlati hududida joylashgan davlat ob'ektlarida ishlaydigan, xizmat vazifalarini bajarish uchun boshqa Tomon davlati hududiga kiradigan, chiqadigan va unda bo'ladigan fuqarolari migratsiya nazorati kartochkasini rasmiylashtirishdan ozod etiladilar.

Mazkur shaxslarni chegaradan o'tkazish milliy pasportlar hamda kelishilgan ro'yxatlar bo'yicha xizmat guvohnomalari asosida amalga oshiriladi.

Bitimning 4-modda 1-bandida ko'rsatilgan ob'ektlarning ro'yxati Bitim imzolangan sanadan boshlab 30 (o'ttiz) kun davomida diplomatik kanallar orqali notalar almashinib aniqlanadi.

Tomonlar davlatlarining boshqa Tomon davlati hududidan temir yo'l transportida tranzit tarzida o'tayotgan fuqarolari migratsiya nazorati kartochkasini rasmiylashtirishmasdan ushbu

Tomon davlati hududiga milliy pasportlar va temir yo‘l biletlari asosida kiradilar va undan chiqadilar.

Migratsiya nazorati kartochkasini berish va muddatini uzaytirish uchun yig‘imlarning tariflari Tomonlar tarafidan diplomatik kanallar orqali notalar bilan almashib kelishib olinadi. Ular Bitimning tarkibiy qismi hisoblanadi.

Tomonlar hamjihatlik asosida quyidagi shaxslarni migratsiya nazorati kartochkalarini rasmiylashtirish va muddatini uzaytirish uchun yig‘imlar to‘lashdan ozod etadilar:

a) Tomonlar o‘rtasidagi shartnomalarga muvofiq, fan, texnika, ta‘lim, madaniyat, san‘at va sport sohasida almashuv tarzida borayotganlar;

b) boshqa Tomon davlati hududidagi o‘quv yurtlarida ta‘lim olayotganlar;

v) Ulug‘ Vatan urushi veteranlari va ularga tenglashtirilgan shaxslar, 1- va 2-guruh nogironlari – tegishli hujjat taqdim etilganida, shuningdek yoshi 60 dan oshgan fuqarolar;

g) yoshi 16ga yetmagan bolalar.

Odamlar, transport vositalari, mollar, yuklar, boshqa mulklar hamda jonivorlarni chegaradan o‘tkazish Tomonlarning kelishuvi bo‘yicha belgilangan o‘tkazish punktlarida amalga oshiriladi.

O‘tkazish punktlarida chegara, bojxona, sanitariya, veterinariya, fitosanitariya va boshqa turdagi nazoratlar amalga oshiriladi.

O‘tkazish punktlari quyidagi toifalarga bo‘linadi:

a) xalqaro o‘tkazish punktlari, ularda Tomonlar davlatlari va boshqa davlatlarning odamlari, transport vositalari, mollari, yuklari, boshqa mulklari va jonivorlarini o‘tkazish amalga oshiriladi;

b) ikki tomonlama o‘tkazish punktlari, ularda Tomonlar davlatlarining odamlari, transport vositalari, mollari, yuklari, boshqa mulklari va jonivorlarini o‘tkazish amalga oshiriladi;

v) soddalashtirilgan o‘tkazish punktlari, ularda Tomonlar davlatlarining odamlari va transport vositalarini o‘tkazish amalga oshiriladi.

Soddalashtirilgan o‘tkazish punktlari va ularning ish tartibi Tomonlar davlatlarining chegara va bojxona xizmatlari tomonidan kelishuv asosida belgilanadi.

Tomonlar xalqaro va ikki tomonlama o‘tkazish punktlarining ro‘yxatini diplomatik kanallar orqali almashadilar.

O‘tkazish punktlarining ish rejimi Tomonlarning kelishuvi bo‘yicha belgilanadi. Bu rejim o‘tkazish punktlarining ish vaqti, Tomonlar davlatlarining odamlari, transport vositalari, mollari, yuklari, boshqa mulklari va jonivorlarini o‘tkazish tartibini o‘z ichiga oladi.

O'tkazish punktlari ish rejimini tashkil etish va unga amal qilinishini nazorat qilish Tomonlar davlatlarining chegara va bojxona xizmatlari zimmasiga yuklanadi.

Tomonlarning qaroriga ko'ra, ular istisno hollarda (epidemiya, epizootiya, tabiiy ofatlar va h.k) chegaradan odamlar, transport vositalari, mollar, yuklar, boshqa mulklar va jonivorlarni o'tkazishni vaqtincha to'xtatishlari mumkin.

Bu holda shunday choralar qo'llayotgan Tomon oldindan, biroq, 24 soatdan kechikmasdan boshqa Tomonni shunday choralar ko'rilganligi va ular bekor qilinganligi to'g'risida xabardor qiladi.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari boshqa Tomon davlati hududida bo'lgan vaqtlarida shu Tomon davlatining qonun va qoidalariga, jumladan chet ellik fuqarolar uchun belgilangan ro'yxatdan o'tish (vaqtincha ro'yxatdan), bo'lib turish va harakatlanish qoidalariga rioya qilishlari lozim.

Bitim Tomonlarning boshqa Tomon davlatining fuqarosi kelishini rad etish yoki bo'lib turish muddatini cheklash huquqiga daxl qilmaydi.

Tomonlardan har biri agar bu davlatning milliy xavfsizligini ta'minlash, jamoat tartibini saqlash yoki aholi salomatligini qo'riqlash uchun zarur bo'lsa, vaqtincha Bitim amal qilishini butunlay yoki qisman to'xtatib turish huquqiga ega.

Bunday choralar ko'rilganligi yoki bekor qilinganligi to'g'risida Tomonlar oldindan, ammo qaror qabul qilingach, 72 soatdan kechikmasdan bir-birlarini diplomatik kanallar orqali xabardor qiladilar.

Tomonlar davlatlari yangi hujjatlar joriy etgan hollarda Tomonlar mazkur hujjatlar joriy etilishidan kamida 1 (bir) oy oldin ushbu hujjatlarning namunalari diplomatik kanallar orqali almashlaydilar.

Tomonlar davlatlarining Tashqi ishlar vazirliklari chet ellik fuqarolarning kelishlari, ketishlari va bo'lib turishlari tartibi borasida amaldagi qonunlar to'g'risida axborot va shu sohadagi boshqa axborotni almashlaydilar.

Tomonlar zaruratga ko'ra, Bitimni amalga oshirishga aloqador masalalarni muhokama qilish uchun maslahatlashuv o'tkazib turadilar.

Bitimni bajarish yoki uning qoidalarini qo'llash borasida kelib chiqadigan har qanday kelishmovchiliklar va nizoli masalalar Tomonlar o'rtasida muzokaralar o'tkazish orqali hal etiladi.

Tomonlarning o'zaro kelishuviga binoan, Bitimga o'zgartish va qo'shimchalar kiritilishi mumkin. Ular alohida bayonnomalar tarzida rasmiylashtiriladi, Bitimning tarkibiy qismi deb hisoblanadi va Bitimning 17-moddasiga muvofiq kuchga kiradi.

Bitim Tomonlarning ular ishtirok etgan boshqa xalqaro shartnomalaridan kelib chiqadigan huquq va majburiyatlariga daxl qilmaydi.

Bitim Tomonlarning uni kuchga kiritish uchun zarur davlat ichki protseduralarini bajarganliklari oxirgi xabarnoma olingan kundan boshlab kuchga kiradi.

Bitim Tomonlarning biri ikkinchisidan uning amal qilishini to'xtatish niyati to'g'risida yozma xabar olgan sanadan olti oy o'tgunicha amal qiladi.

O'zbekiston Respublikasi hamda Turkmaniston Respublikasi fuqarolarining o'zaro qatnovlari va chegarabo'yi viloyatlarida yashovchi fuqarolarga yengillashtirilgan qatnov tartibi

O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Turkmaniston Respublikasi Hukumati o'rtasida «Fuqarolarning o'zaro qatnovlari va chegarabo'yi viloyatlarida yashovchi fuqarolarga yengillashtirilgan qatnov tartibi to'g'risida»gi Bitim **2004 yil 19 noyabrda** Buxoro shahrida imzolangan va **2004 yil 4 dekabrda** kuchga kirgan.

O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Turkmaniston Respublikasi Hukumati (Tomonlar), O'zbekiston Respublikasi bilan Turkmaniston Respublikasi o'rtasida do'stlik, hamkorlik va o'zaro yordam to'g'risida 1996 yil 16 yanvarda imzolangan Shartnomaning qoidalariga amal qilib, ikki davlat o'rtasidagi munosabatlarni yanada chuqurlashtirish va o'z davlatlari fuqarolari o'rtasida aloqalarni rivojlantirishga bo'lgan intilishni ifodalab, Davlat chegarasini kesib o'tish qoidalarini tartibga solish, Tomonlar davlatlarining hududlariga fuqarolarning kirishlari, chiqishlari va unda bo'lishlarini tartibga solish maqsadida, ikki davlat fuqarolarining qatnovlari shartlarini yanada takomillashtirish davlat chegarasi rejimini mustahkamlash, qonuniylik va huquqiy tartibotni saqlashga xizmat qiladi deb hisoblab, quyidagilar to'g'risida ahdlashib oldilar:

Bir Tomon davlatining fuqarolari ilovada sanab o'tilgan amaldagi hujjatlari bo'yicha va Bitimda nazarda tutilgan tartibda boshqa Tomon davlati hududiga kirishlari, chiqishlari, tranzit o'tishlar va unda vaqtincha bo'lishlari mumkin (*O'zbekiston Respublikasi Hukumati va Turkmaniston Respublikasi Hukumati o'rtasida 2009 yil 13 dekabrda imzolangan «O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Turkmaniston Respublikasi Hukumati o'rtasida fuqarolarning o'zaro qatnovlari va chegarabo'yi viloyatlarida yashovchi fuqarolarga yengillashtirilgan qatnov tartibi to'g'risida 2004 yil 19 noyabrdagi bitimga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida»gi Protokol*).

Bitimda tartibga solinmagan masalalar Tomonlar davlatlarining milliy qonun hujjatlariga muvofiq hal qilinadi.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari boshqa Tomon davlatining hududida bo'lganlarida shu Tomon davlatining qonun va qoidalariga, jumladan xorijiy fuqarolar uchun belgilangan ro'yxatdan o'tish, bo'lish va unda harakatlanish qoidalariga rioya qilishlari lozim.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari davlat chegarasida o'tkazish punktlari orqali Tomonlardan bir davlatining hududi orqali Tomonlar davlatlarining milliy qonun hujjatlarida nazarda tutilgan chegara, bojxona va boshqa protseduralarga rioya qilgan holda kirishlari, chiqishlari va undan tranzit tarzida o'tishlari mumkin.

O'tkazish punktlari ro'yxati Tomonlar o'rtasida diplomatik kanallar orqali kelishiladi.

Bir Tomon davlatining fuqarolari boshqa Tomon davlatining vizasini olish uchun shu Tomonning diplomatik vakolatxonasi yoki konsullik muassasasiga yozma murojaatnoma va tegishli yuridik yoki jismoniy shaxsning belgilangan tartibda rasmiylashtirilgan taklifnomasini taqdim qiladilar. Bitimda qayd etilgan holatlar bundan mustasno.

Amaldagi diplomatik pasportlarga ega bo'lgan Turkmaniston Respublikasi hududida uzog'i bilan o'ttiz kun bo'lishi nazarda tutilgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari va amaldagi diplomatik pasportlarga yoki xizmat pasportlariga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi hududida uzog'i bilan o'ttiz kun bo'lishi nazarda tutilgan Turkmaniston Respublikasi fuqarolari boshqa Tomon davlatining hududiga vizasiz kirishlari, chiqishlari va unda bo'lishlari mumkin.

Tomonlar davlatlarining yuqorida qayd etilgan fuqarolari boshqa Tomon davlati hududida o'ttiz kundan ortiq bo'lishni niyat qilsalar, viza olish uchun ular qaysi Tomon davlatining fuqarosi bo'lsalar, o'sha Tomon davlati diplomatik vakolatxonasining yoki konsullik muassasasining yozma murojaatnomasi zarur.

Bir Tomon davlatining amaldagi diplomatik yoki xizmat pasportlariga ega bo'lgan fuqarolari boshqa Tomon davlati hududiga diplomatik vakolatxonalar hamda konsullik muassasalari, rasmiy vakolatxonalarning, shuningdek xalqaro tashkilotlarning xodimlari bo'lsalar, butun xizmat davomida boshqa Tomon davlati hududiga vizasiz kiradilar, chiqadilar va unda bo'ladilar.

Bitimning 6-moddasi 1-bandidagi qoidalar mazkur fuqarolarning rasmiy ish faoliyati davrida ular bilan birga yashaydigan hamda amaldagi diplomatik yoki xizmat pasportiga ega bo'lgan oila a'zolariga ham tadbiiq etiladi.

O'zbekiston Respublikasining amaldagi milliy fuqarolik pasportiga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasining Turkmanistondagi diplomatik vakolatxonalari va unga tenglashtirilgan boshqa ma'muriy-texnik personalni a'zolari, shuningdek ularning oila a'zolari konsullik yig'imlarini undirmasdan rasmiylashtirilgan ko'p marotabali vizalar asosida Turkmaniston hududiga kiradilar, chiqadilar va unda bo'ladilar.

Bitimning 6-moddasi 1-3-bandlarida ko'rsatilgan shaxslar qabul qiluvchi davlat Tashqi ishlar vazirligining tegishli akkreditatsiyasiga ega bo'lishlari lozim.

O'zbekiston Respublikasining **Xorazm** va **Buxoro** viloyatlarida, shuningdek **Qoraqalpog'iston Respublikasi, Surxondaryo** hamda **Qashqadaryo** viloyatlarining (*Bayonnomaning 3-ilovasi*) Turkmaniston chegarasiga bevosita tutashgan tumanlarida doimiy istiqomat qiluvchi, O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining yangi shakldagi pasportlari va O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining amaldagi eski shakldagi pasportlariga ega bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari Turkmanistonning **Dashouz** va **Lebop** viloyatlariga **bir oyda bir marta vizasiz kirishlari, chiqishlari va unda ko'pi bilan uch kun** bo'lishlari mumkin.

Turkmanistonning **Dashouz** va **Lebop** viloyatlarida doimiy istiqomat qiluvchi Turkmaniston fuqarolari, O'zbekiston Respublikasining **Xorazm** va **Buxoro** viloyatlariga, shuningdek Turkmanistonning davlat chegarasiga bevosita tutashgan **Qoraqalpog'iston Respublikasi, Surxondaryo** va **Qashqadaryo** viloyatlarining tumanlari (*Bayonnomaning 3-ilovasi*) hududlariga **bir oyda bir marta vizasiz kirishlari, chiqishlari hamda unda ko'pi bilan uch kun** bo'lishlari mumkin.

Yuqorida ko'rsatilgan fuqarolar, Turkmaniston fuqarolarining haqiqiy pasportlari yoki Turkmanistondan chiqib ketish va Turkmanistonga kirish uchun Turkmaniston fuqarolarining haqiqiy pasportlari va yashash joylarini tasdiqlovchi hujjatlar bilan chegarani kesib o'tish huquqiga egadirlar.

Ramazon hayiti (Ramazon) va **Qurbon hayiti** (Qurbon bayram) kunlari an'anaviy marosimlarni bajarish maqsadida Bitimning 7-moddasi amal qilishi tadbiriq etiladigan fuqarolar yuqorida qayd etilgan Tomonlar davlatlarining hududlariga **bir oyda ikki marta vizasiz kirishlari, chiqishlari, lekin ko'pi bilan yetti kun** unda bo'lishlari mumkin.

Bitimning 7-moddasida qayd etilgan fuqarolarning yashash joylari Tomonlar davlatlari fuqarolarining pasportlarida ro'yxat olish to'g'risida qo'yiladigan belgilar asosida aniqlanadi.

Bitimning 7-moddasida ko'rsatilgan Tomonlar davlatlari fuqarolarining boshqa Tomon davlati hududida ushbu moddada belgilangan muddatlardan ko'p bo'lishlari o'rnatilgan tartibda rasmiylashtirilgan vizalar asosida amalga oshiriladi.

Bitim 7-moddaning amal qilishi tadbiriq etiladigan ikkala Tomon davlatlarining fuqarolari xalqaro aloqalar uchun belgilangan o'tkazish punktlari orqali davlat chegarasidan o'tish vaqtida Tomonlarning milliy qonunlariga muvofiq zarur bo'lgan protseduralarga rioya qilgan holda boshqa Tomon davlati hududiga kirishlari va ushbu hududdan chiqishlari mumkin.

Bitimning 1- va 2-illovalarida sanab o'tilgan hujjatlar bo'yicha vizasiz kirish, chiqish va unda bo'lish tartibi ikkala Tomon davlatining quyidagi toifadagi fuqarolarga nisbatan belgilanadi:

a) fuqaro aviatsiyasi havo kemalari ekipaji a'zolari amaldagi milliy pasportlariga ko'ra va bosh deklaratsiya (uchish vazifasi)dagi qaydnoma mavjud bo'lganda;

b) daryo kemasi va katerlari ekipaji a'zolarining amaldagi dengizchilar pasportlariga ko'ra hamda kema roli qaydnomasi yoki undan ko'chirma mavjud bo'lganda;

v) temir yo'l, poezd, refrijerator va lokomotiv brigadalari xodimlarining amaldagi milliy pasportlari hamda nomma-nom ko'rsatilgan ro'yxat, har bir reys uchun tasdiqlanadigan yo'nalish varaqalariga ko'ra;

g) hukumatlararo feld'eger aloqasi xodimlari amaldagi milliy pasportlari va Tomonlarning vakolatli organlari beradigan tegishli hujjatlarga ko'ra amalga oshiriladi.

Bir Tomon davlatining boshqa Tomon davlati hududida joylashgan xo'jalik ob'ektlariga xizmat ko'rsatuvchi personal xodimlari bo'lgan fuqarolari Tomonlar o'rtasida tuzilgan alohida bitimda belgilangan tartib va shartlarda xizmat vazifalarini bajarish uchun bu Tomon davlati hududiga kiradilar, chiqadilar va unda bo'ladilar.

Insonparvarlik xarakteridagi kechiktirib bo'lmas hollarda Tomonlarning vakolatli organlari og'ir betob oila a'zosi yoki yaqin qarindoshini (er-xotin, ota-onalar, bolalar, tug'ishgan aka-ukalar va opa-singillar, er-xotinlarning ota-onalari) ziyorat qilish maqsadida, shuningdek Tomonlarning vakolatli organlari tarafidan berilgan tasdiqlovchi hujjatlarni ko'rsatgan holda oila a'zosi yoki yaqin qarindoshni ko'mish marosimida ishtirok etish uchun ketayotgan shaxslarga bir sutka ichida vizalar beradi.

Tomonlar quyidagi toifadagi fuqarolarga nisbatan vizalar berishda konsullik yig'imlarining imtiyozli tariflarini o'zarolik asosida qo'llaydilar:

– ko'milgan joyini tasdiqlovchi hujjatga ega bo'lgan holda yaqin qarindoshlarining qabrlarini ziyorat qilish maqsadida ketayotgan shaxslar;

– tegishli hujjatlarni ko'rsatgan holda 1941 – 1945 yillardagi urush veteranlari va ularga tenglashtirilgan shaxslar, 1- hamda 2- guruh nogironlari.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari tasdiqlovchi hujjatlarni ko'rsatgan holda uchinchi mamlakatlarda tushib qolish yoki u yerga borish maqsadida o'z Tomoni davlati hududida transport vositasiga minish va undan tushish sharti bilan boshqa Tomon davlati hududi orqali tranzit tarzida temir yo'l transportida vizasiz yurishlari mumkin.

Bitim Tomonlarning boshqa Tomon davlati fuqarolarining ular hududida bo'lishi nomaqbul deb topilgan hollarda ularning kirib kelishini rad etish yoki bo'lish muddatini cheklash huquqiga daxl qilmaydi.

Tomonlar boshqa Tomon davlati hududini belgilangan muddatga qadar tark etishi lozim bo'lgan yoki chiqarib yuborilgan o'z davlatlarining fuqarolarini qabul qilish majburiyatini oladilar.

Favqulodda hollarda (milliy xavfsizlikka, jamoat tartibiga yoki fuqarolarning sog'lig'iga tahdid, shu jumladan yuqumli kasalliklar, tabiiy ofatlar) Tomonlar Bitimning amal qilishini butunlay yoki qisman to'xtatib qo'yish huquqini saqlab qoladilar. Tomonlar Bitimning amal qilishini to'xtatib qo'yish va qayta tiklash haqida mumkin qadar bu to'g'rida qaror qabul qilinishidan eng kamida 24 soat ilgari oldindan bir-birlarini diplomatik kanallar orqali xabardor qiladilar.

Tomonlar Bitim kuchga kirgandan so'ng 30 kun davomida Bitimning amal qilishi tadbiriq etiladigan hujjatlarning nusxalarini diplomatik kanallar orqali almashadilar.

Yangi hujjatlar kiritiladigan yoki amaldagi hujjatlarga o'zgartishlar kiritilgan hollarda Tomonlar bir-birlarini xabardor qiladilar va yangi yoxud o'zgartirilgan hujjatlarning nusxalarini ularning kiritilishidan kamida 30 kun ilgari diplomatik kanallar orqali yuboradilar.

Tomonlar diplomatik kanallar orqali xorijiy fuqarolarning kirishlari, chiqishlari, unda bo'lishlari tartiblariga oid amaldagi qonunchilik to'g'risida va shu sohadagi boshqa axborotni almashadilar.

Tomonlar Bitimni bajarish bilan bog'liq masalalarni muhokama qilish maqsadida zaruratga ko'ra maslahatlashuvlar olib boradilar.

Tomonlarning o'zaro kelishuvlariga ko'ra Bitimga uning 19-moddasida nazarda tutilgan tartibga muvofiq kuchga kiradigan va Bitimning ajralmas qismi hisoblanadigan o'zgartish hamda to'ldirishlar kiritilishi mumkin.

Bitim qoidalarini bajarish yoki qo'llash davomida yuzaga keladigan har qanday kelishmovchilik yoxud bahsli masalalar Tomonlar o'rtasida muzokaralar orqali hal qilinadi.

Bitim imzolangan kundan o'n besh kun o'tgach kuchga kiradi va Tomonlardan biri boshqa Tomondan ushbu Bitim amal qilishini to'xtatish niyati to'g'risidagi rasmiy xabarnoma olgan sanadan keyin to'qson kun o'tgunicha amal qiladi.

O'zbekiston Respublikasi hamda Qirg'iziston Respublikasi fuqarolarining o'zaro kelib-ketishlari

O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Qirg'iziston Respublikasi Hukumati o'rtasida «Fuqarolarning o'zaro kelib-ketishlari to'g'risida»gi Bitim, **2006 yil 3 oktyabrda** Toshkent shahrida imzolangan, Bitim O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 9 yanvardagi «Xalqaro shartnomalarni tasdiqlash to'g'risida»gi PQ-557-sonli qarori bilan tasdiqlangan va **2007 yil 12 fevraldan** kuchga kirgan.

O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Qirg'iz Respublikasi Hukumati (Tomonlar) ikki qardosh davlat o'rtasidagi munosabatlarni yanada chuqurlashtirishga hamda o'z mamlakatlarining fuqarolari o'rtasida aloqalarni rivojlantirishga intilib, O'zbekiston Respublikasi bilan Qirg'iziston Respublikasi o'rtasida abadiy do'stlik to'g'risida 1996 yil 24 dekabrda imzolangan Shartnoma qoidalariga amal qilib, ikkala davlat fuqarolarining o'zaro kelib-ketishlari tartibi va shartlarini yo'lga qo'yish maqsadida quyidagilar to'g'risida kelishib oldilar:

Bir Tomon davlatining fuqarolari Bitimning 1 va 2-illovalarida ko'rsatib o'tilgan haqiqiy hujjatlar bo'yicha va Bitimda ko'zda tutilgan shartlarga muvofiq, **vizasiz 60 sutkagacha** boshqa Tomon davlati hududiga kirishlarni, chiqishlarni tranzit o'tishlari hamda unda vaqtincha bo'lishlari mumkin.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari **60 sutkadan** ortiq muddatga Tomonlar davlatlari hududlariga kirish va u yerda bo'lish ko'zlanganda, oldindan vizalarni Tomonlarning qonunchiligi bilan o'rnatilgan tartibda rasmiylashtiradilar.

Bir Tomon davlatining haqiqiy diplomatik, xizmat va milliy pasportiga ega va diplomatik vakolatxonalar, konsullik muassasalari hamda xalqaro tashkilotlar vakolatxonalari xizmatchilari hisoblanadigan, boshqa Tomon davlati hududida bo'lgan fuqarolari kirishdan keyin Tomonlar qonunchiligi bilan o'rnatilgan tartibda akkreditatsiyani rasmiylashtiradilar va akkreditatsiya muddati davomida vizasiz u yerda bo'ladilar.

Yuqorida belgilangan guruh fuqarolari bilan ularning boshqa davlat hududida bo'lib turish davrida birga yashaydigan oila a'zolari(er-xotin va voyaga yetmagan bolalar)ga ham tadbiq etiladi.

Tomonlar xalqaro aloqalar uchun ochiq bo'lgan o'tkazish punktlari orqali haqiqiy va Tomonlar davlatlari milliy qonunchiligiga muvofiq tegishli ravishda rasmiylashtirilgan, chegarani kesib o'tish huquqini beruvchi hujjatlarga ega Tomonlar davlatlari fuqarolarini uchinchi davlatlarga o'tkazishga majbur va Tomonlarning vakolatli organlari tomonidan chiqish taqiqlangan shaxslarning uchinchi davlatlarga chiqib ketishiga yo'l qo'ymaslik yuzasidan choralar ko'radilar.

Tomonlar xalqaro aloqalar uchun ochiq bo'lgan o'tkazish punktlari orqali haqiqiy va Tomonlar davlatlari milliy qonunchiligiga muvofiq tegishli ravishda rasmiylashtirilgan, chegarani kesib o'tish huquqini beruvchi hujjatlarga ega Tomonlar davlatlari fuqarolarini uchinchi davlatlarga o'tkazishga majbur va Tomonlarning vakolatli organlari tomonidan chiqish taqiqlangan shaxslarning uchinchi davlatlarga chiqib ketishiga yo'l qo'ymaslik yuzasidan choralar ko'radilar.

Tomonlar o‘zaro yozma roziliklariga asosan, Bitimning 1 va 2-ilovalarida ko‘rsatilgan hujjatlar ro‘yxatidagi o‘zgarishlar yuzasidan qarorlar qabul qilishlari mumkin. Bunda yangi hujjatlarga o‘zgartishlar kiritish holatida, Tomonlar ularning namunalarini diplomatik kanallar orqali ularni kuchga kiritishga 30 sutkadan kechiktirmasdan almashadilar.

Tomonlar Bitimni imzolaganlaridan keyin, Bitimning 1 va 2-ilovalarida ko‘rsatilgan hujjatlarning namunalari bilan diplomatik kanallar orqali almashadilar.

Vizalar berish uchun konsullik yig‘imlarining tarif stavkalari Tomonlar tomonidan Bitimning 3-ilovasiga ko‘ra o‘zaro shartlari asosida o‘rnatiladi.

Tomonlar o‘zaro shartlari asosida quyidagi shaxslarni viza berishda konsullik yig‘imlaridan ozod qiladilar:

– «Tomonlar o‘rtasidagi shartnomalarga ko‘ra fan, texnika, ta‘lim, madaniyat, san‘at va sport sohasidagi almashish tartibida ketayotganlarni;

– Ulug‘ Vatan Urushi faxriylari va ularga tenglashtirilgan shaxslarni, tegishli guvohnomalarini ko‘rsatgan holda 1 va 2-guruh nogironlarini;

– 16 yoshdan kichik va 60 yoshdan katta bo‘lgan fuqarolarning;

– taklif qiluvchi o‘quv muassasalarining iltimosnomalariga asosan tomonlar davlatlari hududlaridagi o‘quv muassasalari va o‘tkaziladigan kurslarda o‘qiydiganlarni.

Bitim kuchi amal qiladigan ikkala Tomon davlatlari fuqarolari Tomonlardan biri davlat hududlariga davlat chegarasini kesib o‘tish uchun mo‘ljallangan o‘tkazish punktlari orqali kirishlari, chiqishlari va tranzit o‘tishlari mumkin. Ushbu holda Tomonlarning milliy qonunchiligiga ko‘ra, davlat chegaralarini kesib o‘tishdagi tartiblarga rioya qilinishi kerak.

Davlat chegarasi orqali o‘tkazish punktlarining ro‘yxati alohida bitimlar bilan belgilanadi.

Tomonlar davlatlari fuqarolari boshqa Tomon davlati hududida vaqtincha bo‘lishlari davrida ushbu davlat qonunlari va qoidalariga rioya qilishlari shart.

Xizmat ishi yuzasidan bir Tomon davlati hududida bo‘lgan fuqarolarning vaqtincha ro‘yxati va ro‘yxatga olinishi boshqa Tomon davlati vakolatli organi tomonidan mazkur Bitimning ajralmas qismi hisoblangan 1 va 2-ilovalarida ko‘rsatilgan hujjatlar hamda xizmat va safar guvohnomalari asosida boj va yig‘imlar olmasdan amalga oshiriladi.

Bitim Tomonlarning boshqa Tomon davlatining ularning hududlarida bo‘lishlari maqsadga muvofiq emas deb hisoblanadigan fuqarolarining kirishlarini rad etishi yoki vaqtincha bo‘lish muddatlarini cheklashdagi huquqlariga taalluqli emas.

Tomonlarning harbiylari boshqa Tomon hududiga kirish, tranzit orqali o‘tish va chiqishi, agar ular davlat tomonidan yuklatilgan xizmat vazifalarini davlat chegarasining ayrim

hududlarida bajarayotgan bo'lsalar, Tomonlarning vakolatli organlari tomonidan Bitimning ajralmas qismi bo'lib hisoblanadigan alohida bayonnomalar bilan belgilanadi.

Tomonlarning vakolatli organlari diplomatik notalar almashish yo'li bilan aniqlanadi.

Istisno holatlarda (milliy xavfsizlikka, jamoat tartibiga yoki fuqarolar sog'lig'iga tahdid, shuningdek, favqulodda holatlarda va boshq.) Tomonlar Bitim yoki uning ayrim qoidalarining amal qilishini vaqtincha to'xtatib qo'yish huquqini o'zlarida saqlab qoladilar.

Ushbu holatda manfaatdor Tomon boshqa Tomon fuqarolarining vizasiz kirishlari, chiqishlari, vaqtincha bo'lishlari va tranzit o'tishlariga tegishli cheklovlarni kiritishlari mumkin. Bu haqda tegishli Tomon diplomatik kanallar orqali ko'rsatilgan cheklovlar amalga kiritilishidan oldin 72 soat ichida bu haqda xabar beradi.

Bitimni qo'llash natijasida kelib chiqadigan masalalarni Tomonlar maslahatlashuvlar va muzokaralar yo'li bilan hal etishadi.

Tomonlarning kelishuviga ko'ra, Bitimga uning ajralmas qismi hisoblanadigan va Bitimning 16-moddasida ko'rsatilgan tartibda kuchga kiradigan alohida bayonnomalar bilan rasmiylashtiriladigan o'zgartish va qo'shimchalar kiritilishi mumkin.

Bitim O'zbekiston Respublikasi va Qirg'iziston Respublikasi ishtirok etadigan boshqa xalqaro shartnomalardan kelib chiqadigan huquq va majburiyatlarga taalluqli emas.

Bitim uning kuchga kirishi uchun zarur bo'lgan davlat ichki protseduralarini Tomonlar tomonidan amalga oshirilganligi haqida oxirgi yozma xabarnoma olingan kundan boshlab kuchga kiradi va bir Tomonning boshqa Tomondan Bitimning kuchini bekor qilish istagi haqida rasmiy xabarnoma olingan kundan e'tiboran 90 kun o'tishigacha amal qiladi.

O'zbekiston Respublikasi hamda Tojikiston Respublikasi fuqarolarining o'zaro kelib-ketishlari

O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Tojikiston Respublikasi Hukumati o'rtasida «Fuqarolarning o'zaro kelib-ketishlari to'g'risida»gi Bitim **2018 yil 9 martda** Dushanbe shahrida imzolangan, mazkur Bitim O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 14 martdagi PQ-3604-sonli «Xalqaro shartnomani tasdiqlash to'g'risida»gi qarori bilan tasdiqlangan va O'zbekiston Respublikasi uchun **2018 yil 19 martdan** kuchga kirgan.

O'zbekiston Respublikasi Hukumati va Tojikiston Respublikasi Hukumati (Tomonlar), ikki qardosh davlat o'rtasidagi munosabatlarni yanada chuqurlashtirish va o'z davlatlari fuqarolari o'rtasidagi aloqalarni rivojlantirishga intilgan holda, ikkala davlat fuqarolarining o'zaro kelib-ketish qoidalari va shartlarini tartibga solish maqsadida quyidagilar to'g'risida kelishib oldilar:

Bitimning 1-va 2-ilovalarda sanab o‘tilgan amaldagi harakatlanish hujjatlari egalari bo‘lgan Tomonlar davlatlarining fuqarolari **vizasiz 30 sutkagacha** Tomonlar davlatlari hududiga kirishlari, chiqishlari, undan tranzit o‘tishlari va unda vaqtincha bo‘lishlari mumkin.

30 sutkadan ortiq muddatga Tomonlar davlatlari hududlariga kirish va u yerda bo‘lishni ko‘zlagan Tomonlar davlatlarining fuqarolari Tomonlar davlatlari qonunchiligi bilan o‘rnatilgan tartibga muvofiq viza rasmiylashtiradilar.

Bir Tomon davlatining amaldagi diplomatik, xizmat va milliy pasportlariga ega bo‘lgan fuqarolari boshqa Tomon davlati hududida joylashgan diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalari, shuningdek, xalqaro tashkilotlar vakolatxonalarining xodimlari bo‘lsalar, kirib kelgandan so‘ng, Tomonlar qonunchiligida o‘rnatilgan tartibga muvofiq akkreditatsiyani rasmiylashtiradilar va butun akkreditatsiya muddati davomida vizasiz bo‘ladilar.

Yuqorida ko‘rsatilgan fuqarolarning rasmiy ish faoliyati davrida ular bilan birga boshqa Tomon davlati hududida yashaydigan oila a‘zolari (turmush o‘rtog‘i va voyaga yetmagan farzandlari)ga ham tadbiiq etiladi.

Amaldagi diplomatik pasportlari egalari bo‘lgan, Tomonlar davlatlariga xizmat safarini amalga oshiradigan va boshqa Tomon davlati hududida o‘ttiz sutkadan ortiq bo‘lishni ko‘zlagan Tomonlar davlatlarining fuqarolariga vizalar ular fuqarosi bo‘lgan Tomon davlatining diplomatik vakolatxonasi yoki konsullik muassasasining yozma murojaatiga asosan konsullik yig‘imlari undirilmasdan beriladi.

Bir Tomon davlatining boshqa Tomon davlati hududida joylashgan ob‘ektlariga xizmat ko‘rsatuvchi Tomonlar davlatlarining fuqarolari xizmat vazifalarini bajarishi uchun shu boshqa Tomon davlati hududiga vizasiz kiradilar, chiqadilar va unda bo‘ladilar.

Mazkur xizmatchilarni chegaradan o‘tkazish milliy pasport va xizmat guvohnomasi asosida amalga oshiriladi.

Mazkur fuqarolarni boshqa Tomon davlati hududida vaqtincha ro‘yxatga olish va qayd qilish Tomonlar davlatlarining vakolatli organlari tarafidan ob‘ektlarga xizmat ko‘rsatadigan tashkilotlarning taqdimnomasi asosida boj va yig‘imlar undirilmagan holda amalga oshiriladi.

Mazkur ob‘ektlarga xizmat ko‘rsatishda foydalaniladigan avtotransport vositalari, maxsus texnika hamda moddiy-texnikaviy resurslar barcha turdagi soliqlar, yig‘imlar, bojlar va boshqa xil to‘lovlardan ozod qilinadi.

Yuqorida ko‘rsatilgan ob‘ektlarning ro‘yxati Bitim imzolangan sanadan so‘ng, **30 kun** ichida diplomatik kanallar orqali notalar almashish orqali aniqlanadi.

Tomonlar xalqaro avtomobil tashishlarini amalga oshiradigan transport korxonalarining diplomatik vakolatxonalar va konsullik muassasalariga murojaati asosida transport vositalarining haydovchilariga belgilangan tartibda **12 oyga** qadar muddatga ko‘p martalik viza beradilar.

Tomonlar bir-birlarini Bitimni qo'llash sohasiga taalluqli bo'lgan masalalar, shu jumladan, shaxsni va egalarining fuqaroligini tasdiqlovchi amaldagi hujjatlar, ularni berish va ulardan foydalanish tartibiga kiritilgan o'zgarishlar, Tomonlar davlatlari hududida xorijiy fuqarolarning bo'lishlari qoidalari hamda tegishli qonunchilik hujjatlari yuzasidan xabardor qiladilar.

Tomonlar o'zaro yozma rozilik asosida Bitimning 1- va 2-ilovalarida ko'rsatilgan hujjatlar ro'yxatlariga o'zgartirish kiritish bo'yicha qaror qabul qilishlari mumkin.

Bunday holatda, amaldagi hujjatlarga o'zgartirish kiritilgan yoki yangi hujjatlar amalga kiritilgan taqdirda, Tomonlar diplomatik kanallar orqali ularning kiritilishidan kamida 30 kun ilgari ularning namunalari bilan almashadilar.

Tomonlar Bitimning 1- va 2-ilovalarida ko'rsatilgan hujjatlarning namunalari diplomatik kanallar orqali almashadilar.

Viza berish uchun konsullik yig'implarining tariflari Tomonlar tarafidan o'zarolik shartlari asosida Bitimning 3-ilovasiga muvofiq belgilangan.

Tomonlar o'zarolik asosida quyidagi shaxslarni viza uchun konsullik yig'imi to'lashdan ozod etadilar:

– Tomonlar o'rtasidagi shartnomalarga muvofiq fan, texnika, ta'lim, madaniyat, san'at va sport sohasida almashuv tarzida borayotganlar;

– Ulug' Vatan urushi veteranlari va ularga tenglashtirilgan shaxslar, 1- va 2-guruh nogironlari tegishli hujjat taqdim etilgan holda;

– 16 yoshgacha bo'lgan va 60 yoshdan oshgan fuqarolar;

– o'quv yurtlarida, Tomonlar davlatlari hududlarida tashkil etiladigan kurslarda ta'lim olayotganlar taklif etuvchi o'quv yurti murojaatiga asosan.

Ikkala Tomon davlatining Bitim qoidalari qo'llaniladigan fuqarolari davlat chegaralaridan o'tish uchun belgilangan o'tkazish punktlari orqali Tomonlarning milliy qonunchiligiga muvofiq davlat chegaralaridan o'tish tartiblariga amal qilgan holda Tomonlar davlati hududiga kirishlari, chiqishlari va undan tranzit o'tishlari mumkin.

Davlat chegaralaridan o'tkazish punktlarining ro'yxati alohida bitim bilan aniqlanadi.

Tomonlar davlatlarining fuqarolari boshqa Tomon davlati hududida bo'lgan chog'larida bu Tomon davlatining qonun va qoidalariga rioya qilishlari lozim.

Bir Tomon davlatining boshqa Tomon davlati hududida xizmat ishlari bilan bo'lgan fuqarolarini vaqtincha ro'yxatga olish va ro'yxatga olish Bitimning 1- va 2-ilovalarida keltirilgan hujjatlar hamda xizmat va safar guvohnomasi asosida Tomonlar davlatlarining vakolatli organlari tarafidan yig'im va to'lovlar undirilmasdan amalga oshiriladi.

Bitim Tomonlarning boshqa Tomon davlatining kelishi nomaqbul deb hisoblangan fuqarosi kelishini rad etish yoki ularning davlatlari hududida bo'lish muddatini cheklash huquqiga daxl qilmaydi.

Alohida hollarda (milliy xavfsizlikka, jamoat tartibi yoki fuqarolar sog'lig'iga tahdid, shu jumladan, favqulodda vaziyatlar va boshqalar) Tomonlar Bitim amal qilishini to'la yoki qisman to'xtatib turish huquqini saqlab qoladilar.

Bunday holatda manfaatdor Tomon boshqa Tomonni diplomatik kanallar orqali cheklovlar kuchga kirishidan **72 soat** avval xabardor qilgan holda boshqa Tomon davlati fuqarolarining vizasiz kirishi, chiqishi, uning hududida bo'lishi va tranzit o'tishiga tegishli cheklovlar kiritishi mumkin.

Yuqorida nazarda tutilgan holatlar bartaraf etilganidan so'ng, Tomonlar ushbu holatlar bartaraf etilgani to'g'risida bir-birlarini xabardor qilishlari va Bitimning amal qilishini qayta tiklashlari lozim.

Bitim qoidalarini qo'llashda yuzaga keladigan masalalarni Tomonlar muzokara va maslahatlashuvlar yo'li bilan hal etadilar.

Bitimga Tomonlarning o'zaro kelishuviga asosan uning ajralmas qismi hisoblanadigan alohida bayonnomalar bilan rasmiylashtiriladigan va Bitimning 17-moddasida nazarda tutilgan tartibda kuchga kiradigan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilishi mumkin.

Bitim O'zbekiston Respublikasi va Tojikiston Respublikasi ishtirokchilar hisoblanadigan boshqa xalqaro shartnomalardan kelib chiqadigan Tomonlarning huquq va majburiyatlariga daxl qilmaydi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Tojikiston, Qozog'iston, Turkmaniston va Qirg'iziston Hukumatlari o'rtasida fuqarolarning o'zaro kelib-ketishlari to'g'risida imzolangan Bitimlarda qo'shni qardosh xalqlar o'rtasidagi abadiy do'stlik munosabatlarini hamda davlatlar o'rtasidagi aloqalarni yanada rivojlantirishga, Davlatlar chegarasini kesib o'tish qoidalariga, fuqarolarning kirish-chiqish va unda bo'lishlarini tartibga solishga, yanada takomillashtirishga, davlat chegarasi rejimini mustahkamlashga, qonuniylik va huquqiy tartibotni saqlashga xizmat qilishi bilan birga fuqarolarning o'zaro kelib-ketishlaridagi huquqlari belgilab qo'yilgan.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining **2000 yil 10 avgustda** «O'zbekiston Respublikasi Hukumati bilan Tojikiston, Qozog'iston, Turkmaniston va Qirg'iziston Hukumatlari o'rtasida fuqarolarning o'zaro kelib-ketishlari to'g'risidagi Bitimlarni e'lon qilish haqida»gi **168-son buyrug'i** tasdiqlangan.

III BOB. FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH VA MIGRATSIYA BILAN BOG'LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIK

1-§. FUQAROLIKNI RASMIYLASHTIRISH VA MIGRATSIYA BILAN BOG'LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIK.

Pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun javobgarlik.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvar kunidagi PF-4262-sonli farmoni bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimi to'g'risidagi Nizom» O'zbekiston Respublikasi fuqarosining biometrik pasportini rasmiylashtirish, berish, almashtirish, undan foydalanish tartibini, shuningdek, pasport tizimi qoidalarini buzganlik uchun javobgarlikni belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksida:

– pasportga ega bo'lishi shart bo'lgan fuqaroning pasportsiz yoki haqiqiy bo'lmagan pasport bilan vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmay yashashi, pasportni ataylab yaroqsiz holga keltirganligi, shuningdek pasportni ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yganligi;

– fuqarolar o'z pasportlaridan g'arazli maqsadlari yo'lida foydalan- ganligi, so'ng ularni yo'qotib qo'yganligi to'g'risida ariza berganligi, shuningdek boshqa fuqarolarga tegishli pasportlardan foydalanganligi;

– pasport tizimi qoidalariga rioya etilishi uchun mas'ul bo'lgan shaxslar tomonidan fuqarolarning pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz yashashiga yo'l qo'yganligi, shuning barobarida fuqarolarning o'zlari egallab turgan turar joylarda pasportsiz yoki shaxsni tasdiqlovchi boshqa hujjatlarsiz, vaqtincha yoki doimiy ro'yxatdan o'tmagan yoxud turgan joyi bo'yicha hisobga olinmagan shaxslarning yashashiga yo'l qo'yganligi;

– fuqarolarning pasportlarini noqonuniy olib qo'yish yoki pasportlarni garov sifatida qabul qilish;

– chegara zonasiga kirish yoki bu zonada yashash, shuningdek fuqarolarning kirishi va bo'lishi vaqtincha cheklangan joylarga kirish va bu joylarda bo'lish qoidalarini buzish;

– g'arazli yoki boshqa tuban maqsadlarda pasportni egallab olish, xuddi shuningdek uni yo'q qilish, yaroqsiz holga keltirish, yashirish uchun ma'muriy javobgarlik belgilanadi.

Pasport tizimi qoidalarini buzish (223-modda).

Fuqaroning pasportsiz yoki haqiqiy bo'lmagan pasport bilan doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatsiz yoxud turgan joyi bo'yicha hisobga turmasdan yashashi, pasportni qasddan yaroqsizlantirishi yoki ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yishi, shuningdek O'zbekiston Respublikasida yashash guvohnomasiga ega bo'lgan chet el fuqarosining

va fuqaroligi bo'lmagan shaxsning haqiqiy bo'lmagan yashash guvohnomasi bilan yashashi, vaqtincha yoki doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatsiz yashashi, yashash guvohnomasini qasddan yaroqsizlantirishi, ehtiyot qilib saqlamaganligi oqibatida yo'qotib qo'yilganligi uchun bazaviy hisoblash miqdorining ikkidan bir qismidan uch baravarigacha miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

223-moddaning birinchi qismida nazarda tutilgan ayni bir huquqbuzarlik ma'muriy jazo chorasi qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etilgan bo'lsa, bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Pasport tizimi qoidalariga rioya etish uchun mas'ul bo'lgan shaxslar tomonidan shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi hujjatlarsiz yashashiga yo'l qo'yilishi, xuddi shuningdek fuqarolar tomonidan o'z turar joylarida shaxslarning shaxsini tasdiqlovchi hujjatlarsiz, vaqtincha yoki doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatsiz yoxud turgan joyi bo'yicha hisobda turmasdan yashashiga yo'l qo'yilishi uchun bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Xuddi shunday huquqbuzarlik ma'muriy jazo chorasi qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etilgan bo'lsa, bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan shaxs o'n olti yoshga to'lishi munosabati bilan o'z vaqtida pasport olmaganligi uchun ma'muriy javobgarlikka tortilmaydi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan, O'zbekiston Respublikasida doimiy yashayotgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs o'n olti yoshga to'lishi munosabati bilan yashash guvohnomasini o'z vaqtida olmaganligi uchun ma'muriy javobgarlikka ham tortilmaydi.

Pasportdan g'ayriqonuniy foydalanish (223¹-modda).

Fuqarolarning yo'qolganligi to'g'risida o'zlari ariza bergan o'z pasportlaridan, shuningdek boshqa fuqarolarga tegishli bo'lgan pasportlardan g'arazli maqsadlarda foydalanishi uchun bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Fuqarolardan pasportlarini qonunga xilof ravishda olib qo'yish yoki pasportlarni garovga olish (223³-modda).

Fuqarolardan pasportlarini qonunga xilof ravishda olib qo'yish yoki pasportlarni garovga olish (*ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-sonli farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasida pasport tizimi to'g'risidagi Nizomning 33-bandi, 57-bandi beshinchi xatboshisi*) – mansabdor shaxslarga bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravaridan o'n besh baravarigacha miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Fuqaro o'z pasportini avaylab-asrashi shart. Pasport yo'qotilgani haqida fuqaro ichki ishlar organlariga yoki O'zbekiston Respublikasining xorijdagi diplomatiya vakolatxonasida yoxud

konsullik muassasasiga darhol xabar qilishga majburdir. Ular esa fuqaroning iltimosiga binoan, unga belgilangan namunadagi ma'lumotnoma beradi.

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligida ko'zda tutilganidan tashqari fuqaroning pasportini tortib olish, shuningdek pasportni garov tariqasida qoldirish va garovga olib qolish taqiqlanadi. Pasportni ataylab buzish – hujjatdan o'z vazifasida foydalanish mumkin bo'lmay qolishi natijasida yoki undan foydalanish (hujjatning muhim qismiga siyoh to'kilgan, hujjatning bir qismi yirtib olingan hamda yo'qotilgan va hokazo) ancha qiyinlashadigan darajada zarar keltirishdir. Fuqarolarning o'z pasportlaridan yoki boshqa fuqarolarga tegishli pasportlardan g'arazli maqsadda foydalanishi, odatda, biror manfaat ko'rish, garov, qayd etilishi va hokazolarda namoyon bo'ladi.

Ushbu moddalar bo'yicha ma'muriy huquqbuzarlik ishlari ichki ishlar organlari tomonidan ko'rib chiqiladi (248-modda).

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasiga binoan, respublikada bo'lgan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar qonunlarga, jamoat tartibiga rioya qilishlari, hokimiyat vakillarining qonuniy talablarini bajarishlari lozim. O'zbekiston Respublikasi hududida bo'lgan xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi fuqarolari bilan umumiy asosda (alohida qoidalar faqat tegishli imtiyoz va immunitetdan foydalanuvchi shaxslarga nisbatan ishlatiladi) ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

Jamoat tartibini saqlashni ta'minlash, xorijiy fuqarolar uchun O'zbekiston Respublikasida bo'lgan vaqtlarida va respublika hududi orqali o'tayotganlarida normal sharoit yaratib berish maqsadida xorijiy fuqarolar hamda fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga muayyan va majburiy qoidalar o'rnatiladi. Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi 408-son qarori bilan tasdiqlangan «Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalari» hamda «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari qoidalari»ning buzilishi O'zbekiston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq javobgarlikka tortishga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzish (225-modda).

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzishi, ya'ni haqiqiy bo'lmagan hujjatlar bilan yashashi, vaqtincha ro'yxatning, ko'chishning yoki yashash joyini tanlashning belgilangan tartibiga rioya etmaganligi, bo'lish muddati tugagach chiqib ketishdan bo'yin tovlashi, xuddi shuningdek O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tish qoidalariga o'n sutkagacha rioya etmaganligi uchun bazaviy hisoblash miqdorining besh baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini o'n sutkadan ortiq, ammo o'ttiz sutkadan ko'p bo'lmagan muddatga buzishi bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarosining yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsning O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini o'ttiz sutkadan ortiq muddatga buzishi, bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishi qoidalarida nazarda tutilgan chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni qabul qilish tartibini mansabdor shaxs tomonidan buzilishi uchun mansabdor shaxsga bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni xususiy ishlar bilan O'zbekiston Respublikasiga taklif qilgan shaxs tomonidan chet el fuqarolarining va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning vaqtincha ro'yxatdan o'tishini, shuningdek ularning bu yerda bo'lishning belgilangan muddati o'tgach chiqib ketishini ta'minlash yuzasidan choralar ko'rilmaganligi, xuddi shuningdek shaxs tomonidan xususiy ishlar bilan kelgan chet el fuqarolariga va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarga uy-joy maydoni, transport vositalarini berish yoxud boshqa xizmatlar ko'rsatish, agar bu O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzilishiga olib kelishi oldindan ayon bo'lsa, bazaviy hisoblash miqdorining o'n baravari miqdorida jarima solishga sabab bo'ladi.

O'n sakkiz yoshgacha bo'lgan chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzganligi uchun ma'muriy javobgarlikka tortilmaydi.

MJtKning 225-moddasining birinchi va beshinchi qismlarida nazarda tutilgan ma'muriy huquqbuzarliklar uchun – temir yo'l vokzallari va aeroportlardagi bo'linmalarining, ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'limlarining (boshqarmalarining) boshliqlari va boshliq o'rinbosarlari ichki ishlar organlari nomidan ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishga va ma'muriy jazo qo'llashga haqli.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzganligi uchun 225-moddaning birinchi va uchinchi qismlarida belgilangan jarimani to'lamagan taqdirda, ular keyinchalik O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi bir yil muddatga cheklangan holda O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuboriladi.

Chet el fuqarosi va fuqaroligi bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzishni ma'muriy jazo chorasini qo'llanilganidan keyin bir yil davomida takror sodir etgan taqdirda, ular keyinchalik O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi uch yil muddatga cheklangan holda O'zbekiston Respublikasi hududidan chiqarib yuboriladi.

Xorijiy fuqaro O'zbekiston Respublikasida bo'lish qoidalarini buzgan taqdirda O'zbekiston Respublikasidan chiqarib yuborilishi mumkin.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish ularning O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi keyinchalik bir yildan uch yilgacha muddatga cheklangan holda majburiy yoki nazorat ostida mustaqil ravishda chiqib ketishidan iborat. Ma'muriy tarzda chiqarib yuborish tuman (shahar) ma'muriy sudi tomonidan qo'llaniladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish MJtKning 51², 51⁸, 51⁹, 56, 57, 58-moddalarida, 61¹-moddasi birinchi qismida, 94, 165¹, 184², 184³, 189, 189¹, 201,202¹, 224¹-moddalarida, 225-moddasi yettinchi va sakkizinchi qismlarida, 239, 240, 241-moddalarida nazarda tutilgan huquq- buzarlklar sodir etilgan taqdirda qo'llanilishi mumkin **(29¹-modda. Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish).**

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi sud qarorini bajarmaslik (225¹-modda).

Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar tomonidan ularga nisbatan O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risida qabul qilingan sud qarorlarini bajarmaslik uchun bazaviy hisoblash miqdorining yetmish besh baravaridan yuz baravarigacha miqdorda jarima solishga yoxud o'n besh sutkagacha muddatga ma'muriy qamoqqa olishga sabab bo'ladi.

Chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini buzish (226-modda).

O'zbekiston Respublikasi fuqarolari tomonidan chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirishni so'rab murojaat etishning belgilangan tartibini buzganligi uchun qonunga xilof ravishda rasmiylashtirilgan hujjatlarni musodara qilib, bazaviy hisoblash miqdorining uch baravaridan besh baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Belgilangan tartibni buzgan holda chet elga chiqish uchun hujjatlarni rasmiylashtirish uchun mansabdor shaxslarga bazaviy hisoblash miqdorining yetti baravaridan o'n baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi qarorni ijro etish (346²-modda).

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasi hududidan ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi qarorni ijro etish mazkur shaxslar

qaysi chet davlat hududiga chiqarib yuborilayotgan bo'lsa, o'sha chet davlatning hokimiyat vakiliga ularni rasmiy ravishda topshirish yoxud chiqarib yuborilayotgan shaxsning O'zbekiston Respublikasi hududidan nazorat ostida mustaqil ravishda chiqib ketishi yo'li bilan amalga oshiriladi.

Agar chiqarib yuborilayotgan shaxsni chet davlat vakiliga topshirish O'zbekiston Respublikasining mazkur davlat bilan tuzilgan shartnomasida nazarda tutilmagan bo'lsa, chiqarib yuborish O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmatining Davlat chegaralarini himoya qiluvchi qo'mitasi tomonidan belgilanadigan joyda amalga oshiriladi.

Chet el fuqarosini yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxsni O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasidan o'tkazish punkti orqali chiqarib yuborish to'g'risida mazkur shaxs qaysi chet davlat hududiga (hudud orqali) chiqarib yuborilayotgan bo'lsa, o'sha chet davlatning hokimiyat vakillari agar O'zbekiston Respublikasining ushbu davlat bilan tuzilgan shartnomasida nazarda tutilgan bo'lsa, xabardor qilinadi.

Chet el fuqarolarini va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni ma'muriy tarzda chiqarib yuborish to'g'risidagi qarorni ijro etish dalolatnoma bilan rasmiylashtiriladi.

Yuqorida ko'rib chiqilgan ma'muriy huquqbuzarliklarning **ob'ekti** boshqaruvning belgilangan tartibi hisoblanadi. **Ob'ektiv tomoni** ham harakat, ham harakatsizlik shaklida ifodalanadi. **Sub'ekt** – fuqarolar va mansabdor shaxslar. **Sub'ektiv tomoni** qilmishning qasd yoki ehtiyotsizlikdan sodir etilganligi bilan belgilanadi.

Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish jinoyati uchun javobgarlik

O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksida chet elga chiqish va O'zbekiston Respublikasiga kirish tartibini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik belgilab berilgan.

Qonunga xilof ravishda chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish (JK 223-moddasi).

Belgilangan tartibni buzib chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirish yoxud chegaradan o'tish –

bazaviy hisoblash miqdorining ikki yuz baravaridan to'rt yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki uch yildan besh yilgacha ozodlikni cheklash yoxud uch yildan besh yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi (*ma'lumot uchun: «O'zbekiston Respublikasining davlat chegarasi to'g'risida»gi qonunning 10, 12, 15-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 26 dekabrda PQ-4079-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi to'g'risidagi Nizom, Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrda 408-son qarori bilan tasdiqlangan «Xorijiy fuqarolar va*

fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va O'zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibi»).

O'sha harakatlar:

a) chegarani yorib o'tish yo'li bilan;

b) bir guruh shaxslar tomonidan oldindan til biriktirib;

v) takroran yoki xavfli residivist tomonidan;

g) chet elga chiqishi uchun maxsus kelishuv talab qilinadigan mansabdor shaxs tomonidan (*ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2014 yil 5 martdagi PQ-2142-sonli qarori bilan tasdiqlangan «Xorijiy mamlakatlarga xizmat safariga chiqishi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti bilan maxsus kelishuvni talab qiladigan mansabdor shaxslar- ning» ro'yxati, «Xorijiy mamlakatlarga xizmat safariga chiqishi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan maxsus kelishuvni talab qiladigan mansabdor shaxslarning» ro'yxati, «Xorijiy mamlakatlarga xizmat safariga chiqishi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti devoni tegishli xizmatlari bilan maxsus kelishuvni talab qiladigan mansabdor shaxslarning» ro'yxati);*

d) O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi belgilangan tartibda cheklangan shaxs tomonidan sodir etilgan bo'lsa (*ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 26 dekabrdaqi PQ-4079-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi to'g'risidagi Nizomning 3-bobi),*

besh yildan o'n yilgacha muddatga ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi.

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida nazarda tutilgan siyosiy boshpana huquqidan foydalanish uchun kirish hujjatlarini tegishli darajada rasmiylashtirmasdan O'zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar javobgarlikdan ozod qilinadilar (*ma'lumot uchun: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2011 yil 25 noyabrdaqi 9-sonli «O'zbekiston Respublikasining davlat chegarasini kesib o'tish tartibini buzishga oid ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida»gi qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 2013 yil 6 sentyabrdaqi 18-sonli «Bojxona to'g'risidagi qonunchilikni buzish va kontrabandaga oid ishlar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida»gi qarori 6-bandining ikkinchi xatboshisi, 12-bandining birinchi xatboshisi).*

Jinoyatning bevosita **ob'ekti** chet elga chiqish va O'zbekiston Respublikasiga kirishning qonunda belgilangan tartibi bilan bog'liq ijtimoiy munosabatlar hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 26 dekabrdaqi «O'zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va berish tizimini yaratish hamda O'zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimini modernizatsiya qilishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-4079-son qarori bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish

tartibi to'g'risidagi Nizomi» hamda xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari va tranzit o'tishlari tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 21 noyabrdagi «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo'lishlari va tranzit o'tishlari tartibi to'g'risida»gi 408-son qarori bilan tasdiqlangan «Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasiga kelishlari va O'zbekiston Respublikasidan ketishlari tartibi», «Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasida bo'lishlari qoidalari», «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit o'tishlari qoidalari»da belgilangan.

O'zbekiston Respublikasiga kirish, chiqish va davlat chegaralaridan o'tish bilan bog'liq munosabatlarni jinoyat-huquqiy qo'riqlashdan maqsad fuqarolarning ko'chib yurish erkinligi bilan bog'liq konstitutsiyaviy huquqlarini amalga oshirishlarini tartibga solish va yetarli sharoitlar yaratishdan iborat. Shu bilan birga, qonun chiqaruvchi davlat va jamiyat suvereniteti hamda xavfsizligini ta'minlash uchun respublikadan chiqish va unga kirish, davlat chegaralaridan o'tish tartibini belgilab bergan. Shundan kelib chiqib, davlat chegarasiga tajovuz qilish – bu, avvalo, davlat hokimiyati va boshqaruv organlari faoliyatining bir me'yordagi tartibiga tajovuz qilish deb topiladi.

Jinoyat **ob'ektiv tomondan** qonunda belgilangan tartibni buzib, chet elga chiqish yoki O'zbekiston Respublikasiga kirishda ifodalanadi.

O'zbekiston Respublikasidan chiqish va unga kirish deganda, transport vositasi (avtomashina, kema, samolyot, velosiped, ot va boshqa mexanik hamda transportning boshqa turlari) yordamida davlat chegarasini kesib o'tish tushuniladi.

Davlat chegarasidan o'tish deganda, uni piyoda kesib o'tish tushuniladi.

Davlat chegarasini belgilangan tartibni buzgan holda kesib o'tish deganda, quyidagi harakatlardan birini sodir etish orqali o'tish tushuniladi: tartibni buzish orqali (masalan, ruxsat berilgan chegara punktlarini aylanib o'tish) yoki tegishli ruxsati bo'lmay turib kesib o'tish (masalan, chegaradan o'tish huquqini beruvchi haqiqiy hujjatlar bo'lmagan hollarda chegarani kesib o'tish).

Davlat chegarasini faqat g'ayriqonuniy kesib o'tish ijtimoiy xavfli deb topiladi va sharhlanayotgan moddaning tarkibini tashkil etadi.

Davlat chegarasini ruxsat punktlarini aylanib o'tib yoki ruxsat punktlaridan yoxud chegara tashqarisiga (O'zbekistondan) yoki O'zbekistonga kirib kelayotgan, turidan qat'i nazar (ya'ni

havo, suv, yerda yuradigan transport va hokazo), transport vositasida belgilangan qoidalarni buzib kesib o'tishni davlat chegarasidan o'tish tartibini buzish deb hisoblash lozim⁵.

Soxta, muddati o'tgan, boshqa shaxs nomiga rasmiylashtirilgan, noto'g'ri rasmiylashtirilgan hujjatlardan foydalangan holda davlat chegarasini kesib o'tish tetishli ruxsatnomasiz davlat chegarasini kesib o'tish deb topiladi. *Masalan*, O'zbekiston Respublikasi fuqarosi tomonidan unga chegaradan o'tishga ruxsat berilganligi haqida uning pasportiga tegishli yozuv kiritilmagan yoki soxta yozuvdan foydalangan holda chegaradan o'tish sharhlanayotgan modda bo'yicha kvalifikatsiya qilinishi lozim. Bunda aybdorning O'zbekiston Respublikasidan chiqishi yoki unga kirayotganligi ahamiyatga ega bo'lmaydi. Boshqacha aytganda, agar O'zbekiston Respublikasi fuqarosi belgilangan tartibni buzgan holda Ўзбекистон Республикасидан чиққан бўлса, унинг Ўзбекистон Республикасига қайтиб кириши ҳам г'айриқонуний деб топилиши лозим.

Бунда шуни ҳам назарда тутиш лозимки, агар ноқонуний кириш ёки чиқиш, шунингдек, чегарани кесиб ўтиш сохта ҳужжатлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилган бўлса, у ҳолда бу қилмиш жиноятлар мажмуи тариқасида Жиноят кодексининг 223- ва 228-моддалари бўйича квалификатсия қилинади.

Айбдорнинг ҳаракатлари агар у охириги зарурат ҳолатида содир этилган бўлса жиноят сифатида эътироф этилмайди.

Жиноят давлат чегараси кесиб ўтилаётган вақтдан бошлаб тугалланган ҳисобланади.

Қуйидагилар давлат чегарасини кесиб ўтиш вақти деб топилади:

а) айбдор фактик жиҳатдан давлат чегарасини кесиб ўтиши ёки ўтмаслигидан қатъи назар, давлат чегараси орқали ўтказиш пунктлари назоратидан муваффақиятли ўтиш, масалан, самолёт учишига қадар шахс томонидан аэропорт чегара назоратидан ўтиш тугалланган жиноят деб топилади. Худди шундай ҳолатда, шахс ўзига бог'лиқ бўлмаган ҳолатларга кўра чегара назоратидан ўта олмаган ҳолларда, унинг ҳаракатлари О'zbekiston

⁵ O'zbekiston Respublikasi Davlat chegarasidan avtomobil, temir yo'l, aviatsiya va daryo o'tkazish punktlarida chegara va bojxona nazorati tartibi to'g'risida»gi Namunaviy yo'riqnoma (ro'yxat raqami 765, 06.07.1999 y.).

hududiga g'ayriqonuniy kirish yoki undan chiqishga suiqasd qilish deb kvalifikatsiya qilinishi lozim;

b) davlat chegarasi orqali o'tkazishning belgilangan punktlaridan tashqarida davlat chegarasi chizig'i (tegishli yuza)ni faktik jihatdan kesib o'tish.

Jinoyat **sub'ektiv tomondan** to'g'ri qasd orqali sodir etiladi. Shaxs o'z harakatlarining g'ayriqonuniyligini biladi, ya'ni O'zbekiston Respublikasi hududini hujjatsiz, soxta hujjatlardan foydalangan holda yoxud tegishli ruxsatnomasiz kesib o'tayotganligini anglaydi va buni xohlaydi.

Sub'ektiv tomonning qo'shimcha belgilari – **motiv va maqsad** turlicha bo'lishi mumkin. Agar aybdor shaxs davlat chegarasidan o'tish qoidalarini O'zbekiston Respublikasiga qarshi jinoyat sodir etish (masalan, josuslik, qo'poruvchilik, terrorism va boshqalar) maqsadida kesib o'tsa, u holda uning harakatlari jinoyatlar majmui bo'yicha kvalifikatsiya qilinishi lozim.

Mazkur jinoyat ehtiyotsizlik orqasida (masalan, mo'ljalni yo'qotish tufayli chegarani kesib o'tish) sodir etilganda jinoiy javobgarlik kelib chiqmaydi. Davlat chegarasi majburiy ravishda kesib o'tilgan (masalan, tabiiy ofat, halokat va boshq.) hollarda ham qilmishda sharhlanayotgan jinoyat tarkibi mavjud bo'lmaydi.

16 yoshga to'lgan har qanday aqli raso jismoniy shaxs, jumladan, O'zbekiston Respublikasi fuqarosi, fuqaroligi bo'lmagan shaxs yoki chet el fuqarosi mazkur **jinoyat sub'ekti** bo'lishi mumkin.

Chet elga chiqish yoki g'ayriqonuniy ravishda O'zbekiston Respublikasiga kirish:

- a) chegarani yorib o'tish yo'li bilan;
- b) bir guruh shaxslar tomonidan oldindan til biriktirib;
- v) takroran yoki xavfli residivist tomonidan;
- g) chet elga chiqishi uchun maxsus kelishuv talab qilinadigan mansabdor shaxs tomonidan;

d) O'zbekiston Respublikasiga kirish huquqi belgilangan tartibda cheklangan shaxs tomonidan sodir etilganida, aybdorning qilmishi O'zbekiston Respublikasi JK 223-moddasining 2-qismi bilan kvalifikatsiya qilinadi.

Jinoyat kodeksining 223-moddasi 3-qismiga ko'ra, «O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida nazarda tutilgan siyosiy boshpana huquqidan foydalanish uchun kirish hujjatlarini tegishli darajada rasmiylashtirmasdan O'zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar javobgarlikdan ozod qilinadilar».

Konstitutsiyaning 109-moddasi 22-bandiga asosan, fuqarolik va siyosiy boshpana berish masalalari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan hal etiladi.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida belgilangan siyosiy boshpana berish to‘g‘risidagi qoidaga binoan, chiqish hujjatlarini tegishli tartibda rasmiylashtirmagan chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga nisbatan sharhlanayotgan modda qo‘llanilmaydi.

Quyidagi hollarda O‘zbekiston Respublikasida siyosiy boshpana berilmaydi, ya’ni:

agar shaxs O‘zbekiston Respublikasida jinoyat deb topiluvchi qilmishni sodir etgani uchun xorijda qidirilayotgan bo‘lsa yoki Birlashgan Millatlar Tashkiloti maqsad va prinsiplariga qarshi harakatlar sodir etganlikda aybdor bo‘lsa;

jinoyat ishi bo‘yicha ayblanuvchi sifatida jalb etilgan yoki unga nisbatan sudning qonuniy kuchga kirgan ayblov hukmi mavjud bo‘lsa;

u ta’qib etilmaydigan uchinchi davlatdan kelgan bo‘lsa;

bila turib yolg‘on ma’lumotlar bergan bo‘lsa;

u ta’qib etilmaydigan uchinchi davlatning fuqaroligiga ega bo‘lsa.

2-§. MA’MURIY HUQUQBUZARLIK SODIR ETGAN SHAXSLAR

VA JABRLANUVCHI- LARNI MARKAZLASHTIRILGAN HISOBGA OLISH TARTIBI

O‘zbekiston Respublikasining «Ichki ishlar organlari to‘g‘risida»gi va «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida»gi qonunlariga muvofiq huquqbuzarliklar profilaktikasi samaradorligini oshirish uchun statistika ma’lumotlari yagona tizimini yanada takomillashtirish, ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va ma’muriy huquqbuzarlik yo‘li bilan ma’naviy, jismoniy yoki mulkiy zarar yetkazilgan shaxslar bo‘yicha tizimli tahlil o‘tkazish va ularning yagona markazlashtirilgan hisobini yuritish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 3 maydagi «Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni markazlashtirilgan hisobga olish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida»gi 322-son qarori bilan «Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va ma’muriy huquqbuzarlik yo‘li bilan ma’naviy, jismoniy yoki mulkiy zarar yetkazilgan shaxslarni markazlashtirilgan hisobga olish tartibi to‘g‘risida»gi Nizom tasdiqlandi.

Nizomda ma’muriy huquqbuzarliklar sodir etgan shaxslar va ma’muriy huquqbuzarlik yo‘li bilan ma’naviy, jismoniy yoki mulkiy zarar yetkazilgan shaxslarni, ya’ni ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar markazlashtirilgan hisobga olish tartibini belgilaydi.

Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni yagona markazlashtirilgan axborot tizimida jamlash, ishlash, umumlashtirish, saqlash, tahlil qilish va ularni ruxsatsiz foydalanishdan himoya qilish, shuningdek, ularni davlat organlariga taqdim etish hisobga olishning asosiy vazifalari hisoblanadi.

Quyidagilar hisobga olishning asosiy prinsiplari hisoblanadi:

– qonuniylik;

– axborotning xolisligi, ishonchliligi va taqqoslanuvchanligi;

– axborotdan va boshqa qonun hujjatlarida belgilangan doirada foydalanilishi va ularning oshkoraligi;

– hisobga olishning majburiyligi va bir xilligi.

Nizomda quyidagi asosiy tushunchalardan foydalaniladi:

ma'lumotlarning idoraviy bazasi – Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar, Toshkent shahridagi vakolatli organlar barcha bo‘linmalarining (tuman, shahar, viloyat, respublika bo‘g‘inining) qarorlari asosida ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi axborot mavjud bo‘lgan ma‘lumotlarning idoraviy elektron bazasi;

ma'lumotlarning hududiy bazasi – Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar, Toshkent shahridagi barcha vakolatli organlarning qarorlari asosida ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi axborot mavjud bo‘lgan ma‘lumotlarning hududiy elektron bazasi;

yagona markazlashtirilgan axborot tizimi – respublika bo‘yicha ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi ma‘lumotlarning yagona markazlashtirilgan elektron bazasi;

vakolatli organlar – qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ma‘muriy huquqbuzarliklar yuzasidan ish yuritish va tegishli jazo choralarini qo‘llash vakolatiga ega bo‘lgan davlat organlari;

vakolatli organning hududiy bo‘linmasi – Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyat bo‘g‘inining vakolatli tarkibiy tuzilmasi;

xos raqam – yagona markazlashtirilgan axborot tizimi tomonidan ma‘muriy bayonnoma raqamiga bog‘liq bo‘lmagan, ma‘muriy jazoga tortilgan shaxsga nisbatan axborot tizimiga kiritilgan qarorga beriladigan identifikatsiyalash raqami;

billing tizimi – ma‘muriy jazo chorasiga tortilgan shaxslarga nisbatan undirilgan yoki to‘langan jarima yig‘imlarini (summalarini) avtomatlashtirilgan elektron to‘lov tizimlari orqali hisobga olish tizimi;

talabnoma – tegishli vakolatli organlarning yozma talabiga binoan shaxsning O‘zbekiston Respublikasi hududida ma‘muriy javobgarlikka tortilgan yoki tortilmaganligi haqidagi ma‘lumotlarni so‘rash uchun belgilangan shakldagi rasmiy hujjat.

Ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarning markazlashtirilgan hisobi O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan yagona markazlashtirilgan axborot tizimini shakllantirish va yuritish orqali amalga oshiriladi.

Yagona markazlashtirilgan axborot tizimi, ma'lumotlarning hududiy va idoraviy bazalari cheklangan holda foydalaniladigan axborot resurslari hisoblanadi. Yagona markazlashtirilgan axborot tizimi ma'lumotlarning hududiy bazalari asosida shakllantiriladi.

Ma'lumotlarning hududiy bazalari ma'lumotlarning idoraviy bazalari asosida Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati Ichki ishlar bosh boshqarmasi, viloyatlar ichki ishlar boshqarmalari tomonidan shakllantiriladi.

Ma'lumotlarning idoraviy bazalari hisobga olish hujjatlari asosida vakolatli organlarning hududiy bo'linmalari tomonidan shakllantiriladi.

Quyidagilar hisobga olish hujjatlari hisoblanadi:

1) Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslarni hisobga olish kartochkasi (keyingi o'rinlarda 1-shakldagi kartochka deb ataladi, Nizomning 1-ilovasi);

2) Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan (bayonnoma tuzilmasdan) shaxslarni hisobga olish kartochkasi (keyingi o'rinlarda 2-shakldagi kartochka deb ataladi, Nizomning 2-ilovasi);

3) Jabrlanuvchi shaxslarni hisobga olish kartochkasi (keyingi o'rinlarda 3-shakldagi kartochka deb ataladi, Nizomning 3-ilovasi);

4) Ma'muriy jazoni qo'llash to'g'risidagi qarorni ijro etish haqidagi bildirishnoma (keyingi o'rinlarda bildirishnoma deb ataladi, Nizomning 4-ilovasi).

Hisobga olish hujjatlari va ma'lumotlar bazalari davlat tilida yuritiladi.

Hisobga olish hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish taqiqlanadi. Hisob kartochkalarining rekvizitlarini to'ldirish majburiy- ligini ko'rsatuvchi namunaviy shakllarga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish tegishli vazirliklar va idoralar bilan kelishgan holda amalga oshiriladi.

Voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha idoralararo komissiyalarning qarorlari asosida ma'muriy jazoga tortilgan shaxslar ichki ishlar organlari tomonidan hisobga olinadi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishga vakolatli organlarning barcha bo'g'inlari (tuman, shahar, viloyat, respublika) belgilangan tartibda va muddatlarda kartochkalar va bildirishnomalarni ushbu vakolatli organning tegishli hududiy bo'linmalariga taqdim etadilar.

Ma'muriy jazoni qo'llash to'g'risida qaror (ajrim) chiqarilgan yoki O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi 283-moddasiga muvofiq huquqbuzarlik sodir etilgan joyda jarima solingan shaxslar hisobga olinadi.

Maxsus avtomatlashtirilgan foto va video qayd etish texnika vositalari qayd etgan huquqbuzarliklar uchun kartochka to'ldirilmaydi, lekin ma'lumotlar elektron aloqa tarmog'i orqali onlayn rejimida yagona markazlashtirilgan axborot tizimiga taqdim etiladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishga vakolatli mansabdor shaxs tomonidan ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ko'rib chiqilgan yoki ko'rib chiqish uchun belgilangan tartibda ma'muriy ishlar bo'yicha sudga yuborilgan ish yuzasidan qarorlar chiqarilgandan so'ng, ushbu ish bo'yicha ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnomani tuzgan yoki mas'ul etib tayinlangan mansabdor shaxs kartochka va bildirishnomani elektron shaklda (elektron kartochka va elektron bildirishnoma) to'ldiradi, so'ngra ularni belgilangan namunada bir nusxada qog'ozga ko'chiradi (qog'oz kartochka va qog'oz bildirishnoma) va imzolaydi.

Sud va vakolatli organlarning ma'muriy jazoni qo'llash, o'zgartirish yoki bekor qilib, ma'muriy ishni tugatish to'g'risida qarori qonuniy kuchga kirgan kundan boshlab **uch kun davomida** ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi bayonnomani tuzgan vakolatli organga yuboriladi.

Vakolatli organlarning mansabdor shaxslari sud qarorlari asosida kartochka va bildirishnomani qat'iy ravishda elektron shaklda to'ldiradi, so'ngra ularni belgilangan namunada bir nusxada qog'ozga ko'chiradi va imzolaydi. Kartochka va bildirishnomani imzolagan mansabdor shaxs uning ishonchliligi, to'g'ri to'ldirilganligi hamda ularni taqdim etishning belgilangan tartibi va muddatlariga rioya qilinganligi uchun javobgar hisoblanadi.

Kartochka va bildirishnomalar vakolatli organlarning hududiy bo'linmalarida belgilangan muddatlarga muvofiq saqlanadi.

Vakolatli organning hududiy bo'linmalari mavjud bo'lmagan taqdirda ma'lumotlarning idoraviy bazasini shakllantirish, kartochka va bildirishnomalarni saqlash vakolatli organning respublika bo'linmasi tomonidan amalga oshiriladi.

Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxsga nisbatan O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksining 21-moddasi tartibida ogohlantirish e'lon qilinganda, shuningdek, ma'muriy ish MJtKning 271-moddasi 7, 10, 11-bandlarida nazarda tutilgan tartibda tugatilgan hollarda ham kartochka to'ldiriladi. MJtKda belgilangan talablar asosida ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni yuritishni istisno etuvchi boshqa holatlarda (O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksning 271-moddasi 1-6, 8-9-bandlari) kartochka to'ldirilmaydi.

Hisobga olishning to'liqligini ta'minlash maqsadida vakolatli organning barcha bo'g'inlari har chorakda bir marta (hisobot choragidan keyingi oyning 10-kunigacha) taqdim etilgan kartochka va bildirishnomalarni tegishli hududiy bo'linmadagi ma'lumotlarning idoraviy bazasi bilan solishtiradi. Solishtirishni o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi bilan kelishgan holda vakolatli organning markaziy bo'linmasi tomonidan belgilanadi.

Quyidagilar Ichki ishlar vazirligining hisobga olishni ta'minlash bo'yicha vakolatiga kiradi:

– ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarning yagona markazlashtirilgan axborot tizimiga onlayn rejimida, «Fuqarolarning biometrik hujjatlari elektron tizimi» orqali ma'lumotlar asosida kiritilishini shakllantirish;

– ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni hisobga olish, ma'lumotlarning hududiy bazalarini shakllantirish va yuritish bo'yicha ichki ishlar organlari faoliyatini nazorat qilish;

– maxsus avtomatlashtirilgan foto va video qayd etish texnika vositalari qayd etgan huquqbuzarliklar haqidagi ma'lumotlarning, elektron aloqa tarmog'i orqali yagona markazlashtirilgan axborot tizimiga kiritilishini nazorat qilish;

– ichki ishlar organlarida ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarning saqlanishini va ularni ruxsatsiz foydalanishdan himoya qilishni ta'minlash, shuningdek, ma'muriy huquqbuzarliklarga oid ishlar bo'yicha javobgarlikka tortilgan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish hamda zarur axborot olish uchun elektron tartibda masofadan turib foydalanishni ta'minlash;

– ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxsga nisbatan jarimaga tortish to'g'risidagi qaror qabul qilingandan so'ng undirilgan jarima to'lovlari avtomatlashtirilgan tarzda billing tizimi orqali yagona markazlashtirilgan axborot tizimidan foydalanish tartibini nazorat qilish;

– ichki ishlar organlari tomonidan ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarni taqdim etish tartibiga rioya etilishini, shu jumladan, har chorakda kamida bir marta vakolatli organlar tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlar yuzasidan solishtirish ishlarini o'tkazish hamda solishtirilgandan so'ng tafovutlar bo'lsa, o'sha hudud vakolatli organlariga ma'lumotnoma yuborilishini ta'minlash.

Quyidagilar hisobga olish bo'yicha vakolatli organlar markaziy va hududiy bo'linmalarining vakolatiga kiradi:

– ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni hisobga olish, ma'lumotlarning idoraviy bazalarini shakllantirish va yuritish, ma'lumotlarni ichki ishlar organlariga belgilangan muddatlarda taqdim etish bo'yicha idoraviy bo'ysunuvchi organlar (mansabdor shaxslar) faoliyatini nazorat qilish;

– ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarni saqlash va ularni ruxsatsiz foydalanishdan himoya qilishni ta'minlash.

Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni hisobga olish.

Vakolatli organlar tomonidan «Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni hisobga olish» jurnali yuritiladi.

Jurnalga barcha ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlar yoziladi. Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ish tugatilgan taqdirda jurnalning 6-ustunida tegishli yozuv qayd etiladi.

Jurnal kalendar yil boshidan e'tiboran yuritiladi. Jurnal tartib raqami qo'yilgan va ip o'tkazib tikilgan bo'lishi kerak. Oxirgi sahifada ipning tikilgan joyiga qog'oz yelimlanadi, unga vakolatli organ muhri tushiriladi va unda ushbu organ rahbari tasdiqlagan ishonch yozuvi bo'ladi.

Jurnaldagi barcha yozuvlar aniq, ko'k yoki qora rangli siyohlar (pasta) bilan qayd etiladi. Unda o'chirib yozishga, tuzatishga yoki ilgari qayd etilgan yozuvlarni tuzatish vositalari yordamida yo'qotishga yo'l qo'yilmaydi.

Zarur hollarda, xato qayd etilgan yozuvlar ilgari qayd etilgan matnni aniq o'qish mumkin bo'lgan holda o'chiriladi. Yangi yozuv aynan shu ustunda qayd etiladi. Bunda jurnalni yuritish uchun mas'ul bo'lgan mansabdor shaxs tuzatish va o'zgartirish kiritgan sanani ko'rsatib, imzosi bilan tasdiqlaydi.

Jurnal 3 yil saqlanadi, so'ngra dalolatnomaga muvofiq yo'q qilinadi.

Jurnalni saqlash, undagi ma'lumotlarning o'z vaqtida, to'liq va ishonchli qayd etilganligi uchun javobgarlik hisobga olish-ro'yxatdan o'tkazish bo'limlari boshliqlari yoki ularning o'rnini bosuvchi mansabdor shaxslar zimmasiga yuklanadi.

Hisobga olish hujjatlari bilan ishlash, ma'lumotlarning yagona bazasiga murojaat qilish hamda hisobotlarni yuritish va taqdim etish tartibi

Vakolatli organlarning barcha bo'g'inlari (tuman, shahar, viloyat, respublika bo'g'ini) 1, 2 va 3-shakllardagi elektron kartochkalarni qaror chiqarilgandan yoki tushgandan so'ng bir kun mobaynida ma'lumotlarning idoraviy bazasiga kiritadi.

Qog'oz kartochkalar har o'n kunda – har oyning 10, 20 va 30-kunida vakolatli organning hududiy bo'linmasiga yuboriladi. Agar ko'rsatib o'tilgan sanalar dam olish, bayram kunlariga to'g'ri kelsa, kartochkalar keyingi birinchi ish kunida yuboriladi.

Voyaga yetmaganlar ishlari bo'yicha idoralararo komissiyalar to'ldirilgan kartochkalarni ma'lumotlarning idoraviy bazasiga kiritish uchun tuman (shahar bo'g'ini) ichki ishlar organlariga yuboradilar.

Nizom talablariga muvofiq kartochkalar to'liq to'ldirilmaganligi aniqlansa ular darhol vakolatli organ tomonidan tuzatiladi. Tuzatilgan qog'oz kartochkalardagi ma'lumotlar majburiy ravishda ma'lumotlarning idoraviy bazasiga kiritiladi.

Vakolatli organlarning hududiy bo'linmalari har kuni, yangi ma'lumotlar bo'lmagan taqdirda, ularning idoraviy bazaga tushishiga qarab, elektron kartochkalarni ma'lumotlarning hududiy bazasiga jo'natadi.

Vakolatli organda hududiy bo‘linmalar bo‘lmagan taqdirda, elektron kartochkalarni ma’lumotlarning hududiy bazasiga jo‘natish ushbu organning markaziy bo‘linmasi tomonidan amalga oshiriladi.

Ichki ishlar boshqarmalari har kuni elektron kartochkalarni ma’lumotlarning yagona markazlashtirilgan axborot tizimiga jo‘natadi.

Vakolatli mansabdor shaxs tomonidan ma’muriy jazoga tortish to‘g‘risida qaror chiqarilgandan so‘ng uni bir kun davomida avtomatlashtirilgan axborot tizimidan xos raqamni olish uchun markazlashtirilgan ma’lumotlar bazasiga kiritadi. Olingan xos raqamdan to‘lov tizimini amalga oshirishda shaxsning identifikatsiya rekviziti sifatida foydalaniladi.

Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to‘g‘risidagi ma’lumotlar jazoni ijro etish tugagan kundan boshlab bir yil mobaynida saqlanadi. Saqlash muddati tugagach elektron kartochkalar ma’lumotlar bazasidan chiqariladi, kartochkalari chiqarilgan shaxslar to‘g‘risida qisqacha ma’lumotlardan iborat bo‘lgan hisobot yoziladi. Ayni bir vaqtda qog‘oz kartochkalar va bildirishnomalar dalolatnoma bo‘yicha yo‘q qilingan hisobga olish hujjatlarining umumiy soni ko‘rsatilgan va hisobotga asoslangan holda yo‘q qilinadi. Yo‘q qilinganlik to‘g‘risidagi hisobotlar va dalolatnomalar 3 yil saqlanadi.

2-shakldagi kartochka O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksining 283-moddasiga muvofiq huquqbuzarlik sodir etilgan joyning o‘zida jarima solingan taqdirda tuziladi.

Ma’lumotlarning yagona bazasiga murojaat qilish tartibi.

Ma’muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarning yagona markazlashtirilgan bazasidagi ma’lumotlar foydalanish cheklangan axborot tizimi hisoblanadi, ulardan faqat vakolatga ega bo‘lgan shaxslar tanishish va foydalanish huquqiga egadirlar.

Shaxsni ma’muriy huquqbuzarlikni sodir etgani uchun javobgarlikka tortishda, shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi moddalari bo‘yicha jinoiy javobgarlikka tortishda shaxsning ma’muriy javobgarlikka tortilgani yoki tortilmaganini aniqlash maqsadida talabnoma (Nizomning 10-ilovasi) to‘ldirilib, vakolatli organga tekshirish uchun jo‘natilishi shart.

Talabnoma tekshirilayotgan har bir shaxs uchun alohida rasmiylashtiriladi.

Talabnoma talablarga muvofiq holda to‘ldiriladi, vakolatli mansabdor shaxs tomonidan elektron raqamli imzo bilan imzolanadi va vakolatli organ muhri (elektron shtampi) bilan tasdiqlanadi.

Elektron aloqa mavjud bo‘lgan taqdirda talabnoma O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadigan avtomatlashtirilgan elektron shaklda bajariladi.

Ma'muriy huquqbuzarliklarga oid ishlar bo'yicha javobgarlikka tortilgan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlarni tekshirish hamda zarur axborot olish uchun elektron tartibda masofadan turib foydalanishga yo'l qo'yiladi.

Yagona markazlashtirilgan axborot tizimidan foydalanib shaxslarning ma'muriy javobgarlikka tortilganini (yoki tortilmaganini) tekshirgan vakolatli organ tekshirilgan shaxs haqidagi ma'lumotlardan g'ayriqonuniy ravishda foydalanganligi yoki oshkor qilganligi uchun javobgar hisoblanadi.

Vakolatli organlar ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarning yagona markazlashtirilgan axborot tizimiga ulangan, mas'ul bo'lgan mansabdor shaxsga elektron raqamli imzo biriktirilgan bo'lsa, tushgan so'rovnoma va talabnomalar tekshiriladi, natijasi bo'yicha elektron shakldagi shtamp qo'yiladi va tekshirish sanasi ko'rsatilib, mansabdor shaxsning imzosi bilan tasdiqlanadi.

Talabnomani rasmiylashtirishda tekshirilayotgan shaxsning familiyasi, ismi, otasining ismi, tug'ilgan sanasi hamda yashash joyi bosh kelishikda, qisqartirishlarsiz aniq qilib ko'rsatiladi.

Nizomni buzgan holda rasmiylashtirilgan talabnoma ijro etilmasdan tashabbus ko'rsatgan organlarga qaytariladi va bu haqda talabnomada tegishli yozuv qayd etiladi.

Talabnoma Ichki ishlar organlariga tushgan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida ijro etiladi va so'rovnomaning yuborgan organga pochta orqali jo'natiladi yoki shaxsan taqdim etiladi.

Ma'lumotlar bazasida tekshirilayotgan shaxsga oid ma'lumot bo'lmasa, talabnomaning orqa tomoniga «Ma'muriy jazoga tortilgan shaxslar tizimida ma'lumotlar mavjud emas», «Ma'lumotnoma Ichki ishlar vazirligi xodimining elektron kaliti yordamida tekshirilib berildi» yozuv bilan talabnomaga elektron ravishda shtamp qo'yiladi va tekshirish sanasi imzo bilan tasdiqlanadi.

Hisobga olish hujjatida tekshirilayotgan shaxsga doir ma'lumotlar topilganda, ular talabnomaning orqa tomonida ko'rsatiladi va «Ma'lumotnoma Ichki ishlar vazirligi xodimining elektron kaliti yordamida tekshirilib berildi» matni yozilib, elektron ravishda shtamp bilan tasdiqlanadi va tekshirish sanasi qayd etiladi.

Hisobotlarni yuritish va taqdim etish tartibi.

Vakolatli organlarning hududiy bo'linmalari ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar to'g'risidagi ma'lumotlar (Nizomning 6-ilovasi) hamda ma'muriy huquqbuzarliklardan jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlar (Nizomning 7-ilovasi) umumlashtirilib, har oyning 5-kunigacha vakolatli organning markaziy bo'linmasiga o'z hisobotlarini taqdim etadi.

Vakolatli organning markaziy bo'linmasi ushbu umumlashtirilgan hisobotlarni har oyning 10-kunigacha Ichki ishlar vazirligiga taqdim etadi.

Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarning haqqoniyligini ta'minlash maqsadida vakolatli organlar har oyning 10-kunida Ichki ishlar vazirligi bilan kelishgan holda ma'lumotlarning yagona markazlashtirilgan axborot tizimi bilan solishtirish ishlarini amalga oshirishi shart. Solishtirish jarayonida ma'lumotlar to'liq yoki sifatsiz taqdim etilganligi aniqlangan hollarda Ichki ishlar vazirligi vakolatli organ rahbariga taqdimnoma kirita- di. Taqdimnomada ko'rsatilgan kamchiliklar 10 kun mobaynida bartaraf qilinishi shart.

Yagona markazlashtirilgan axborot tizimidagi ma'lumotlar jismoniy shaxslarning shaxsiy hayoti bilan bog'liqligini e'tiborga olib mas'ul xodim ularni uchinchi shaxslarga oshkor etishi oqibatida shaxsning huquqlari, erkinliklari hamda qonuniy manfaatlarini kamsitilishiga olib kelgan yoki ushbu ma'lumotlardan g'arazli maqsadlarda foydalanilgan holatlarda, ushbu talablarni buzgan mansabdor shaxslar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javob beradilar.

Nizomga rioya qilinishi ustidan nazoratni ichki ishlar organlari amalga oshiradi.

**IV BOB. MUAYYAN YASHASH JOYIGA EGA BO'LMAGAN
SHAXSLARNI MA'MURIY JAVOBGARLIK DAN OZOD ETISH VA
PASPORT- NI RASMIYLASHTIRISH DA DAVLAT BOJINI QOPLASH UCHUN
TEGISHLI HUJJATLARNI RASMIYLASHTIRISH ASOSLARI**

**1-§. MUAYYAN YASHASH JOYIGA EGA BO'LMAGAN SHAXSLARNI MA'MURIY
JAVOBGARLIK DAN OZOD ETISH VA PASPORTNI RASMIYLASHTIRISH DA DAVLAT
BOJINI QOPLASH UCHUN TEGISHLI HUJJATLARNI RASMIYLASHTIRISH ASOSLARI**

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 26 apreldagi «Ichki ishlar organlarining muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish markazlari to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida»gi 309-son qarori bilan «Ichki ishlar organlarining muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish markazlari to'g'risida» Nizom tasdiqlandi.

Ushbu Nizom O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy sud ishlarini yuritish to'g'risidagi kodeksi, «Ichki ishlar organlari to'g'risida» va «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida»gi qonunlariga muvofiq ichki ishlar organlarining muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish markazlari faoliyatini tartibga soladi.

Reabilitatsiya markazlari yuridik shaxs bo'lib, O'zbekiston Respublikasining Davlat gerbi tasviri tushirilgan va o'z nomi yozilgan muhrga ega bo'ladi.

Reabilitatsiya markazlari o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlariga, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlariga, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlariga, ushbu Nizomga hamda boshqa qonun hujjatlarga amal qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Inson huquqlari bo'yicha vakili (ombudsman) va Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazi vakili reabilitatsiya markaziga moneliksiz kirish huquqiga ega.

Reabilitatsiya markazlarida muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni saqlash bo'yicha reabilitatsiya markazlarining ichki rejimiga muvofiq quyidagi maxsus shart-sharoitlar ta'minlanadi:

reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan shaxslarning xavfsizligini ta'minlash va ularni tashqi salbiy ta'sirlardan himoya qilish;

reabilitatsiya markazlari hududiga begona shaxslarning erkin kirishini hamda bu yerda saqlanayotgan shaxslarning markaz hududidan erkin chiqishini cheklash;

reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan shaxslarni doimiy va uzluksiz nazorat qilish, shaxsiy ko'rikdan o'tkazish, ularning buyumlari, olayotgan va yuborayotgan pochta jo'natmalari hamda yo'qlovlarini ko'zdan kechirish.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni aniqlash, saqlash va ularni reabilitatsiya qilish ushbu Nizomga muvofiq amalga oshiriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsni reabilitatsiya markaziga joylashtirish to'g'risidagi ishlar O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy sud ishlarini yuritish to'g'risidagi kodeksi talablariga asosan ma'muriy sudlar tomonidan yuritiladi.

Reabilitatsiya markazlarining asosiy vazifalari va funksiyalari.

Quyidagilar reabilitatsiya markazlarining asosiy vazifalari hisoblanadi:

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni saqlash va ularning shaxsini aniqlash;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar bilan profilaktika tadbirlarini amalga oshirish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish.

Reabilitatsiya markazlari o'z zimmasiga yuklangan asosiy vazifalarga muvofiq quyidagi funksiyalarni amalga oshiradi:

a) muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni saqlash va ularning shaxsini aniqlash bo'yicha:

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni kecha-kunduz qabul qilish va ro'yxatga olish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ularning shaxsini va psixologik jihatdan mosligini hisobga olgan holda joylashtirish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, shuningdek, ularga yuklangan majburiyatlarni bajarishini tashkil etish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan har bir shaxsning davlat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari hamda ichki ishlar organlarining tegishli sohaviy xizmatlari orqali shaxsini aniqlash maqsadida ularni belgilangan tartibda tekshiruvdan o'tkazish.

b) muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar bilan profilaktika tadbirlarini amalga oshirish bo'yicha:

g'ayriijtimoiy xulq-atvorli, huquqbuzarlik sodir etishga moyil bo'lgan muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarga jamiyatda qabul qilingan xulq-atvor normalari va qoidalarini singdirish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarning huquqbuzarliklar yoki boshqa g'ayriijtimoiy xatti-harakatlar sodir etishiga imkon beradigan sabablar va shart-sharoitlarni aniqlash hamda bu haqida tegishli davlat organlari va boshqa tashkilotlarni xabardor qilish;

doimiy yashash joylariga yuborilishi lozim bo'lgan g'ayriijtimoiy xulq-atvorli, huquqbuzarlik sodir etishga moyil bo'lgan chet el fuqarolari haqida tegishli davlat organlari va tashkilotlarni belgilangan tartibda xabardor qilish.

v) muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish bo'yicha:

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar uchun sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlari talablariga hamda yong'in xavfsizligi qoidalariga javob beradigan moddiy-maishiy sharoitlar yaratish;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni belgilangan normalar bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash;

muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarga psixologik yordam ko'rsatish, ya'ni ularning psixofiziologik moyilliklari, qobiliyatlari, qiziqishlari va boshqa holatlarini hisobga olgan holda ijtimoiy moslashuv chora-tadbirlarini amalga oshirish;

mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, bandlik va mehnat munosabatlari organlari bilan hamkorlikda ijtimoiy foydali mehnat bilan shug'ullanmayotgan va reabilitatsiya markazlariga joylashtirilgan mehnatga layoqatli muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ishga joylashtirish chora-tadbirlarini amalga oshirish;

muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish, statsionar sharoitlarda yordam ko‘rsatishga muhtoj deb topilgan shaxslarni belgilangan tartibda sog‘liqni saqlash organlari tizimidagi davolash-profilaktika muassasalariga yuborish;

qarovsiz qolgan keksalar va nogironlarni qonun hujjatlarida belgilangan tartibda «Saxovat» keksalar va nogironlar uchun internat uylariga, ruhiy kasallikka chalingan nogironlarni «Muruvvat» nogironlar uchun internat uylariga, kasallarni davolash muassasalariga joylashtirish chora-tadbirlarini ko‘rish;

muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarning shaxsi aniqlangandan so‘ng ularni doimiy yoki vaqtincha yashash joylariga yuborish choralarini ko‘rish.

Reabilitatsiya markazlari o‘z zimmasiga yuklangan vazifalar va funksiyalar samarali bajarilishi uchun javob beradi.

Reabilitatsiya markazlarini tashkil etish, qayta tashkil etish va tugatish.

Reabilitatsiya markazlari O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vaziri tomonidan tashkil etiladi, qayta tashkil etiladi va tugatiladi.

Reabilitatsiya markazlari Qoraqalpog‘iston Respublikasi va viloyatlar markazlarida hamda Toshkent shahrida, shuningdek, zarurat bo‘lganda aholi zich joylashgan boshqa hududlarda tashkil etiladi.

Reabilitatsiya markazlari tegishli Qoraqalpog‘iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi, Toshkent shahar ichki ishlar bosh boshqarmasi va viloyatlar ichki ishlar boshqarmalarining Patrul-post xizmati va jamoat tartibini saqlash boshqarmalariga bo‘ysunadi.

Reabilitatsiya markazlariga keltirilgan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni qabul qilish va ro‘yxatga olish.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsni reabilitatsiya markaziga qabul qilish uchun ma‘muriy sudning ajrimi asos hisoblanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar reabilitatsiya markazlariga kecha-kunduz qabul qilinadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsni reabilitatsiya markaziga joylashtirish to‘g‘risida sudga iltimosnoma kiritish haqidagi qaror ma‘muriy sud tomonidan qanoatlantirilgan taqdirda, muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxs reabilitatsiya markaziga tegishli tuman (shahar) ichki ishlar organlarining xodimlari tomonidan keltiriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar reabilitatsiya markazlariga qabul qilinayotganda ularning fotosuratlari va barmoq izlari olinib ro‘yxatga qo‘yiladi, tibbiy va shaxsiy ko‘rikdan o‘tkaziladi, buyumlari va ashyolari ko‘zdan kechiriladi hamda kiyimlari va buyumlari dezinfeksiya qilinadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxs reabilitatsiya markazining u bilan bir jinsdagi xodimlari tomonidan shaxsiy ko'rikdan o'tkaziladi va bayonnoma bilan rasmiylashtiriladi. Bayonnoma shaxsiy ko'rikni o'tkazgan xodimlar va shaxsiy ko'rikdan o'tkazilgan shaxs tomonidan imzolanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslardan saqlanishi, tarqatilishi, iste'mol qilinishi, foydalanilishi taqiqlangan ashyolar va oziq-ovqat mahsulotlari olib qo'yiladi.

Reabilitatsiya markazlariga olib kirilishi taqiqlangan ashyolar va oziq-ovqat mahsulotlari quyidagilardan iborat:

qonun hujjatlari bilan muomalada bo'lishi taqiqlangan yoki cheklangan ashyolar;

pullar, qimmatli qog'ozlar, qimmatbaho toshlar va ulardan yasalgan buyumlar, turli markadagi soatlar va boshqa qimmatliklar;

optik asboblar, ko'zoynak bundan mustasno;

alkogol mahsulotlari, shuningdek, tarkibida spirt bo'lgan atir va boshqa mahsulotlar;

barcha turdagi radioapparat, kompyuter texnikasi, yozuv mashinkasi, nusxa ko'chirish vositalari;

aloqa vositalari, jumladan, uyali aloqa vositasi, radiotelefonlar, ratsiyalar va ularning barcha turdagi qismlari;

pichoqlar, qaychilar, ustalar, elektr ustara bundan mustasno, shuningdek, boshqa barcha turdagi sanchuvchi va kesuvchi hamda inson hayoti va sog'lig'i uchun xavfli, jinoyat quroli sifatida foydalanilishi mumkin bo'lgan ashyolar;

oynalar, kamera devoriga o'rnatilgan oyna bundan mustasno;

o'yin kartalari;

xamirturush va achitqilar;

uyda pishirilgan, shuningdek, iste'mol qilinishi isitish va pishirishni talab qiladigan oziq-ovqat mahsulotlari.

Shaxsiy ko'rik paytida olib qo'yilgan taqiqlangan ashyolar va oziq-ovqat mahsulotlari tavsiflari va identifikatsiyalash raqamlari sanab o'tilgan holda bayonnomada ko'rsatiladi.

Taqiqlangan ashyolar va oziq-ovqat mahsulotlari muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsning reabilitatsiya markazida saqlanish davrida reabilitatsiya markazining alohida xonasida o'rnatilgan, har bir xona uchun alohida 4 tadan yacheykasi bo'lgan, raqamlangan va qulflanadigan maxsus jihozlangan shkaflarda saqlanadi. Moddiy-tovar boyliklarining saqlanishi uchun reabilitatsiya markazi navbatchisi javobgar hisoblanadi.

Muomalada bo'lishi taqiqlangan yoki cheklangan narsalar aniqlanganda olib qo'yiladi, ularni saqlash, topshirish yoki yo'q qilish masalalarini hal etish, shuningdek, ushbu ashyolarni

saqlagan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarga nisbatan belgilangan tartibda javobgarlik masalasini hal etish uchun ular zudlik bilan tegishli tuman (shahar) ichki ishlar boshqarmasi (bo‘limi)ga xabar beriladi.

Dori vositalari tibbiy punktga ro‘yxat bo‘yicha topshiriladi, alohida saqlanadi va reabilitatsiya markazi tibbiyot xodimining ko‘rsatmasi asosida muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsning imzosi bilan qaytariladi.

Reabilitatsiya markazlariga joylashtirilgan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar reabilitatsiya markaziga olib kelingan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni ro‘yxatga olish daftarida qayd etiladi va ular uchun hisobga olish yig‘majildlari yuritiladi.

Reabilitatsiya markazlarida hisobga olish, ro‘yxatdan o‘tkazish, hujjatlarini yuritish tartibi va tegishli hujjatlarning namunalari O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadi.

Reabilitatsiya markazlarida muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni saqlash.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslar reabilitatsiya markazlarida ularning shaxsi aniqlanganigacha qadar ma‘muriy sudning ajrimi asosida o‘ttiz sutkadan ko‘p bo‘lmagan muddatga saqlab turiladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar reabilitatsiya markazlarini o‘zboshimchalik bilan tark etishiga va huquqbuzarlik sodir etilishiga yo‘l qo‘yilmaydigan, xavfsiz sharoitlarda saqlanadi va kecha-kunduz reabilitatsiya markazlari xodimlarining nazorati ostida bo‘ladilar.

Reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni nazorat qilish reabilitatsiya markazi xodimlaridan iborat tarkibda tashkil etiladigan navbatchilik guruhlarini tomonidan amalga oshiriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni reabilitatsiya markazlarining xonalarida alohida-alohida joylashtirish ularning shaxsini va psixologik jihatdan mosligini hisobga olgan holda amalga oshiriladi. Chekuvchilar, qoidaga ko‘ra, chekmaydiganlardan alohida joylashtiriladi.

Quyidagi shaxslar alohida joylashtirilishi shart:

erkaklar va ayollar;

chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslar;

yuqumli kasalliklarga chalingan yoki tibbiy kuzatuvga muhtoj bo‘lgan bemorlar;

reabilitatsiya markazi boshlig‘ining qaroriga ko‘ra, hayoti va sog‘lig‘i xavfsizligini ta‘minlash manfaatlaridan kelib chiqib ayrim shaxslar.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarning huquqlari va majburiyatlari.

Reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan shaxslar quyidagi huquqlarga ega:
reabilitatsiya markazlari xodimlaridan saqlash tartibi va sharoitlari, o'z huquqlari va majburiyatlari to'g'risida axborot olish;

reabilitatsiya markazi ma'muriyatiga arizalar, takliflar va shikoyatlar bilan murojaat qilish;
advokatning yuridik yordami hamda tarjimon xizmatidan foydalanish;
ularning shaxsiy xavfsizligi va sog'lig'ini ta'minlovchi sharoitlarda saqlanishi, tegishli tibbiy yordam olish;

pochta jo'natmalari va yo'qlovlarni olish va jo'natish;

qarindoshlari yoki boshqa shaxslar bilan uchrashish;

telefon orqali cheklolarsiz so'zlashish;

tungi vaqtda uzluksiz sakkiz soat uxlash;

kunduzgi vaqtda reabilitatsiya markazi hududidagi maxsus ajratilgan joylarda sayr etish;
agar, boshqa shaxslarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini buzmasa, diniy rasm-rusumlarni ado etish;

belgilangan normalar bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlanish, moddiy-maishiy sharoitlar, o'quv-badiiy, axborot materiallaridan foydalanish, reabilitatsiya markazlarining imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda radio, televidenie va boshqa ommaviy axborot vositalaridan axborot olish;

reabilitatsiya markazlaridan doimiy yoki vaqtincha yashash joylariga yuborilayotganda dalolatnoma asosida topshirilgan kiyim-boshlari, taqiqlanmagan buyumlari va boshqa narsalarini qaytarib olish.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan chet el fuqarolari ushbu bandeda nazarda tutilgan huquqlardan tashqari, o'z davlatlarining diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari bilan O'zbekiston Respublikasida diplomatik va konsullik muassasalariga ega bo'lmagan mamlakatlarning fuqarolari esa ularning manfaatlarini himoya qilishni o'z zimmasiga olgan davlatning diplomatik vakolatxonalari va konsullik muassasalari bilan aloqa qilish huquqiga ega.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslarga quyidagi majburiyatlar yuklanadi:

reabilitatsiya markazining kun tartibiga qat'iy rioya qilish;

reabilitatsiya markazi xodimlarining qonuniy talablarini bajarish, ularning xizmat majburiyatlarini bajarishga to'sqinlik qilmaslik;

sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlari talablariga rioya etish;

yong'in xavfsizligi qoidalariga rioya etish;

reabilitatsiya markazi mol-mulkiga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lish;

boshqa shaxslarning sha'ni va qadr-qimmatini kamsituvchi, shuningdek, o'zining hamda boshqa shaxslarning hayoti va sog'lig'iga tahdid soluvchi xatti-harakatlarni sodir etmaslik.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslarni tekshirish va reabilitatsiya qilish.

Reabilitatsiya markazlarida muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar tekshiruvdan o'tkaziladi.

Tekshiruvning asosiy maqsadi muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsning shaxsini aniqlash, shu jumladan jinoyat va huquqbuzarliklarga aloqadorligi hamda unga nisbatan jinoyat sodir etganlik uchun yoki bedarak yo'qolgan shaxs sifatida qidiruv e'lon qilinganligini tekshirish va ularni reabilitatsiya qilishdan iborat.

Reabilitatsiya markazlarining mas'ul xodimlari tomonidan muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar bilan ular ushbu markazlarga olib kelingan vaqtdan boshlab **yigirma to'rt soatdan** kechiktirmasdan suhbat o'tkaziladi.

Suhbat davomida muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsdan uni tekshirish uchun zarur ma'lumot va tushuntirishlar olinadi hamda suhbat natijalari haqida bayonnoma tuzilib, uni o'tkazgan mas'ul xodim va suhbatlashilgan shaxs tomonidan imzolanadi.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslar ichki ishlar organlarining axborot markazlari, migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari, shuningdek, ekspert-kriminalistika xizmatining mavjud elektron axborot bazalari orqali tekshiriladi.

Elektron axborot bazalarida reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslar to'g'risida ma'lumotlar mavjud bo'lmagan hollarda, ularning o'zi haqida bergan tushuntirishlardan kelib chiqib, ular yashagan joylardagi tuman (shahar) ichki ishlar organlariga fotosuratlari ilova qilingan holda so'rov xatlari yuboriladi.

Tuman (shahar) ichki ishlar organlari tomonidan reabilitatsiya markazlarining so'rov xatlariga asosan fuqarolik holati dalolatnomasini yozish bo'limi va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organiga so'rov xatlari yuboriladi hamda reabilitatsiya markazlarining so'rov xatlari kelib tushgan kundan boshlab **uch kundan** kechiktirmay, shaxsning tug'ilganlik haqidagi dalolatnomasidan va fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organining aholini ro'yxatga olish kitobidan ko'chirmalarni ilova qilgan holda javob xatlari yuboriladi.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslar orasida chet el fuqarolari yoki fuqaroligi bo'lmagan shaxslar aniqlansa, bunday shaxslar qabul qilingan kundan keyingi ish kundan kechiktirmay, belgilangan tartibda ularning shaxslarini aniqlash anketalari to'ldirilib, tegishli tuman (shahar) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmasiga yuboriladi.

Shaxsini aniqlash anketasiga chet el fuqarosi yoki fuqaroligi bo‘lmagan shaxsning 3,5 sm. x 4,5 sm. o‘lchamdagi ikki dona fotosurati, tushuntirish xati hamda tarjimai holi ilova qilinadi.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslarning jinoyatlarga aloqadorligini, ularga nisbatan qidiruv e‘lon qilinganligini aniqlash yuzasidan tekshiruvlar reabilitatsiya markazlarining tezkor xodimlari tomonidan amalga oshiriladi.

Reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan shaxslar orasida qidiruvda bo‘lgan, jinoyat ishida gumon qilinuvchi yoki ayblanuvchi tariqasida ishtirok etish uchun jalb qilingan, sodir etilgan jinoyatlarga aloqador shaxslar aniqlangan taqdirda zudlik bilan tegishli tuman (shahar) ichki ishlar boshqarma (bo‘lim)lariga xabar beriladi.

Reabilitatsiya markazlarida saqlanayotgan shaxslarning shaxsi aniqlanib, doimiy yashash joylariga jo‘natilayotganda reabilitatsiya markazlari navbatchilari tomonidan ularga reabilitatsiya markazlarida saqlanganligi to‘g‘risida ma‘lumotnomalar beriladi.

Fuqarolik pasportini (identifikatsiya ID-kartalarini) yo‘qotgan O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining iltimosiga ko‘ra, ularga vaqtinchalik shaxsini tasdiqlovchi ma‘lumotnoma beriladi.

Vaqtinchalik shaxsini tasdiqlovchi ma‘lumotnoma olish uchun reabilitatsiya markazlari navbatchilari tomonidan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar o‘zlari haqida bergan tushuntirishlardan kelib chiqib, doimiy ro‘yxatda turgan tuman (shahar) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmasiga so‘rov xati yuboriladi. So‘rov xatiga muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsning arizasi va shaxsiga doir ma‘lumotlar ilova qilinadi.

So‘rov xatiga asosan tuman (shahar) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmasi tomonidan **uch kun muddatda** muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxs nomiga O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilangan tartibda vaqtinchalik shaxsini tasdiqlovchi ma‘lumotnoma rasmiylashtirilib, reabilitatsiya markaziga yuboriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnoma bilan tuman (shahar) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalariga murojaat etganda quyidagilar amalga oshiriladi:

muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi uning tug‘ilgan vaqti va joyi, qayerda yashaganligi, tug‘ilganlik haqidagi guvohnoma yoki shaxsini tasdiqlovchi boshqa hujjatlar mavjudligi yoki mavjud emasligi, ota-onasi, turmush o‘rtog‘i, farzandlari va boshqa yaqin qarindoshlari, avvalgi doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olingan manzili haqidagi ma‘lumotlarni aniqlash orqali o‘rganib chiqiladi;

O‘zbekiston Respublikasi yoki boshqa davlat fuqaroligiga mansubligi aniqlanmagan taqdirda, tuman (shahar) ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalari shaxsini tasdiqlovchi vaqtincha ma’lumotnomani belgilangan tartibda beradi, shuningdek, mahalliy xokimliklar bilan birgalikda doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish, yashash guvohnomasini hujjatlashtirish choralari ko‘radi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik pasporti (identifikatsiya ID-kartasi) bilan avval hujjatlashtirilgan, ammo uni yo‘qotib qo‘ygan va doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinmagan (sud qarori bilan doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatdan chiqarib yuborilgan va / yoki doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga qo‘yishga asoslari mavjud bo‘lmagan), muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarga, istisno tariqasida, vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olinganligi asosida O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik pasporti (identifikatsiya ID-kartasi) qayta rasmiylashtiriladi.

Ushbu Nizomning 42¹ va 42²-bandlarida nazarda tutilgan hollarda fuqarolik pasportlarni (identifikatsiya ID-kartalarini) rasmiylashtirishda ichki ishlar organlari tomonidan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksining 21 va 308¹-moddalarida nazarda tutilgan tartibda ma‘muriy javobgarlikdan ozod etish choralari ko‘riladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarning fuqarolik pasportlarini (identifikatsiya ID-kartalarini) rasmiylashtirish uchun davlat bojlari tuman (shahar) ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘linmalarining talabnomasiga asosan Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy byudjet mablag‘lari hamda qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan qoplanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni ma‘muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish hamda sudlarga va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga taqdim etish tartibi O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan belgilanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarning shaxsini o‘ttiz sutka muddat davomida aniqlash imkoniyati bo‘lmagan hollarda, ularni reabilitatsiya markazlariga qayta joylashtirish masalasini ko‘rib chiqish uchun saqlash muddati tugashidan **yigirma to‘rt soat oldin** reabilitatsiya markazi boshlig‘ining asoslantirilgan iltimosnomasi ma‘muriy sudga taqdim etiladi.

Reabilitatsiya markazlariga qabul qilingan shaxslar quyidagi tartibda reabilitatsiya qilinadi:

sog‘lom va mehnatga layoqatli 18 yoshdan 60 yoshgacha bo‘lgan erkaklar va 55 yoshgacha bo‘lgan ayollar mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, fuqarolarning o‘zini

o'zi boshqarish organlari, bandlik va mehnat munosabatlari organlari bilan hamkorlikda bandligini ta'minlash masalasini hal etish uchun tegishli tuman (shahar) ichki ishlar organlariga yuboriladi;

boquvchisi va qarovchisi hamda doimiy yashash joyi bo'lmagan 60 yoshdan oshgan erkaklar va 55 yoshdan oshgan ayollar, shuningdek, ijtimoiy himoyaga muhtoj bo'lgan qarovsiz qolgan keksalar belgilangan tartibda tegishli ichki ishlar organlari tomonidan sog'liqni saqlash organlari bilan hamkorlikda «Saxovat» keksalar va nogironlar uchun internat uylariga, ruhiy kasallik sababli nogironlar «Muruvvat» nogironlar uchun internat uylariga joylashtiriladi;

tibbiy davolanishga muhtoj bo'lgan shaxslar tegishli tuman (shahar) ichki ishlar organlari tomonidan sog'liqni saqlash organlari bilan hamkorlikda belgilangan tartibda davolash-profilaktika muassasalariga yuboriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish hamda sudlarga va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga taqdim etish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Ichki ishlar organlarining muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish markazlari to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida»gi **2018 yil 26 aprel kunidagi 309-son qaroriga** muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining **2019 yil 2 mayda** «Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni (identifikatsiya ID-kartani) rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish hamda sudlarga va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga taqdim etish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida»gi **71-son buyrug'i** qabul qilindi.

Mazkur Nizom muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish, pasport va yashash guvohnomasini (identifikatsiya ID-kartasini) rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish hamda sudlarga va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga taqdim etish tartibini belgilaydi.

O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi- ning 21 va 308¹-moddalariga asosan ichki ishlar organlarining migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo'linmalari muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish to'g'risida taqdimnoma bilan sudga murojaat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 26 apreldagi 309-son qarori bilan tasdiqlangan Ichki ishlar organlarining muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni reabilitatsiya qilish markazlari to'g'risidagi nizomga asosan muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarning pasport yoki yashash guvohnomasini (identifikatsiya ID-kartasini) rasmiylashtirishi uchun davlat bojlari tuman (shahar) ichki ishlar organlari

migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish bo‘limlarining talabnomasiga asosan Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy byudjet mablag‘lari hamda qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan qoplanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi MvaFRB tomonidan aniqlanadi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarning arizasiga ko‘ra, ularning MvaFRBlarda pasport yoki yashash guvohnomasini (identifikatsiya ID-kartasi) rasmiylashtirishlari uchun reabilitatsiya markazlari tomonidan Nizomning 1-ilovasiga muvofiq shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnoma beriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslar reabilitatsiya markazidan olgan shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnoma bilan tuman (shahar) ichki ishlar organlariga murojaat etadi. Bunda shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnoma tuman (shahar) ichki ishlar organi devonxonasi (kotibiyati)dan ro‘yxatdan o‘tkaziladi va tegishli ichki ishlar organi boshlig‘i tomonidan MvaFRBga beriladi.

MvaFRB mas‘ul xodimi muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsning O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi uning tug‘ilgan vaqti va joyi, qaerda yashaganligi, tug‘ilganlik haqidagi guvohnoma yoki shaxsini tasdiqlovchi boshqa hujjatlar mavjudligi yoki mavjud emasligi, ota-onasi, turmush o‘rtog‘i, farzandlari va boshqa yaqin qarindoshlari, avvalgi doimiy ro‘yxatga olingan manzili haqidagi ma‘lumotlarni aniqlash orqali o‘rganib chiqadi. O‘rganish natijalariga ko‘ra, O‘zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansubligi yoki mansub emasligi yuzasidan tegishli xulosa chiqariladi va ushbu xulosa tegishli tuman (shahar) ichki ishlar organining boshlig‘i yoki uning o‘rinbosari tomonidan tasdiqlanadi.

O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik pasporti (*identifikatsiya ID-kartasi*) bilan avval hujjatlashtirilgan, ammo uni yo‘qotib qo‘ygan va doimiy ro‘yxati bo‘lmagan (sud qarori bilan doimiy ro‘yxatdan chiqarib yuborilgan va (yoki) doimiy ro‘yxatga olishga asoslari mavjud bo‘lmagan) muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarni turgan joyi bo‘yicha hisobga olish istisno tariqasida, vaqtincha hududiy reabilitatsiya markazlari joylashgan manzilda amalga oshiriladi va O‘zbekiston Respublikasining fuqarolik pasporti (*identifikatsiya ID-kartasi*) qayta rasmiylashtiriladi.

O‘zbekiston Respublikasi yoki boshqa davlat fuqaroligiga mansubligi aniqlanmagan hollarda MvaFRB muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsga uning shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnomani beradi, shuningdek tuman (shahar) hokimliklari bilan birgalikda doimiy ro‘yxatni rasmiylashtirish hamda yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasi*) hujjatlash-tirish choralarini ko‘radi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxs O'zbekiston Respublikasi fuqaroligiga mansub deb topilganda, ushbu shaxsga doimiy ro'yxatda turgan manzilidagi ichki ishlar organi tomonidan O'zbekiston Respublikasi fuqarolik pasporti (*identifikatsiya ID-kartasi*) rasmiylashtirib beriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarga pasport yoki yashash guvohnomasi (*identifikatsiya ID-kartasi*) reabilitatsiya markazi tomonidan berilgan shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma'lumotnomaga asosan rasmiylashtirib berilgan bo'lsa, ularga shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma'lumotnoma takroran berilmaydi. Bunda muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2011 yil 5 yanvardagi PF-4262-son farmoni bilan tasdiqlangan «O'zbekiston Respublikasida pasport tizimi to'g'risida»gi Nizomda belgilangan tartibda umumiy asoslarda hujjatlashtiriladilar.

MvaFRB tomonidan muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni hujjatlashtirish yuzasidan amalga oshirilgan ishlar bo'yicha **har oying yakunida** tegishli hududdagi reabilitatsiya markazlariga ma'lumot yuboriladi.

Pasport yoki yashash guvohnomasini rasmiylashtirishda muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish.

MvaFRB **uch sutka ichida** tuman (shahar) ma'muriy sudiga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirishda muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish to'g'risida Nizomning 2-ilovasiga muvofiq taqdimnoma bilan sudga murojaat qiladi.

Taqdimnomada muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsning ma'muriy javobgarlikdan ozod qilinishi sabablari va asoslari ko'rsatilishi lozim.

Tuman (shahar) ma'muriy sudi muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsga pasport yoki yashash guvohnomasini rasmiylashtirishda uni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish to'g'risidagi taqdimnomani ko'rib chiqadi va quyidagi qarorlardan birini qabul qiladi:

taqdimnomani qanoatlantirish va muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxsga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirishda uni ma'muriy javobgarlikdan ozod qilish to'g'risida;

taqdimnomani qanoatlantirishni rad etish to'g'risida.

Tuman (shahar) ma'muriy sudi tomonidan taqdimnoma qanoatlantirilganda muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxs jarimadan ozod etilgan holda unga MvaFRB tomonidan pasport yoki yashash guvohnomasi (*identifikatsiya ID-kartasi*) rasmiylashtirib beriladi.

Taqdimnomani rad etish to'g'risida qaror qabul qilingan hollarda rad etish sabablari va manfaatdor tomonga chiqarilgan sud qarori ustidan shikoyat qilish huquqlari tushuntiriladi.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirishda uni ma‘muriy javobgarlikdan ozod qilish to‘g‘risidagi taqdimnomani ko‘rib chiqish natijasi bo‘yicha chiqarilgan qaror ustidan shikoyat berilishi mumkin.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirish uchun davlat bojlarini qoplash.

Muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxslarga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirish uchun davlat bojlarini qoplash to‘g‘risida MvaFRB tomonidan tegishli tuman (shahar) hokimliklariga Nizomning 3-ilovasiga muvofiq talabnoma kiritiladi.

Talabnomaga reabilitatsiya markazidan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsga berilgan shaxsini tasdiqlovchi vaqtinchalik ma‘lumotnoma hamda sudning qarori nusxalari ilova qilinadi.

Tegishli tuman (shahar) hokimliklari tomonidan muayyan yashash joyiga ega bo‘lmagan shaxsga pasport yoki yashash guvohnomasini (*identifikatsiya ID-kartasini*) rasmiylashtirish uchun davlat bojlari qoplangandan so‘ng, ularning biografik ma‘lumotlari va biometrik parametrlari jamlanadi va ushbu ma‘lumotlar M va FRB tomonidan belgilangan tartibda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat personallashtirish markaziga yuboriladi.

Nizom talablari buzilishida aybdor bo‘lgan shaxslar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo‘ladilar.

V BOB. MA'MURIY HUQUQBUZARLIKLAR SODIR ETISH SABABLARI VA ULARGA OLIB KELGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH YUZASIDAN KORXONA, MUASSASA, TASHKILOTLARGA TAQDIMNOMA KIRITISH

1-§. MA'MURIY HUQUQBUZARLIKLAR SODIR ETISH SABABLARI VA ULARGA OLIB KELGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH YUZASIDAN KORXONA, MUASSASA, TASHKILOTLARGA TAQDIMNOMA KIRITISH

Tergovchining taqdimnomasi – bu tergovchining jinoyatning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlash bo'yicha qonunda belgilangan tartibda to'plangan va tekshirilgan dalillarga asoslangan xolisona xulosasi bayon etilgan protsessual hujjat.

Taqdimnomaning huquqiy tabiati shundaki, u tergovchi yoki surishtiruvchining tekshirilgan va isbotlangan faktlarga asoslangan muayyan kriminologik holatlarni bartaraf etish to'g'risidagi hokimiyat kuchiga ega bo'lgan talabidir. U majburiy yuridik kuchga ega. Boshqacha aytganda, taqdimnoma bu surishtiruvchi, tergovchi, prokurorning qonunga muvofiq chiqarilgan, ishonchli dalillarga asoslangan, huquqbuzarliklarning oldini olishga va qonuniylikni mustahkamlashga qaratilgan hamda barcha davlat, jamoat muassasalari, korxonalari, tashkilotlari, mansabdor shaxslar va fuqarolar uchun bajarilishi shart bo'lgan qaroridir.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat protsessual kodeksining (JPK) 297-moddasiga ko'ra, surishtiruvchi, tergovchi, prokuror jinoyat ishini tergov qilish chog'ida jinoyatning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlab chiqib, tegishli davlat organiga, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organiga, jamoat birlashmasiga, jamoaga yoki mansabdor shaxsga ana shu sabab va shart-sharoitlarni bartaraf qilish choralarini ko'rish to'g'risida taqdimnoma kiritadi. Taqdimnomaning nusxasi ishga qo'shib qo'yiladi. Qonun protsessual hujjat bo'lmish taqdim- nomaning shaklini belgilab qo'ymagan. U taqdimnoma yuboriladigan aniq adresatni hamda jinoyatning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni ko'rsatgan holda ixtiyoriy shaklda tuziladi. Amaliyotda, odatda, taqdimnomalarda jinoyat fabulasi tasvirlanadi hamda uni keltirib chiqargan aniq sabab va sharoitlar ko'rsatiladi. Shundan so'ng ushbu sabab va sharoitlarni yo'qotish yo'llari, usullari ko'rsatiladi va yo'qotish muddati belgilanadi.

Surishtiruvchi, tergovchi yoki prokuror jinoyat ishini qo'zg'atar ekan, darhol jinoyatning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlash choralarini ko'rishlari kerak. Jinoyatning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlardan jinoyatning ham, aybdor shaxsining ham xususiyatiga tegishli bo'lgan turli tuman holatlar dalolat berishi mumkin. Ayni paytda, shuni ham e'tiborga olish kerakki, gap

jinoyatchilik sabablarini emas, balki bir yoki bir necha jinoyatning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlash haqida bormoqda.

Shunday qilib, bu borada quyidagilarni aniqlash lozim:

1. Shaxsda jamiyatga qarshi qarashlar va odatlar, jinoyatga va uni sodir etishga qasdni keltirib chiqargan muayyan sabablar (yomon o'rnak, oilada jamiyatga yot tarzda tarbiyalash, jinoyatchi unsurlarning undashi).

2. Salbiy ta'sirlarning amal qilishini osonlashtirgan (nazoratsizlik, qaroviga berilgan shaxs bilan tarbiyaviy ish olib borilmagani va h.k.), shuningdek, qasdning amalga oshirilishini osonlashtirgan (talon-tarojlikda moddiy boyliklarni hisobga olishdagi kamchiliklar, badanga shikast yetkazishda guvohlarning harakatsizligi va h.k.) sharoitlar.

Har bir ish bo'yicha ushbu jinoyatning muayyan sabablariga ham, uning sodir etilishiga ham tegishli bo'lgan barcha holatlar aniqlanishi zarur.

Mazkur sabab va sharoitlarni aniqlagach, surishtiruvchi, tergovchi yoki prokuror ushbu jinoyatlarni keltirib chiqargan holatlarni darhol yo'q qilish choralarini ko'rishi kerak. Hatto tayyorlanayotgan yoki sodir etilgan jinoyat haqida kelib tushgan ariza yoki xabar tergovga yoki sudlovga tegishliligi bo'yicha jo'natilgan hollarda ham ular jinoyatning oldini olish yoki uni to'xtatish choralarini darhol ko'rishlari kerak. Ushbu choralar surishtiruvchi, tergovchi yoki prokurorning shaxsiy aralashuvidan ham, tegishli muassasalar, korxonalar va jamoat tashkilotlarining xabar berishlaridan ham tashkil topishi mumkin.

Bunday zarurat jinoyat ishini qo'zg'atish chog'ida jinoyatning oldini olish yoki uni to'xtatishga qaratilgan shoshilinch choralarini ko'rishdan tashqari, jinoyatni tergov qilish vaqtida ham yuzaga keladi. Surishtiruvchi, to'g'risida yoki prokuror jinoyatning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlagach, JPK 297-moddasida belgilangan tartibda ushbu sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish choralarini ko'rish haqida muassasa, korxonalar, jamoat tashkilotiga taqdimnoma kiritadilar.

Har bir jinoyat ishini tergov qilish jarayonida taqdimnoma jo'natish zarurati puxta o'rganilishi kerak.

Taqdimnomada tergov qilingan ish mohiyatini qisqacha bayon etish kerak, so'ngra jinoyatning aniq sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlar batafsil bayon etiladi. Ishning holatlariga qarab taqdimnomada surishtiruv olib borayotgan shaxs, tergovchi yoki prokurorning kelgusida bunday jinoyatlarning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf etish uchun nima qilish zarurligi to'g'risidagi tavsiyalari ham bo'lishi mumkin. Taqdimnoma JPKning 299-moddasi 1-qismiga havola qilish va ko'chirish bilan yakunlanadi.

Taqdimnomaning boshqa turiga fuqaroning jamoat oldidagi burchini namunali bajarganligi

to'g'risidagi surishtiruvchi, tergovchi yoki prokuror tomonidan tegishli muassasa, korxonalar yoki tashkilotning rahbari va jamoasiga fuqaroning yuksak ongliligi, uning jinoyatning oldini olishda yoki uni fosh etishda ko'rsatgan jasorati, jamoat oldidagi burchini namunali bajarganligi to'g'risida kiritiladigan taqdimnoma tashkil etadi (JPK 397-m.). Bunday rag'batlantruvchi norma amaldagi jinoyat-protsessual qonunchilikka birinchi marta kiritildi. U fuqarolarning jinoyatlarning oldini olish va ularni fosh etishdagi faolligini rag'batlantirishga qaratilgan, ammo, afsuski, amalda bunday taqdimnoma kam kiritilmoqda. Aftidan, surishtiruvchi, tergovchi yoki prokuror o'zlarini juda band deb his qiladilar va mazkur taqdimnomani kiritishga vaqt topa olmaydilar. Bunday yondashuv asossiz bo'lib, JPK talablariga ziddir.

Tergovchining taqdimnomaga javob olish bo'yicha faoliyati JPKda jinoyatning sabablari va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf etish to'g'risidagi taqdimnoma qachon kiritilishi belgilanmagan. Bunday taqdimnomalar miqdori ham JPKda ko'rsatilmagan.

Amaliyotda dastlabki tergov tugaganidan so'ng, tergovchi sodir etilgan jinoyat haqida to'liq tasavvurga ega bo'lganidan keyingina bunday taqdimnoma kiritiladi. Biroq bunday hollarda tergovchining o'z taqdimnomasiga javob talab qilishiga vaqti qolmaydi, chunki uni kiritgach, tergovchi ayblov xulosasi tuzadi va jinoyat ishini prokurorga jo'natadi.

Taqdimnomaga javob olinishi kerak bo'lgan bir oylik muddat ushbu jinoyat ishi tergovchining yurituvidan ketgandan keyin tugaydi. Shu bois, ish sudga oshirib bo'lingach, mazkur taqdimnoma tergovchini uncha qiziqitmaydi.

Natijada ko'plab taqdimnomalarga javob kelmaydi, agar kelsa ham nomigagina yozilgan bo'ladi va naryadga tikib qo'yiladi.

Tergovchi taqdimnomani qanchalik erta kiritrsa, uni amalga oshirish natijalari bilan shunchalik ko'proq ishlay oladi. Taqdimnomani jinoyat ishini qo'zg'atishdan avval yoki qo'zg'atilganidan keyin darhol ham kiritish mumkin. Bunday hollarda tergovchi taqdimnomaga javob olish bo'yicha chora ko'rish uchun ko'p vaqtga ega bo'ladi.

Taqdimnoma faqat jinoyatlarning oldini olish uchun kiritiladi. Shu sababli, agar tergovchi taqdimnomaga yuborilgan javobdan qoniqmasa, u bu to'g'rida muassasa, korxonalar, tashkilot ma'muriyati yoki jamoadan nomiga javob yozib yuborish bilan shug'ullanmay, qonunga asosan chora ko'rishni talab qilishi mumkin bo'ladi.

Zarur hollarda o'z taqdimnomasining to'g'ri bajarilayotganligiga ishonch hosil qilish uchun tergovchining o'zi jamoa majlisiga kelishi mumkin.

Agar taqdimnomaga umuman javob olinmasa, tergovchi bunday javobni olish uchun eslatish xati yuboradi.

Tergovchi hodisa joyini ko'zdan kechirish va dastlabki tergov harakatlarini bajarish

natijalari bo'yicha taqdimnoma kiritadigan hollar ham uchrab turadi. Tergovchi bunday taqdimnomaga javob olib, jinoyatni tergov qilishda davom etadi, jinoyat sodir etilishining yanada aniqroq sabablarini bilgach, yana taqdimnoma kiritadi. Tergovchining bunday harakati qonuniy bo'lib, muassasa, korxonona, tashkilot ma'muriyati yoki jamoani taqdimnomaga yana javob berish majburiyatidan ozod qilmaydi.

Asosiysi – taqdimnomaning samaradorligi bo'lib, u jinoyatlarning ilgari sodir etilgan joyda boshqa sodir etilmasligi, ular sonining kamayishi yoki takroriy jinoyatchilikning oldi olinishi bilan belgilanadi.

Ayrim hollarda tergovchi o'z yurituvida bo'lgan jinoyat ishlarining natijalari bo'yicha umumlashtiruvchi taqdimnomalar kiritadi. Umumlashtiruvchi taqdimnomalarning kiritilishi – jinoyatlarni tergov qilishda profilaktika ishlarini tashkil etishning yuqoriroq shaklidir. U keng tarqalishi lozim.

O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksiga asosan ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida korxonona, muassasa, tashkilotga taqdimnoma kiritish xususiyatlari.

Huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash, bartaraf etish hamda huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni tahlil qilish – bu boradagi faoliyat natijalariga baho berishga imkon beradi.

Huquqbuzarliklarning sabab va sharoitlarini aniqlash va bartaraf etish keyingi sodir etilishi mumkin bo'lgan yangi huquqbuzarliklarning oldini olishga xizmat qiladi. Ichki ishlar organi xodimlari sodir etilgan huquqbuzarliklarga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf etish borasida o'z vakolatlari doirasida tashkilot, korxonona va muassasalarga taqdimnoma kiritib boradi.

Ishni ko'rib chiquvchi organ (mansabdor shaxs) ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitlarni aniqlaganda bu sabablar va shart-sharoitlarni bartaraf qilish yuzasidan choralar ko'rish to'g'risidagi taqdimnomani tegishli korxonona, muassasa, tashkilot rahbariga kiritadi. Rahbar taqdimnoma kelib tushgan kundan boshlab bir oy ichida uni kiritgan organga (mansabdor shaxsga) ko'rilgan choralar haqida ma'lum qilishi shart Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks (*MJK ning 313-moddasi*).

Ma'muriy sudlov ishlari faqat avval sodir bo'lgan hodisalarni ko'rib chiqish bilan cheklanmay, balki qonunning buzilishi oldini olishda ham muhim rol o'ynaydi. Ma'muriy jazo qo'llanish maqsadlaridan biri huquqbuzarning o'zi tomonidan ham, boshqa shaxslar tomonidan ham yangi huquqbuzarlik sodir etilishning oldini olishdir (*22-modda sharhlariga qarang*),

huquqbuzarlikning oldini olish - ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlar bo'yicha ish yuritish vazifalaridan biridir (**269-modda sharhlariga qarang**). Sharhlanayotgan modda ishni ko'rib chiqayotgan organ (mansabdor shaxs)ga huquqbuzarlikning sodir etilish sabab va shart-sharoitlarini aniqlash vazifasini yuklaydi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va shart-sharoitlarini aniqlagan organ (mansabdor shaxs) ana shu sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish yuzasidan chora-tadbir ko'rish yuzasidan tegishli korxonalar, muassasa va tashkilot rahbarlariga taqdimnoma kiritadi.

Taqdimnomada ma'muriy huquqbuzarlikni sodir etish uchun aynan qaysi holatlar qulay shart-sharoitlar yaratib berganligini ko'rsatish zarur. Bunda ishni ko'rib chiqayotgan organ (mansabdor shaxs) korxonalar, muassasa, tashkilot yoki mansabdor shaxslarning operativ faoliyatiga bevosita aralashishga haqqi yo'q. Shu bilan birga, ma'muriy huquqbuzarlikni sodir etishga yo'l ochuvchi sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish haqidagi taqdimnoma bu tashkilotlar, mansabdor shaxslarga ushbu taqdimnomani ko'rib chiqish vazifasini yuklaydi.

Qonunga muvofiq rahbarlar taqdimnoma kelib tushgan kundan boshlab bir oy muddatda uni kiritgan organ (mansabdor shaxs)ga ko'rilgan choralar haqida ma'lum qilishi shart.

Ichki ishlar organlari xodimlarining, ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida tegishli korxonalar, muassasa, tashkilot rahbariga kiritilgan taqdimnomalarini bajarish choralarini ko'rmaslik uchun O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi Kodeksda javobgarlik belgilangan. "Huquqbuzarlikni sodir etish sabablarini hamda uni sodir etishga olib keluvchi shart-sharoitlarni bartaraf etish yuzasidan IIONing yozma taqdimnomalarini bajarish choralarini ko'rmaslik uchun mansabdor shaxslarga eng kam ish haqining ikki baravaridan besh baravarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi" (**MJKning 196-moddasi**).

Huquqbuzarlikni sodir etish sabablarini hamda uni sodir etishga olib keluvchi shart-sharoitlarni bartaraf etish yuzasidan taqdimnoma quyidagi organlarga kiritiladi:

Mahalliy hokimliklarga;

Prokuratura organlariga;

Korxonalar va tashkilotlarga;

Ta'lim muassasalariga;

Sog'liqni saqlash organlariga;

Davlat soliq inspeksiyasiga;

Fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlariga;

Boshqa tegishli idoralarga.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining 2016 yil 27 noyabr-dagi 184-sonli buyrug'iga asosan ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va

ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risi- da korxonalar, muassasalar, tashkilotga taqdimnoma kiritish xususiyatlari.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining 2016 yil 27 noyabrdagi "Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida korxonalar, muassasalar, tashkilotga taqdimnoma kiritish tartibini tasdiqlash haqida"gi 184-sonli buyrug'i O'zbekiston Respublikasining 2016 yil 16 sentyabrdagi "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni, 2014 yil 14 maydagi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonunining 23-moddasi 3-bandi, O'zbekiston Respublikasi MJtKning 313-moddasi talablari ijrosini ta'minlash hamda ichki ishlar organlarining ma'muriy javobgarlikka oid qonun hujjatlarini qo'llash faoliyatida qonuniylik samaradorligini yanada oshirish, ushbu sohada ichki ishlar organlarida yagona amaliyotni joriy etish maqsadida qabul qilingan.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining 2016 yil 27 noyabrdagi 184-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan tartib O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi Kodeksiga asosan ichki ishlar organlari xodimlarining, ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida tegishli korxonalar, muassasalar, tashkilot rahbariga bajarilishi shart bo'lgan taqdimnoma kiritish faoliyatini belgilab beradi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida tegishli korxonalar, muassasalar, tashkilot rahbariga bajarilishi shart bo'lgan taqdimnoma kiritish O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi Kodeksi, Qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari, Qoraqalpog'iston Respublikasi qonunlari, Qoraqalpog'iston Respublikasi Jo'qorg'i Kengesining va Vazirlar Kengashining qarorlari, xalq deputatlari viloyatlar va Toshkent shahar Kengashlarining, viloyatlar va Toshkent shahar hokimlarining ma'muriy huquqbuzarliklarga oid ishlarni ko'rib chiqish yuzasidan qabul qilgan qarorlari hamda mazkur tartib talablari asosida amalga oshiriladi.

Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida tegishli korxonalar, muassasalar, tashkilot rahbariga bajarilishi shart bo'lgan taqdimnoma kiritish chog'ida qonun hujjatlari talablariga rioya etilishi yuqori turuvchi vakolatli organlarning mansabdor shaxslari shuningdek, prokuror nazorati hamda shikoyat berish huquqi bilan ta'minlanadi.

Ichki ishlar organlari xodimlari ma'muriy huquqbuzarliklarga yuzasidan taqdimnoma kiritishdan oldin huquqbuzarliklarning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlashlari shart.

Ichki ishlar organlari ma'muriy huquqbuzarlikka oid ishini ko'rib chiqish chog'ida uning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni aniqlaganda, tegishli korxonaga, muassasa, tashkilot rahbariga mazkur huquqbuzarlik sodir etilishiga sabab bo'lgan shart-sharoitlarni bartaraf etish to'g'risida taqdimnoma kiritadi.

Taqdimnoma nusxasi ma'muriy huquqbuzarlikka oid ish yuzasidan to'plangan hujjatlarga qo'shib tikib qo'yiladi.

Ichki ishlar organlari xodimlari o'z faoliyat yo'nalishlarining yillik, yarim yillik, choraklik va ish tahlillari natijasida aniqlangan holatlar yuzasidan yoki davlat va jamiyat hayotidagi muhim masalalari bo'yicha ham tegishli korxonaga, muassasa, tashkilot rahbariga taqdimnoma kiritishi mumkin.

Taqdimnomada quyidagilar ko'rsatilishi kerak:

ichki ishlar organining rekvizitlari;

joyi va sanasi;

huquqbuzarlikning qisqacha mazmuni yoki taqdimnoma kiritilishiga sabab bo'lgan holatlar;

huquqbuzarlik sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf etish bo'yicha amalga oshirilishi lozim bo'lgan aniq chora-tadbirlar;

ko'rilgan chora haqida yozma xabardor etish vaqti.

Huquqbuzarliklarning sabablarini va uning sodir etilishiga imkon bergan shart-sharoitlarni bartaraf qilish to'g'risidagi taqdimnoma yuborilgan tegishli korxonaga, muassasa, tashkilot rahbari zarur choralarni ko'rish va ko'rilgan choralarning natijalari to'g'risida kechi bilan bir oylik muddat ichida tegishincha taqdimnoma kiritgan ichki ishlar organini yozma tarzda xabardor qilishi shart.

Taqdimnoma bajarilmagan yoki yetarli darajada bajarilmagan taqdirda tegishli korxonaga, muassasa, tashkilot rahbari amaldagi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi Kodeksining 196-moddasida ko'rsatilgan "Huquqbuzarlik sabablari va shart-sharoitlarini bartaraf etish yuzasidan militsiyaning yozma taqdimnomalarini bajarish choralari ko'rmaslik" ma'muriy huquqbuzarlik tarkibi kelib chiqadi.

Ichki ishlar organlari xodimlarining, ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida tegishli korxonaga, muassasa, tashkilot rahbariga kiritilgan taqdimnomalar va ularning bajarilganligi haqidagi ma'lumotlar alohida yig'ma jildda jamlab boriladi.

VI BOB. ILG'OR XORIJ TAJRIBALARI

1-§. XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBALARI - YaPONIYa, KOREYa RESPUBLIKASI VA XITOY XALQ RESPUBLIKASI MIGRATSIYa XIZMATLARI MISOLIDA

Muhtaram Prezidentimiz Sh.Mirziyoev 2020 yilning 24 yanvar kuni Parlamentga Murojaatida: xalqimiz shuni yaxshi bilishi kerakki, oldimizda uzoq va mashaqqatli yo'l turibdi. Barchamiz jiplashib, tinimsiz o'qib-o'rgansak, ishimizni mukammal va unumli bajarsak, zamonaviy bilimlarni egallab, o'zimizni ayamasdan oldinga intilsak, albatta, hayotimiz va jamiyatimiz o'zgaradi degan edi.

Bugun biz har tomonlama taraqqiy topib borayotgan, o'z oldiga ezgu va ulug' maqsadlar qo'yib tinch, osoyishta hayot kechirayotgan, o'z kuch va imkoniyatlarimizga tayanib, huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyat qurish yo'lida ulkan natijalarni qo'lga kiritayotgan mamlakatda yashamoqdamiz. Mamlakatimizda hukm surayotgan tinchlik va osoyishtalik, dinlararo bag'rikenglik, millatlararo totuvlik hamda hamjihatlik yurtimiz taraqqiyoti yo'lida amalga oshirilayotgan ezgu ishlarning mustahkam asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatda Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni O'zbekiston Respublikasiga kelishlari hamda bo'lishlarining huquqiy asoslari va tartibi munosabatlarini tartibga solish zarurati davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylandi. Shu bois, davlat rahbarining tashabbusi bilan xavfsizlik tizimini barqarorlashtirish, Respublikada tinchlik va osoyishtalikni ta'minlash borasida muhim chora-tadbirlar amalga oshirildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi PF-4947-son farmoni bilan tasdiqlangan 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini «Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturining 76-bandi pasport-viza, migratsiya tizimini takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni belgilab berdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 11 iyuldagi "Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3126-son Qarori keltirilgan vazifalarning ijrosini ta'minlashga qaratilgan asosiy hujjat hisoblanib, Qarorda migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish samaradorligini oshirishning 7 ta asosiy yo'nalishlarini amalga oshirish Ichki ishlar vazirligi va uning hududiy bo'linmalarining eng muhim vazifalari ekanligi ko'rsatib o'tilgan. Ulardan biri tashqi migratsiya munosabatlari holatini tahlil qilish orqali fuqarolarga qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan xalqaro shartnomalarni tuzish bo'yicha takliflar tayyorlash vazifasi ham belgilab berilgan. Bu borada

xorijiy davlatlar migratsiya xizmatlari faoliyati qanday yo'lga qo'yilganligini Yaponiya, Koreya Respublikasi va Xitoy davlatlari Migratsiya xizmatlari misolida ko'rib chiqamiz.

O'zbekiston va Yaponiyaning o'zaro munosabatlari tarixi qadimiy asrlarga borib taqaladi. Buyuk ipak yo'li orqali o'zbek va yapon xalqlari o'rtasida savdo-iqtisodiy va madaniy aloqalar bo'lganligi o'z tasdig'ini topmoqda.

Yaponiya birinchilardan bo'lib, O'zbekiston Respublikasining mustaqilligini tan oldi va diplomatik aloqalarni o'rnatdi. Ushbu davrdan boshlab ikki davlat fuqarolarining turli yo'nalishdagi bordi-keldisi ortib bormoqda.

Yaponiyaga xorijiy fuqarolarning kirib kelishi, bo'lishi migratsiya qonuni bilan belgilab qo'yilgan va nazorati Migratsiya departamentiga yuklatilgan.

YaPONIYa MIGRATSIYa XIZMATI

Yaponiya migratsiya xizmati 1947 yilda Yaponiya Adliya vazirligining sohaviy tizimlardan biri sifatida tashkil topgan bo'lib, uning vazifasi etib davlatga fuqarolarning qonuniy kirib-chiqishini tekshirish, nazorat qilish, xorijiy fuqarolarni kelishdan maqsadi, ularning bo'lish tartibiga rioya etishlari, ularning ro'yxatdan o'tishlari, migratsiya qonunini buzgan qoidabuzarlarni chiqarib yuborish va boshqa bir qator vazifalar yuklatilgan.

Ushbu xizmatga Adliya vazirligi migratsiya departamenti rahbarlik qiladi. Departament joylardagi oltita departamentlardan tashkil topgan. Markaziy departamentga quyi tizimdagi 8 ta yirik shaharlarda (Tokio, Osaka, Nagoya, Fukuoka, Xirosima, Senday, Sapporo va Takamasu) joylashgan migratsiya departamentlari buysunadi. O'z navbatida, joylardagi migratsiya departamentlarining hududida jami: 95 ta bo'limlar mavjud. Hududiy departamentlar fuqarolarning kirish-chiqishi, xorijiy fuqarolarning Yaponiyada bo'lishlari va qochoqlik maqomini berish masalalarini ko'rib chiqish vazifalarini bajaradi. Har bir departamentda kadrlar bilan ishlash xizmati, umumiy masalalar, moliya, kirish-chiqish nazorati, turli yo'nalishda keluvchi xorijiy fuqarolarni nazorat qilish, tergov, hisobga olish va chiqarib yuborish boshqarmalari faoliyat yuritadi.

Bundan tashqari, Yaponiyada 3 ta migratsiya markazlari (Omura, Ibaraki va Usiku shaharlarida) mavjud bo'lib, ularda Yaponiyadan chiqarib yuborish belgilangan xorijiy fuqarolar ushlab turiladi.

Xorijiy fuqarolarning Yaponiyaga kirish tartibi:

Xorijiy fuqarolar Yaponiyaga kirish uchun Yaponiyaning xorijdagi diplomatik muassasalari tomonidan rasmiylashtirib berilgan viza asosida kirib keladilar (vizasiz kirib kelishi belgilangan davlatlar bundan mustasno). Xorijiy fuqarolarning Yaponiyaga qonuniy kirishlarini rasmiylashtirish migratsiya inspektorlari tomonidan xalqaro havo va dengiz

portlarida ularning pasportlariga qo'yib beriladigan shtampda kelishdan maqsadi (statusi) va kelish muddati ko'rsatib beriladi.

Xorijiy fuqarolarni ro'yxatdan o'tish tartibi:

Yaponiyada xorijiy fuqarolar va fuqaroligi yo'q shaxslarning huquqiy maqomi asosan ikkita qonun bilan belgilab qo'yilgan: 1952 yil 28 apreldagi "Xorijiy fuqarolarni ro'yxatga olish to'g'risida"gi qonun va 1952 yil 4 oktyabrdagi "Kirish, chiqish va qochoqlik maqomini berishni nazoratga olish to'g'risida"gi (migratsiya qonuni) bilan tartibga solingan.

Mazkur qonunga asosan, xorijiy fuqaro Yanoniyaga 90 kundan ortiq muddatda kelgan yoki tug'ilgan kundan 60 kun ichida yoki bo'lmasa Yaponiya fuqaroligidan chiqqan shaxslar yashash joyidagi hududiy munitsipal organdan ro'yxatdan o'tishlari kerak.

Ro'yxatdan o'tganligi to'g'risidagi yashash guvohnoma xorijiy fuqarolar shu jumladan fuqaroligi yo'q shaxslarga 5 yil muddatga beriladi.

Yaponiyaga 90 kundan kam bo'lgan muddatga kelgan xorijiy fuqarolar, shu jumladan qonun bilan belgilab berilgan toifadagi xorijiy fuqarolar ro'yxatdan o'tishdan ozod etiladilar.

Yaponiya qonunlarini buzgan xorijiy fuqarolar "Xorijiy fuqarolarni ro'yxatga olish to'g'risida"gi qonunga asosan Yaponiya hududidan chiqarib yuborilishi mumkin.

Bugungi kunda, Yaponiya fuqarolari O'zbekiston Respublikasiga vizasiz 30 kungacha bo'lgan muddatga kirib kelishlari, Yaponiyaga 90 kundan ortiq bo'lmagan muddatga qisqa muddatli borish istagi bo'lgan O'zbekiston Respublikasi fuqarolari uchun yengillashtirilgan tartibda viza berish tartibi joriy etilgan.

XITOIY XALQ RESPUBLIKASI MIGRATSIYA XIZMATI.

Xitoy Xalq Respublikasi Jamoat xavfsizligi vazirligi tizimida bo'lgan Kirish, chiqish boshqarmasi - 2018 yilda Migratsiya ishlari bo'yicha davlat boshqarmasi (Migratsiya xizmati)ga o'zgartirilgan. Migratsiya xizmati bevosita Jamoat xavfsizligi vazirligi tarkibidagi xizmat hisoblanadi.

Ushbu xizmat kirish-chiqish va chegaradan kirib keluvchi va undan chiquvchi fuqarolarning xujjatlarini tekshirish hamda viza tizimi nazoratini olib boradi. Migratsiya xizmatining asosiy vazifalaridan biri etib migratsiya siyosatini ishlab chiqish va uni amalga oshirish hamda boshqarish hisoblanadi.

Ushbu xizmat kirish-chiqish, chegara postlarida xujjatlarni tekshirish va chegara oldi aholisi bilan aloqalarni nazorat qilib borish, fuqarolik pasporti va ID-karta bilan xujjatlashtirish, ro'yxatga olish, pasport-viza nazorati, chegara nazorati, xorijiy fuqarolarga kirish ruxsatnomasini berish, xorijiy fuqarolarni Xitoy Xalq Respublikasida vaqtincha va doimiy yashashga ruxsatnoma berish, fuqarolik bilan bog'liq hujjatlarni ko'rib chiqish, qochoqlik maqomini berish,

davlat chegaralari noqonuniy kesib o'tishga qarshi kurashish, xorijiy fuqarolarga viza berish, xalqaro aloqalar, kadrlar bilan ishlash, xorijiy fuqarolarni noqonuniy mehnat faoliyati bilan shug'ullanishlarini aniqlash hamda noqonuniy yurgan xorijiy fuqarolarni Xitoy hududidan tashqariga chiqarib yuborish vazifalarini bajaradi.

Xitoy poytaxti Pekin shahrida joylashgan Migratsiya xizmatining ushbu vazifalarni bajaruvchi va ularni qo'yi tizimlar tomonidan ijro etilishini ta'minlovchi, nazorat qiluvchi hamda tekshiruvchi tegishli sohaviy boshqarmalari faoliyat ko'rsatadi.

Buni Pekin shahri Migratsiya xizmati faoliyati misolida ko'rib chiqsak. Pekin shahri Migratsiya xizmati bosh ofisi Pekin shahrida joylashgan bo'lib, uning qo'yi tizimlari Pekin shahrining bo'lingan ma'muriy hududlari, ya'ni tumanlarida ham tashkil etilgan. Ular o'zlariga qaraydigan hududda yashovchi aholiga belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda xizmat ko'rsatadilar.

Pekin shahri Migratsiya xizmati tomonidan xizmat ko'rsatuvchi Xitoy fuqarolarini ID-karta bilan xujjatlashtirish uchun elektron navbat orqali ro'yxatga olinishi, ro'yxat bo'yicha ID-karta uchun hujjatlarni rasmiylashtirishni va Migratsiya xizmati ma'muriy binosining o'zida ID-karta rasmiylashtirish va fuqaroga topshirish yo'lga qo'yilgan. Buning uchun fuqarolarni hujjatlari va ma'lumotlarini qabul qilish, barmoq izlarini olish, fotosuratga tushirish xonalar hamda Xitoyning o'zida ishlab chiqilgan texnikalar bilan jixozlangan, ID-karta tayyorlovchi va chop etuvchi maxsus xonalar tashkil etilgan.

Bundan tashqari, Pekin Migratsiya xizmatida Xitoy fuqarolarining yashash joyiga borib davlat tomonidan belgilangan to'lov asosida xizmat ko'rsatish tartibi ham yo'lga qo'yilgan. Xitoy fuqarolari shaxsini tasdiqlovchi ID-kartani yoki biometrik pasport olish uchun yashash joyidan elektron hujjatni to'ldirishi, navbat olishi, belgilangan miqdordagi davlat bojini to'laganidan so'ng migratsiya xizmati xodimi uyiga kelib hujjatlarni qabul qilib olishi va tayyor ID-kartani yoki pasportni egasiga topshirib ketishi mumkin. Ushbu ko'rsatilgan xizmatlar uchun fuqaro ID-karta yoki biometrik pasport uchun belgilangan davlat bojidan tashqari ko'rsatilgan xizmatlar uchun qo'shimcha davlat tomonidan belgilangan to'lovni amalga oshirishi belgilab qo'yilgan. Yoki bo'lmasa, xizmat yuzasidan yoki tezashtirib olish istagi bo'lgan Xitoy fuqarolari biometrik pasportni yoki ID-kartani belgilangan qo'shimcha to'lov turini to'lagan holda qisqa muddatda olishlari ham mumkin.

Shuningdek, Pekin Migratsiya xizmati ma'muriy binosida fuqarolar uchun barcha shart-sharoit va qo'layliklar yaratilgan bo'lib, xizmat turiga qarab fuqarolar elektron navbat orqali qabul qilish tizimi yo'lga qo'yilgan, mahalliy aholi va xorijiy fuqarolar qabuli alohida qavatda tashkil etilgan. Xorijiy fuqarolarni vaqtincha yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish va ularning viza muddatlarini uzaytirish bo'yicha hujjatlarini qabul qilish va ularga tayyor pasportlarni

topshirish elektron dasturlashtirilgan kompyuter texnikalari yordamida amalga oshirilishi yo‘lga qo‘yilgan.

Endi Xitoyning “Pekin” xalqaro aeroportida xizmat olib boruvchi Migratsiya xizmati faoliyati bilan tanishib chiqsak.

“Pekin” xalqaro aeroporti 2019 yil 25 sentyabrda ochilgan bo‘lib, dunyodagi eng katta aeroportlardan biri hisoblanadi, terminal maydoni 700 ming m² tashkil etadi, 4 qavatdan iborat, birinchi terminal bir yilda 45 million passajirlarni o‘tkazish imkoniyatiga ega. 2025 yilga kelib, barcha terminallar orqali bir yilda 72 mln.dan 100 mln.gacha passajirlarni o‘tkazish imkoniga ega. Birinchi qavatni xalqaro reyslar uchun, ikkinchi qavatni ichki reyslar uchun, uchinchi qavatni ichki reyslar va to‘rtinchi qavatni xalqaro reyslar uchun. Aeroport binosining tagida yerosti temir yo‘l stansiyasi (tezyurar metro) joylashgan.

“Pekin” xalqaro aeroporti Migratsiya xizmati xodimlari kirib kelayotgan mahalliy va xorijiy fuqarolarni pasportlarini tekshiruv nazoratidan o‘tkazadilar. Bunda mahalliy va xorijiy fuqarolar uchun alohida o‘tish yo‘laklari mavjud bo‘lib, har bir yo‘lak fuqaroning pasportini o‘qiydigan texnik qo‘rilmalar, video va fotosuratga olish moslamalari, barmoq izini olish texnika moslamalari o‘rnatilgan. Migratsiya xizmati xodimi oldiga xodimning xizmat ko‘rsatishini baholab boruvchi “Baholash” qurilmasi o‘rnatilgan. Unda fuqaro migratsiya xizmati xodimini xizmat jarayonida unga ko‘rsatgan xizmatini ixtiyoriy ravishda qurilmadagi “a’lo”, “yaxshi” va “qoniqarsiz” tugmasini bosishi orqali baholashi mumkin. Fuqarolar tomonidan berilgan baholar jamlanib, xodimning xizmat faoliyati o‘rganib borilishi yo‘lga qo‘yilgan.

Aeroport binosi markazida Migratsiya xizmatining fuqarolarning kirish-chiqishini nazorat qilish Markazi tashkil etilgan bo‘lib, ushbu markaz Xitoy davlatining o‘zida ishlab chiqilgan zamonaviy kompyuter texnikalari bilan jihozlangan. Xodimlar aeroport ichki hududida yurishlari uchun ikki oyoqli samokatlar bilan ta’minlangan.

Bundan tashqari, fuqarolarning pasportlarida biror bir shubha yoki qalbakilashtirish alomati aniqlansa, ushbu pasportlarni tekshirib berish uchun aeroport hududida alohida ma’muriy binoga ega bo‘lgan ekspertiza xizmati orqali tekshirish imkoniyati yaratilgan. Ushbu xizmat barcha zamonaviy texnika vositalari va barcha davlatlarning pasport namunalari ega. Shu bilan birga aeroport hududini kuzatib borish uchun 2 mingdan ortiq video kuzatuv kameralari o‘rnatilgan bo‘lib, ular nazorat-kuzatuv shtabi tomonidan kuzatib boriladi va nazoratga olinadi.

Ushbu jarayonlarda migratsiya xizmati xodimlari tunu-kun xizmat olib borishlari uchun smenali ish tashkil etilgan hamda ularning xizmat olib borishlari uchun barcha sharoitlar yaratilgan. Xitoyda ishlab chiqilgan eng zamonaviy dasturiy ta’minotlar o‘rnatilgan kompyuter texnikalari bilan ta’minlangan.

Bugungi kunda Xitoy Xalq Respublikasi, shu jumladan, Xitoy Xalq Respublikasining Gonkong maxsus ma'muriy hududi fuqarolari uchun mamlakatning xalqaro aeroportlari orqali ko'pi bilan 7 kun muddatga O'zbekiston Respublikasiga kirishning vizasiz rejimi O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlarining bo'linmalariga yo'lovchilar to'g'risida dastlabki ma'lumotlarni o'z vaqtida taqdim qiluvchi tashuvchining qaytuvchi aviachiptasi mavjud bo'lganda ruxsat berish tizimi joriy etilgan.

Xorijiy tajriba sifatida o'rganib chiqqan davlatlar misolida ko'rishimiz mumkinki, ushbu davlatlar migratsiya xizmatlarida ishlatib kelinayotgan barcha axborot texnologiyalari, texnika vositalari va zamonaviy dasturlar ushbu davlatlarning o'zlarida ishlab chiqarilganligi, migratsiya xizmati faoliyati elektron boshqaruv tizimi asosida amalga oshirilishi o'z navbatida, ish unumdorligi va samaradorligiga, sifatiga va tezkorligiga hamda tizimli nazorat o'rnatilishiga xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. –T., 2023.
2. *Mirziyoev Sh.M.* Konstitutsiya va qonun ustuvorligi – huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyatining eng muhim mezonidir: O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 27 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi // Xalq so'zi. – 2019. – 7 dek.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning 2020 yil 24 yanvardagi O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnomasi // Xalq so'zi. – 2020. – 25 yanvar.
4. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi. –T., 2019.
5. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. –T., 2019.
6. O'zbekiston Respublikasining «Ichki ishlar organlari to'g'risida»gi 2016 yil 16 sentyabr O'RQ-407-son qonuni.
7. O'zbekiston Respublikasining «Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida»gi 2017 yil 11 sentyabr O'RQ-445-son qonuni.
8. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 6 yanvardagi «Davlat boji to'g'risida» O'RQ-600-son qonuni.
9. O'zbekiston Respublikasining «O'zbekiston Respublikasining fuqaroligi to'g'risida»gi 2020 yil 13 mart O'RQ-610-son qonuni.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi 2017 yil 7 fevral PF-4947-son farmoni.

11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining biometrik pasportlari hamda O‘zbekiston Respublikasida fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning biometrik harakatlanish hujjatlarining hisobini yuritish va yo‘q qilishni tartibga solish to‘g‘risida»gi 2017 yil 30 may PF-5061-son farmoni.

12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarining xorijga chiqish tartibini takomillashtirishga doir muhim chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2017 yil 16 avgust PF-5156-son farmoni.

13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish hamda turgan joyi bo‘yicha hisobga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2020 yil 22 aprel PF-5984-son farmoni.

14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Doimiy ro‘yxatga olish hamda turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2020 yil 22 aprel PF-5984-son farmoni.

15. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ichki ishlar organlari faoliyatini yanada takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2017 yil 12 aprel PQ-2883-son qarori.

16. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2017 yil 11 iyul PQ-3126-son qarori.

17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «O‘zbekiston Respublikasi fuqarosining xorijga chiqish biometrik pasportini rasmiylashtirish va berish tizimini yaratish hamda O‘zbekiston Respublikasi biometrik pasport tizimini modernizatsiya qilishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi 2018 yil 26 dekabr PQ-4079-son qarori.

18. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari tartibi haqida»gi 1996 yil 21 noyabr 408-son qarori.

19. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O‘zbekiston Respublikasi fuqarolarini, chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi 2016 yil 7 oktyabr 336-son qarori.

20. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Ma‘muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni markazlashtirilgan hisobga olish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida»gi 2018 yil 3 may 322-son qarori.

21. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni

doimiy va vaqtincha ro'yxatga olish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida» 2018 yil 28 avgustdagi PQ-3924-son qarorini amalga oshirish chora-tadbirlari haqida»gi 2018 yil 22 oktyabr 845-son qarori.

22. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasida identifikatsiya ID-kartalarini rasmiylashtirish va berish tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2020 yil 6 mart 129-son qarori.

23. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasida doimiy va vaqtincha ro'yxatga olish tartibini yanada soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2019 yil 28 dekabrda 1049-son qaroriga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida 2020 yil 22 may 320-son qarori.

24. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarni ro'yxatga olish tartibini soddalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2020 yil 28 sentyabr 593-son qarori.

25. O'zbekiston Respublikasi IIVning «O'zbekiston Respublikasi fuqaroligi bilan bog'liq masalalarni ko'rib chiqish tartibi to'g'risida»gi 1993 yil 1 aprel 120-son buyrug'i.

26. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining «Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitni bartaraf etish to'g'risida korxonalar, muassasa, tashkilotga taqdimnoma kiritish tartibini tasdiqlash haqida»gi 2016 yil 27 noyabr 184-son buyrug'i.

28. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirining «Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni (identifikatsiya ID-kartani) rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish hamda sudlarga va mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga taqdim etish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida»gi 2019 yil 2 may 71-son buyrug'i.

29. *Rustambaev M.X.* O'zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi. Tom 4. Iqtisodiyot sohasidagi jinoyatlar. Ekologiya sohasidagi jinoyatlar. Hokimiyat, boshqaruv va jamoat birlashmalari organlarining faoliyat tartibiga qarshi jinoyatlar: Darslik (2-nashr, to'ldirilgan va qayta ishlangan). – T., 2018. – 574 b.

M U N D A R I J A

Kirish	3
I bob. O‘zbekiston Respublikasi ichki ishlar organlari migratsiya va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi islohotlar.....	6
1-§.Ichki ishlar organlarining migratsiya jarayonlari va fuqarolikni rasmiylashtirish sohasidagi faoliyatini tubdan takomillashtirish.....	6
2-§.O‘zbekiston Respublikasining «O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi to‘g‘risida»gi qonunining mazmuni va mohiyati.....	19
II bob. Xorijiy fuqarolar va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni O‘zbekiston Respublikasida vaqtincha va doimiy bo‘lish asoslari.....	40
1-§.Xorijiy fuqarolarning va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarning O‘zbekiston Respublikasiga kelishlari, ketishlari, bu yerda bo‘lishlari va tranzit o‘tishlari.....	40
2-§.O‘zbekiston Respublikasi hududida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni vaqtincha turgan joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish.....	69
3-§.Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Qoraqalpog‘iston Respublikasida va viloyatlarda doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish.....	81
4-§.Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarni Toshkent shahri va Toshkent viloyatida doimiy yashash joyi bo‘yicha ro‘yxatga olish.....	96
5-§.O‘zbekiston Respublikasining fuqaroligi bo‘lmagan shaxslarga biometrik harakatlanish hujjatini rasmiylashtirish.....	117
6-§.Xorijda istiqomat qilayotgan vatandoshlar va ularning oila a‘zolarini O‘zbekiston Respublikasiga taklif qilishni rasmiylashtirish va ko‘p martalik kirish vizalarini	

berish hamda ularni ichki ishlar organlari tomonidan vaqtincha turgan joyi bo'yicha ro'yxatga olish.....	126
7-§.O'zbekiston va qo'shni davlatlar fuqarolarining o'zaro kelib-ketishlari.....	132
III bob. Fuqarolikni rasmiylashtirish va migratsiya bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.....	153
1-§.Fuqarolikni rasmiylashtirish va migratsiya bilan bog'liq huquqbuzarliklar uchun javobgarlik.....	153
2-§.Ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxslar va jabrlanuvchilarni markazlashtirilgan hisobga olish tartibi.....	163
IV bob. Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish asoslari.....	171
1-§.Muayyan yashash joyiga ega bo'lmagan shaxslarni ma'muriy javobgarlikdan ozod etish va pasportni rasmiylashtirishda davlat bojini qoplash uchun tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish asoslari.....	171
V bob. Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitlarni bartaraf etish yuzasidan korxonalar, muassasa, tashkilotlarga taqdimnoma kiritish.....	184
1-§.Ma'muriy huquqbuzarliklar sodir etish sabablari va ularga olib kelgan shart-sharoitlarni bartaraf etish yuzasidan korxonalar, muassasa, tashkilotlarga taqdimnoma kiritish.....	184
VI BOB. Ilg'or xorij tajribalari.....	191
1-§. xorijiy davlatlar tajribalari - yaponiya, koreya respublikasi va xitoy xalq respublikasi migratsiya xizmatlari misolida.....	191
Foydalanilgan adabiyotlar.....	197

MELIKULOV NURJOV LATIFOVICH

ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA MIGRATSIYA
VA FUQAROLIKNI RASMIYLASH TIRISH FAOLIYATI

O'quv qo'llanma

Muharrir A.Q.Fayziev

Bosishga ruxsat etildi __ . __ . 2024 y. Nashriyot hisob tabog'i __.

Buyurtma №..... Adadi __ nusxa.

O'zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti,
100077, Toshkent sh., Husayn Boyqaro ko'chasi, 27 a-uy.